RICHARD MATHESON

Undeva, cândva

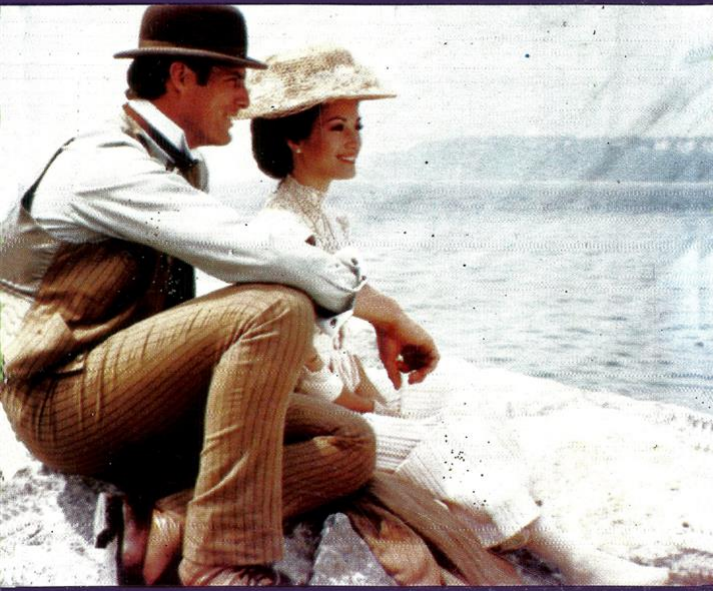

Richard Matheson

UNDEVA, CÂNDVA

EDITURA DASILVA
EDITURA CRISTIAN

I.S.B.N. 973-95868-6-4

RICHARD MATHESON

Undeva, cândva

În românește de Marian Mirescu

EDITURA DASILVA
EDITURA CRISTIAN

Consilier literar *Daniel Cristian DUMITRU*
Consultant de specialitate *Ion HOBANA*

Titlul original: **Bid Time Return** (The Viking press - NY)
copyright by Richard Matheson, 1975
Toate drepturile rezervate Editurii Cristian

O, vină vreme de-altădat
Timpul să se-ntoarne.

Richard al Doilea actul III,
scena 2

Nota lui Robert Collier

Nu știu dacă fac bine să public manuscrisul fratelui meu. El nu se gândise niciodată la asta. Nici nu credea că va avea timp să-l termine.

L-a terminat totuși, și, în ciuda unor scăderi inevitabile la prima mână, cred că merită să fie adus la cunoștința publicului, Richard era scriitor de felul lui, la urma urmei, deși această carte este singura pe care a scris-o. Acesta este motivul pentru care am prezentat-o unui editor, cu toate incertitudinile care mai subzistă.

Cedând dorinței editorului, am procedat la o curățire serioasă a primei părți a manuscrisului. Și nici acum nu știu dacă am făcut bine. Nu neg faptul că această parte era lungă și câteodată fastidioasă. Dar tot nu sunt împăcat. Dacă era după mine, publicam tot manuscrisul. Oricum, sper că, scurtându-l, am rămas fidel operei lui Richard.

În afară de sentimentul că lucrarea fratelui meu merită să fie citită, mai este un motiv care m-a îndemnat să o public.

Sincer, povestea lui este neverosimilă. Orice-aș face, nu pot să cred. Publicând-o, sper ca altcineva să creadă. În ceea ce mă privește, nu pot accepta decât un aspect, dar îl accept cu totul; pentru Richard, nu era ficțiune. El credea, fără cea mai mică îndoială, că a trăit această aventură în cele mai mărunte peripeții.

Los Angeles, California,
iulie 1974

PRIMA PARTE

14 noiembrie 1971

Drumul spre Long Valley fuge sub roți. Frumoasă zi: soare strălucitor, cer albastru. Pajiștile verzi din zona Los Angeles. Drumul care urcă și coboară. Duminică dimineața. Pace. Arbuștii se înșiră, fremătând, mângâiați de briză.

Ieșirea trebuie să fie aproape. Gata cu Bob și Mary, cu casa lor, cu micul bungalow din fundul parcului; gata cu Kit care venea când lucram și pocnea din copite, fornăia, necheza, gemea, apoi, văzând că nu-mi atrăgea atenția, lovea cu botul în perete cu gândul la o acadea. Gata cu toate astea!

Ultima coborâre și accesul spre autostrada spre Ventura și lumea largă. *Adios Amigos,* vopsit pe un panou deasupra accesului. Adio, Hidden Hills.

Aşteptând maşina la spălătoria automată. Furios de pustie. Toţi la biserică? Un mercedes bej trece încet prin tunel. Şi eu îmi dorisem unul. Încă un plan care nu se va îndeplini. Bând supă de vită de la distribuitor. Iată şi i-ordul meu Galaxy bleu marin. Sobru, acceptabil şi la un preţ acceptabil: genul meu de maşină. Lungi jeturi subţiri de apă cu săpun îl întâmpină la intrarea în tunel.

Parkingul gol din faţa poştei. Ultima vizită la cutia poştală. La ce bun să mă obosesc să-mi întrerup abonamentul. Lichidat ultimele fracturi la Ma Bell şi Broadway.

De stat la stopul de la Topanga Boulevard. Un gol în trafic. Virez numaidecât stânga, deviez şi întorc dreapta spre racordul de acces pe autostrada Ventura. Adio, Woodland Hills.

O zi cu adevărat minunată. Un cer albastru luminos; câteva dâre de nori stinşi. Aerul, ca un vin alb sec şi răcoros. Gemco, Valley Music Theatre pe care le las în urmă, ireale de acum. Iată-mă şi adeptul solipsismului.

Dat cu banul la plecare. Sud sau Nord. Direcţia San Diego. Şi când mă gândesc că o zmucitură mai puternică din încheietură m-ar fi dus spre seară în San Francisco.

Tot bagajul, două valize. Într-una, costumul maron, vesta de sport verde închis, pantaloni, câteva cămăşi, lenjerie, şosete, încălţăminte şi batiste, mica trusă de toaletă. În cealaltă, picupul, casca stereo şi zece simfonii de Mahler. Lângă mine, vechiul casetofon. Hainele de pe mine: mărunţişuri. Şi, evident, traveler's checks şi bani cash. Cinci mii şapte sute nouăzeci şi doi de dolari şi treizeci şi patru de cenţi.

Nostim. Când am ajuns la Bank of America, vineri, şi m-am aşezat la coadă, am început să-mi pierd răbdarea. Mi-am venit în fire. N-avea rost să-mi mai fac sânge rău. Pe cei din jur i-am privit cu compătimire. Rămăseseră sclavii ceasului şi calendarului. Scăpat de aceste chingi, mi-am regăsit liniştea.

Am ratat ieşirea în autostrada San Diego. Fără panică. Dacă hotărâsem să hălăduiesc, era momentul să-ncep. Continui până la oraş, o iau pe autostrada Harbor şi ajung la San Diego pe altă cale.

Un panou imens lăudând Disneylandul. Să vizitez pentru ultima oară Tărâmul fermecat? Ultima oară când am fost, venise mama pe la mine şi i-am luat şi pe Bob, Mary şi pe cei mici. Nu, fără Disneyland. Acolo, doar Casa Bântuită m-ar mai putea interesa.

Alt panseu: Text: *Deschis pentru vizitatori* — Queen *vă aşteaptă la Long Beach.* E ceva. N-am urcat niciodată la bord. Bob a traversat cu el Atlanticul în timpul celui de-al doilea război mondial. Ce-ar fi să arunc şi eu un ochi?

Pe stânga, obeliscul, marea lespede neagră: turnul Universal. De câte ori să fi urcat pentru diverse contacte? Ce ciudat să mă gândesc că nu voi mai vedea nici un producător, că nu voi mai pregăti nici un scenariu. Că nu voi mai telefona niciodată agentului meu. „Păi, dar, Dumnezeule, şi cecul meu? Sunt descoperit în bancă!" Asta e o amintire plăcută. Şi apoi ce aproape, să pleci pe furiş când oricum nimeni nu găseşte de lucru.

Iată-mă-s aproape de Hollywood Bowl. N-am mai călcat pe acolo de la sfârşitul lui august. Îmbarcat secretara de la Screen Gems. Cum îi zicea? Joan? June? Degeaba. Îmi amintesc numai că zicea că-i plăcea muzica clasică. De fapt o plictisea de moarte. Nu-i plăceau decât chestiile decoltate de la Hollywood Bowl. Despre Al Doilea Concert de Rahmaninov, Joan-Jane nici nu auzise.

S-ar putea zice că în toţi aceşti ani aveam toate şansele să întâlnesc pe cineva. Fără noroc? Fără ceva, în orice caz. Să nu fi întâlnit eu niciodată o, persoană de sex feminin cu care să fi avut cu adevărat ceva în comun? De necrezut. Din vina vreunui misterios antecedent, fără îndoială. Fixaţie la triciclu. Vade retro, Sigmund Freud. De ce-n-ar fi, pur şi simplu, faptul că nu am întâlnit o femeie de care să mă îndrăgostesc?

Trafic intens în prejma autostrăzii Harbor. Înconjurat de maşini, bărbaţi şi femei peste tot. Nu mă cunosc, nu-i cunosc. E o poluare groaznică. Sper că la San Diego se poate respira. N-am mai fost pe-acolo. Habar n-am cum ar fi. Tot aşa se poate spune şi despre moarte.

Music Center. Uluitoare clădire. Am fost acolo acum o săptămână, înainte de J.C. — înainte de J. Croswell. Interpretau a Doua simfonie de Mahler. Superb dirijată de Mehta. Când a intrat uşor corul în ultima mişcare, parcă m-a furnicat.

Câte centre de oraşe îmi va mai fi dat să văd? Denver? Salt Lake City? Kansas City! Trebuie să rămân la Columbia o zi, două.

Amuzant. Voi fi un nelegiuit pentru că nu mai am de gând să-mi plătesc dările la maşină. Şi mă vei crede, domnule Ford? Puţin îmi pasă.

Ce dracu'!

Un camion s-a mutat pe direcţia mea şi am trecut repede pe banda din stânga, Inima-mi bubuie, fiindcă nu am avut timp să văd dacă mă depăşea cineva.

Inima-mi bate alarmată şi eu răsuflu uşurat că sunt întreg.

Chiar trebuie să am simţul derizoriului?

Zăresc cele trei coşuri roşii încinse cu negru. L-or fi cimentat pe loc? Mi-e deja milă de el. Să imobilizezi un vapor ca ăsta e ca şi cum ai împăia un vultur. Se ţine încă bine, dar pentru el vârsta de aur a trecut.

Queen Mary a vorbit; un strigăt asurzitor care a sfârşiat aerul. E într-adevăr colosal. Un Empire State Building într-o rână.

Mi-am cumpărat bilet, am urcat pe escalator, iar acum mă plimb agale pe pasarela acoperită care duce la el. Pe dreapta, se întinde portul Long Beach, cu apa lui foarte albastră şi nepotolită. Pe stânga, un băieţel mă fixează. Cine-i domnul ăsta caraghios care vorbeşte în cutia aia neagră?

Un alt escalator, foarte lung. Cât o avea în înălţime *Queen Mary?* Cam cât o clădire cu douăzeci de etaje, aş zice.

Instalat într-un fotoliu din Marele Salon. Ornamentele sunt în stilul 1930. Cum de le-au putut găsi elegante? Coloane mari. Mese, scaune. Un ring de dans. Pe stradă, un pian cu coadă.

O galerie comercială; magazine împrejmuind o mică esplanadă pavată. Deasupra, lustre cât roata de camion. Mese, scaune, şi canapele. Şi toate astea mergeau în larg. O nebunie. Cum o fi fost pe Titanic! Dar un loc ca ăsta bătut de apa mării gaciale... Înfricoşător.

Aş vrea să cobor, încet, în partea întunecată, acolo unde sunt cabinele. Să cutreier lungile cursive umbroase. Mă întreb dacă or fi bântuite.

Dar nu, bineînţeles. Voi respecta regulamentul.

Vechile obiceiuri pier mai greu decât cei care le au.

O fotografie mărită împodobeşte peretele despărţitor. Gertrude Lawrence împreună cu câinele ei alb. Precum cel din *Oliver Twist* de David Lean: urât, picioare scurte, urechi ascuţite.

D-ra Lawrence zâmbeşte. Ea nu ştie că, plimbându-se pe puntea lui *Queen Mary,* moartea o pândeşte.

Fotografii într-o vitrină intitulată *Memorabila.*

David Niven dansând giga. Pare să se distreze ca un nebun. Nu ştie că soţia lui va muri în curând. Contemplam acest moment îngheţat cu un sentiment de omniscienţă divină.

Iat-o pe Gloria Swanson înfăşurată în blănuri. Leslie Howard: ce tânăr pare! Îmi amintesc că l-am văzut într-un film numit *Berkeley Square.* Ajungea în secolul al XVIII-lea cu o maşină a timpului.

Într-un fel, e cam ceea ce fac şi eu acum. A fi pe acest vapor înseamnă a fi puţin în anii treizeci. Chiar şi muzica difuzată pe vapor mă ajută. Trebuie să fie genul de muzică pe care o interpretau pe atunci. Un retro minunat.

O placă aminteşte; *Botezat de Majestatea Sa Regina în ziua de 26 septembrie 1934.* După cinci luni mă năşteam eu.

Barul panoramic. În jur, nici un om de afaceri, totuşi, nici un pahar pe masa din faţa mea. Numai turişti şi cafea în pahare de plastic, gogoşi cu mere, făcute la margine de Los Angeles.

Mă-ntreb cum i-o fi. *Queen Mary* acceptă decăderea? Suportă? Eu n-aş suporta.

Privesc spre bar. Cum era pe vremea marilor traversări? De două ori gin şi tonic, Harry. Un pahar de vin alb sec. J B on the rocks, vă rog. Astăzi, gogoşi şi lapte rece şi cafea fierbinte.

Deasupra barului se află o frescă. Lume dansând, ţinându-se de mână, acoperind un oval foarte alungit. Cine-ar putea fi? Toţi nemişcaţi, la fel ca şi pachebotul.

O senzaţie ciudată în stomac. Ca atunci când urmăresc un film despre cursele automobilistice, realizat cu camera instalată în interiorul maşinii; corpul ştie că e imobil, în timp ce, vizual, mă deplasez cu mare viteză, iar contrastul îmi face rău.

Aici senzaţia este pe dos, dar e tot atât de neplăcută. Eu sunt cel care mă mişc şi decorul din *Queen Mary,* cel care e nemişcat. Are vreo noimă? Nu prea. Dar ce ştiu e că vaporul ăsta mă înfioară.

Sectorul ofiţerilor. Mă aflu singur, între două vizite cu ghid. Senzaţia e puternică acum; ceva care apasă pe plexul solar. Zgomotele se amplifică, înregistrări de mesaje lansate atunci prin difuzoare: „D-ra Molly Brown este

rugată să binevoiască să contacteze biroul de informații." Cel care nu poate să se scufunde?

În timp ce contemplam de pe cursivă apartamentele comandantului, a răsunat o sonerie. Erau mai mici decât astăzi? Scaunele par să fie destul de micuțe. Alt mesaj: „Angela Hampton este că are o telegramă la furier." Pe unde o fi acum Angela? O fi primit telegrama? Sper că-i aducea veşti bune.

Invitații prinse pe perete. Uniforme, spânzurând, inerte, în vitrine. Cărți pe etajere. Perdele, ceasornice. Un birou, un telefon crem. Totul nemişcat, inert.

Pasarela; îi spuneau „centrul nervos". Lustruit, îngrijit, mort. Barele astea nu se vor mai roti. Telegraful ăsta nu va mai transmite niciodată ordine către sala maşinilor. Acest ecran radar este stins pentru totdeauna.

Trebuie să fi ieşit din parcul vizitei ghidate. Nu prea mă simt în apele mele. stau pe o bancă în zona muzeistică. Totul este extraordinar de modern aici; în contradicție cu tot ce am văzut până acum. Sunt deprimat. Da ce dracu' am venit aici? N-a fost o idee tocmai bună. Mie mi-ar trebui o pădure, nu un mauzoleu eşuat în fundul unui port.

În sfârşit, asta-i, ține-o așa! Așa sunt eu. Nu mă-ntorc niciodată din drum. Nu închid niciodată o carte, oricât de soporifică ar fi. Nu ies niciodată înainte de terminarea unei piese sau unui film sau unui concert, oricât de plictisitoare ar fi. Ofer locul persoanelor în vârstă. Nu chinui câinii.

Hai, în picioare, ce Dumnezeu! **Dă-i drumu'!**

Mă plimb prin marea sală a muzeului. O mărire uriașă a primei pagini dintr-un jurnal îmi atrage atenția: *Long Beach Telegram.* Pe cinci coloane: CONGRESUL DECLARA RĂZBOI.

Doamne! O divizie întreagă la bordul acestui pachebot. Bob ştie cum a fost. A mâncat dintr-un platou ca acela, cu tacâmuri dintr-acelea. Purta acelaşi mare mare pardesiu maron, aceeaşi pălărie de lână maron, aceeaşi cască, aceeaşi bocanci. Dormea într-unul din acele paturi suprapuse câte trei. Iată care ar fi Memorabila lui pe Queen Mary. Fără gigă şi preumblări pe punte cu căţelul alb. Pentru el a fost traversarea Atlanticului la vârsta de nouăsprezece ani spre o moarte probabilă.

Iar senzaţia aceea. Un nod în pântece. Alte amintiri. Piese de domino. Zaruri într-un păhărel căptuşit cu piele. Un creion mecanic. Cărţi de rugăciuni — protestantă, catolică, evreiască, mormonă, scientistă creştină — vechea cărţulie atât de familiară. Îmi face impresia că sunt un arheolog care face săpături într-un templu. Alte fotografii. D-l şi D-na Don Ameche, Harpo Max, Eddie Cantor, Sir Cedric Hardwicke, Robert Montgomery, Bob Hope, Stan şi Bran, Churchill. Toţi, încleştaţi în timp, surâzând eternităţii.

Trebuie să plec.

Din nou în maşină, abătut. Oare aşa se simte un medium intrat într-o casă plină cu o prezenţă venită din trecut? Creşte în mine o indispoziţie dureroasă şi tenace. În acest vapor este trecutul. Mă-ndoiesc că ar supravieţui mult timp cu atâţia vizitatori. Trebuie alungat acum. Dar deocamdată e încă aici.

Să nu fie decât gogoaşa pe care n-o pot digera?

Două şi douăzeci, pe drumul spre San Diego; ascult o muzică bizară şi cacofonică. Nici melodie, nici conţinut.

Fir-ar să fie, iar mă apucă. Fiind obligat să încetinesc din cauza unei caravane, depăşesc, accelerez, bag gaz ca să câştig câteva secunde. N-ai priceput, R.C.?

Sfârşitul piesei cacofonice. N-am auzit cine era autorul. Acum dau *Ragtime pentru unsprezece instrumente de suflat* de Stravinski.

Am stins radioul.

Los Angeles a dispărut. La fel și Long Beach și Queen Mary. San Diego e o himeră. Singurul lucru real e aici: porțiunea de autostradă care-mi defilează în fața ochilor.

Unde să trag în San Diego? Dacă orașul ăsta există, bineînțeles. Și ce-i cu asta? Găsesc eu un hotel, mănânc în oraș — poate într-un restaurant japonez. Mă duc la cinema, citesc o revistă sau mă plimb, mă-mbăt, agăț o pipiță, mă plimb pe chei, arunc cu pietre în vapoare ! Om vedea. Jos orarele!

Hai, nu face mutra asta, bătrâne! Nu te amărî atâta! Ai câteva luni înainte!

Iată un restaurant specializat în fructe de mare. Cred că voi gusta niște espadon. De acum, voi începe mesele cu mai multe porții de Vichyssoise Bon Vivant.

San Juan Capistrano e Kaput.

Impresia supranaturală de a putea șterge orașe întregi de pe hartă prin apăsarea pe accelerator.

Înainte, norii aduc cu troiene îngrămădite pentru a face să apară conturul unor castele pe cerul azuriu.

Fără personalitate. Am aprins iar radioul. Preludiile lui Liszt. Muzica secolului al XIX-lea, asta mai merge.

Norii aduc acum a fum. De parcă întreaga lume a luat foc.

Senzația aceea din pântece revine în grabă. Nu mai are nici un sens acum când *Queen Mary* a rămas mult în urmă.

Până la urmă, trebuie să fie din cauza gogoașei.

Circulația se intensifică cu cât mă apropii de San Diego. Trebuie să scap.

Nu e pe acolo o chestie care se cheamă Sea World? Parcă am văzut niște fotografii cu o balenă care sărea printr-un cerc.

Centrul orașului. Mă las năpădit. Afișele publicitare s-au înmulțit ca ciupercile. E trecut puțin de patru. Mă cuprinde din nou starea de nervozitate.

Dar ce caut aici? Ridicol. O sută optzeci de kilometri, pentru ce?

Mâine o iau spre răsărit. Mă scol devreme, fac puțina mișcare pentru a scăpa de migrenă și plec la Denver.

Ce dracu', parcă nici n-am plecat din Los Angeles. Peste tot, mașini care schimbă întruna benzile de rulare, cu semnalizatoarele clipind, șoferi crispați.

Ah! Un pod drept în față! O iau pe el. Nu contează unde duce, numai să scap de infernul ăsta.

Un panou indică Coronado.

Am soarele în față. Mă orbește. Disc de aur strălucitor. Faleze în depărtare: Oceanul Pacific.

Ce-i chestia aia la țară? O clădire bizară, enormă.

Mă duc să văd ce e după ce plătesc taxa.

Am luat-o la stânga pe șoseaua A. Pare un loc vechi. O căsuță englezească pe dreapta. Fără circulație. O stradă liniștită, străjuită de copaci. Trebuie să fie un motel pe undeva. E o casă veche, un fel de conac din secolul al XIX-lea, din cărămidă toată, cu coșuri imense.

E chestia aia de colo? Uite ce turn, acoperit cu țiglă roșie. De necrezut.

Am intrat pe unde nu trebuia. Am parcat în spațiul special amenajat din spatele clădirii. S-ar putea să aibă vreo șaizeci sau șaptezeci de ani. Colosală. Cinci etaje, albă, țiglă roșie.

Trebuie să găsesc intrarea principală.

În faţa mea este un hotel, dacă asta o fi... da, da, e hotel.

Sunt în camera nr. 527, de la fereastră contemplu Oceanul. Din soarele la asfinţit n-a mai rămas decât o felie portocalie deasupra orizontului, în stânga liniei negre a unei faleze. Pe plaja gri-perlă de jos, nici un om. Zăresc şi aud valurile, ca mormăitul unui tunet îndepărtat. E ora patru şi ceva. În locul ăsta atât de liniştit, aş putea rămâne mai mult de-o noapte.

Hai să facem un tur.

Voalat de crepuscul, patio-ul pare ireal; enorm, cu alei şerpuitoare şi peluze impecabile. Cerul parcă-i o pânză de fond pictată într-un studio de cinema. Poate că mă aflu în Disneyland Sud.

După ce trecusem mai devreme cu maşina pe sub portal, un groom mi-a luat maşina s-o parcheze, în timp ce un groom îmi ducea bagajele. A părut mirat de greutatea celei de-a doua valize. L-am urmat de-a lungul unei rampe acoperite cu un covor roşu până la intrare, în jurul unei jardiniere, şi până în hol, unde am semnat în registru. Apoi m-a călăuzit prin patio. Am auzit trilurile puternice ale unor păsări ascunse în frunzişul foarte des.

Acum copacii sunt nemişcaţi, curtea tăcută. O privesc din balconul de la etajul cinci; de unde pot vedea scaunele şi mesele dotate cu parasolar, rondurile de flori. Locul ăsta e o himeră.

Privesc steagul american care flutură pe catargul de pe turn. Oare ce-o fi acolo sus?

Mi-e prea foame să aştept cina. La ora optsprezece şi treizeci, în sala ducală. Şi nu e decât ora şaptesprezece.

Dacă beau timp de o oră, mă fac praf, şi asta nu se poate. Am de gând să gust din plin acest loc.

Sunt aşezat în sala ducală aproape pustie, lângă geam. Alături se află impozanta sală regală, rezervată, după câte am înţeles, banchetelor. Afară zăresc arcada pe sub care am trecut cu puţin timp înainte. E oare posibil să fi trecut doar patruzeci de minute de atunci?

Încăperea era magnifică. Panouri murale de pânză roşie şi aurie, împodobite şi minuţios lucrate, curbându-se până în tavan, la trei sau patru etaje înălţime. Mese acoperite cu feţe albe, cu lumânări arzând în tuburi de sticlă ocru; mari cupe metalice aşteptându-i pe convivi pentru seară. Totul impregnant de un gust din cele mai rafinate.

Mi s-a adus supa.

O supă de fasole cu bucăţele de porc, suculentă. Chiar că mi-e foame. Ceea ce poate părea derizoriu la o adică, dar merită să fie savurat pe moment. Sala asta nemaipomenită. Supa asta bună şi caldă.

Mă întreb dacă am destui bani să rămân aici. Cu douăzeci şi cinci de dolari pe zi, n-ajung prea departe cu resursele mele financiare. Ar trebui să aibe un tarif lunar. Dar oricum ajung la zero înainte de a-mi da sufletul.

Cât de vechi o fi hotelul ăsta? În cameră am un pliant informativ, pe care-l voi citi de îndată. Dar trebuie să fie vechi. Luând-o pe un culoar prin subsol, până în holul de la intrare, am traversat o magnifică sală de bal, dotată cu un bar demn de un palat; trebuie să iau un pahar acolo mâine. Am mai remarcat şi o galerie comercială cu un salon de coafură şi o bijuterie, ca şi o sală de jocuri. Am mai reperat în trecere şi nişte fotografii vechi, agăţate pe pereţi. Şi pe ele ar trebui să le examinez îndeaproapre. Dar mai târziu, după ce-mi potolesc stomacul.

E prea întuneric pentru a mai vedea ce este afară. Masa obscură a unor copaci, automobile oprite şi, dincolo de toate, luminile multicolore ale oraşului San Diego, în depărtare. Geamul reflectă enorma lustră aidoma unei coroane de lumină suspendată în noapte. E altceva decât

vaporul ruginit Queen Mary, patetic şi dezarmat, din fundul parcului. Este un Queen Mary care domină încă mările.

O singură notă falsă: muzica. Bubuie. Ar trebui ceva mai rafinat. Un cvartet de coarde interpretând Lehar.

Stau într-un fotoliu uriaş, la mezaninul care domină holul de la intrare. În faţă se află o lustră enormă din care se revarsă cascade de lumini voalate de roşu şi coliere de cristal. Plafonul este complex şi bogat decorat, cu lambriuri sumbre, strălucind ca oglinzile. De aici, pot să văd una dintre marile coloane cu lambriuri, scara principală şi grilajul aurit al ascensorului. Eu am urcat pe altă scară. Domnea o linişte aproape palpabilă.

Şi fotoliul este o piesă de muzeu. Spătarul foarte înalt e flancat de două rezemătoare umflate. Cele două braţe se termină cu doi dragoni înaripaţi, ale căror trupuri solzoase se prelungesc până la şezătoare. Unde se întâlnesc braţele cu spătarul se găsesc două personaje; de-o parte, un Bachus cu faţa buhăită, de cealaltă, un Pan păros până la nai, cu privirea-n gol.

Cine a mai stat în acest fotoliu? Câţi au mai urmărit, printre balustrade, acel du-te-vino de bărbaţi şi femei care intrau şi ieşeau, care aşteptau şi conversau. În anii 30, 20, 10.

Şi chiar, cine ştie, în anii '90?

Stau în salonul victorian, cu paharul în mână, privind vitraliul. Frumoasă sală. Banchetele sunt acoperite cu piele roşie, care aduce cu catifeaua. Pe coloane sunt lambriuri, lambriuri pe tavan, o lustră din care picură perle de cristal.

Nouă şi douăzeci. Duşat, picioare de plumb, întins pe pat, citesc pliantul informativ. Hotelul a fost construit în 1887. De necrezut. Ştiam eu că avea ceva familiar. Nu ţine

de ceea ce am putea califica drept „deja vu", din păcate. Aici a turnat William Wilder o bună parte din *Unora le place jazzul.*

Fragmente luate la întâmplare:

„Construcţie asemănătoare cu un castel."

„Ultimul din marile hoteluri la ţărmul mării, conceput în stil rococo."

„Un monument ridicat trecutului."

„Turnuri, cupole, stâlpi din lemn sculptat manual, o abundentă ornamentaţie victoriană."

Ascult un sunet pe care nu l-am auzit din copilărie: pocnetul regulat al unui radiator.

Tăcere copleşitoare pe holuri. Ca şi cum timpul s-ar fi adunat la un loc, umplând spaţiul.

Nu ştiu dacă o fi umplut şi camera asta. E aici ceva original? Mocheta galbenă şi aurie, stropită cu brun? Mă-ndoiesc. Baia? Nici nu exista pe vremea aceea. Fotoliile împletite? Posibil. În orice caz, nu paturile, nici noptierele, nici lămpile. Cu atât mai puţin telefonul. Gravurile de pe pereţi? Puţin probabil. Perdelele sau jaluzelele reglabile? Nu. Chiar şi ochiurile de geam trebuie să fi fost înlocuite. Biroul sau oglinda de deasupra? Nu prea-mi vine să cred. Coşul de hârtii? Ei, asta-i. Şi de ce nu şi televizorul, acuma?

N-a rămas mare lucru. Păcat.

Mă numesc Richard Collier. Am treizeci şi şase de ani şi sunt scenarist de televiziune. Am 1,87 metri înălţime şi 90 de kilograme greutate. Mi s-a spus că semăn cu Newman; poate că se făcea referire la cardinalul cu acelaşi nume. M-am născut în Brooklyn, în ziua de 20 februarie 1935, n-am apucat să plec în Coreea, războiul terminându-se la timp, absolvent al Universităţii din Missouri în 1957 cu diplomă de ziarist. După facultate, am fost angajat la ABC, la New York, vândut scenarii începând cu 1958 şi astfel plecat la Los Angeles în 1960. Fratele meu a mutat afacerea cu imprimeria la Los Angeles în 1965 şi m-am instalat în micul bungalow din fundul grădinii lui în acelaşi an. De acolo am plecat azi-dimineaţă pentru că am să mor în patru-şase luni şi mă

gândeam să scriu o carte despre această experienţă pe parcursul călătoriei.

Câtă vorbărie până să mă hotărăsc să scriu, aceste cuvinte. Bun, acum le-am scris. Am o tumoare inoperabilă la lobul temporal. Eu credeam că obişnuitele migrene matinale se datorau surmenajului. M-am dus în cele din urmă pentru a-l consulta pe dr. Crosswell. Bob a fost cel care a insistat şi care m-a dus cu maşina lui. Bob cel dur are şi conduce o firmă cu o mână de fier. A plâns ca un copil atunci când ne-a înştiinţat Crosswell. Eu eram condamnatul, iar Bob se jeluia. Un om de treabă.

Astea au fost acum nici două săptămâni. Până atunci eram convins să am să mor bătrân. Tata şi-a făcut ieşirea la şaizeci şi doi de ani, dar pentru că bea prea mult. Mama, la şaizeci şi trei de ani, şi era încă în putere. Îmi ziceam că era timp destul pentru a avea o familie şi nu-mi făceam griji cu toate că jumătatea mea întârzia să se arate. Acum e clar. Razele X, sondele medulare, totul concordă. Collier, kaput.

Puteam să rămân la Bob şi Mary. Puteam să mă tratez cu raze X. O mai lungeam cu câteva luni. M-am împotrivit. Mi-a fost de-ajuns să surprind un schimb de priviri între ei: o privire îndurerată jenată, cea obişnuită în prezenţa unui condamnat. Ştiam că trebuia s-o iau din loc. Nu puteam suporta privirea aceea în fiecare zi.

Scriu aceste rânduri în loc să le dictez pe casetofon. E un obicei rău, format de când înregistram scenarii întregi pe casete. E rău pentru scriitor să piardă contactul cu hârtia.

Nu pot să dictez nimic în acest moment fiindcă ascult A Zecea Simfonie de Mahler la cască: Ormandy cu Philadelphia. E greu să dictezi dacă nu-ţi auzi vocea.

Cook a făcut o treabă grozavă orchestrând scheciurile. E Mahler curat. Poate nu chiar atât de bogat, dar amprenta este indiscutabilă.

Ştiu de ce-mi place atâta muzica asta; acum mi-am dat seama. El este *prezent* în ea. Aşa cum trecutul bântuie acest hotel, Mahler îşi bântuie opera. În acest moment el

este în capul meu. Să zici despre un artist că „supraviețuiește prin operă" e un clișeu, dar în cazul lui Mahler este purul adevăr. Spiritul său este muzica sa.

Băiatul, proprietar al acestei figuri, era frumos; vorba asta îmi suna mereu în urechi. Și la ce-i folosea? Adulții — uneori chiar și străinii — îi zâmbeau și-i mângâiau căpșorul blond admirându-i mutrița-i angelică. Și ce i-a dat în plus? Și fetele îl priveau. Pe furiș, în general. Câteodată, în față. Băiețelul de obicei se îmbujora — și-i curgea sânge din nas, derbedeii erau încântați să-i lovească fețișoara lui drăguță. Din păcate, băiețelul era din cei care sufereau în tăcere. A fost nevoie ca într-o zi să fie scos din sărite bine de tot pentru ca, în sfârșit, să se revolte și să se apere. Nu era vina lui că era chipeș. Niciodată nu i-a trecut prin cap să tragă niscai foloase din treaba asta. A fost fericit să atingă vârsta la care golanii folosesc tactici mai subtile.

Ei, na! Uite-l cum dizertează pe seama propriei înfățișări. De ce persoana a treia? Eu sunt, prieteni. Richard Collier. Bine legat, de felul său. Pot să vorbesc cât îmi dorește inima. Nu trage nimeni cu urechea. Sunt frumos. Na! Și la ce m-a ajutat mutra asta mișto? Mă poate ea salva? Poate ea să-mi distrugă tumoarea malignă? Nu. Așadar, figura asta nu e bună de nimic, fiindcă nu poate să-și țină proprietarul pe lumea asta mai mult decât îi este dat de la natură. Ei bine, ce ospăț vor trage viermii! Fir-ar să fie, ce oribil să spui una ca asta.

Este stupid și perfect oribil.

Aproape miezul nopții.

Întins în întuneric, ascult vuietul valurilor. Ca niște tunuri bubuind în depărtare.

Ceasurile astea sunt cele mai grele.

Îmi place aici, dar este limpede că nu voi rămâne decât câteva zile. La ce bun?

După câteva zile, mă voi trezi, într-o dimineață, și voi porni spre Denver, spre est , în general.
Spre țările soarelui răsare. Ha!
Hai, Collier, fără sentimentalisme!

Ora patru și douăzeci și șapte dimineața. M-am sculat ca să beau un pahar cu apă. Nu-mi place gustul ăsta de clor. Dacă aș avea acum niște Sparklett la îndemână: la mine am mereu o provizorie.

La mine?

15 noiembrie 1971

Ora şapte dimineaţa. Am încercat să mă scol. M-am îmbrăcat, dat cu apă pe faţă, spălat pe dinţi, luat vitamine etc. Înapoi în pat. Migrenă absolut insuportabilă.

Mare păcat. Zi superbă — după câte îmi dau seama, printre gene. Cer albastru, Oceanul. Un semicerc de plaja pustie, inundat de soare. Aerul răcoros, înviorător.

Incapabil să vorbesc.

Ora opt şi cincizeci şi şase. Curtea este foarte liniştită în lumina soarelui matinal. Rezemat în coaste pe balustradă, privesc gazonul foarte, foarte verde, plantele, întreţinute impecabil, în ghivecele pătrate prevăzute cu câte un felinar în fiecare colţ. Mese albe, scaune.

Dincolo de acoperişul cu ţiglă al hotelului, zăresc Oceanul.

Nouă şi şase. Mic dejun în sala ducală. Cafea neagră şi puţină pâine prăjită. Încă doisprezece clienţi pe la mese.

E prea multă lumină aici. Camera se clatină. Ospătăriţa iese dintr-un fel de ceaţă gălbuie, gelatinoasă, trece prin câmpul meu vizual, şi este înghiţită din nou. Nu ştiu de ce-am venit aici. Puteam să comand micul dejun în cameră.

D-l Chiffe Molle mormăind în casetofonul lui, cu ochii umflaţi.

Mai târziu. Nu ştiu cât e ceasul şi puţin îmi pasă! Întins iar pe spate. Mă duc încet. Cred că am adormit. Sau am leşinat.

Aoleu! Dar jos mai zboară avioanele astea. Am văzut unul. Aterizează pe plajă, ce naiba?

Poate că e vreun aeroport, pe aici, pe undeva.

Zece şi treizeci şi şapte dimineaţa. Culcat. Citesc *San Diego Union.* Nu ştiu când l-am cumpărat. M-am rătăcit, poate. Mare noroc am avut că am putut să ajung în cameră.

Ziarul a ajuns la anul al o sută patrulea. E mult.

Eram hotărât să nu mă mai intereseze actualitatea, iar acum, poftim, citesc ziarul ăsta. Pekinul ne concurează. *Mariner IX* reperează un punct cald pe Marte. Proiectul de lege referitor la protejarea litoralului de la Sacramento.

Las-o, Collier. Te poţi lipsi de ultimele ştiri.

Mâine va fi lună nouă. E tot ce trebuie să ştii.

Mă plimb, umflându-mi plămânii cu aerul pur şi răcoros al Oceanului. Aromă minunată. Mă aflu exact sub turn — care adăposteşte o sală de bal, aşa cum am înţeles. La stânga mea, se află o piscină olimpică; apa albastră luceşte în soare. De partea cealaltă, zăresc şezlongurile strânse, cabinele de baie, mese de ping-pong. Şi nici ţipenie.

Superbă zi. Un soare cald, cer albastru, nori bucălaţi.

Trec pe lângă terenurile de tenis. Patru femei joacă un dublu; întrezăresc fuste scurte albe peste o piele parcă tăbăcită. Dincolo, plaja. Sunt vreo sută de metri până acolo unde valurile scurte, cu moţuri de spumă albă, se sting peste pietriş.

Acum mă uit la hotel, construcţie masivă, cu un turn care aduce cu un minaret uriaş de formă octogonală, fiecare faţă având două rânduri de ferestre, şi pe care se înalţă ceva ca un turn de veghe. Mă întreb dacă clienţii au voie să urce acolo.

Mă întorc. Acolo aflu o clădire modernă; probabil apartamente în coproprietate. Într-un ciudat contrast cu hotelul.

Privesc un vechi turn din cărămidă, situat de cealaltă parte a drumului. O fi fost un hangar pentru nave, dar acum este un restaurant. Şi acolo, şine de cale ferată, abandonate se pare. Cred că, pe vremuri, clienţii veneau cu trenul, trecând peste canal.

Stau în vechiul bar; îi zice Casino. E ora închiderii; domneşte o tăcere impresionantă, tejgheaua are vreo cincisprezece metri lungime; superb desenată şi decorată. La un capăt, se află un fel de nişă care adăposteşte o statuetă înfăţişând un maur cu o lanternă în mână.

Câte încălţări au tocit bara de alamă?

Adineauri, priveam fotografiile vedetelor de cinema care au fost clienţi ai hotelului. June Haver, Robert Stack, Kirk Dauglas, Eva Marie Saint, Ronald Reagan, Donna Read. Şi mai vârstnicele frumuseţi, Pola Negri şi Mary Pickford şi Marier Callahan de la Ziegfeld Follies. Aici poţi foarte uşor să te întorci în timp.

Să notez exact ora când s-a întâmplat: unsprezece şi douăzeci şi şase, dimineaţa.

Traversând curtea, pentru a ajunge în camera mea, am văzut un panou care semnala prezenţa unui muzeu la subsol.

Deconcertant. Fotografii, ca într-o galerie comercială. Reconstituirea unei camere, așa cum trebuie să fi fost la sfârșitul secolului al XIX-lea sau la începutul secolului al XX-lea. Vitrine cu obiecte istorice, aparținătoare hotelului — o farfurie, un meniu, un inel, pentru șervețel, un fier de călcat, un telefon, un registru.

Și, într-una din vitrine, se află programul unei piese jucate în teatrul hotelului (?), pe data de 20 noiembrie 1896; *Micul Ministru,* de J.M. Barrie, în rolul principal cu o actriță pe nume Elisa McKenna. Lângă program, se găsește portretul ei; are chipul cel mai frumos din câte mi-a fost dat să văd în viața mea.

M-am îndrăgostit de ea.

Asta sunt eu. Treizeci și șase de ani, câteva focuri de paie, o viață risipită în legături care imitau iubirea. Dar nimic adevărat, nimic solid.

Și acum, aflând că sunt atins de o maladie incurabilă, n-am de lucru și mă-ndrăgostesc în sfârșit de o femeie care a murit de mai bine de douăzeci de ani.

Chipul acesta nu-mi dă pace.

M-am dus iar să-l admir. Am rămas proțăpit în fața vitrinei, atât de mult încât un bărbat, care intra și ieșea mereu dintr-un local rezervat personalului, începu să mă privească întrebându-se parcă dacă am să prind rădăcini.

Elisa McKenna. Frumos nume. Fermecător Chip.

Cât aș fi vrut să fi fost în sala de teatru (o fotografie m-a informat că era vorba de sala de bal) pentru a o vedea jucând. Trebuie să fi fost magnifică în rolul ei.

Dar ce știu eu? Poate că juca foarte prost. Nu, nu cred.

Parcă am mai auzit acest nume. N-a jucat cumva în *Peter Pan?* Dacă e vorba de cea la care mă gândesc, atunci ea a fost o actriță de primă mărime.

Oricum ar sta lucrurile, era o actriță de toată frumusețea.

Nu, e mai mult decât frumusețe. Este expresia chipului ei care mă obsedează și mă subjugă. Această expresie dulce și sinceră. Cât aș fi dorit s-o întâlnesc.

Sunt întins pe pat, cu ochii pierduți în tavan, ca un adolescent bolând de iubire. Am găsit femeia mult visată.

Iată cea mai potrivită descriere. Unde putea ea să fie, decât în visele mele?

Ei bine, și de ce nu? Femeia mult visată nu mi-a acordat o privire până în prezent. Și tot așa și cea de care mă despart doar trei nefericite sferturi de veac.

Nu fac altceva decât să mă gândesc la acel chip. Să mă gândesc la Elisa McKenna, la femeia care a fost.

În acest moment, ar trebui să pun la punct toate detaliile călătoriei la Denver, ale odiseii pe care mi-o promiteam. În schimb, zac în patul ăsta, cu chipul femeii gravat în suflet. Am coborât de trei ori la subsol. O încercare evidentă de a scăpa de realitate. Creierul refuzând prezentul, întorcându-se spre trecut.

Dar... Oh, sărmanul de mine, parcă aș fi victima unei farse de prost gust și puțin sadică. N-am de gând să-mi plâng de milă, dar Dumnezeule Mare!... Să dau cu banul, să conduc aproape două sute de kilometri până într-un oraș unde n-am mai călcat în viața mea, s-o iau de sanchi pe o autostradă, să trec peste un pod pentru a da peste un hotel despre care n-aveam habar că există și a găsi acolo fotografia unei femei, decedată de mult, și, prima dată în viața mea, a mă îndrăgosti la prima vedere!

Cum zicea Mary? *E prea mult pentru o biată inimă?*

Exact ce simt eu acum.

M-am dus să mă plimb pe plajă. Am luat un pahar în salonul victorian. M-am înapoiat să o admir. Am plecat

din nou pe plajă, m-am aşezat pe nisip, cu privirea pierdută peste valurile care mureau la ţărm.

N-am ce-i face. Nu pot scăpa de această senzaţie. Fâşii de gândire raţională înţeleg (chiar aşa) că eu caut ceva de care să mă agăţ, care nici nu trebuie să fie real, şi că Elisa McKenna a devenit acel ceva.

Ceea ce nu-mi e de nici un ajutor. Acel ceva creşte în mine, ajunge o obsesie. Ultima oară când am fost la muzeu, a trebuit să depun un enorm efort de voinţă pentru a nu sparge vitrina şi a nu fugi cu fotografia.

Aha, o idee! Poate este o soluţie. Nu scap de obsesie, nu ştiu dacă n-o va agrava, dar mai bine să fac ceva concret decât să zac aici cu sufletul bolnav.

Iau maşina şi caut o librărie prin apropiere, sau mai sigur la San Diego, pentru a pune mâna pe nişte cărţi în care se vorbeşte despre ea. Trebuie să existe una-două. Programul de la subsol o numeşte „celebra actriţă americană".

Aşa voi face! Voi afla cât mai multe despre iubita mea pierdută. Pierdută? Bine, bine, de acord. Despre iubita mea care n-a ştiut că era iubita mea fiindcă a devenit iubita mea după ce a murit.

M-am înfiorat. Ideea că ar fi îngropată mă îngheaţă. Făptura aceea, moartă?

Imposibil.

Îmi amintesc că atunci când mă întorceam de la universitate, proprietara mea (vindecătoarea creştină scientistă, şi ea în etate, optzeci şi şapte de ani) se ocupa de o doamnă bătrână de nouăzeci şi şase, pentru care lucrase pe vremuri. Bătrâna, Miss Jenny, era imobilizată la pat. Paralizată, surdă, oarbă, enuretică, era mai mult o legumă decât o fiinţă umană. Colegul meu de cameră şi cu mine — mi-e ruşine astăzi — ne prăpădeam de râs când o auzeam strigând cu vocea ei spartă şi stinsă: „Ho, ho, Miss Ada! vreau să mă scol!" Numai vorbele astea, zi şi noapte, din gura unei femei care nu mai putea să mişte un deget.

Într-o zi, când am intrat în salonul lui Miss Ada, pentru a folosi telefonul, am remarcat fotografia unei femei foarte frumoase femei tinere, cu păr lung, foarte

negru, mătăsos; Miss Jenny, tânără. Şi am fost dintr-odată dezorientat. Pentru că eram atras de această tânără femeie, în timp ce o auzeam pe Miss Jenny din camera de alături strigând cu o voce răguşită de bătrână infirmă şi neputincioasă, cerând ajutor. A fost o clipă de neliniştitoare ambivalenţă, pe care la nouăsprezece ani nu eram pregătit s-o încasez.

Nici acum nu sunt.

Băiatul de la parcare plecă după maşină şi mi-o aduse în faţa intrării. Ieri după-amiază am garat-o, iar acum mi se pare străină; îmi pare mai mult un produs fabricat decât un bun personal. Mai ciudat este să o conduc. Într-o singură noapte, am şi uitat cum e la volan.

Am vizitat câteva librării din Coronado; n-aveau nimic. Puteam găsi ceea ce căutam eu, mi s-a spus, la Wahrenbrock, la San Diego. Băiatul de la parcare mi-a arătat drumul: trec peste pod, o iau pe autostradă în direcţia nord, ies în Şoseaua a Şasea, cobor până la Broadway.

Sunt pe pod. Văd oraşul în faţă, munţii în zare. Ciudată impresie: cu cât mă îndepărtez de hotel, mă îndepărtez şi de Elisa McKenna. Ea aparţine trecutului. La fel şi hotelul. Este ca un sanctuar consacrat protejării vremurilor de odinioară.

Nu prea multă circulaţie pe autostradă. Un panou dinainte-mi: *Los Angeles.* Vor să mă facă să cred că ar mai exista.

Următoarea ieşire. Şoseaua a Şasea.

Mai târziu. Mă-ntorc la hotel, ca pe jăratec. Doamne, cât sunt de nervos. San Diego m-a dat gata. Ritmul; mulţimea, zgomotul şi implacabila notă de *prezent.* Mă simt ca dezrădăcinat, capul mi se-nvârte.

Slavă Domnului, am găsit librăria fără probleme şi, Slavă Domnului, era o oază de pace în deşertul lui Acum.

Dacă altul era contextul, aş fi rămas câteva ore să răsfoiesc zecile de mii de cărţi, să zăbovesc în cele doua etaje şi un subsol pline de atâtea minunăţii.

Aveam un scop precis, însă, şi deasemenea o aprigă dorinţă de a mă întoarce la hotel. Am cumpărat tot ce mi s-a propus, adică nu cine ştie ce, din nefericire. Vânzătorul mi-a spus că, după ştiinţa lui, nu exista o carte consacrată în exclusivitate Elisei McKenna. Poate că nu era, la vremea aceea, un personaj atât de important cum credeam eu. Pentru mine, ea este mai mult decât importantă, este esenţială.

Zăresc, în depărtare, hotelul şi, deodată, doresc să fi ajuns acolo deja. De-aş putea comunica simţământul pe care-l încerc la întoarcerea acasă!

M-am înapoiat, Elisa.

În cameră: e trecut de trei. Incredibilă intensitatea trăirii acestei întoarceri. Nu a mai fost nevoie să se contureze treptat, ca ieri: a venit deodată. Într-o clipită m-a cuprins şi m-a potolit — trecutul m-a îmbrăţişat. Nu pot descrie altfel ceea ce am simţit.

Am citit odată un articol despre proiecţia astrală: călătoriile pe care corpul nostru imaterial le face în timpul somnului. Experienţa mea este analogă. Era ca şi cum, mergând la San Diego, lăsasem o parte din mine prinsă în atmosfera hotelului, pe când cealaltă era legată de un fir întins. Iar când mă aflam la San Diego, firul era întins la limita elasticităţii şi a eficacităţii sale, fapt ce mă făcea vulnerabil la impactul cu prezentul.

Apoi, cu cât mă apropiam de hotel, firul se scurta şi, îngroşându-se, îmi transmitea o cantitate cât mai mare din atmosfera aceea liniştitoare. Când am distins forma masivă a hotelului, deasupra unui şir de copaci, mai că-mi venea să ţip de bucurie. Cum adică, îmi venea... Am ţipat, ce mai.

Acum mi-am regăsit calmul. Înlăuntrul acestui castel imemorial, e foarte puţin probabil că mă voi duce iar la San Diego.

Iar scriu, ascultând A Cincea Simfonie de Mahler, la cască: Bernstein şi New York Philarmonic. Magnific. Doamne, ce-mi place.

Dar ia să vădem cărţile.

Prima este de John Fraser, intitulată *Luminile teatrului american.* Citesc un articol de două pagini, care îi este consacrat.

În partea de sus a paginii din stânga este un şir de fotografii care o arată din copilărie până la bătrâneţe. Mă răvăşeşte imaginea îmbătrânirii ei de la stânga la dreapta.

În al doilea şir, sunt trei fotografii mai mari: prima o arată destul de bătrână, a doua foarte tânără, iar a treia, aşa cum mi-a apărut mie în muzeu — chipul curat, cu trăsături pure, părul lung, căzându-i pe umeri — aşa cum a apărut în *Micul ministru.*

În cel de-al treilea rând, ea poartă un adorabil costum şi pozează cu mâinile aşezate cuminţi în faţă. Alături, o fotografie *Peter Pan* (chiar l-a jucat, aşadar).

Şirul de jos este alcătuit din portrete din diverse roluri pe care le-a interpretat: *Portia, Julieta;* Dumnezeule, desigur, un cocoş în *Chantecler.*

Pe pagina alăturată, doar un portret, în profil. Nu-mi place. Adevărul e că nu-mi place niciuna din fotografiile astea. Niciuna nu avea calitatea specială a fotografiei în care am cunoscut-o. Şi asta-mi provoacă o senzaţie neobişnuită. Dacă această fotografie ar fi semănat cu toate cele prezente în această carte, nu m-aş fi oprit în faţa ei şi nu aş fi simţit nimic.

Acum aş fi fost pe drumul spre Denver.

Lasă. Citeşte.

O succintă biografie arată că a fost una dintre celebrele actriţe ale teatrului american şi, oricum, a fost cea care atrăgea ani la rând cel mai mare număr de spectatori. (Atunci cum se face că nu există o carte despre ea?).

Născută la Salt Lake City, la 11 noiembrie 1867, a părăsit şcoala la paisprezece ani pentru a deveni actriţă profesionistă. S-a dus la New York, în 1888, împreună cu mama ei pentru a juca un mic rol în *Trezorierul.* A jucat alături de E.H. Southern, a fost juna primă a lui John Drew timp de cinci ani, înainte de a ajunge vedetă. Era extrem de tandră şi retrasă. Deşi fragilă, nu a lipsit de la nici o reprezentaţie pe tot parcursul carierei sale. Nu a fost căsătorită şi a murit în 1953.

Oare de ce nu s-a căsătorit?

A doua carte, Martin Ellsworth: *Istoria fotografică a scenei americane.* Alte fotografii, dar, de astă dată, nu mai sunt grupate; diseminate prin carte, într-o ordine cronologică, de la primul ei rol până la ultimul — de la *Vagabondul,* în 1878, până la *Negustătorul din Veneţia* în 1931. O carieră îndelungată.

Iat-o fotografie de-a ei, în *Julieta,* cu William Favershaw. Pariez oricât că era fantastică.

Iarăşi *Micul ministru.* Dat fiind că premiera a avut loc la New York în septembrie 1896, aici trebuie să fi fost vorba de o avampremieră.

Doamne, ce torent de păr! Destul de luminos, dar nu blond şi nici roşcat.

Poartă un fel de togă, iar ochii îi sunt îndreptaţi spre aparat, spre mine.

Ochii aceia.

A treia carte: Paul O'Neil: *Broadway.*

Este vorba de impresarul ei, William Fawcett Robinson. Ea corespunde, se spune în carte, concepţiei sale (şi a epocii) despre actriţa ideală. Precedând cu câteva decenii adularea vedetelor de cinema, ea a fost prima actriţă care a creat în jurul persoanei sale un mit — niciodată vizibilă în public, niciodată citată de presă, fără secrete în aparenţă, o viaţă de călugăriţă.

După O'Neil, Robinson aproba această atitudine. Ei au avut câteva fricțiuni până în 1897, dar de atunci ea s-a consacrat numai muncii sale, sublimând toate celelalte aspecte ale vieții, în folosul meseriei sale de actriță.

O'Neil zicea că ea, ca actriță, posedă o calitate magică. Chiar în preajma celor patruzeci de ani, putea să interpreteze roluri de fete sau băiețel. Aici era farmecul ei, și citez critica: „Aerian, nuanțat, luminos." O'Neil adaogă: „Aceste calități nu apar întotdeauna în fotografiile ei."

Bine spus.

Sub această aparență ingenuă, cu toate acestea, se găsea o femeie disciplinată, mai ales după 1897, când a început să se dedice în exclusivitate meseriei sale. „Nu avea geniul înnăscut al scenei, mai notează O'Neil. La începutul carierei, avea un joc mai degrabă discutabil. A început să-și corecteze greșelile după ce Robinson i-a devenit impresar și a început să obțină primele succese clare. Publicul veni să o adore, în timp ce criticii o considerau ca fiind „indiscutabil fermecătoare, dar prea superficială". Apoi veni 1897, iar criticii laolaltă cu publicul o luară, cum se exprimă O'Neil, într-o „îmbrățișare fără sfârșit".

Barrie a adaptat romanul său *Micul ministru* pentru ea. Mai târziu, a scris *Peter Pan,* apoi *Ceea ce știe orice femeie,* apoi *Un sărut pentru Cenușăreasa. Peter Pan.* a fost cel mai mare triumf (deși n-a fost piesa ei preferată, preferința ei îndreptându-se spre *Micul ministru).* „Nu am mai văzut o astfel de adulare în teatru", scrie un critic. „Isterie. Admiratorii i-au acoperit scena cu flori." La care ea a răspuns, adaogă O'Neil, prin același discurs de mulțumire scurt și cu suflarea tăiată pe care-l făcea întotdeauna în astfel de împrejurări. „Vă mulțumesc. Vă mulțumesc... pentru noi toți. Bună seara."

În pofida celebrității, viața ei personală a rămas învăluită în mister. Puținii prieteni intimi nu făceau parte din lumea teatrului. O actriță din trupa ei ar fi zis „Ani la rând, a fost plină de viață și veselă. Dar din 1897 a lansat moda actriței închise în turnul de fildeș."

De ce oare?

Încă un citat, actorul Nat Goodwyn. „Elisa McKenna este un nume respectat de oameni. Este simbolul feminității loiale și virtuoase. La apogeul gloriei sale, ea și-a țesut propria-i togă și s-a drapat singură cu ea pe piedestalul său. Și totuși, văzându-i ochii triști, am căzut pe gânduri. Am observat niște riduri mici pe această față atât de seducătoare și mici linii verticale între sprâncene. Pielea parcă-i era uscată, gesturile nervoase, dicția sacadată. Simțeam pornirea de a-i lua una din mâinile ei atât de grațioase într-ale mele și să-i spun: „Domniță, tare mi-e teamă că veți trece pe lângă cel mai frumos lucru din lume — dragostea."

Ce-am aflat până acum — în afară de faptul că sunt îndrăgostit de ea.

Că până în 1897, era o extravertită, o bună actriță și o bună companie și că se certa cu impresarul.

Apoi, după 1897, a devenit: unu, mizantropă; doi, o vedetă adevărată; și trei, ideea impresarului ei despre o vedetă adevărată.

Piesa de tranziție, dacă-i pot spune așa, a fost *Micul ministru,* a cărui avanpremieră a avut loc în acest hotel cam cu un an înainte de reprezentația de la New York.

Ce s-a întâmplat în acel an?

Un scurt rezumat al informațiilor din ultima carte, al doilea volum al *Istoriei teatrului american* de V.A. Bentley.

„Rapiditatea cu care a obținut, după 1896, elogiul cvaziunanim al criticilor a fost aproape fenomenal. Deși înainte de această dată, și în ciuda popularității prodigioase, ea nu manifestase semnele unui talent cu adevărat excepțional, nu a mai fost rol pe care să nu-l interpreteze la perfecțiune."

În carte se arată că interpretarea personajului Julietei reprezintă un simbol al acestei schimbări. Ea l-a jucat pentru prima dată în 1893 fără să-i miște pe critici peste

măsură. Când a reluat personajul în 1899, a fost o avalanșă, de elogii.

Mai sunt câteva cuvinte despre impresarul ei. „Un bărbat cu o foarte puternică personalitate, William Fawcett Robinson provoca antipatia celor care aveau de a face cu el, aproape toți. Cu toate că nu beneficiase de o bună educație, el dădea dovadă de îndrăzneală și încăpățânare în tot ce făcea."

Doamne. A murit în naufragiul Lusitaniei.

Mă întreb dacă era îndrăgostit de ea. Probabil. Cred că știu ce simțea pentru ea. Incult, bădăran poate, nu i-a mărturisit probabil niciodată sentimentele cât a durat relația lor, considerându-se nedemn și dându-și toată silința pentru a o menține pe soclu, asigurându-se astfel că va rămâne inaccesibilă și pentru ceilalți.

Este ultima carte.

M-am așezat lângă fereastră pentru a dicta din nou. E aproape cinci, soarele asfințește. A mai trecut o zi.

În mine se dă o luptă, care nu o pot calma. De ce m-am băgat în povestea asta? Ea a murit. E în mormânt. Nu este decât o grămadă de oase și țărână mucedă.

Nu-i adevărat!

Cei de alături, care sporăvăiau, au tăcut subit. Cred că au sărit în sus când am strigat. Charlie, e un nebun în camera de-alături. Cheamă recepția.

Dar... O, Doamne, Dumnezeule, cât mă disprețuiesc că am fost în stare să vorbesc astfel. Ea nu a murit. Nu Elisa McKenna, cea pe care o iubesc. Acea Elisa McKenna trăiește.

Mai bine mă-ntind și închid ochii. Ușurel, îți pierzi mințile.

Culcat în întuneric, urmărit de misterul Elisei.

Să fac pe detectivul, să încerc să-l elucidez?

Pot să fac eu pe detectivul? Sau totul este pierdut pentru totdeauna, acoperit de nisipurile timpului.

Trebuie să ies din camera asta.

Parcurg culoarul de la etajul al cincelea — o trecere strâmtă şi joasă.

A trecut ea prin acest culoar? Mă-ndoiesc; era prea faimoasă. Ea a rămas la parter, cu faţa la Ocean. O cameră mare, cu salon.

M-am oprit. Rămân pe loc, cu ochii strânşi, simţind admosfera hotelului filtrându-se în mine.

Trecutul este aici; nu mai încape nici o îndoială.

Nu cred că nişte fantome ar putea supravieţui aici, totuşi. Este prea mare vânzoleala clienţilor; ar fi tulburat un spirit izolat.

Trecutul, în schimb, aidoma unei fantome colective, este prezent cu atâta intensitate încât nici un exorcism nu l-ar putea izgoni.

Mă aflu în balconul de la etajul al cincilea, privesc stele.

Văzute de ochiul omenesc, stelele se mişcă foarte încet. Dat fiind viteza lor relativă, ea şi cu mine contemplăm acum acelaşi spectacol.

Ea în 1896, eu în 1971.

Stau în sala de bal. Trebuie să fi avut loc de curând o petrecere aici; feţe de masă atârnând pe jos, scaunele în dezordine. Privesc scena pe care Elisa McKenna a jucat. La mai puţin de doisprezece metri de mine.

Mă ridic şi mă apropii de scenă. Cele şase lustre enorme sunt stinse. Numai aplicele dimprejur mai luminează sala. Pantofii înaintează fără zgomot pe ringul de dans.

Iată-mă pe estradă. Aş vrea să ştiu dacă am schimbat-o cumva. Se prea poate. Trebuie ca, la un moment dat, în *Micul ministru,* ea să fi trecut exact prin locul în care mă aflu eu acum. Poate că s-a şi oprit?

Ştiinţa ne învaţă că nimic nu se pierde şi că nimic nu se creează. În sensul propriu, ceva din ea trebuie să fi rămas aici. Puţin parfum degajat de ea în timpul reprezentanţei. Aici. Acum. În acest loc. Prezenţa ei amestecându-se cu a mea.

Elisa.

De ce sunt atât de atras de ea şi ce trebuie să fac? Nu sunt un puştan. Un puştan ar fi strigat „Te iubesc!", ar ofta, ar geme, şi-ar da ochii peste cap şi s-ar complace în psihodrama lui fără falsă pudoare. Eu nu pot. Realizez prea bine anormalitatea sentimentelor mele.

De-aş deveni un puştan fără inhibiţii, fără nevoia constantă de a analiza toate câte mi se întâmplă. Am fost spontan atunci când am dat cu ochii peste fotografia ei; a fost un val de fond emoţional. Acum realitatea îşi face simţită prezenţa cu duritate. Sunt sfâşiat între dorinţă şi raţiune. În asfel de moment urăsc creierul. El ridică tot mai multe bariere pe care nu le poate depăşi.

Aşezat pe pat, scriu ascultând Mahler la cască — A Sasea, acum. Sumbrele sale acorduri sunt ecoul gândurilor mele.

Când foamea mă scoase în cele din urmă din cameră, sala ducală era închisă. Cumpărai deci o pungă de Fritos, o conservă de carne, o striclă de Mateus şi o cutie de suc. Acum mestec bând Mateus Spritzer cu gheaţă, pe care am comandat-o prin telefon. Zgomotul masticaţiei nu prea-i face bine lui Mahler.

Caut prin cărţi cât mai multe informaţii.

Dar nu mai găsesc nimic despre ea. Mă simt frustat. Şi totuşi trebuie să existe o documentaţie mai completă despre ea. Dar unde?

Pe toţi Dumnezeii, Collier. Te tâmpeşti pe zi ce trece. Tu n-ai auzit niciodată de biblioteci municipale?

Sărmană Elisa. De tine s-a îndrăgostit un idiot.

16 noiembrie 1971

Acum m-am întors de la biblioteca municipală din San Diego. Nu departe de librăria de ieri. Eram acolo când se deschideau porţile.

M-am sculat la ora cinci şi m-am plimbat pe plajă preţ de trei ore pentru a scăpa de migrenă. La opt şi jumătate, am înghiţit o cafea şi câteva felii de pâine prăjită, am cerut să-mi aducă maşina şi să mi se indice drumul, apoi direcţia — biblioteca.

La început am crezut că mi se vor pune piedici. Tânăra de la ghişeu mi-a spus că nu puteam împrumuta cărţi cu o legitimaţie de la biblioteca municipală din Los Angeles. Dar nu puteam sta o zi întreagă pentru consultarea cărţilor pe loc. Mă cuprindea iarăşi starea aceea de nervozitate. Atunci, omul mai vârstnic şi mai echilibrat din mine a preluat frâiele. Cu actele de identitate şi ecusonul cheii de la camera de hotel, a acceptat să-mi elibereze o legitimaţie provizorie pentru a putea împrumuta. Aş fi sărutat-o pe obraz.

Douăzeci de minute mai târziu, ieşeam. Dumnezeu să-l binecuvânteze pe cel care a inventat fişierul. M-am înapoiat degrabă, cu aceeaşi dorinţă, de parcă castelul acela impozant din lemn alb ar fi fost casa mea. Am încredinţat maşina pentru a fi garată şi m-am aruncat în dulcea îmbrăţişare a hotelului. A fost nevoie de o mică haltă în patio pentru a închide ochii şi a lăsa totul să se filtreze prin vene. Patioul era cel mai nimerit loc; este ca inima hotelului. Aşezat acolo, înconjurat de trecutul lui. M-am înseninat, am inspirat, am deschis ochii, m-am îndreptat spre cuşca ascensorului din spatele hotelului, am urcat la etajul al cincilea şi am ajuns în cameră, având sub braţ tot ce dibuisem în bibliotecă.

Există, totuşi, o carte despre ea: *Elisa McKenna: O biografie intimă,* de Gladys Roberts. O păstrez pentru sfârşit, pentru că, cu toată nerăbdarea mea, odată biografia terminată, totul se va sfârşi, iar eu vreau să savurez această superexcitaţie,cât mai mult timp cu putinţă.

Scriind acestea, ascult Simfonia a Patra, cea mai uşoară, cred, şi mai puţin pretenţioasă. Vreau să-mi concentrez toată atenţia.

Prima carte este de John Drew, Viaţa mea pe scenă. El scrie că prima impresie produsă de Elisa McKenna a fost fragilitatea. După fotografiile pe care le-am văzut, femeile voinice erau la modă în teatrul din acea vreme. Cu toate astea, el repeta ceea ce mai citisem şi altundeva, adică faptul că ea nu a lipsit de la nici o reprezentaţie.

La început, alături de ea, pe scenă, apărea şi mama ei — jucând d-na Bergomat, în timp ce fiica ei interpreta pe Suzanne Blondet, în Bal mascat; d-ra Ossian, în timp ce fiica juca Miriam din Fluturi. Se pare că au făcut un turneu în California cu această din urmă piesă. Trupele de

teatru, cu siguranţă, făceau deseori turnee pe coasta de vest, ceea ce explica avampremiera de aici.

Deşi am notat tot, am sentimentul că am frunzărit cartea prea iute, atât eram de grăbit să ajung la biografie, ca un înfometat care nu-şi potoleşte foamea cu aperitive în aşteptarea mâncărurilor de rezistenţă.

Voi încerca să reduc din viteză.

Cartea următoare se intitulează Actori şi actriţe, publicată în 1903. Capitolul începe cu aceste cuvinte. „Elisa McKenna vinde lemne, porci şi păsări", şi explică faptul că ferma sa de la Ronkonkona, Long Island, are pentru ea cea mai mare însemnătate de pe lume, cu excepţia teatrului. Dacă n-ar fi actriţă, se spune mai departe, ar fi agricultoare. Îşi petrece fiecare clipă de libertate pe care i-o îngăduie meseria în proprietatea ei de o sută de hectare, unde ajunge cu trenul, în vagonul ei particular, ori de câte ori este cu putinţă. „Acolo se poate plimba în deplină libertate, ferită de priviri indiscrete."

Aceeaşi existenţă închisă.

Alte precizări. „Se ştie despre personalitatea ei mai puţin despre oricare alt profesionist al spectacolului. Marea majoritate nu ştie despre ea decât ceea ce arată pe scenă. pentru a-şi proteja viaţa privată, ea lasă în grija impresarului tot ce are de a face cu publicaţiile care o privesc. Dacă un ziarist îi cere un interviu, ea îl trimite pe d-l Robinson, care zice numaidecât „NU", în parte pentru a-i respecta dorinţa de singurătate, în parte datorită politicii sale foarte precise, adoptată de când i-a devenit impresar, acum zece ani."

Ceea ce pare să-mi confirme părerea pe care o am despre el.

Iată o contradicţie. Se găsesc întotdeauna când cauţi bine. „Ea nu a lipsit de la nici o reprezentaţie pe motiv de

sănătate şi nu a fost decât cu o singură ocazie în imposibilitatea de a-şi îndeplini clauzele contractului, în 1896, când trenul cu care se deplasa de la San Diego la Denver împreună cu trupa, a fost blocat de o furtună de zăpadă."

Iar 1896.

Iată o fotografie foarte frumoasă. Ea poartă o jachetă neagră şi mănuşi negre şi un fel de papion negru. Coafură înaltă, susţinută de piepteni, iar mâinile, împreunate, sunt aşezate pe capitelul unei coloane. Este fermecătoare şi cred că mă-ndrăgostesc a doua oară, cu acelaşi fior de prima dată, când am văzut-o în muzeul hotelului. Când te cufunzi într-o bibliografie, începi să te simţi mai puţin implicat afectiv. Acum, privind această fotografie, am găsit emoţia iniţială cu toată intensitatea. Nebunie au ba, oricât de ruptă de realitate, sunt îndrăgostit de Elisa McKenna.

Şi nu cred că voi înceta vreodată.

Un ultim citat, asupra căruia merită să ne oprim: „A existat un bărbat care a fost foarte ataşat de Elisa McKenna şi se interesa mult de ea (în 1898). O însoţea, ca şi mama ei, până la teatru şi înapoi, seară de seară. După un timp, d-na găsi prilejul a-i zice: „Mă simt nevoită să vă avertizez că vă pierdeţi timpul. Elisa nu se va căsătorii niciodată. Ea se dedică prea mult artei pentru a mai avea timp să se gândească şi la aşa ceva."

De ce m-aş îndoi? Totuşi, nu cred. Mă gândesc la ce scrisese Nat Goodwyn.

Există o soluţie a misterului Elisei McKenna?

M-am înfiorat din nou. Am ajuns la ultima carte. Încă puţină hrană mentală, apoi foamea.

Această perspectivă mă înspăimântă.

Gata, Mahler. Vreau să-mi concentrez toată atenţia asupra acestei cărţi, biografia.

Pe pagina de gardă, o fotografie din 1909. Parcă ar fi luată în timpul unei şedinţe de spiritism; o tânără privind aparatul, ca de pe altă lume. la prima vedere, pare surâzătoare. Apoi, observi că ar putea fi şi expresia durerii...

Încă o dată, îmi revine în minte remarca lui Nat Goodwyn.

„Niciodată, scrie autorul de la început, nu a fost actriţă a cărei personalitate să fie mai greu de cuprins ca aceea a Elisei McKenna."

Aşa este.

Iată prima descriere detaliată a Elisei McKenna, pe care am găsit-o: „O siluetă graţioasă, păr şaten auriu, ochi destul de adânci, de culoare acvamarină, pometi pronunţaţi printr-un desen delicat."

Un extras din prima ei critică importantă din 1890: „Elisa McKenna este cea mai drăguţă subretă pe care o poţi întâlni în răstimpul unei promenade duminicale — mugure tandru şi încântător pe arborele dramatic."

Nu sări peste atâtea pasaje! Dictează tot ce ţi se pare important. E ultima ta carte, Collier!!

Oh! Fir-ar să fie! Cei de-alături iar au tăcut brusc.

Criticile pieselor în care a jucat. le voi citi mai târziu.

Un detaliu interesant — fascinant chiar

În 1924, ea şi-a ars notele, jurnalele intime, corespondenţa; tot ce scrisese. A cerut să se sape o groapă mare, în proprietatea de la Ronkokona, a aruncat acolo tot, a stropit cu păcură şi a dat foc.

Tot ce a rămas a fost un fragment dintr-o pagină, pe care aerul cald al rugului a zburătăcit-o. Un lucrător agricol l-a găsit, şi l-a păstrat, apoi, l-a dat, mai târziu, lui Gladys Roberts, care l-a transcris aici.

(D)ragostea mea, unde eşti acum?

(D)e unde-mi veneai?

(Î)ncotro plecaşi?

Era un poem pe care-l îndrăgise? Un poem pe care-l scrisese? În primul caz, de ce-l îndrăgise? În cel de-al doilea, de ce-l scrisese- Si-ntr-un caz şi-n celălalt, apare ca mincinos avertisment mamei ei adresat bărbatului care-i făcea curte.

Misterul se adânceşte. Fiecare văl ridicat descoperă un altul.

Unde-i miezul?

„D-ra McKenna nu ar trebui să fie nici surprinsă şi să nu se simtă rănită constatând, în lumina acestei experienţe, că nu este născută pentru a interpreta heroinele tragice ale lui Shakespeare."

Cât o fi mâhnit-o! Ce i-aş mai fi tras un pumn în mutră, criticului ăsta împuţit.

Se menţionează compozitorii pe care-i îndrăgea. Grieg, Debussy, Chopin, Brahms, Beethoven...

Dumnezeule

Compozitorul preferat era Mahler.

Un amănunt interesant din călătoria ei în Egipt, cu Gladys Roberts, în 1904. În plin deşert, în faţa piramidelor, sub clar de lună, ea a spus: „Ai zice că aici nu este nimic, decât timpul".

La fel, poate, se simţea şi în acest hotel.

Ascult a Noua Simfonie de Mahler, dirijată de Bruno Walter, New York Philarmonic.

Sunt de acord cu Alban Berg. Conform notiţei de pe coperta discului, ar fi zis, după citirea manuscrisului, că era „cel mai bun lucru pe care l-a compus Mahler." Iar Walter scrie: „Simfonia este inspirată de o intensă agitaţie

spirituală; sentimentul părăsirii. „Despre prima mişcare el scrie că „pluteşte într-o atmosferă de transfigurare."
O simt atât de aproape.

Dar să revenim la carte.

O recompensă neaşteptată — pagini întregi cu fotografii.
De un sfert de oră privesc una din ele. Îmi spune mai mult decât oricare dintre cele văzute până acum. Aceasta datează din ianuarie 1897. Stătea într-un scaun mare, sumbru, îmbrăcată într-o cămaşă cu guler înalt şi cu piept de dantelă şi jachetă în florentină. Cocul este menţinut de piepteni şi de ace de păr, iar mâinile îi sunt încrucişate. Priveşte direct spre aparat.
Expresia unei femei răvăşite.

Doamne, ochii aceştia! Sunt *rătăciţi.* Buzele acestea. Nu vor mai forma niciodată un zâmbet? N-am mai văzut atâta tristeţe, atâta dezolare vreodată pe un chip.
Într-o fotografie, luată peste două luni, ea este aici, în acest hotel.

Nu pot să-mi iau ochii de la ea. Chipul unei femei care a trecut printr-o teribilă încercare. Vlăguită. O femeie pustiită.
Cât aş vrea să mă aflu lângă ea, să-i ţin mâna, s-o consolez.

Inima-mi bate înnebunită.
Când îi contemplam chipul, cineva a încercat să

deschidă uşa camerei şi mi-a trecut prin cap ideea nebună că ar fi fost ea.

Înnebunesc.

Alte fotografii ale ei. În diverse piese în care a jucat ea. *A douăsprezecea noapte, Ioana d'Arc, Legenda Leonorei.* primind diploma honoris causa la Union College. la Hollywood, în 1908.

„Uneori cred că singura satisfacţie adevărată pe care o poţi avea în viaţă este aceea de a eşua atunci când îţi dai toată silinţa."
Nu sunt vorbele unei femei fericite.

Generozitatea ei. Banii pe spectacolele ei trimişi la San Francisco, după cutremur: la Dayton, în Ohio, după inundaţiile din 1913. Reprezentaţiile gratuite în cazărmi în timpul primului război mondial.

Altă contradicţie.
„Singura dată când s-a retras din competiţie a fost în urma reprezentanţei cu *Micul ministru,* la hotelul del Coronado, în California."
N-a fost deci blocată de o furtună de zăpadă. Trupa o fi fost, dar ea nu era cu ei. Ea nu părăsise hotelul. Nici impresarul şi nici chiar mama ei nu rămăseseră cu ea.
Iată un lucru straniu; nu se potriveşte cu ceea ce ştiam eu despre ea. După cum lasă autorul să se înţeleagă (deşi foarte discret), comportamentul ei i-a uimit pe toţi. „Dar voi mai avea ocazia să vorbească despre aceasta", scrie Gladys Roberts. Ce înseamnă asta? Încă un mister?

Pasajul continuă: „Piesa cu care se afla într-un turneu de probă pe coasta de vest, nu va mai fi jucată, părând, o perioadă de timp, că a fost scoasă definitiv de pe afiş."

Zece luni mai târziu, se juca la New York.

În acest timp, notează autoarea, nimeni n-a mai văzut-o pe Elisa McKenna. Ea a rămas izolată în proprietatea ei, unde-şi petrece timpul plimbându-se.

De ce?

Vinul ei preferat era un bordeaux servit la temperatura camerei. Voi comanda. În felul ăsta, îl voi putea asculta pe compozitorul ei favorit, degustând vinul ei preferat, exact în locul în care era.

Alt aspect al misterului.

„Înainte de premiera cu *Micul ministru,* la New York, jocul ei era foarte agreabil, dar, începând din ziua aceea, interpretarea ei dramatică a căpătat o luminozitate şi o profunzime pe care nimeni, până în prezent, nu a reuşit să le explice."

Cred că este cazul să cercetez mai îndeaproape aceste faimoase cronici.

Comentarii despre jocul ei până în 1896.

„Minunată delicateţe. Încântătoare pudoare. Binefăcătoare sinceritate. Farmec personal. Reţinere agreabilă. Dicţiune aleasă. Fină şi inteligentă. Viitor promiţător."

Şi apoi:

Micul ministru: „Aflăm o nouă vitalitate, înnoită căldură, o trăire emoţională intensă în jocul dramatic al domnişoarei McKenna."

Vulturaşul: „Întrece interpretarea dată de Sarah Bernhardt, aşa cum stelele întrec luna."

Peter Pan: „Interpretarea ei exprimă forţă vitală, cu o frumuseţe şi o simplitate stupefiante."

Romeo şi Julieta: „Ce evoluţie de la prima interpretare Julietei?! Aspectul tragic al personajului redat cu o emoţie

incomparabilă. Copleşitor. Sentimentul pierderii afective tradus cu o autoritate şi o convingere totale. Julieta cea mai copleşitoare, cea mai umană şi cea mai convingătoare din toate câte mi-au fost date să văd până în ziua de astăzi."

Ceea ce ştie orice femeie: „Excelează în special în scenele de suferinţă interiorizată şi în exprimarea acceptării filozofice a martirajului său."

Legenda Leonorei: „Personaj căruia d-ra McKenna îi dă viaţă cu fineţe şi farmec, care nu a mai exprimat fermitatea şi tandreţe cu atâta sagacitate, cu atâta inspiraţie."

Un sărut pentru Cenuşăreasa: „D-ra McKenna este atât de vitează şi atât de patetică încât puţin ar lipsi să nu ne zdrobească inima." (Scris de nimeni altul decât marele Alexander Woolcott în persoană).

Ioana d'Arc: „Triumful carierei sale. Interpretarea dramatică dusă până la perfecţiune, lucrată şi lustruită precum o nestemată."

Când a avut loc, cu exactitate, această schimbare?

Nu pot să nu mă gândesc la faptul că s-a întâmplat în timpul şederii la acest hotel.

Dar ce s-a-ntâmplat aici?

Sherlock Homes, Dupin şi Ellery Queen la un loc ar putea să mă mai ajute cumva.

Privesc din nou fotografia.

De unde vine expresia de deznădejde resemnată de pe acest chip?

Poate găsi-voi răspunsul în acest capitol. Sunt la sfârşitul cărţii. Soarele apune, încă o dată. La fel şi speranţele mele. Când voi fi terminat cartea aceasta, ce va fi cu mine?

„Scena era viaţa ei, spuneau mereu prietenii ei. Dragostea îi era necunoscută. Şi totuşi, într-o zi, într-un moment de slăbiciune, ce niciodată nu s-a mai produs, a

mărturisit că existase cineva. În timp ce vorbea, văzui în ochii ei aprinzându-se o lumină tragică pe care nicicând n-o mai văzusem. Nu mi-a oferit nici un amănunt, mulţumindu-se să-mi vorbeaască, cu un surâs amar, de „Scandalul din Coronado".

Deci aici s-a întâmplat?

Capitolul final, despre moartea ei. O povară de nesuportat îmi apasă pe piept.

Citat: „Muri în octombrie 1953 după ce..."

„... După ce asistase la o serată la Stephens College din Columbia, în Missouri, unde predase arta dramatică, timp de câţiva ani."

Deci ea şi cu mine fusesem în acelaşi loc. Dar şi în acelaşi timp.

De ce această senzaţie ciudată?

Sunt uitate ultimile ei vorbe. Nimeni, conform biografului, nu a înţeles rostul lor.

„Si iubirea, blânda iubire."

De unde ştiu eu vorbele acestea?

Dintr-un imn scientist creştin. Numai că suna aşa: „Şi viaţa, blânda viaţă, precum inima inimii, vorbeşte cu bunătate când întâmplarea ne uneşte şi ne separă."

O, Doamne, Dumnezeule!

Cred că am fost la acea serată.

Cred că am văzut-o.

Respir greu. Sângele-mi bate-n tâmple şi la încheietura mâinii. Mintea amorţită.

Chiar ce s-a întâmplat?

Da, eram acolo. Ştiu. Era după o piesă la Stephens. Eu şi prietena mea eram invitaţi la o serată în onoarea trupei.

Şi-mi amintesc că mi-a spus... Nu-mi amintesc cum arăta şi nu-i mai ştiu nici numele, şi totuşi păstrez în memorie cuvintele ei...

— Ai o admiratoare, Richard.

I-am urmărit direcţia privirii şi.. de cealaltă parte a sălii am văzut o bătrână doamnă, aşezată pe o sofa, înconjurată de fete.

Şi mă privea.
Oh, Doamne, Dumnezeule, nu se poate!

De ce mă privea aşa femeia aceea?

Ca şi cum mă cunoştea.
De ce?

Să fi fost seara în care a decedat Elisa McKenna?

Ea să fi fost, bătrâna doamnă?

Mă uit iar la fotografie.

Elisa. O, Doamne! Elisa.

Eu am răvăşit chipul tău?

În cameră e întuneric.

Ore în şir, nu m-am clintit.

Zac, privind în gol. Dacă rămân aşa, or să vină să mă ia într-un coş.

De ce spun eu una ca asta?

Aşa ceva nu se poate.

Adică, nu sunt obtuz, dar...

Una ca asta?

Bine, de acord, m-a privit ca şi cum mă cunoştea. Îi aminteam de careva, asta-i tot. De bărbatul pe care-l cunoscuse aici.

Asta-i tot.

Atunci, cum se face că am nimerit tocmai aici, şi nu în altă parte? Fără premeditare. Dând cu banul, ce Dumnezeu!

De ce în noiembrie?

De ce tocmai în săptămâna pe care a petrecut-o aici? De ce am coborât eu la subsol? De ce am văzut fotografia aceea? De ce mi-a produs starea aceea? De ce m-am îndrăgostit de ea? De ce am început să mă documentez asupra vieţii ei? Coincidenţă?

Nu pot să cred.

Adică, desigur, nu vreau să cred.

Eu eram?

Simt că-mi crapă capul. De-atâta timp răsucesc în minte aceste lucruri încât am ameţit.

Este un fapt: ea a venit aici cu trupa.

Este un fapt: ea a rămas aici după plecarea lor.

Este un fapt: ea n-a mai jucat timp de zece luni.

Este un fapt: ea s-a izolat în proprietatea ei.

Este un fapt: ea s-a schimbat cu totul după şederea aici.

Este un fapt: când şi-a reluat activitatea, ea era complet transformată, ca femeie şi ca actriţă.

Este un fapt: ea n-a fost niciodată căsătorită.

De unde-mi veneai?

De unde?

Este ora două şi şapte minute, dimineaţa. Nu pot să dorm; creierul se-mpotriveşte. Nu pot alunga ideea. Se amplifică neîncetat.

Oricât de extraordinar ar fi un asemenea lucru, nu aici ar fi posibil să se-ntâmple? Deoarece, ajuns într-un asemenea loc, o parte din drum a şi fost parcursă. Aici, am simţit în mine trecutul.

Dar pot eu să-l regăsesc întrutotul?

Mai bine aş aprinde lumina.

Îi privesc fotografia; am decupat-o din carte. Mă vor urmări pentru degradarea unui bun public. Va trebui să accelereze procedura, dacă vor să mai apuc să iau parte la proces.

Intins, aici... în penumbra acestei camere... în acest hotel... vuietul valurilor, departe... fotografia ei în faţa mea... tristeţea nesfârşită din ochii aceştia care mă privesc...

Cred că e posibil.

Cumva.

17 noiembrie 1971

Ora şase şi douăzeci şi unu, dimineaţa. Migrenă groaznică. Abia pot deschide ochii.

Ascult întruna ce-am zis aseară. În lumina rece a zilei, cum se spune.

Eram nebun, cum altfel!

Ora unsprezece şi patruzeci şi şase de minute. Mi s-a adus micul dejun cafea, suc de portocale, unt şi gem, şi mănânc şi beau ca şi când aş fi un tip normal, şi nu un nebun.

Cel mai straniu este faptul că acum, când durerea a trecut în mare parte şi sunt aşezat la acest birou, privind plaja scăldată în soare, marea albastră care mângâie nisipul cenuşiu cu spuma-i albă, acum că ideea pare vlăguită de logica diurnă, ea se agaţă de mine, bizar; de ce, nu ştiu.

Adică, să fim serioşi: în mai sus pomenita lumină rece a zilei, pare să fie cea mai stinsă dintre himere. Să te

întorci în timp? Trebuie să fii sărit bine de tot. Şi totuşi mă simt condus de o convingere profundă, indefinibilă. Nu văd deloc cum poate o asemenea idee să pară raţională, dar, mie, tot îmi pare raţională.

Faptele pe care se bazează aceste convingeri? Nu reprezintă mare lucru. Cu toate astea, un singur indiciu de care dispun mi se pare mai semnificativ de fiecare dată când îmi revine în minte: faptul că ea m-a privit ca şi cum mă cunoştea şi că a murit de inimă chiar în acea noapte.

Un gând, deodată.

De ce nu mi-a vorbit?

Nu fii ridicol. Cum să-ţi vorbească? Să vorbească, la peste optzeci de ani, unui băiat care nu împlinise încă douăzeci, despre o iubire pe care ei ar fi împărtăşit-o cu vreo cincizeci de ani în urmă?

Şi eu aş fi făcut la fel: aş fi tăcut, apoi m-aş fi dus...

Încă un gând.

Care cere un efort de adaptare şi mai mare.

Dacă sunt cu adevărat răspunzător de toate acestea, n-ar fi mai bine să nu mă mai întorc? Viaţa ei ar continua fără necazuri. N-ar cunoaşte aceeaşi glorie ca actriţă, dar măcar...

N-am putut să-mi stăpânesc hohotele de râs.

Cu câtă dezinvoltură vorbesc de schimbarea cursului istoriei!

Încă un gând.

Care face ca ideea mea să fie şi mai posibilă.

Am citit aceste cărţi. Toate au fost publicate acum zece, douăzeci, chiar treizeci de ani.

Răul pricinuit ei s-a produs deja.
Prin urmare, n-am de ales.
Trebuie să mă-ntorc.

Iar nu m-am putut abține. Râd pronunțând aceste cuvinte. Nu este un râs amuzat, este adevărat, este mai curând râsul acela emis în prezența unui țâcnit.

Astea fiind zise, să studiem problema în amănunțime.

Oricât am vrut și am crezut că sunt în măsură să scap, spiritul și trupul, fiecare celulă a ființei mele știe că se află în 1971.

Cum să scap acestei condiții?

Lasă-mă cu faptele tale. Collier. În orice caz, lasă faptele care dovedesc că e imposibil. Mie îmi trebuie acum fapte care dovedesc că este posibil.

Dar unde să găsesc eu faptele astea?

Încă o expediție rodnică până la San Diego. De data asta, n-am mai simțit aproape nimic. Cred că duc cu mine influența hotelului, cum aș purta o armură.

Întors la Wahrenbrock, găsesc imediat. J.E. Tristley a scris și compilat o lucrare enormă cu acest subiect: Omul și timpul. Sunt încredințat că mă va lumina.

Am mai cumpărat și o sticlă de bordeaux roșu. De asemenea o ramă pentru fotografie. Foarte drăguță. Pare a fi înnobilată cu aur vechi și are o mască ovală. Îi spun mască, dar parcă ar fi acoperită cu o folie de aur, ornată cu gravuri lauri de aur în jurul capului. Așa îi șade mai bine. Nu strivită într-o carte ca și cum ar aparține istoriei, ci într-o ramă, pe noptiera mea.

Vie. Iubita mea vie.

Singurul lucru care mă indispune este că acum ştiu că eu voi fi cauza acestei expresii tragice a chipului ei.

Nu mai vreau să mă gândesc acum. Sunt atâtea posibilităţi. Fac un duş, apoi, aşezat pe pat, ascultând muzica ei preferată şi bând din vinul ei preferat, voi purcede la aflarea a tot ce voi putea afla despre acest timp, din a cărui îmbrăţişare vreau să scap.

Şi aici. În acest hotel. În exact acest loc, în care acum şaptezeci şi cinci de ani, în momentul în care eu prenunţ aceste cuvinte, Elisa McKenna respiră şi se mişă.

(Richard a petrecut mult timp transcriind şi analizând cartea lui Priestley. Firește, în această parte a munuscrisului am intervenit cel mai mult, scurtându-l, dat fiind că subiectul, oricât de fascinant a fost pentru Richard, tinde să încetinească în mod considerabil fluxul povestirii.)

Primul capitol se referă la aparatele de măsurat timpul. Nu văd la ce mi-ar putea folosi, dar îl voi studia, luând notiţe pe, parcurs, ca pe vremea studenţiei.

Astfel trebuie abordată problema. M-am înscris la un curs despre timp.

Capitolul al doilea: „Imagini şi metafizică a timpului".

Apa curgătoare, scrie Pristley, a constituit dintotdeauna imaginea noastră preferată despre timp. „Timpul, ca un râu veşnic, îşi duce toţi fiii."

Din punct de vedere intelectual, imaginea nu este prea satisfăcătoare, căci râurile au maluri. Prin urmare, suntem nevoiţi să ne întrebăm ce rămâne static pe când timpul curge. Şi noi unde ne găsim? Pe maluri sau în apă?

Capitolul al treilea: „Timpul pentru oamenii de ştiinţă".

„Timpul nu are existenţă independentă în afara ordinului evenimentelor care ne permit să-l măsurăm. „Einstein dixit".

În acest „domeniu misterios", scrie Priestley, în zadar căutăm o definiţie universală a spaţiului şi timpului.

Gustav Stromberg afirma că există un univers cu cinci dimensiuni care ar cuprinde lumea cvadridimensională spaţiu-timp din fizică. El îl denumeşte „Domeniul eternităţii". El se întinde dincolo şi de spaţiu şi de timp în definirea lor fizică. În acest domeniu, prezentul, trecutul şi viitorul nu au sens.

Nu este decât o unicitate de existenţă.

Capitolul al patrulea: „Timpul în imaginar şi literatură".

Să admitem că un om s-a născut în 1900, scrie Priestley. Dacă 1890 există încă undeva, ar trebui să-l poată vizita. Dar n-ar putea decât în calitate de observator, fiindcă 1890, plus intervenţia sa fizică, n-ar mai fi 1890, aşa cum a fost.

Dacă nu s-ar mulţumi doar cu observarea lui 1890, dacă ar vrea să trăiască în 1890, ca persoană vie, va trebui să utilizeze partea nou-temporală a spiritului său, pentru a pătrunde în spiritul cuiva trăind în 1890.

Obstacolul, afirmă Pristley, nu constă atât în călătoria în sine, cât în destinaţie. Un om născut în 1900 şi care moare în 1970 este prizonierul acestor şaptezeci de ani de timp cronologic. Prin urmare, din punct de vedere fizic, el n-ar putea face parte din alt timp cronologic, fie 1890 sau 2190.

Asta mă pune pe gânduri.

Nu. Nu se aplică în cazul meu.

Pentru că eu am deja o apariţie.

1896, fără intervenţia mea fizică n-ar mai fi 1896, aşa cum era.

Prin urmare, trebuie să mă duc.

A doua parte: „Noțiunile de timp".

De două ore citesc și notez. Mă doare mâna, mi-au obosit ochii, și simt că mi se pregătește o migrenă.

Dar nu pot să mă opresc. Trebuie să asimilez un maximum de informație pentru a găsi calea spre ea. Această dorință este, evident, un factor important. Dar trebuie să existe o tehnică, o metodă. Nu-mi mai rămâne decât s-o descopăr.

Și o voi descoperi, Elisa.

În Antichitate, scrie Pristley, lumea nu era condusă de cronologie, ci de *Marele Timp*. Timpul-Vis etern — când trecutul, prezentul și viitorul se amestecă într-o clipă eternă.

Asta te duce cu gândul la Domeniul Eternității al lui Stromberg și la teoria newtoniană a timpului absolut care „se scurge echitabil, fără nici o legătură cu exteriorul. „Știința a atacat această teorie, dar poate că el avea dreptate?

Această idee a Marelui Timp ne urmărește în diferite modalități, notează Pristley, și ne motivează gândirea și faptele. Omul se gândește mereu „să se întoarcă înapoi" pentru a se sustrage presiunilor materiale și a ajunge în edenuri în care nimic nu se schimbă și în care oamenii-copii se joacă veșnic.

Poate că „eu"-rile noastre adevărate! „eu"-rile noastre esențiale — există în acest Domeniu al Eternității și ne sunt ascunse de către simțuri?

Moartea ar fi utima modalitate de a scăpa de aceste restricții — dar se poate concepe o evadare înainte de moarte. Secretul nu poate fi decât sustragerea din restricțiile mediului. Fizic, nu se poate; trebuie făcută mental, cu ceea ce Pristley numește partea „nou-temporală" a creierului nostru.

Pe scurt, din cauza conştiinţei pe care o am de acum, rămân înrădăcinat aici.

Maurice Nicoll zice că toată istoria este un azi viu. Noi nu ne bucurăm de o scânteie de viaţă într-un mare vid mort. Există, dimpotrivă, într-un punct al „vastului proces al celor vii care gândesc şi simt încă, dar ne sunt invizibili."

Nu-mi rămâne decât să mă urc până la un punct de unde voi putea zări, apoi atinge punctul pe care vreau să-l ating în această înşiruire.

Ultimul capitol? După aceea, voi acţiona.

Pristley evocă existenţa celor trei timpi. Îi numeşte Primul, al Doilea şi al Treilea Timp.

Primul Timp este cel în care ne naştem, îmbătrânim şi murim; este timpul practic şi economic, cel al creierului şi al corpului.

Al Doilea Timp se depărtează de această definiţie simplă. El conţine, simultan, trecutul, prezentul şi viitorul. Nici un ceasornic, nici un calendar nu-i determină existenţa. Intrând în el, ieşim din timpul cronologic şi îl considerăm ca fiind ceva fix, unic, mai curând decât un front, mişcător, de momente.

Al Treilea Timp este zona în care există „puterea de a reuni sau de a separa potenţialul şi actualul".

Al Doilea Timp este poate viaţa după moarte, zice Pristley. Iar al Treilea Timp ar putea fi veşnicia.

Şi cu ce concluzie mă aleg din toate astea?

Că trecutul mai există undeva, ca al Doilea Timp.

Că, pentru a-l ajunge, trebuie cumva să-mi sustrag conştientul din strânsoarea Primului Timp.

Sau subconştientul? El să-mi fie oare temnicerul? Condiţionarea întregii vieţi?

Dacă e aşa, am măcar un punct de plecare. Folosind principiile psihociberneticii, pot să mă „programez" pentru

a crede că exist, nu în 1971, ci în 1896.

Hotelul acesta mă va ajuta fiindcă, între zidurile lui, plutește încă 1896.

Decorul este perfect, metoda bună.

Frumoasa mea Elise.

Dragostea mea.

Voi fi cât de curând alături de tine. Îți jur.

Am comandat cina. Supă, pulpă de miel, salată, desert bogat. Cafea. Și voi termina bordeaux-ul.

Sunt întins pe pat și răsfoiesc biografia. Tot ce am citit se filtrează acum în subconștient și se transformă. Mâine, mă voi strădui să-l transform complet.

Am dat peste o informație care m-a năucit. Pe ultimele pagini ale cărții, se află o listă pe care o trecusem cu vederea. O listă de cărți pe care le citea.

Printre ele se găsește *An Experiment with Time* de J.W. Dunne.

Trebuie s-o fi citit după 1896 pentru că atunci nu apăruse încă.

Mă întreb de ce a citit-o.

E ora șapte și nouăsprezece. Am mâncat. Sătul. Satisfăcut. Încrezător.

Mă gândesc la Bob.

A fost întotdeauna bun cu mine. Și atât de grijuliu.

N-a fost prea frumos să-i las doar un bilet. Știu că e foarte îngrijorat. De ce nu m-am gândit?

De ce nu i-am telefonat să-i spun că totul e-n ordine, înainte de a pleca într-o călătorie cu adevărat lungă.

Mary?

Mda.

O... nu prea departe.

Sigur că merge. Bob e acolo?

Salut, Bob.

Ei, bine, am... preferat să nu te anunț, crezând că tu...

Nu, e personal, Bob. N-am de-a face cu...

Trebuia, Bob. Cred că am fost clar în biletul pe care l-am lăsat.

Ei bine, nu e alt motiv, știi. Voi călători.

Unde văd cu ochii. Eu...

Merge foarte bine, Bob. Îți repet că...

Nu vreau să-ți spun. Încearcă să mă-nțelegi. O duc bine. Vreau s-o fac cum cred eu de cuviință.

Ascultă, o duc bine. Te-am sunat ca să-ți spun. Ca să nu-ți faci griji.

Ei bine, te înșeli. Nu-ți face probleme. Totul e-n regulă.

Da. Nu pot să-ți spun de ce. Asta e și gata.

Nu, Bob. N-am nevoie de nimic. Te caut eu dacă am nevoie de ceva.

Nu prea departe. Ascultă, trebuie să...

Nu, Bob, nu pot. Nu vreau...

Pentru că...

Lasă-mă aşa cum vreau eu, da? Te rog.

Bob, pentru Dumnezeu!

O privesc pe Carole Burnett la televizor.

E haioasă.

Harvey Korman, şi el.

Haios.

Vreţi să ştiţi de ce mă uit la ei? N-aveţi cum să mă auziţi, prieteni, dar tot am să vă spun. De ce mă uit la Carole Burnett, în loc să mă duc la culcare şi să mă pregătesc pentru asaltul de mâine împotriva Timpului?

Am să vă spun de ce.

Pentru că l-am pierdut.

Nu ştiu precis când. S-a întâmplat când vorbeam cu Bob. S-a agravat când am ascultat înregistrarea conversaţiei cu el. Momentul exact când a dispărut — mister.

Tot ce ştiu e că s-a dus.

— La început, nu mi-a venit să cred. Am crezut că-mi închipuiam. Am aşteptat ca vidul să se umple la loc. Cum nu se întâmpla nimic, m-am înfuriat. Apoi mi-a fost frică.

Apoi am ştiut.

Se terminase.

Eu, să călătoresc în timp?

Dumnezeule, locul meu e în The Night Gallery, nu în acest hotel. Sunt nebun. Acest hotel nu e o insulă a trecutului. Este un vechi monument la marginea unei plaje. Şi Elisa McKenna?

O actriță care a murit acum optsprezece ani. Fără vreun motiv ieșit din comun. Pur și simplu de bătrânețe.

Nimic ieșit din comun nu s-a întâmplat nici acum șaptezeci și cinci de ani. Și-a schimbat personalitatea, asta-i tot.

Poate se culcă cu Robinson? Sau cu unul din băieții de etaj? Sau...

Gura!

Las-o baltă, Collier. Fă-i o cruce. Uită povestea asta. Numai un debil mintal s-ar încăpățâna într-o astfel de iluzie.

Ora unsprezece și treizeci și unu. Am fost până la tutungerie, după emisiunea lui Carole Burnett. Am cumpărat un număr din *San Diego Union* și unul din *Los Angeles Times*. M-am instalat în hol și m-am forțat să le citesc pe amândouă din scoarță-n scoarță, cu frenezia unui alcoolic care recidivează după o lungă abstinență. Sistemul meu reabsoarbe otrăvurile din 1971. Ca o provocare aruncată sentimentelor recente.

Am lăsat ziarele pe canapeaua din hol. Salonul victorian. Un Bloody Mary. Semnat nota. Coborât la galeria comercială. În sala de joc, făcut o partidă de base-ball electronic, o partidă de golf și una de flipper. Sala era goală, mașinile țăcăneau, și aveam un chef nebun să le strivesc pe toate.

Din nou sus în cameră. Am întâlnit oameni îmbrăcați în haine de seară. Mare recepție în sala de bal, cu prilejul unui congres-maraton. I-aș fi interpelat. Să le povestesc despre efectul produs de coliziunea spiritului cu realitatea.

Încă un Bloody Mary în salonul victorian. Un cuplu se ceartă într-un separeu alăturat. Îi invidiam; erau vii, cel puțin. Eu am rămas vlăguit, zdrobit, golit. Băut al treilea

Bloody Mary. Semnat nota, camera 527, Richard Collier. Urcat în cameră pentru a mă arunca pe fereastră. Fără curaj. În schimb, privit la televizor.

În viața mea, n-am fost atât de pustiit. Atât de lipsit de motive de a trăi. Oamenii care se simt așa mor. Dorința de a trăi e fundamentală. Când dispare ea, urmează și trupul.

Eu n-am nimic sub picioare. Precum un personaj de desen animat care trece de marginea unei faleze, dar continuă să alerge un timp, în gol, fără să-și fi dat seama.

Eu mi-am dat seama.

Începe căderea.

18 noiembrie 1971

Amiază. Plec la Denver. N-am chef să scriu nimic. Şi ce-i cu asta! Nu-mi abandonez eu cărtea pentru că am abandonat o himeră!

Stau la birou, beau suc de portocale şi cafea, mănânc o chiflă — ultimul mic dejun continental, înaintea plecării.

Natura a decis să-mi oglindească starea sufletească, ce dracu! De când mă aflu aici, e prima zi fără soare. O vreme închisă, rece, vântoasă. Nori întunecaţi s-au înghesuit deasupra Oceanului verzui. Abia acum îmi dau seama că pe capul Loma ar putea fi un far. E o lumină intermitentă — girofarul, fără îndoială.

Un bărbat în hanorac aleargă pe plajă, cu paşi mărunţi. Un elicopter întunecat al armatei a trecut la joasă altitudine, de-a lungul litoralului, ca o uriaşă insectă acvatică. Jos, parkingul este acoperit de frunze moarte, îngălbenite. Vântul le agaţă cu iuţeală pe alocuri, de zici că sunt şoareci alergând pe asfalt. Un bărbat chel, îmbrăcat cu-n hanorac verde, pedalează prin parking, cocoţat pe o bicicletă roşie. Deasupra mea, un pescăruş

pluteşte în aer, apoi e dus departe de o pală de vânt.

Am să-mi fac valizele şi poate am să mă duc să mă plimb pentru ultima dată. Nu mai pot să stau aici.

Acum Oceanul nu mai are culoare. Dâre cenuşii, alergând spre plaja maron murdar.

E frig. Vântul intră în oase. De ce dracu am ieşit?

Intru, pentru ultima oară, în muzeul hotelului. Merg pe pardoseala tăiată în negru şi alb. Fotografia, într-o ramă aurie, a hotelului aşa cum era pe vremuri. La intrare era trasă o diligenţă cu patru cai. Un bărbat care se sprijină de o bicicletă.

Iată şi reconstituirea camerei. Trec fără să mă opresc. O farfurie pictată de mână, în vitrină — împletituri desenate cu verde şi auriu, şi doi îngeri albaştri.

Iată o fotografie, din 1914, cu un autobuz care lua clienţii de la gară şi îi ducea până la intrarea hotelului.

Iată programul *Micului ministru.* Iată fotografia.

O văd ca prin ceaţă.

Mai sunt: un fier de călcat şi încă o farfurie cu o imagine a hotelului. Acolo, telefonul, registrul de hotel, un inel pentru şervetel şi un aparat care seamănă cu o piesă de imprimerie. Trec mai departe pe culoar spre scara care duce în curte. Las totul în urmă pentru...

Un moment!

Oamenii m-au privit, guri căscate, cum traversam în goană curtea hotelului. Eram fără leac. Nimic altceva nu avea importanţă.

Nu am avut nici măcar bunul simţ de a ţine deschisă uşa pentru o bătrână şi m-am năpustit înăuntru. Voiam să traversez holul în fugă, dar am reuşit să mă abţin. Am traversat holul cu paşi de uriaş până la recepţie, inima-mi bubuind în piept.

— Pot să vă ajut, domnule? se interesă recepţionerul.

Încercai să capăt un aer nonşalant, cât de cât normal — era peste putinţă...

— Aş vrea să vorbesc cu directorul.

— Sunt dezolat. Este în Florida acum.

Mă uitai fix la el. Era scris ca eşecul să vină aşa curând?

— Poate aţi putea vorbi cu domnul Lyons? Dumnealui este cel care-i ţine locul, în absenţă.

Am aprobat.

— Da, vă rog.

Indică o galerie dosnică, pe stânga. I-am mulţumit, am plecat în direcţia indicată, unde am găsit o uşă şi am bătut. Cum nu-mi răspundea nimeni, intrai.

Biroul era gol, dar, pe dreapta, se afla un alt birou, în care lucrau mai multe persoane. Una dintre ele, o secretară, îmi veni în întâmpinare. Întrebai unde l-aş putea găsi pe domnul Lyons şi-mi spuse că tocmai ieşise, dar că se va reîntoarce dintr-un moment într-altul. Întrebă dacă putea să-mi fie de folos.

— Da, zisei. Sunt scenarist de televiziune şi mi s-a cerut să pregătesc o emisiune specială despre istoria acestui hotel.

I-am mai spus că vizitasem muzeul, biblioteca de cartier, şi biblioteca municipală din San Diego, dar că nu mă alesesem cu mare lucru şi că aveam nevoie de ajutorul ei.

— Mă gândeam că aţi putea avea documente referitoare la trecutul hotelului în arhivele dumneavoastră.

Mi-a spus că era posibil, dar că nu era sigură. Domnul Lyons, în schimb, ar putea să mă informeze numaidecât, deoarece lucra în hotel de când fusese angajat ca liftier, la vârsta de paisprezece ani.

Am aprobat, i-am zâmbit şi i-am mulţumit, apoi am ieşit. Cum să-l mai aştept pe domnul Lyons, când eu simţeam că-mi pierd minţile dacă nu găseam imediat ceea ce căutam? Am străbătut holul, m-am aşezat pe un scaun şi am fixat uşa biroului în aşteptarea domnului Lyons, chemându-l în gând. „Hai odată!" repetam în şoaptă.

Până la urmă, la capătul răbdării, m-am ridicat pentru a mă întoarce la birou. În acelaşi timp, ieşi secretara. Când mă văzu, îşi schimbă direcţia şi veni spre mine. Ne îndreptam unul spre celălalt cu o lentoare de vis.

Într-o clipă fu în faţa mea şi-mi spuse că poate persoana cea mai indicată era totuşi Marcie Buckley, care lucra în biroul domnului Lawrence (Lawrence pare să fie proprietarul) şi care pregătise o cărticică intitulată *Giuvaerul din San Diego,* despre istoria hotelului.

Îmi arătă drumul, îi mulţumi zâmbind (aşa cred). În birou erau un bărbat şi două femei. Una era cu faţa la mine, lângă un mic birou de primire.

— Aş vrea să vorbesc cu Marcie Buckley, spusei.

Frumoasa fată mă privi.

— Eu sunt, spuse.

Zâmbii iar şi repetai minciuna cu emisiunea de televiziune, documentaţia insuficientă, nevoia de informaţie complementară. Putea să mă ajute?

Se arătă mai înţelegătoare decât speram — în orice caz, mai mult decât meritam. Îmi arătă un birou în fundul camerei. Înţesat cu cărţi şi hârtii: o documentaţie, strânsă de ea, referitoare la hotel. Voiam s-o consult? Nu vedea nici un convenient, atâta timp cât punea documentele în aceeaşi ordine.

Îi mulţumi şi mă aşezai la birou, plimbai repede ochii peste stivele de documente şi constatai, cu o dureroasă dezamăgire, că acolo nu puteam găsi ceea ce căutam.

Dar nu puteam să plec aşa. Dacă există pe undeva acel ceva, aveam nevoie de concursul fetei pentru a-l găsi şi, dacă mă ridicam imediat, spunând că toată această documentaţie, strânsă cu atâta grijă, nu-mi folosesc la nimic, s-ar fi simţit ofensată — şi ar avea de ce.

Şi aşa am rămas pe scaun, scrâşnind şi frunzărind tăieturi din ziare relatând despre turnee de tenis, baluri şi concursul de patiserie Pillsbury; fotografii ale hotelului în diverse etape ale istoriei sale; copii ale scrisorilor directorilor stabilimentului. „Medicul desemnat al hotelului nostru are în spate o îndelungată experienţă de clinică la New York... Afacerile se ameliorează şi ne

aşteptam la un sezon încărcat... Am plăcerea de a vă încunoştiinţa că tarifele noastre de iarnă... Am primit scrisoarea dumneavoastră din 14 curent, dar nu avem nevoie de porci în stadiul actual al rezervelor noastre...".

M-am prefăcut că iau notiţe.

În final, când am considerat că trecuse destul timp, m-am ridicat şi am revenit la biroul Marciei Buckley. Perfect, spusei, foarte util. Mă întrebam, dacă, totuşi, mai era ceva, poate o încăpere care conţine arhivele?

Inima-mi sări din piept când auzi că era. Şi-mi veni la loc şi mi se strânse când m-anunţă că va încerca să mi-o arate mai târziu, că avea mult de lucru în acel moment. Nu îndrăznii să-i spun decât mulţumesc. Îmi venea s-o smulg de la birou şi s-o forţez să mă ducă acolo imediat. Nu era uşor, bineînţeles. Zâmbii, dădui din cap şi o întrebai când avea timp.

Se uită la ceas şi-mi spuse că va încerca să fie liberă la douăsprezece fără un sfert. Îi mulţumii din nou şi plecai.

Era trecut de unsprezece. Aceste patruzeci de minute îmi păreau mai lungi decât cei şaptezeci şi cinci de ani.

Simţeam nevoia de a mă aşeza pe un scaun, în hol, moleşit şi complet defazat faţă de oamenii care mişunau în jurul meu. Aşa s-o simţi o fantomă? mă-ntrebam. Încercam să nu mă mai uit la ceas. Mă străduiam să mă cufund în reverie, să mă rup de Primul Timp.

La douăsprezece fără un sfert, m-am înapoiat la biroul d-lui Lawrence. Ea era în plină activitate. Nu puteam să insist.

La douăsprezece şi trei, Marcie Buckley s-a ridicat şi, împreună, am părăsit biroul.

Nu ştiu ce i-am povestit; nu-mi mai amintesc. Ea-mi punea mereu întrebări despre emisiunea specială. Minciunile mele erau groaznic de transparente. Speram că n-avea habar de mediul televiziunii, altfel ar fi ştiut că spun vrute şi nevrute. I-am spus că programul ABC mă angajase, dar i-am pomenit numele unui producător care conduce seria „Ironside" de la NBC. Ca regizor, i-am dat numele agentului meu. Am minţit sistematic şi prost. Îţi cer iertare, d-ră Buckley.

Am reuşit, până la urmă, să-i pun şi eu vreo două întrebări, ca să mai ascult şi eu, în loc să mint.

Mi-a spus că a întreprins singură munca de istorie a hotelului, că era prima care se ocupa de această chestiune, că arhivele hotelului erau într-o stare jalnică şi că încerca să rezolve această problemă. Iubeşte hotelul şi vrea să păstreze urmele istoriei sale; vrea să facă din el un monument la scară naţională şi, deasemenea, californiană.

Tot vorbindu-mi, cobora pe o scară prin catacombe parcă fără sfârşit; am ajuns la un birou, unde a cerut nişte chei de la un bărbat.

Ajuns aici, capul meu parcă era al altcuiva. Auzeam şi simţeam cum pantofii ating cimentul, dar parcă altcineva se încălţase cu ei. Cred că niciodată n-am fost atât de aproape de nebunie. Şi nu-mi explic cum ea nu şi-a dat seama. Sau poate că a observat, dar bunacuviinţă a împiedicat-o să-mi zică.

Mai întâi ne-am rătăcit. Am străbătut o serie de încăperi care fuseseră, odinioară, cisterne, în care se practicaseră nişte deschideri pentru a comunica între ele. „La un moment dat, voiau să strângă în ele apa de ploaie". Sunt sigur că aşa a spus; asta mi-a rămas în minte.

Ea-mi vorbea într-una despre hotel. N-am păstrat decât o amintire vagă şi deslânată a celor spuse de ea. Ceva despre soliditatea structurală a şarpantei, cred. Ceva despre un tunel pe undeva. Despre camerele hotelului, că era fiecare mobilată diferit; nu prea înţeleg. Despre o cameră circulară într-un turn unde trăieşte în permanenţă o bătrână.

Apoi, în sfârşit, după ce am parcurs culoarele interminabile de la subsol, am urcat scări, trecut prin bucătăria cu zăngăneala ei, sălile de banchet, am ieşit, am făcut turul hotelului şi intrat în clădire printr-o uşă care dădea într-o scară care cobora, s-a oprit în faţa unei uşi simple maron, pe care a deschis-o cu cheia.

Am intrat. În încăpere era o căldură considerabilă. Ticsită cu scaune, claie peste grămadă. A trebuit să le dăm la o parte pentru a ajunge la cea de a doua uşă. „Camera

aceasta e şi mai călduroasă," spuse ea deschizând-o şi aprinzând becul prăfuit din tavan. Încăperea nu avea mai mult de trei metri pe doi şi jumătate, scundă — la câţiva centimetri de cap — şi străbătută de ţevi izolate. Iar în privinţa căldurii, avea dreptate. Nici nu-mi venea să cred — parcă ar fi fost un cuptor.

— Trebuie să fie ţevile de la încălzirea centrală, zise ea. E o nebunie să păstrezi arhiva aici.

Făcui un tur de orizont. Pereţii erau cimentaţi, iar varul, scorojit. Peste tot, cărţi; o masă gemând sub povara lor. Cărţi enorme, unele lungi de patruzeci de centimetri, largi de treizeci şi de o grosime impresionantă. Totul, acoperit de un strat de praf cenuşiu cum nu mai văzusem în viaţa mea — praful podurilor şi beciurilor în care nimeni n-a mai pus piciorul de câteva generaţii.

— Căutaţi ceva anume?

— Nu chiar, spusei, mințind în continuare. Doar ceva pitoresc... nişte idei.

Mă privea din cealaltă cameră. Plimbai degetul gros pe copertele roşii, învechite. Se înnegri. Ridicai o carte masivă şi un nor de praf umplu încăperea. O pusei la loc, tuşind. Simţeam deja sudoare curgându-mi pe gât. Îmi ştersei mâinile şi-mi dădui jos haina.

Ea parcă se codea, zise până la urmă:

— Eu mă duc la masă. Vreţi să vă las să vă descurcaţi singur până vin?

— Dacă nu vă deranjează.

— Păi...

Ştiam că ţine la arhive.

— ...Numai să aveţi grijă.

— Promit, spusei zâmbind cum puteam eu mai bine. Şi vă mulţumesc, d-ră Buckley. Aţi fost foarte amabilă.

Scutură din cap.

— Nu aveţi de ce.

M-a lăsat singur, iar nerăbdarea, pe care a trebuit s-o ascund, a pus stăpânire pe mine. După masă se aflau, înghesuite, nişte cutii. M-am aplecat să deschid una dintre ele şi am găsit legături cu facturi şi chitanţe îngălbenite, precum şi nişte cărţi groase de conturi. Am închis-o şi

m-am ridicat, ceea ce a făcut ca odaia să se întunece. M-am clătinat şi m-am prins de colţul mesei. Când mi-a revenit vederea, mi-am scos batista şi mi-am şters faţa.

Mergeam din etajeră în etajeră, ştergând cotoarele de piele ale cărţilor. Tot ce atingeam sau loveam, ridica un nor de praf. Îmi curăţam gâtul şi tuşeam. Simţeam primele semne ale migrenei. Trebuia să termin cât mai repede, altfel riscam să nu mai termin niciodată.

Am găsit o carte cu o inscripţie: 1896, pe care am scos-o dintre două registre groase, stârnind un nor de praf, care m-a făcut să lăcrimez. Era un clasor cu dublura corespondenţei. L-am răsfoit repede; poate găseam ceva important?

Un mare număr de pagini erau albe, ca şi cum copiile ar fi fost scrise cu cerneală simpatică. Inima-mi sări din piept când dădui peste o scrisoare, datată 6 octombrie, care începea cu următoarele cuvinte: *Dragă domnişoară McKenna.* Sudoarea-mi picură în ochi, usturătoare. Îl ştersei la repezeală şi-mi trecui un deget peste fruntea îmbrobonată. *Cu o deosebită plăcere răspund scrisorii dumneavoastră din 30 septembrie. Aşteptăm cu nerăbdare sosirea dumneavoastră şi reprezentarea Micului ministru, care trebuie să aibe loc aici, la hotel.*

Scrisoarea lămurea cum el (directorul) regretă că nu a putut da reprezentaţia în timpul sezonului estival, când hotelul era arhiplin, dar că *nici nu mai trebuie spus că noi preferăm să o avem acum decât deloc.* Mi-am scuturat capul. Clipa prăbuşirii era aproape. Mi-am şters din nou faţa şi gâtul. Sudoarea se prelingea pe spate şi pe stomac. M-am tretras în cealaltă cameră. Cu toate că şi acolo era cald, dar prin comparaţie mi se părea răcoroasă. Rezemat de zidul de beton, respiram ca un peşte pe uscat. Dacă nu e acolo... Numai la asta mă gândeam. Dacă nu e acolo...

Întors în camera arhivelor, am început să şterg cu nerăbdare praful de pe cărţi. Haide, hai, mormăiam. Repetam neîncetat, ca un copil încăpăţânat care nu vrea să creadă că nu poate avea ce-şi doreşte. „Haide, hai". Slavă Domnului, Marcie Buckley n-a venit tocmai atunci. Dacă ar fi venit, s-ar fi văzut obligată să cheme un doctor, fără îndoială. Nu mai eram, cum se zice, cu amabilitate, „în

deplinătatea facultăţilor intelectuale".

Ajunsesem să tun şi fulger împotriva hotelului, împotriva responsabililor anteriori, care lăsaseră ca arhivele să ajungă în halul ăsta. Dacă s-ar fi îngrijit ca să fie organizate cum trebuie, aş fi găsit în câteva secunde ceea ce căutam. Aşa, însă, minutele treceau cu o încetineală exasperantă când eu căutam indiciul de care aveam nevoie pentru a supravieţui. Mă simţeam ca Jack Lemmon în scena aia din filmul *Days of Wine and Roses* în care sparge tot în seră pentru că nu găsea o sticlă de whisky. Nu voi şti niciodată ce m-a împiedicat să sparg totul; pur şi simplu, obiectul căutărilor mele, poate. Altfel, aş fi urlat, vociferat, aruncat cărţi şi dosare care încotro şi aş fi plâns, tropăit şi capul mi l-aş fi pierdut.

Nici nu-mi mai ştergeam sudoarea. La ce bun? Storceam batista; lenjeria mi se lipea de corp de parcă aş fi făcut baie. Pierdusem noţiunea de timp şi de spaţiu. Căutam şi căutam, ştiind bine că era în zadar, dar eram atât de înnebunit că nu puteam să mă opresc.

Era să trec pe lângă. Vederea îmi juca feste. Puneam întruna cărţi deoparte. Şi pe cea bună. Apoi, ceva — Dumnezeu ştie ce — străpunse ceaţa din creier şi, tresărind, ridicai cartea. O deschisei şi dădui paginile cu o mână tremurătoare până la cea pe care erau scrise, cu litere mari, cuvintele: JOI 19 NOIEMBRIE 1896/ HOTEL DEL CORONADO/ DIRECTOR: E.S. BABCOCK/ CORONADO, CALIFORNIA.

Eram atât de deshidratat, presupun, atât de zdrobit, încât n-am reuşit decât după o clipă nesfârşită să înţeleg că datele cad pe zile diferite în fiecare an şi nu coincideau decât periodic. Priveam pagina neîncrezător, apoi, cutremurător, am înţeles în sfârşit.

Privirea mi-a alunecat spre coloanele de la rubricile *Nume, Loc de reşedinţă, Camere şi Oră;* a coborât pe coloane. Scrisul se estompa. Mi-am trecut o mână tremurândă peste ochi *E.C. Pen. Conrad Sherer* şi soţia (curios obicei de prezentare, îmi trecu prin cap). *K.B. Alexander. C.T. Laminy.* Sensul cuvântului DO, scris ici şi colo în coloane, îmi scapă. Acum i-am dibuit semnificaţia:

era o prescurtare de la dito, care se folosea în locul liniuţelor verticale de astăzi.

Am ajuns în josul paginii fără să-l găsesc. Sunetul emis putea fi un geamăt. Nările şi plămânii erau îmbâcsiţi de mirosul de praf şi hârtie îngălbenită. Cu o mână fără vlagă, dădui pagina la vineri 20 noiembrie 1896.

Şi începui să plâng. N-am mai plâns aşa de la vârsta de doisprezece ani; nu de tristeţe, ci de bucurie. Vlăguit subit, mă aşezai pe jos, registrul cel greu al hotelului pe genunchi, cu faţa scăldată în lacrimi şi sudoare amestecată, suspinele mele înfundate fiind singurele care tulburau liniştea mormântală din cuptorul ăsta.

Era al treile nume de sus.

R.C. Collier. Los Angeles Camera 350. 9H 18.

Ora treisprezece şi douăzeci şi şapte. Întins pe pat, cuprins de un sentiment delicios de aşteptare încrezătoare. Am făcut un duş, am scăpat de praf, de jeg şi sudoare, am aruncat hainele în coşul de rufe murdare. Bine am făcut că am închis camera arhivelor şi am plecat înainte ca Marcie Buckley să se întoarcă. I-am telefonat adineauri pentru a-i mulţumi din nou.

Ar fi tentant — fiindcă mă simt atât de bine, atât de sigur de mine — să aştept aici, fără să fac nimic, ca inevitabilul să se producă.

Şi totuşi, într-un sens, cu toate certitudinile mele, asta nu are nimic inevitabil. Trebuie să provoc evenimentul. După citirea cărţii lui Priestley, mai cred că există, în realitate, posibilităţi multiple nu numai pentru viitor, dar şi pentru trecut.

Dar mai trebuie ceva.

Prin urmare, rolul meu nu se opreşte aici. Deşi cred, fără nici cea mai mică îndoială, că mâine seară o voi vedea jucând în *Micul ministru,* cred că mai trebuie să fac un efort ca să se întâmple aşa.

Puţin mai târziu. Deocamdată aş vrea să recuperez. Am trecut adineauri printr-un moment groaznic, înainte de a găsi registrul cu numele meu.

Mă întreb de ce am scris R.C. Collier. Nu m-am semnat niciodată așa.

Era nevoie să mă mut în camera 350? Nu știu prea bine de ce, dar nu mi se părea necesar. Și am acționat numai intuitiv, mă hotărâi să urmez aceeași cale.

Suntem în 19 noiembrie 1896. Ești întins pe pat, cu ochii închiși, destins, și suntem în 19 noiembrie 1896. Liniștit, în siguranță. Dacă auzi un zgomot afară, să știi că sunt roțile trăsurilor, zgomot de copite. Nimic altceva; nu vei auzi altcevá. Ești împăcat; pe deplin. Suntem în 19 noiembrie 1896. 19 noiembrie 1896. Ești întins pe un pat din hotelul del Coronado și suntem în 19 noiembrie 1896. Elisa McKenna și trupa ei sunt în hotel în acest moment. Tocmai montează decorul pentru reprezentația cu *Micul ministru* de mâine seară. Este joi după-amiază. Ești întins pe patul tău în camera ta, la hotelul del Coronado, și este joi după-amiază, 19 noiembrie 1896. Nu te îndoiești nici o clipă. Suntem în 19 noiembrie 1896, joi, 19 noiembrie 1896. Te numești Richard Collier. Treizeci și șase de ani. Culcat în patul tău de hotel, cu ochii închiși, în această joi după-amiază, 19 noiembrie 1896. 1896. Camera 527. Hotel del Coronado. Joi după-amiază, 19 noiembrie 1896. Elisa McKenna este în hotel chiar în acest moment. Mama ei este în hotel chiar în acest moment. Impresarul ei, William Fawcet Robinson, este în hotel chiar în acest moment. Acum. În acest moment. Aici. Elisa McKenna. Tu. Elisa McKenna și cu tine. Amândoi în hotelul del Coronado, în această joi după-amiază de noiembrie, joi 19 noiembrie 1896.

(Această autosugestie hipnotică a fratelui meu continuă pe echivalentul a douăzeci și una de pagini.)

Am douăzeci și cinci de minute de înregistrare pe casetă. Mă întind, închid ochii, o ascult.

Ora paisprezece şi patruzeci şi şase. Mă simt şi mai încrezător. Este o senzaţie ciudată, o senzaţie iraţională, dar sunt convins că această tranziţie va avea loc.

Întins pe pat timp de patruzeci şi cinci de minute, nu ştiu dacă am adormit sau dacă am intrat în hipnoză sau cine ştie... Tot ce ştiu e că eu credeam ceea ce auzeam. La un moment dat, parcă altcineva îmi vorbea dintr-un loc în afara timpului şi spaţiului. Credeam tot ce-mi spunea.

Cum era fraza pe care am citit-o cu atâţia ani în urmă? Cea care m-a şocat şi am vrut s-o imprim pe o bucată de lemn pentru a o atârna deasupra biroului?

Îmi amintesc. *Ceea ce crezi devine lumea ta.*

Am crezut adineauri că mi se spunea adevărul, şi că eram întins pe pat, cu ochii închişi, nu în 1971, ci în 1896.

Voi repeta operaţia până voi crede atât de tare încât voi fi acolo şi voi putea să mă ridic şi să părăsesc această cameră şi să o caut pe Elisa.

Ora cincisprezece şi treizeci şi nouă. Sfârşitul unei noi şedinţe. Aceleaşi rezultate. Convingere; seninătate; încredere. La un moment dat, m-am gândit chiar să deschid ochii pentru a vedea dacă nu eram chiar acolo.

Un gând bizar îmi trecu prin minte.

Ce-ar fi, dacă, deschizând ochii în 1896, mă pomenesc că nu sunt singur în cameră şi că dau peste cineva care mă priveşte cu gura căscată? Ce-ar trebui să fac? Şi dacă — nenorocire! — apar în patul unui cuplu de tineri căsătoriţi în timpul îndeplinirii datoriei conjugale — probabil deasupra sau dedesubt? Grotesc. Şi totuşi cum să evit aceste accidente? Trebuie să fiu întins pe pat. M-aş putea culca sub pat, pentru orice eventualitate, dar inconfortul situaţiei ar compromite concentraţia.

Îmi voi asuma riscul, şi gata! Nu văd ce-aş putea face. Sper doar — gândindu-mă la scrisoarea lui Babcock către Elisa — că datorită sezonului mort, această cameră va fi liberă.

Oricum ar fi, trebuie să-mi asum riscul. În nici un caz nu voi renunța la proiect.

O scurtă pauză, și încep iar.

Ora șaisprezece și treizeci și șapte. O problemă, două, de fapt — una iremediabilă, cealaltă poate că nu.

Prima problemă: sunetul vocii mele, pe parcursul celei de a treia ședințe, a început să-și piardă caracterul abstract ajungând mai identificabilă. De ce? În mod normal, ar trebui să ajungă, dimpotrivă, din ce în ce mai puțin de recunoscut, nu?

Poate că nu. Poate că problema nr. 2 e de vină, adică: cu toate că am rămas convins în timp ce ascultam, vocea se stingea, dat fiind că ascultam aceleași cuvinte repetate — ceea ce întărea efectul hipnotic dar nu era de nici un folos pentru partea de creier care se încăpățâna să se supună doar legilor logicii. Această zonă rațională a pus până la urmă direct întrebarea: este tot ce știi despre această zi de noiembrie 1896?

Evrika! Cobor să cumpăr un exemplar din cartea Marciei Buckley de la chioșc, o parcurg rapid și asimilez faptele referitoare la anul 1896, fac o înregistrare de patruzeci și cinci de minute stabilind că mă găsesc aici, în 19 noiembrie 1896 — descrierea decorului cu mai multă precizie, dacă vreți.

Elisa va fi de acord.

Mai târziu. O carte interesantă. De fapt, nu e chiar o carte; ea pregătește acum o versiune mai documentată. E mai curând un ghid voluminos, lung de șaizeci și patru de pagini cu schițe, capitole despre construirea hotelului, despre istoria lui și despre istoria Coronado-ului, fotografii ale clădirii așa cum este și așa cum a fost, fotografii ale celebrităților care au poposit aici (printre ele, prințul de Wales în persoană), ca și câteva note și desene referitoare

la amenajările prevăzute pentru viitor.

Am adunat suficiente elemente pentru a îmbogăţi noua mea înregistrare, pe care o voi începe peste câteva minute.

Suntem în ziua de joi, 19 noiembrie 1896. Eşti întins în patul tău din camera 527, cu ochii închişi. Soarele a apus şi e întuneric. Se înnoptează în această joi, 19 noiembrie 1896, la hotelul del Coronado. Se aprind luminile în hotel. Luminatul se poate face şi cu gaz şi cu electricitate, dar gazul nu e folosit.

Chiar astăzi lucrează la instalarea încălzirii centrale cu aburi. Sfârşitul lucrărilor este prevăzut pentru la anul. Până atunci, fiecare cameră este încălzită printr-un foc de şemineu special. Această cameră, 527, este încălzită de focul din şemineu. În acest moment, în ziua de joi, 19 noiembrie 1896, focul arde în şemineul de la câţiva paşi de tine; pocneşte uşor, împrăştiind valuri de căldură în cameră, luminând-o cu lumina lui mângâietoare.

În celelalte camere, ceilalţi oaspeţi se îmbracă şi se pregătesc la această oră pentru cina din sala regală. Elisa McKenna este în hotel chiar în acest moment; poate la teatru, pentru ultimele retuşuri la *Micul ministru,* care se va juca în seara aceasta sau poate în camera ei, schimbându-se. Mama ei este în hotel. Ca şi impresarul ei, William Fawcett Robinson. Ca şi trupa ei. Camerele lor sunt încălzite de focul din şemineu, ca şi această cameră, camera 527, în această seară de joi, 19 noiembrie 1896. În cameră se află, de asemenea, un seif mural.

Eşti culcat pe patul tău, cu ochii închişi, în această cameră, în 1896, 19 noiembrie 1896, într-o joi, joi 19 noiembrie 1896. Te vei scula în curând, vei ieşi din cameră şi vei merge s-o întâlneşti pe Elisa McKenna. Ea este în acest hotel, în acest moment. Chiar în acest moment. Pentru că suntem în 19 noiembrie 1896. 19 noiembrie 1896.

(Şi aşa. mai departe, pe alte douăzeci de pagini.)

Ora optsprezece şi patruzeci şi şapte. Am comandat de mâncare. Supă, un sandviş. O greşeală. Eram atât de pătruns de certitudinea lui 1896 — în ciuda aparenţei lui 1971 a camerei — încât intrarea servitorului mi-a creat impresia unei intruziuni anacronice.

Un recul, dar nu irecuperabil. Mă duc să cumpăr biscuiţi, brânză *et caetera* de la chioşc şi de-acum voi mânca în cameră. Atât cât să nu mor de foame până când voi duce la bun sfârşit ce mi-am pus în gând.

Încă o problemă. Aceeaşi, de fapt.

Sunetul vocii mele.

E din ce în ce mai greu să-i scap. Oricât arunc eu parâmele mentale, ştiu în profunzimea spiritului meu, într-un nucleu inatacabil al fiinţei mele raţionale, că propria-mi voce este cea care îmi vorbeşte.

În sfârşit, voi aborda această problemă, dacă devine pregnantă. Poate că nu va fi cazul?

Cred din ce în ce mai mult în faptul că eu sunt acela care va fi cauza tragediei imprimate pe acest chip.

Ştiu că răul e deja făcut. Şi totuşi, şi aşa, şi din ce în ce mai mult, simt prezenţa unui factor variabil în trecut ca şi în viitor. Sentimentul că voi avea posibilitatea să nu mai revin dacă aşa voi dori. Sentimentul acesta este foarte puternic.

Alte gânduri mă încearcă. În legătură cu posibilităţile care pot complica şi mai mult situaţia mea.

Ce zice Priestley? Trebuie să fiu cu inima împăcată.

Iată ce spune, în capitolul final intitulat „Individul faţă cu timpul".

El evoca visul unei femei din Rusia, cel al contesei Tucikov în 1812. Ea a visat în trei rânduri, pe parcursul unei singure nopţi, că soţul ei, general în armata de uscat, va muri în cursul unei bătălii într-un loc numit Borodina.

Când s-a trezit şi i-a vorbit soţului ei, nimeni nu a găsit un loc cu acest nume pe hartă.

Trei luni mai târziu, soţul ei murea în bătălia de la Borodino.

Priestley aduce în discuţie un alt vis: cel al unei femei americane din secolul XX. Această femeie a visat cum copilaşul ei se îneca într-un pârâu. După câteva luni, ea s-a pomenit într-un loc identic din toate punctele de vedere cu cel din vis, iar copilaşul era îmbrăcat ca în acel vis şi pe punctul de a face aceleaşi gesturi care, în vis, se terminau cu înecarea lui.

Femeia, stabilind paralela, a evitat tragedia prevăzută salvând viaţa copilului ei.

Ceea ce sugerează Priestley este că scara evenimentului determină până la ce punct este susceptibilă de a fi modificată. O masă imensă de factori concurau la apariţia bătăliei de la Borodino încât un astfel de eveniment nu putea fi, în nici un caz, modificat.

În schimb, înecarea virtuală a unui copilaş (numai dacă, bineînţeles, acest copilaş nu era un viitor Cezar sau un viitor Hitler) constituia un eveniment la o scară mult prea unică pentru a nu fi posibilă o intervenţie.

Aceasta fiind valabil pentru evenimentele ce vor să vină, cred că regula trebuie să se aplice şi la evenimentele trecute. Eram aici în 1897 şi am provocat o schimbare în viaţa Elisei McKenna. Dar această schimbare nu avea importanţa istorică a bătăliei de la Borodino. Era, ca moartea iminentă a unui copil, un eveniment de calibru mai mic.

Atunci, de ce în loc să-i fac rău, nu i-aş aduce bucurie? Răul pe care i l-am făcut, nu l-am făcut doar întâlnind-o sau prin cine ştie ce acţiune a mea, ci mai curând lăsându-mă reluat prin acelaşi fenomen temporal care mă dusese la ea. Ştiu că pare o tâmpenie, dar eu cred.

Şi mai cred că, la momentul potrivit, voi şti să modific acest fenomen special.

Am găsit altă soluţie!

Renunţ la noua înregistrare. Dacă sunetul vocii mele mă deranjează, o elimin. Îmi voi condiţiona subconştientul prin scris scriind douăzeci şi cinci, cincizeci, o sută de ori fiecare frază. Astfel, voi asculta a *Noua Simfonie* de Mahler la cască, în timp ce eu îi voi spune, prin scris, subconştientului că astăzi suntem în 19 noiembrie 1896.

Rectificare. Nu voi asculta decât ultima mişcare a simfoniei.

Mişcarea în care, cum scrie Bruno Walter, „Mahler îşi ia cu seninătate rămas bun de la lume."

O voi folosi şi eu, pentru a-mi, lua rămas bun de la această lume, aceea din 1971.

Eu, Richard Collier, sunt în hotelul del Coronado în această joi 19 noiembrie 1896.

Eu, Richard Collier, sunt în hotelul del Coronado în această joi 19 noiembrie 1896.

Eu, Richard Collier, sunt în hotelul del Coronado în această joi 19 noiembrie 1896.

(Scris de cincizeci de ori de către Richard.)

Astăzi, suntem în ziua de joi 19 noiembrie 1896.

Astăzi, suntem în ziua de joi 19 noiembrie 1896

(Scris de o sută de ori.)

Elisa McKenna este în hotel în acest moment.

(O sută de ori.)

Cu fiecare clipă mă apropii de Elisa.
(O sută de ori.)

Suntem în 19 noiembrie 1896.
(Şaizeci şi una de ori.)
Ora douăzeci şi unu şi patruzeci şi şapte. S-a întâmplat.
Nu mai ştiu când. Tocmai scriam *Suntem în 19 noiembrie 1896.* Mă durea încheietura mâinii şi braţul. Parcă eram în ceaţă. Adică, la propriu. Auzeam în cap adagio-ul. Îl pusesem pentru a n oară. Vedeam creionul alunecând pe hârtie. Parcă scria singur. Raportul dintre mine şi el dispăruse. Îl priveam cum se mişcă, ca hipnotizat.
Şi apoi, dintr-odată, s-a întâmplat! *O scânteie.* Nu văd alt cuvânt. Aveam ochii deschişi dar dormeam. Nu, nu dormeam; era altundeva. Muzica s-a oprit şi, preţ de o clipă — dar o clipă perfect distinctă, am fost acolo.
În 1896.
Ştiu că pare o nebunie şi deloc convingător. Chiar şi eu am această impresie auzindu-mă cum descriu fenomenul. Şi totuşi s-a întâmplat. Fiecare fibră a fiinţei mele ştia că eram aşezat acolo — în acel loc precis — nu în 1971 ci în 1896.
Doamne, numai la auzul vocii mele, care pronunţă cuvântul 1971, mă zbârlesc. Parcă aş fi revenit într-o cuşcă.
Cred că din cauza difuzoarelor nu a durat mai mult. Oricât aş îndrăgi muzica, gândul că difuzoarele m-au ţinut prizonier mă consternează.
Acum când ştiu că merge şi că-mi va fi de-ajuns să repet operaţia pentru a reuşi, o consideraţie practică de cea mai mare importanţă îmi veni în minte.
Îmbrăcămintea.
Ciudat, dar într-adevăr ciudat, eu nu m-am gândit până acum că a mă trezi în 1896 cu hainele astea ar fi o catastrofă.

Deci, e clar, va trebui să găsesc o ţinută adecvată.

Dar unde? Mâine, e vineri. Nu ştiu de ce sunt atât de sigur că va fi mâine.

Consult paginile galbene ale cărţii de telefoane. Închiriat costume. Evident, era prea târziu să apelez la un croitor. Păcat că nu mă gândisem mai înainte. Dar cum să mă fi gândit? Abia în această după-amiază, am acceptat, să zicem, posibilitatea de a o întâlni. Aseară şi azi-dimineaţă, vorbeam despre o himeră. O himeră! Dumnezeule, este incredibil.

Am găsit unul. Costumele din San Diego, pe Şoseaua a Şaptea. Mâine, la prima oră, voi fi acolo.

N-are rost să continui în seara aceasta. Ar putea fi şi periculos. Dacă trec peste barieră din neatenţie, îmbrăcat în hainele astea stupide? Ce figură aş face în 1896 cu gioarsele astea pe mine!

Mâine. Ziua cea mare. Sunt atât de convins că aş paria...

Inutil să pariez. Nu există alternativă.

Mâine, voi fi lângă ea.

19 noiembrie 1971

Ora cinci, dimineața. Mă scol. N-aș vrea să mă mișc. Dar trebuie; trebuie să mă scol... să ajung departe? Să vedem. Oricum, trebuie să mă scol. Cu riscul de a cădea. Să mă-mbrac... să cobor să fac un tur, să respir aerul din larg. Să scap de blestemata asta de migrenă, mergând, mergând.

Pentru că astăzi, e ziua cea mare.

Astăzi, e ziua cea mare.

Ora opt și patruzeci și trei. Rulez spre San Diego. Pentru ultima oară. Așa zic de fiecare dată. Dar de data asta așa e. Nu mai am de ce să mai vin.

Durerea de cap nu m-a lăsat de tot, dar pot să conduc.

E curios cât de detașat mă simt de tot ce mă înconjoară. E posibil ca o parte din mine să fie deja în 1896, așteptând ca restul persoanei mele să-și facă apariția? Ca deunăzi, când o parte din mine rămăsese la hotel, în timp ce restul se ducea la San Diego?

Ora nouă și douăzeci și șapte. Merge ca pe roate. Nu prea aveam de ales, dar unele veșminte de la

întreprinderea de închiriere de costume păreau făcute pentru mine. În acest moment, se aflau pe scaunul de alături, într-o cutie. Sper că vor fi pe gustul Elisei.

Sunt negre, haina este de fapt o redingotă. Incredibil de lungă, coboară până la genunchi. Tipul a încercat să mă ademenească cu ceea ce numea el o jachetă, dar croiala îmi părea incomodă.

Pantalonul este destul de strâmt, cu cusături laterale, împletite. Mai am o cămaşă albă cu guler înalt, o vestă bej dreaptă cu revere şi o cravată octogonală care se prinde printr-un fel de panglică. O să par într-adevăr un dandy. Sper ca toate astea să fie în stilul epocii. În oglindă, părea să fie cum trebuie. De la cravată până la ghete, negre şi ele.

Mi s-a părut ciudat să vorbesc cu tipul de la închirieri. Ciudat pentru că nu mă simţeam decât parţial prezent. M-a întrebat la ce-mi foloseşte costumul. I-am spus că mă duceam la o serată 1890 mâine seară — ceea ce nu era în întregime fals. I-am spus că vreau să par cât mai autentic cu putinţă.

Cât timp vreau să-l închiriez? Eram gata să răspund: timp de şaptezeci şi cinci de ani. Pe timpul acestui week-end, i-am spus.

Eram pe punctul de a ieşi din San Diego când mi-am dat seama că, întors în 1896 bine îmbrăcat, nu era suficient pentru a fi în stare să plătesc nici măcar o cafea. Este de necrezut că am neglijat ceva atât de elementar, ceva bani lichizi până găsesc de lucru. Unde mi-era capul? Doar nu mă gândeam să-i cer bani Elisei! Gândul ăsta mă-nfioară. Bună ziua, vă iubesc. Aţi vrea să-mi împrumutaţi douăzeci de dolari? Doamne, Dumnezeule!

Şi aici, am avut noroc. În primul magazin de timbre şi monede vechi avea o bancnotă de douăzeci de dolari — aur în stare bună. M-a costat şaizeci de dolari, dar mă consideram fericit că am găsit-o. Vânzătorul cunoştea existenţa unei bancnote de douăzeci de dolari — aur care nu fusese, niciodată pusă în circulaţie şi am fost tentat să o cumpăr până să mă prevină că ar costa vreo şase sute de dolari.

Pentru o mai mare siguranță, cumpărai și o bancnotă de zece dolari — argint într-o stare destul de bună (preț: patruzeci și cinci de dolari) cu un portret al lui Thomas A. Hendricks, care, pentru mine, recunosc că este un ilustru necunoscut.

Trebuia să caut mai mult timp bani de epocă — cu atât mai mult cu cât ceea ce voi lăsa în urmă nu-mi va mai fi de nici un folos —, dar ardeam de nerăbdare să mă-ntorc la hotel.

Mi-a venit o idee bună pe drumul de întoarcere. Nu mai era nevoie de casca stereo. Voi asculta la picap, așezat pe pat în hainele 1890.

Ora zece și două; Gata de plecare.

Sunt prea grăbit ca să mai garez mașina, pe care am lăsat-o în spatele hotelului, pentru a câștiga timp. Am făcut un duș, m-am bărbierit și m-am pieptănat. Sper că părul are lungimea adecvată; oricum, n-aș avea ce-i face.

Am luat etichetele de pe redingotă, vestă, cămașă, și cravată. Din două motive. Pe de o parte, dacă ar vedea cineva etichetele în 1896 ar fi greu să-i explic ce e cu ele. Pe de altă parte, și e mai important acest aspect, nu vreau să le văd eu. O dată, am de gând să alung din minte toate gândurile referitoare la 1971. Am râcâit inscripția imprimată în interiorul ghetelor. Un mic amănunt ca acesta ar fi de ajuns să strice tot. Nici șosete, nici lenjerie: aspect prea modern.

Sunt gata. Nimic actual nu mă mai împiedică — nimic tangibil, firește. Voi scrie condiționarea lângă mine, pe pat, și nu pe genunchi ca înainte. Sunt sigur că voi scăpa creionul când va fi să fie.

Mai este și creierul, evident. Va trebui să rezolv și această problemă, odată ajuns.

Bineînțeles! Voi continua să-mi scriu instrucțiunile odată ajuns acolo! Pentru consolidarea prezenței mele în 1896. Asta mă va îndepărta mental de 1971 până când

— O prevăd cu precizie — voi uita de unde am venit și voi deveni, trup și suflet, un locuitor al lui 1896. Voi

scăpa de hainele mele şi...

Pe dracu'! Era să uit ceasul!

A fost un moment dificil.

Pun ceasul în sertarul noptierei pentru a nu-l vedea. Am pus telefonul sub pat, veioza în dulap, am dat la o parte cuvertura pentru a avea în faţa ochilor doar albul cearşafului.

Pentru a asigura continuitatea, voi continua să mă condiţionez pentru 19 noiembrie. Acum este cu atât mai tentant cu cât suntem, astăzi, în 19 noiembrie.

Ia să vedem? Am uitat ceva? Chiar nimic?

Nu cred.

Pun muzica.

Un ultim tur de orizont. Le voi părăsi pe toate. Astăzi.

Ora unsprezece şi paisprezece, dimineaţa. Încă o dată!

Acelaşi lucru — dar pentru mai mult timp de data asta. Mai mult decât o scânteie; mai bine decât un clipit. De data asta, a ţinut mai mult. Câteva secunde, probabil — cinci sau şase cel mult — dar în condiţiile actuale, este important ca şi cum ar fi durat câteva secole.

Procesul a început.

S-a întâmplat când pusesem adagio-ul pentru a treia oară. Tocmai scriam: *Sunt în această cameră, în ziua de 19 noiembrie* pentru a treizeci şi şaptea oară când schimbarea a avut loc. Cuvântul *noiembrie* se opreşte la a patra literă: linia creionului coboară pe „e" apoi dispare.

Deci pot estima ora la care s-a întâmplat. Mişcarea simfoniei era pe sfârşite când am ieşit din absorbţie. În consecinţă, trebuie să se fi produs aproximativ după o oră

de la început, căci adagio-ul durează douăzeci şi unu de minute.

S-a făcut mult mai repede decât prima absorbţie.

Îi zic *absorbţie* pentru că, după părerea mea, este cuvântul care descrie cel mai bine fenomenul. Este ca şi cum, brusc, eram atras acolo. Începe printr-o senzaţie de înstrăinare din ce în ce mai mare. Aud muzica, dar ea a pierdut orice sens. Privesc creionul alergând pe hârtie, dar nu e călăuzit de mâna mea. Cuvintele se scriu singure. Sunt învăluit într-o pâclă, iar câmpul meu vizual se reduce curând la vârful creionului. Muzica se stinge încet, transformată, ca şi cum aş surzi. Apoi se opreşte complet. Nu, nu-i aşa. Muzica nu se opreşte, dar nu mai sunt eu în prezenţa ei. Ştiu că ea continuă. Numai că eu sunt altundeva, iar ea nu-mi mai ajunge la urechi.

Acest altundeva fiind 1896.

De această dată am simţit că şi trupul ajunsese acolo. Am simţit salteaua — sau o saltea — sub mine. Ceea ce înseamnă că prima dată am întreprins călătoria doar mental, că am fost conştient că eram acolo preţ de o clipă, pe când, de data asta, eram în carne şi oase. Eram întins, fizic, în această cameră în 1896. Timp de cinci sau şase secunde, eram acolo complet, trup şi suflet.

Şi la întoarcere senzaţia a fost diferită. Prima dată, fusese rapidă, aproape brutală. De parcă fusesem tras deodată înapoi; neplăcută impresie.

De data asta, parcă ar fi fost o... alunecare? Nu chiar. Dar ceva asemănător. O senzaţie fizică asemănătoare celei simţite în timpul unei căderi pe spate printr-un văl. Mai bine renunţ, nu pot să explic în cuvinte. Ştiu doar că s-a întâmplat. Esenţialul este că zona de conjuncţie, dacă pot spune aşa — intrarea, breşa, vălul —, este ceva foarte aproape şi foarte subţire.

Simt că mă-nvăluie când stau aici, aparent în 1971, încercând să-l descriu. În lipsă de altceva, să-i zicem al Doilea Timp. Este întotdeauna la îndemâna tuturor. Nu, nici asta, e fals. De fapt, nu ne părăseşte. Nu suntem conştienţi de prezenţa lui, asta-i tot. Dar, cu străduinţă, îl putem conştientiza şi atinge.

Voi face o nouă încercare.

Mă simt atât de aproape de destinație acum! Mă întreb dacă pot renunța la hârtie și la creion. Aceste fraze, scrise de sute de ori, sunt imprimate în mine. De ce n-aș sta lungit repetându-le în minte și ascultând muzica?

Da, și la urma urmelor, de ce nu?

Ora treisprezece și patruzeci și trei. Trebuie să dictez repede până nu uit amănuntele.

Discul se oprise când am ieșit din absorbție, și nu știu deci când s-a întâmplat.

Dar a fost fantastic.

Cred că a durat mai mult de un minut. Mi s-a părut mult mai mult, dar nu vreau să supraestimez durata.

Dar a durat destul de mult pentru a vedea un tablou pe perete care nu se găsește în această cameră, când dictez aceste cuvinte.

Când s-a petrecut, prima a apărut certitudinea. Pare să fie o constantă a fenomenului. Eram cu ochii închiși, dar eram treaz și știam că eram în 1896.

Am auzit niște pocnituri ciudate. N-am deschis ochii de frică să nu pierd absorbția. Am rămas lungit pe saltea, neclintit, simțind-o sub mine, simțind hainele, simțind aerul intrând și ieșind din plămâni, simțind căldura camerei și auzind aceste curioase pocnituri. Chiar am ridicat mâna la un moment dat pentru a-mi freca nasul. Nu-i mare lucru, aparent, dar gândiți-vă un pic la implicațiile acestui lucru.

A fost primul act fizic în 1896.

Eram acolo, corpul se odihnea pe acel pat din 1896. Eram atât de bine ancorat încât am putut ridica mâna pentru a-mi scărpina nasul, fără a pierde contactul. Oricât de derizoriu ar fi fost gestul, momentul a fost extraordinar.

Ora ceasornicului nu-și intrase în drepturi în sistemul meu, din păcate. Și aceasta face parte din proces, am zice. Pentru a atinge al Doilea Timp, trebuie să părăsesc Primul Timp cu totul. Dar odată ajuns în 1896, trebuie să repun

sistemul meu la ora Primului Timp pentru a putea funcţiona şi rămâne acolo. Ceea ce ar putea explica de ce revenisem atât de brusc prima dată; pentru că spiritul meu era prea cufundat în al Doilea Timp.

Am aflat de unde veneau pocniturile care mă uluiau precum teoriile cele mai înaintate ale lui Einstein.

Era focul din şemineu.

Mă aflam în camera din 1896 şi ascultam pocnetul focului în şemineu.

Aşadar la un moment dat am deschis ochii. Mi-am scărpinat nasul, dar nu fusese un gest deliberat; cred că reuşita se datorează tocmai faptului că era involuntar. A face un gest conştient voluntar, îmi părea mai periculos fiind ca o sfidare.

Deci am rămas nemişcat, privind tavanul şi încercând să disting alte sunete decât pocniturile focului, dar în zadar. Ar fi două explicaţii: ori pocniturile focului înecau toate celelalte zgomote, ori nu eram eu suficient de „acolo" pentru a le putea auzi.

Am sentimentul instalării, de fapt, într-un buzunar al lui 1896. Adică, pentru a călători în timp, începem de la nucleu — spiritul, bineînţeles — şi extindem senzaţia spre exterior, mai întâi afectând corpul, apoi luând contact cu mediul înconjurător imediat. Sentimentul ruperii unui văl ar putea fi momentul când am extins certitudinea dincolo de limitele corpului.

Aşadar, dacă teoria mea este fondată, eram întins pe pat, în 1896 şi ascultam focul ce ardea în 1896 — dar, dincolo de această limită, 1971 mai răzbătea încă.

Pare o tâmpenie. Şi totuşi, de unde convingerea atât de puternică? De ce, de exemplu, n-am auzit zgomotul valurilor din 1896? Trebuia să-l aud, mult mai clar decât acum pentru că atunci marea ajungea mult mai aproape de hotel. Şi totuşi, nu l-am auzit. N-am auzit nici zgomotele din 1971, fiind înfăşurat în coconul lui 1896. De dincolo de acest înveliş, nu auzeam nimic. Înseamnă că teoria mea n-ar fi complet greşită.

N-are importanţă. Mă-ndepărtez de esenţial.

Încă o dată, nu pot să spun cât am stat cu ochii în tavan. Ştiam numai că eram, în 1896, că patul pe care eram întins era în 1896, poate camera întreagă. Focul troznea mereu şi vedeam tavanul, care nu avea aceeaşi culoare ca acum.

Până la urmă, am cutezat să mă mişc. Nimic senzaţional, de acord, dar pentru mine era senzaţional din pricina implicaţiilor. Fiindcă acest gest era voluntar; calculat.

Întorsei capul spre pernă (Am uitat să vorbesc de pernă, dar era şi în 1896, cu siguranţă.) Să mai adaug că gestul a fost foarte lent; de o infinită precauţie. Mă temeam să nu scap acest moment şi să nu mă regăsesc iar în 1971. Ştiam foarte bine că eram acolo, dar nu eram sigur că puteam să rămân acolo.

Îmi pare straniu acum, când mă gândesc că în tot acest timp nu am pomenit-o deloc pe Elisa şi nici faptul că se găsea în acelaşi loc cu mine. Poate fiindcă nu era? Dacă teoria mea este bună, ea nu era acolo din simplul motiv că eu existam într-un fragment de 1896, nu în totalitatea lui.

Deci, să revenim la esenţial, iarăşi. Întorsei capul spre pernă foarte încet.

Şi văzui un tablou agăţat de perete.

Să vi-l descriu. Erau două personaje centrale; o mamă şi fiul ei, după cum am înţeles eu. Femeia purta o rochie cenuşie şi un şorţ alb. Nu părea tânără. Părul era strâns la spate. Stătea foarte aproape de fiu. Cu mâinile pe umerii lui. Nu. Mâna dreaptă era aşezată pe umărul stâng al fiului ei. Mi se păruse că cealaltă mână era şi ea pusă pe umăr, dar era doar o impresie.

Tânărul era cu un cap mai mare decât ea. Purta un mantou şi ţinea în mâna stângă o pălărie — ceea ce însemna, după toate probabilităţile, că se pregătea să plece. Sau tocmai se întorsese. Nu, scena sugerată nu era echivocă; era vorba de o scenă de adio. Îmi amintesc acum şi de o umbrelă, în stânga mamei. Era rezemată de ceva, dar n-am reuşit să văd de ce anume: nu vedeam prea clar acea parte din tablou. Lângă umbrelă mai era şi un câine.

Culcat. Nu prea mare. Privindu-l pe tânăr, care vorbea, aşa cred.

Mai erau şi alte personaje în cealaltă parte a tabloului. O persoană în vârstă — bărbat sau femeie — aşezată la masă. Am uitat să spun că mama şi fiul stăteau lângă acea masă şi că în spatele mamei era un scaun. Nu părea prea veselă. Tânărul era reprezentat din profil. Parcă n-o privea în faţă. Sau poate era aşa fiindcă-şi stăpânea cu greu emoţia. Dar nu sunt sigur.

Am clipit să văd mai bine şi am fost readus în 1971.

De data asta mai lent. Când clipeam, tabloul s-a estompat şi am fost supt, parcă asiprat. Ştiam că reveneam în 1971. Îmi amintesc că am avut timp să regret. Apoi cred că am adormit, am leşinat, sau... cine ştie? Ştiu că atunci când am deschis din nou ochii, eram înapoi.

Ce m-a adus înapoi?De ce am revenit, fiind atât de bine ancorat acolo? E o chestiune de repetiţie? Trebuie să accept aceasta ca o ipoteză de lucru. Aşa cum a trebuit să repet-verbal, scris sau în gând — autosugestiile, este evident că trebuie să-mi consolidez poziţia în 1896 prin încercări repetate până la stabilitate. În sfârşit, va trebui să mă resemnez. Procesul trebuie respectat. Voi face tot ce trebuie pentru a ajunge la permanenţă.

Trebuie să mă întorc numaidecât. Am impresia că am redus la minimum relaţia cu prezentul. Ştiu că nu trebuie — cu nici un preţ — să mă-ndepărtez de acest loc şi să amplific iar această relaţie.

Trebuie să traversez vălul cât mai repede.

Mai târziu

Am fost iar.

A durat câteva minute.

Minuntele acolo... acolo... sunt... minute aici?
Când m-am întors... adagio-ul nu se terminase.
L-o fi pus? Nu mai știu.
Mă simt... ciudat.

Ireal.

1971... pare la fel... ca 1896.

Ireal.
A fi întins aici e ca și...

Același efect ca în 1896.
Ca și cum... trebuia să mă supraveghez...

Altfel l-aș pierde.

Ciudat.

Ar trebui oare să... întorc capul... să descriu tabloul... de pe perete?

Pentru a dovedi că sunt acolo?

Asta-i impresia produsă.

Un sentiment... de nepermanenţă.
Ca şi cum aş fi... cu adevărat... un om din 1896... încercând să ajungă la...

... Ce?
Ciudată senzaţie.

Nu-i mai rezista.

Vine.

Doamne, simt că vine.

Trebuie să nu... mai vorbesc. Să-nchid ochii... să mă autosuges...tionez.

Să mă conving că... mă conving că...

sunt... în...

Să mă las.

Greu.

Mă simt.... atât de greu.

PARTEA A DOUA

19 noiembrie 1896

Am văzut pereţii şi tavanul luminate de utimele raze ale soarelui.

La început, nu am înţeles ce anume se schimbase. Am rămas întins pe spate, cu capul şi trupul îngreunate de parcă eram beat.

Am ascultat îndelung zgomotul valurilor înainte de a-mi da seama.

Sosisem.

Această revelaţie mi-a produs furnicături în buricele degetelor şi pe faţă. Îmi privii trupul — costumul negru şi ghetele ascuţite la capătul patului. După aceea îmi obişnui vederea la lucrurile ce se aflau dincolo.

În locul biroului, era acum un şemineu. Nu vedeam focul datorită poziţiei mele culcate, dar vedeam cadrul de cireş sălbatic, lăcuit şi auzii cu prilejul acalmiei momentane a vuietului mării, troznetul jăratecului.

Mă ridicai, imprudent, în coate. Preţ de zece sau cincisprezece secunde, odaia se întunecă şi mă temui că pierdusem contactul.

Apoi, treptat, legile perspectivei reintrară în drepturi şi privii focul. Spre marea mea surpriză, văzui că în vatră ardeau cărbuni; aşteptasem să văd lemne. Un hotel construit din lemn cu sute de focuri de lemne incontrolabile prin toate camerele? Ar fi ca o invitaţie la catastrofă.

Îmi îndreptai privirea spre ferestre şi constatai că erau prevăzute cu storuri veneţiene. Le priveam cu un soi de stupoare şi înţelesei până la urmă, cu o încetineală extremă a gândirii că erau făcute din lemn.

Îmi continuai inspectarea locului. În locul draperiilor, erau perdele de un alb translucid atârnate de-o parte şi de alta a ferestrelor. Biroul şi scaunul dispăruseră. Lângă perete, sub ferestre, se afla o mare masă dreptunghiulară din lemn lăcuit, acoperită de o faţă de masă din dantelă, pe care era aşezat un platou de cupru.

Îmi răsucii capul spre stânga. Nu mai era în odaie decât un pat, iar despărţirea dintre baie dispăruse. În locul căzii şi al duşului, se afla o comodă masivă deasupra căreia trona o mare oglindă pătrată.

Mă-ntorsei cu precauţie pentru a privi stampa înrămată de pe perete. N-o vedeam prea bine. Cu mare grijă, m-am ridicat în genunchi pe salteaua moale.

Era aşa cum mi-o aminteam, numai că acum puteam să disting toate detaliile. O bătrână aşezată în umbră alături de câine, cu umbrela rezemată de genunchi. Mai erau alte trei personaje în partea dreaptă a tabloului: doi bărbaţi şi o fată. Unul dintre bărbaţi era întors cu spatele şi ţinea în mâna stângă un pachetel. Celălalt stătea în cadrul unei uşi şi-i privea pe mamă şi fiu. Privirea-mi coborî până la plăcuţa de pe ramă. *Rămas bun de la cămin,* de Thomas Hovenden.

Prinzându-mă cu mâna de tăblia de lemn a patului, mă ridicai încet în picioare. Oricât de grijulie a fost mişcarea, încăperea se răsucea într-un vârtej întuneat şi mă ţintui de pat. Mă prăbuşii în pat, cu ochii închişi, iar capul parcă mi se deşurubase şi se bâţâia pe umeri. Fă ca *să nu pierd*

contactul, dar mi-era greu să spun cui mă rugam în acest fel.

După un timp, senzaţia trecu şi deschisei iar ochii, pomenindu-mă că priveam arabescurile înflorate ale mochetei. Când mi-am mai revenit, am ridicat capul şi am privit comoda. Unul dintre sertarele de jos era întredeschis şi zării o cămaşă. O priveam fără să pricep. Era a mea?

Din nou, adevărul mi se dezvălui cu o incredibilă încetineală. Cămaşa aparţinea, bineînţeles, persoanei care ocupa această cameră. Ce noroc am avut că ajunsesem acolo în lipsa acesteia.

Privii lustra care atârna de tavan. Fiecare din cele patru globuri albe care o compuneau era fixat la capătul unei tije de metal curbat. *Electricitate,* îmi zisei. Ştiam că exista, dar îmi producea totuşi o impresie de anacronism.

Privirea-mi coborî până la şifonier, care se găsea în acelaşi loc. Una dintre uşi era întredeschisă şi astfel zării două costume atârnate pe umeraşe, o pereche de ghete şi două pălării pe etajeră. Le-am privit, fără să reacţionez, câteva minute, până când brusc, mă gândii că proprietarul acestor obiecte putea să intre pe neaşteptate. Trebuia să plec.

Şi deodată, am realizat.

Eram sub acelaşi acoperiş cu Elisa.

Încercând să mă ridic prea iute, întunecatul vârtej era gata să mă înhaţe din nou. Mă agăţai de marginea salvatoare, trăsei adânc aer în piept de câteva ori, în ciuda tremuratului convulsiv care mă cuprinsese, iar ameţeala începu să se risipească cât de cât. Dădui drumul la marginea patului şi încercai să mă ţin pe picioare fără nici un sprijin. Dar mă agăţai imediat de lemnul masiv. Doamne, îmi zisei, aşa va fi mereu? Cum să străbat eu hotelul, dacă nu puteam nici măcar să mă ţin pe picioare?

Scrâşnind din dinţi îmi luai mâinile de pe pat, rezistai ispitei de a-l apuca iar, şi mă ridicai, copăcel, în picioare. În postura de om al anului 1896 eram literalmente, un

nou-născut — nevoit să deprindă întrebuinţarea membrelor în această lume prea puţin familiară.

Tremuratul a trecut în cele din urmă şi, după ce am tras adânc aer în piept (aer de 1896, îmi zisei), încercai să fac primul pas. Picioarele nu prea mă ascultau şi făcui primul pas clătinându-mă, ca un beţiv. Curând, mai făcui unul, apoi un altul, exact în stilul legănat al monstrului lui Frankestein interpretat de Boris Karloff, bătând aerul cu mâinile în căutarea unui sprijin. Am ajuns la comodă fără să cad. Mă răsturnai pe ea, mă rezemai de platou cu amândouă mâinile şi-mi văzui în oglindă chipul care unduia ca şi cum îl vedeam printr-o apă înfiorată. Închisei ochii.

Trecu mai bine de un minut, cred, îi deschisei şi-mi privii prudent oglindirea. Paloarea feţei mă făcu să mă schimonosesc. Parcă mă ridicasem de pe patul de moarte. Era o urmare a călătoriei în timp?

— Cred că sângele a rămas acolo, spusei străinului livid care mă privea. Păru că tresare la auzul sunetului neaşteptat al glasului meu, apoi schiţă un zâmbet. Îi văzui mărul lui Adam săltând.

— Dar n-ai tu grijă, spusei.

Aprobă din cap.

Privii platoul comodei şi văzui cu surprindere că nu doborâsem niciunul din obiectele puse deasupra: un bol de bărbierit cu manşetă aurie conţinând un pămătuf umed pus cu mânerul în jos, un aparat de ras cu mâner de fildeş, o perie de haine meşeţşugită şi un obiect necunoscut, cu nişte prăsele de argint. Împins de curizitate îl examinai mai atent. Dar tot nu ştiam ce putea fi. Trăsei de o panglică ce ieşea din mâner. Astfel, scosei un fascicol de benzi înguste de pânză strânse într-o panglică. Banda de sus era metalică şi pe ea era scris: *Vindec toate rănile în afara celor de amor.* Una din feţele acestor fâşii de pânză era un pic lipicioasă, şi mă gândii că era vorba de un fel de produs homeostatic pentru tăieturi provocate în timpul bărbieritului.

Pusei la loc fâşiile în mâner şi-l lăsai la locul lui. Trebuia să părăsesc camera înaite de sosirea ocupantului

în drept. Gândul că ar trebui să explic prezența mea aici mă îngheță. Ar fi cum nu se poate mai grotesc să reușesc să ajung în 1896 doar pentru a fi arestat pentru efracție. Sau îi ziceau altfel?

Acum puteam sta în picioare fără nici un reazem, deși nu cu prea mare ușurință. Mai aruncai o privire stafiei hăituite din oglindă. Cum să scap de aici? De-abia mă țineam pe picioare. Gândul străbaterii culoarelor interminabile în căutarea Elisei mă-ngrozea.

Mă pomenii uitându-mă la peria de haine. Pe ea scria: *Nu prea mult.* O luai și auzii surpris un gâlgâit specific. Până la urmă mă prinsei că *Nu prea mult* nu se referea deloc la perierea hainei.

Cu stângăcia unui copil reușii să desfac mânerul. Lipsa mea de putere mă uluia.

Cu chiu cu vai desfăcui mânerul și dusei gâtul sticluței la nas. Aroma puternică de coniac îmi pătrunse în nări și urcă până în găvanele ochilor, făcându-mă să tușesc. Îndepărtai flaconul și așteptai puțin să iau o înghițitură.

Firicelul de foc ce-mi coborî pe gât mă înecă. Mă zgudui un acces de tuse și era să scap flaconul. Îngrozit, îmi simțeam capul alcătuit dintr-o sticlă și-n același timp fragil gata să se spargă când tușeam. Rezemat cu toată greutatea de comodă, cu ochii închiși, schimonosit, de încordare, mă străduiam să-mi stăpânesc spasmul.

În cele din urmă, deschisei ochii și-mi văzui oglindirea printre lacrimi. Pusei peria la loc și-mi frecai ochii. Oglindirea se limpezi. Aveam aceeași mutră de strigoi, dar fața mi se mai colorase. Nu degeaba e coniacul indicat în caz de criză cardiacă, îmi zisei.

Îmi verificai încă o dată ținuta în fața oglinzii. Cravata dreaptă, hainele potrivite. Ridicai mâna pentru a turti meșele de păr ciufulite de pernă; banii erau în buzunarul interior al redingotei. Mai trăsei, în sfârșit, o gură de aer călduț din cameră, pornii spre ușă cu pași mici. Eram încă amețit, dar măcar puteam să-mi controlez funcționarea picioarelor.

Prinsei în palmă mânerul metalic al ușii, îl răsucii, și trăsei spre mine. Ușa nu se deschise. Închisă cu cheia

desigur, mă gândii zâmbind cu atâta naivitate. Căutai mai jos o cheie sau un zăvor.

Nu era.

Problema era atât de neașteptată încât mă pomenii incapabil de a mă gândi la o rezolvare. Încă o dată, eram pierdut și amorf ca un nou-născut.

Străbătusem eu șaptezeci și cinci de ani ca să rămân blocat în fața unei uși închise?

Nu se poate.

Și totuși se putea. Iată dovada. Omul ieșise din cameră, a zăvorât ușa pe dinafară, făcând din ea o închisoare pentru mine.

Nu știu cât am rămas așa prostit, așteptând să-mi cadă o soluție din cer, incapabil de a înțelege că nu era niciuna. Până la urmă, mă trezii la realitatea necruțătoare, și-mi scăpă un geamăt de durere. Revenii la comodă și mă apucai să scormonesc în toate sertarele (când mă aplecam, se făcea întuneric) nădăjduind că aș putea găsi o a doua cheie.

Nu era, desigur. Dar mai greu era că nu găseam nimic cu care să forțez încuietoarea — nici foarfeci, nici pilă de unghii, nici briceag, nimic. Nu era posibil.

Mă repezii la fereastră clătinându-mă și privii în afară. Nu era scară de incendiu. Aleea sinuoasă, peluzele verzi, imense, cele două terenuri de tenis asfaltate acolo unde se întindea înainte partea de nord a parcării, și ceva care mă uimi în pofida stării în care mă găseam: marea la vreo douăzeci de metri de partea din spate a hotelului.

Priveam panglica îngustă a plajei lovită de spumă și care părea să împrăștie o sclipire portocalie. Tresării când un cuplu cu doi copii intrară în câmpul meu vizual. Inima își acceleră bătăile, fiindcă erau primii locuitori ai lui 1896 pe care-i vedeam. Cu câteva clipe mai înainte, nici unul dintre ei nu trăia, poate doar copiii, la apusul vieții. Acum, mergeau pe plajă sub ochii mei, încarnați. Dacă m-aș mai fi îndoit că eram acolo spectacolul acestui bărbat cu joben și baston, al acestei femei cu bonetă și rochie lungă cu crinolină și al copiilor ei, ar fi risipit orice nesiguranță.

Să turbezi, nu alta! Trebuia s-o găsesc pe Elisa! Mersei împiedicat până la uşă, răsucii mânerul şi trăsei ca un apucat. Efortul subit mă făcu să ameţesc şi mă rezemai pe lemnul întunecat al uşii, pe care-mi pusei şi fruntea. Pradă disperării începui să bat cu pumnul în uşă sperând că dacă ar fi trecut pe acolo careva mă putea auzi. Dar nu era nimeni.

Evenimentele luau o turnură mult prea absurdă. Dacă aşteptam întoarcerea locatarului, cu siguranţă va depune o plângere la direcţiunea hotelului. Puteam să scap profitând de efectul de surpriză, dar mă vor regăsi când voi începe căutarea Elisei. Mă vor lua la întrebări, mă vor aresta, poate chiar mă vor băga la puşcărie. *Doamne!* Să mă mai arunce şi închidă după ce m-am chinuit atâta!

Îmi veni ideea, o idee fără îndoială, dictată de disperare, primul gând constructiv de când sosisem în 1896. După câţiva paşi nesiguri eram în faţa comodei şi luai aparatul de ras cu mâner de fildeş. Din nou la uşă, scosei şi mă apucai să cioplesc rama uşii, lângă broască. De n-ar veni acum, doamne fereşte, îmi zisei. Continuai să cioplesc cu tăişul lamei, aşchie cu aşchie. trăgând din când în când de uşă. Nu ţineam cont de vălul negru care mi se aşeza pe ochi. Trebuia s-o găsesc pe Elisa. Nimic altceva nu mai avea importanţă.

După câteva minte, uşa cedă cu zgomot de lemn rupt şi mă încumetai să arunc un ochi pe culoar. Nimeni. Privii aşchiile împrăştiate pe covor. Prima reacţie a omului va fi să creadă că a fost victima unui hoţ.

Mă întorsei să arunc aparatul de ras în cameră; din pat sări pe covor. Săracul, îmi zisei cu o oarecare vinovăţie, trăgând uşa după mine. Iată pentru el un mister pe care nu-l va elucida niciodată; nici el, nici altcineva, de altfel. Cineva ieşise din camera lui prin efracţie? Râdeam de aspectul „Dickson Carrien" al poveştii, îndreptându-mă spre capătul culoarului. Clienţii şi personalul vor avea ce discuta.

Avusei o presimţire realizând că, deja, marcasem 1896 cu prezenţa mea producând pagube materiale şi creând o problemă insolubilă. Era *permis?*

Nu puteam să-mi permit să întârzii prea mult asupra acestei probleme; neavând mijloacele de a o remedia aici. Trebuia s-o găsesc pe Elisa; restul nu era treaba mea.

N-am luat-o la dreapta când am ieşit din cameră. Nu ştiu de ce; era totuşi cel mai scurt drum. Poate că mă temeam de întâlnirea prematură cu oamenii? În ascensor va fi cineva; mă gândeam că era ascensor. Chiar dacă nu era, va trebui să cobor pe scară şi voi da cu siguranţă peste cineva în patio.

Oare aşa s-or fi simţit fantomele? mă întrebam. Se tem ele de oameni, care văd prin ele şi-şi pierd iluzia precară de a fi încă în viaţă? Şi faptul că am văzut acel cuplu pe plajă mă teroriza. Una e să fi într-o cameră şi să priveşti mobile şi obiecte care poartă însemnele epocilor. Alta e să fii confruntat cu fiinţe umane din acea epocă. Mă întrebam cum voi reacţiona când va trebui să vorbesc cu una din ele — s-o privesc în ochi şi să-i simt prezenţa fizică, tangibilă.

Cum voi reacţionza când mă voi afla în prezenţa ei?

Pereţii culoarului strâmt defilau neclari. Parcă înaintam într-un vis. Mă rătăceam ca deunăzi? Care *deunăzi?* Contra-întrebarea căzu, desfidând legea. N-aveam cum să răspund.

Am alungat contradicţia din minte înainte de a mă dezorienta. Am atins în treacăt un furtun de incendiu, încolăcit şi fixat pe perete, doar ca să verific existenţa lui şi a a mea. Acesta era prezentul din care trebuiau să plece toate amintirile şi proiectele mele. Am trecut prin faţa unui butoi închis, am văzut găleţile şi securile agăţate pe perete.

Hai lasă, îmi zisei. Era şi-aşa dificil să te simţi o persoană reală într-un mediu real; aici trebuia să-mi concentrez atenţia. Când am trecut prin faţa unei oglinzi, bogat decorată, prinsă pe un perete, am constatat, cu un autentic sentiment de uşurare, soliditatea imaginii mele.

Pe măsură ce mergeam, stomacul începea să-mi pună probleme. Mi-era prea cald şi mă congestionasem. Încercam să-mi amintesc dacă mâncasem de curând, dar şi acest gând era tulburător şi destructiv. Ziua în care mâncasem pentru ultima oară nu era ziua ziua de acum.

Dar corpul meu știa? Oricâți ani oi fi străbătut, sistemul meu n-o fi rămas el reglat pe ritmul ei orar de la plecare? Dacă așa stăteau lucrurile, faptul că aveam stomacul deranjat, capul înceţoşat şi corpul anchilozat nu avea nimic surprinzător. Trecusem din 1971 în 1896 în câteva secunde.

Mă oprii, gâfâind, pentru a mă sprijini de un zid. Cum puteau plămânii mei să respire acest aer? mă întrebai speriat. Închisei ochii şi mă forţai să-mi impun conştiinţa prezentului. Eram acolo? Această certitudine le putea mătura pe toate celelalte. Mă găseam, trup şi suflet, în...

Mă înfiorai. Ce zi era? Mă condiţionasem pentru 19 noiembrie. Dar într-o zi de vineri, scrisesem, apoi gândisem această sugestie. Eram într-o vineri. Sau joi 19? O incertitudine înfricoşătoare. Dacă era vineri, spectacolul va avea loc în câteva ore şi nu voi găsi poate prilejul de a o întâlni.

Mă cuprinse un tremurat incontrolabil. Nu prea mă gândisem la detaliile materiale ale întâlnirii noastre. Chiar dacă credeam, că întâlnirea noastră era inevitabilă, cum voi face eu, practic? Poate că acum era în plină repetiţie, înconjurată de membrii trupei sale, protejată de Robinson sau chiar — cine ştie? — de poliţişti în uniformă? Poate era în camera ei, în grija mamei sale? Nu încape îndoială că împărţeau aceeaşi cameră, şi ea păzită, poate, de poliţie? sau poate la ora actuală era la masă împreună cu mama ei şi probabil Robinson? Fiecare pas el ei era, cu siguranţă, supravegheat. Cum să fac eu să-i vorbesc şi chiar să mă fac înţeles?

Mă rezemai cu spatele de zid, închizând ochii, descurajat. *Nu am cum.* Dificultatea de a ajunge în 1896 era nimic pe lângă dificultatea de a ajunge la Elisa. Trecusem primul prag, singur, fără ca nimeni să mă facă să mă răzgândesc sau care să mă împiedice, în afară de mine.

Dar o mulţime de obstacole mă vor împiedica să ajung în a doua etapă.

Sunt sigur că, pentru mine, acest moment a fost un moment de criză totală. Preţ de câteva minute — nu prea

ştiu cât — am rămas rezemat, vlăguit, incapabil să continui, prea slăbit ca să-mi blestem orbirea în faţa unui obstacol atât de previzibil; disperat fiindcă totul părea groaznic de inaccesibil!

Mai rămâneam mult şi bine aşa — admiţând că paralizia cerebrală nu m-ar fi returnat până la urmă în 1971 — dacă nu auzeam paşi. Deschisei ochii şi-mi răsucii repede capul pentru a vedea un bărbat care se îndrepta spre mine.

Îl priveam neliniştit. Avea un costum care-mi amintea de cel al fratelui meu dintr-o fotografie de familie: din tweed gri, cu pantaloni strânşi sub genunchi. Haina era puţin diferită şi aducea mai mult cu o cămaşă; şi că purta pantofi cenuşii cu nasturi şi ţinea în mână un melon gri-perlă. Era imposibil să ghiceşti vârsta din cauza bărbii. Charles Dickens, îmi zisei ca într-un vis. Ştiam că nu poate fi el, dar asemănarea era izbitoare...

Eu îi apăream cam fantomatic, înfăţişarea trădându-i îngrijorarea, care se prefăcu aproape imediat în solicitudine. Grăbi pasul şi ajunse lângă mine.

— Sărmanul meu *domn,* vă simţiţi rău? întrebă el.

Sunetul primei voci auzite în 1896 mă străbătu ca o descărcare electrică şi nu reuşii să reprim un tremur convulsiv.

— Sărmanul meu domn, zise necunoscutul.

Mă luă de braţ.

Îi priveam fix faţa, la câţiva centimetri de a mea. În această dimineaţă (dimineaţa mea), acest bărbat era mort de mulţi ani. Nu reuşeam să alung această idee lugubră. Acum era tânăr şi viguros. Văzut de aprape, părea chiar mai tânăr decât mine. Simţii strânsoarea degetelor lui puternice în jurul braţului meu, îi vedeam ochii foarte albaştri care mă scrutau violent, şi simţeam chiar şi mirosul caracteristic de tabac din respiraţie. Trăia intens, violent.

— Aş putea să vă însoţesc până la cameră? întrebă.

Înghiţi din greu şi făcui un efort considerabil să mă stăpânesc.

— Nu vă mulţumesc, răspunsei.

Încercai să zâmbesc.

— Sunt doar puţin...

Mă oprii descumpănit. Voiam să spun „gripat", dar îmi amintii că era un cuvânt care nu exista, cu siguranţă, în 1896.

— ... ameţit, continuai pe un ton puţin convingător. Şi sunt în convalescenţă.

— Poate că lungindu-vă puţin... sugeră el.

Solicitudinea lui părea sinceră şi nu puteam să nu mă gândesc ce catastrofă ar fi fost această primă întâlnire dacă dădeam peste o persoană rece şi dezagreabilă care m-ar fi dezorientat şi mai mult.

Reuşii să zâmbesc.

— Nu, mulţumesc. Îmi revin. Vă mulţumesc mult.

— Nu aveţi pentru ce, domnule.

Îmi lăsă braţul, surâzător.

— Sunteţi sigur că nu vă pot ajuta cumva?

— Nu, mulţumesc. Îmi revin.

Ştiam că mă repetam, dar alte cuvinte nu îmi veneau în minte. În aceste împrejurări noi, cuvintele-mi păreau impregnate de aceeaşi laborioasă ineficacitate ca şi mersul meu.

Celălalt dădu din cap.

— Aşa deci...

Se încruntă iar.

— Sunteţi sigur? întrebă. Păreţi foarte palid.

Dădui din cap la rândul meu.

— Da, mulţumesc. Am... am ajuns aproape la camera mea, adăugai cu o inspiraţie de moment.

— Foarte bine.

Mă bătu pe umăr.

— Aveţi grijă.

De cum îşi reluă drumul prin culoarul cel lung, pornii în direcţia opusă ca să nu mă mai vadă rezemat de zid şi să se simtă obligat să se întoarcă din drum. Mergeam încet, dar, după câte îmi aduc aminte, destul de drept. Un moment capital, îmi repetam. Prima întâlnire cu un cetăţean din 1896. Trecusem de obstacol cu succes.

Ceea ce mă făcu să mă gândesc că dacă eram în aceeaşi situaţie într-un culoar în 1971, nu mi s-ar fi acordat atâta atenţie. Într-o epocă în care oamenii se uită la alţi oameni cum se omoară, fără să ridice un deget, ce şanse aveam eu, rezemat de zid, alb ca varul, să atrag o privire plină de curiozitate clinică?

Pe măsură ce coboram pe scară, ajungeau la urechile mele murmurul oamenilor şi un vuiet imposibil de identificat. Îmi amintesc foarte distinct că am comparat coborârea mea cu un salt în maelström. Următoarea încercare, mai periculoasă decât cea precedentă. Acum nu mai aveam de confruntat un om singur, şi acela plin de solicitudine, ci lumea mare, o lume evoluând în mediul ei, condusă de obiceiurile şi tradiţiile din 1896.

Mă oprii pe ultimul palier şi văzui un salonaş triunghiular. Pe peretele din dreapta, se afla un şemineu în care ardeau cărbuni. În faţa lui erau o masă şi patru scaune. Contemplai acest decor mai bine de un minut, întârziind cât mai mult clipa în care voi fi supus asaltului imaginilor şi sunetelor care mă aşteptau acolo jos.

Dacă tot trebuia să mă arunc în valuri, mă îndreptai spre partea de palier care domina holul recepţiei.

Ştiu că n-a fost decât o pură coincidenţă, dar la jumătatea drumului, luminile s-au aprins. Am tresărit. Am închis ochii. Calm, bătrâne, îmi zisei, sau mă implorai — nu mai ştiu.

Un uruit mă alertă şi deschizând ochii, mă uitai într-acolo. Ascensorul cu grilaj de fier negru forjat.

Observai cuplul aflat înăuntru: el, într-un pardesiu lung cu guler şi manşete de blană, pălărie neagră, satinată, pusă la piept; ea, cu capă de blană, o pălăriuţă cocoţată pe vârful capului, părul roşcat închis, adunat spre ceafă, într-un coc foarte strâns.

Tabloul alcătuit de cei doi, chiar şi atât de fugitiv, simboliza pentru mine eleganţa şi distincţia epocii în care ajunsesem. Faptul că nu se sinchisiseră de privirea insistentă a acelui străin îmi întări această impresie. Când ascensorul ajunse la parter, mă apropiai de balustradă, pentru a-i privi ieşind unul după celălalt, mâna femeii

așezându-se ușor pe antebrațul bărbatului. Îi privii ca vrăjit cum plutiră până la ușile de la intrare cu o seninătate teribil de aristocratică. În calitatea lor de ființe umane poate că erau niște monștrii, dar în aceea de reprezentanți ai epocii și clasei lor sociale, atingeau perfecțiunea.

Apoi, m-am întors, m-am dus la scară și am coborât în hol.

Mai întâi am fost dezamăgit, nefiind atât de luxos pe cât mă așteptam. Datorită iluminării, un pic austere, părea aproape sărăcăcios în comparație cu holul din 1971. Lustra părea jumulită, cu abajururi mici și colțoase din sticlă albă. Fără fotolii și canapele din piele roșie. Cele care mobilau holul erau făcute din lemn întunecat, așezate pe lângă palmieri în ghivece, mese pătrate, rotunde și dreptunghiulare și chiar, spre marea mea surprindere, scuipătoare din cupru lustruit dispuse în diferite locuri strategice.

Tejgheaua de la recepție nu mai era în locul din 1971, ci în dreapta cuștii ascensorului, acolo unde înainte (sau să zic mai târziu) era un spațiu gol limitat de vitrina chioșcului. Locul său din 1971 era ocupat de un ghișeu dominat de o inscripție: Biroul Companiei Western Union Telegraph și o tejghea care folosea și ca magazin de suveniruri și chioșc de ziare, fapt atestat de prezența unei vitrine plină cu diverse articole. Imediat alături, se găsea o trecere garnisită cu un tapet franjurat care dădea, mă gândeam eu, într-o sală de biliard.

În plus, impresia de liniște aproape liturgică lipsea cu desăvârșire în acest hol neacoperit cu mochetă, pașii clienților și personalului răsunând, zgomotul fiind amplificat de plafonul prea înalt.

Îl traversai cu prețul unui efort considerabil punându-mi ochelari de cal.

Cred că arătam încă palid și debusolat; îmi confirmă privirea recepționerului cu mustață pe oală, îmbrăcat într-un costum sobru, negru. Încercai pe cât posibil, să abordez o atitudine demnă îndreptându-mă spre el.

— Domnul? întrebă el.

Înghiţii, realizând, pentru prima oară, că gâtul mi se uscase de sete.

— Aţi putea să-mi spuneţi?... începui.

Tuşii şi înghiţii iar pentru a fi în stare să termin ce aveam de spus.

— Aţi putea să-mi spuneţi, vă rog în ce cameră se găseşte d-ra McKenna?

Sudori reci mă trecură închipuindu-l gata să-mi spună că nu era nici un client cu acest nume. Şi apoi, de unde să ştiu eu dacă era 19 sau 20 noiembrie? Putea fi altă zi, sau altă lună, sau Dumnezeule! — un alt *an!*

— Îmi permiteţi să vă întreb de ce doriţi să ştiţi?

Întrebarea era formulată cu politeţe, dar tonul era bănuitor. Alt obstacol neprevăzut. N-or să dea numărul camerei unei fete atât de frumoase primului venit. Improvizai pe loc.

— Sunt vărul ei, îi zisei. Acum am sosit. Am camera 527.

Alte sudori reci. N-avea decât să se uite în registru să vadă dacă mint.

— Aşteaptă vizita dumneavoastră, domnule? întrebă.

— Nu, mă auzi, răspunzând, şi mă felicitai pentru minciuna trasă; oricare alt răspuns ar fi produs numai complicaţii.

— Dar ea ştie că sunt în California şi i-am scris că voi face tot ce-mi stă în putinţă pentru a asista la avanpremiera ei din această seară, dar... e-n seara asta, nu? întrebai căznindu-mă să par dezinvolt.

— Nu, domnule. Mâine seară.

Am dat din cap.

— A, aşa !

Când se hotorî să vorbească, măruntaiele mă ardeau că nici nu-l auzii. Murmurai, schimonosit:

— Vă rog?

— Spun că voi chema un comisionar care vă va conduce la *camera sa,* spuse. Cuvintele astea mă înfiorară.

— Vă simţiţi rău, domnule întrebă recepţionerul.

— Doar puţin indispus după călătoria cu trenul.

— Înţeleg.

Dădu din cap, apoi mă făcu să tresar ridicând brusc mâna dreaptă şi pocnind din degete.

— *George!* spuse cu o voce care pocnea şi ea.

Un omuleţ, cocârjat îmi apăru în câmpul meu vizual destul de redus; purta o uniformă neagră încheiată până la gât.

— Da, domnule Rollins, spuse.

— Însoţeşte-l, te rog, pe domnul până la camera d-rei McKenna, îi ordonă recepţionerul.

Felul cum îi vorbi mă făcu să cred că adăuga implicit: „şi... stai cu dumnealui până vei fi sigur că totul e-n regulă". Poate că mi se părea. Aşa stând lucrurile, ar fi putut să-mi dea numărul camerei decât să-mi dea un însoţitor.

— Bine, domnule Rollins, răspunse comisionarul

Nu ştiu dacă denumirea de „comisionar" este corectă; părea de vreo cincizeci de ani. Mă privi şi-mi făcu un semn.

— Dacă domnul doreşte să mă urmeze.

Şi o pornii după el prin culoarul lateral încercând, dar în zadar, să nu iau în seamă diferenţele de decor care-mi săreau în ochi. În locul chioşcului, era o sală de lectură. În locul toaletelor pentru bărbaţi, era după părerea mea, — văzând mulţimea de bărbaţi cu pipe şi trabuce în dinţi — o sală rezervată fumătorilor. Şi, în locul salonului victorian, văzui o sală a cărui funcţiune n-o puteam ghici; mai mulţi bărbaţi şi femei stăteau acolo şi vorbeau.

În faţă apăru sala de bal. În această sală la câţiva metri de mine, se instalase decorul sau era în curs de instalare. Ispirai cu greu văzând panoul pus pe un şevalet la dreapta intrării. Ca-ntr-un vis, citii înscrisul. *Celebra actriţă americană Elisa McKenna într-o piesă de M.J.M. Barrie MICUL MINISTRU vineri 20 noiembrie 1896 la orele 10 şi 30.*

Vocea-mi tremura când îl întrebai pe comisionar:

— Ar fi cu putinţă să fie chiar aici, pentru repetiţie?

— Nu, domnule, nu este nimeni în sala de bal în acest moment, în afară de unu — doi maşinişti.

Ce aş fi făcut dacă ar fi fost acolo? Intram şi o abordam? Ce cuvinte aş fi folosit? *Încântat de cunoştinţă, domnişoară McKenna. Adineauri am traversat şaptezeci şi cinci de ani pentru a vă vedea?* Dumnezeule mare! Numai gândul la o astfel de formulare mă zăpăcea peste măsură.

Adevărul e că nu mă vedeam vorbind cu ea. Şi totuşi trebuia să găsesc o remarcă, o frază introductivă. Şi în această privinţă, constatam o deficienţă a pregătiri mele. Fusesem atât de obsedat de mijloacele de a ajunge la Elisa încât nu mă gândisem o clipă ce aveam să-i spun când va fi cazul.

Comisionarul o luase mult înainte pe pardoseala goală a unei verande. Privind afară, pe stânga mea, prin ferestrele înguste, nu văzui nici un teren de tenis, ci doar o alee, mai multe terase înguste la care se ajungea urcând câteva trepte. Încă o dată mi se întâmplă să fiu surprins de proximitatea mării. În caz de furtună, spuma valurilor, în mod sigur, lovea geamurile verandei.

În timp ce intram pe o uşă imensă spre o scară care cobora spre o alee, aruncai o privire prin geamul uneia dintre uşi şi văzui trei siluete mergând împreună către hotel, înfofolite în cape şi pălării, de sex indeterminabil în lumina orbitoare a asfinţitului.

Clipind îmi readaptai vederea la distanţe mici în timp ce comisionarul ocoli la dreapta şi traversăm un culoar mic care dădea în patio. Mă oprii, stupefiat.

— S-a întâmplat ceva, domnule?

Căutai repede ceva de spus.

— Patio-ul este atât de înverzit, spusei în chip de explicaţie.

— Patio, domnule?

Îl privi fără să înţeleg.

— Vreţi să spuneţi curtea interioară, desigur? spuse el.

Îl urmai pe latura de vest a curţii interioare. În pofida luminii şi dispunerii diferite a locurilor, cel mai mult mă impresiona senzaţia de imuabilitate pe care o degajau. Poate că era din cauza siluetei masive a hotelului, n-aş putea spune. Nu mă puteam gândi decât că fiecare pas mă

apropia de Elisa. După câteva minute, în câteva secunde poate, voi fi în faţa ei.

Ce aveam să-i spun?

Nu găsisem decât:„Aş putea să vă vorbesc domnişoară McKenna?“ Mă cutremuram la gândul că aş putea pronunţa aceste aceste cuvinte. Cum să-mi închipui că ar reacţiona favorabil la o abordare atât de stângace din partea unui bărbat de care nu avea habar?

Imaginaţia venea să-mi agraveze starea de confuzie mentală. Repetiţiile ar fi obosit-o, normal. O fi nervoasă, iritabilă poate. Şi dacă repetiţia o fi ieşit prost? Dacă s-o fi certat cu Robinson sau cu mama ei? Mă cuprindea ameţeala pe măsură ce-mi închipuiam o mulţime de obstacole care mă împiedicau să pronunţ decât câteva cuvinte stângace înainte de a-mi trânti uşa în nas şi de a pieri pentru totdeauna din viaţa mea.

Într-o zi, pe la opt ani, mă rătăcisem în Conney Island. Emoţia care mă gâtuia acum când mă apropiam de camera ei semăna cu aceea care mă încercase atunci; o angoasă paralizantă, o groază de nesuportat, o nervozitate frizând panica. Eram gata să-mi iau picioarele la spinare. Cum să îndrăznesc să mă prezint în faţa ei? Să fi făcut atâta drum pentru a bâigui câteva cuvinte stângace şi să pierd această şansă? Aş muri. Încercam cu disperare să mă agăţ de amintirea cărţii în care era vorba de o întâlnire la hotel; o întâlnire cu cineva care...

Mă oprii brusc, înţepenii, cu pulsul accelerat de parcă un descreierat îmi lovea toracele cu un berbece.

Dar dacă ea se şi întâlnise cu acel cineva şi era cu el în acest moment?

Comisionarul nu observă că mă oprisem. Merse mai departe, o luă la stânga şi dispăru. Rămăsei paralizat, inima mă durea, o luă la stânga şi dispăru. Rămăsei paralizat, inima mă durea imaginându-mi că deschidea uşa şi că vedeam un tânăr în cameră. Bărbatul la care se referau cărţie. Cel care a fost cauza „scandalului de la Coronado“. Bărbatul care crezusem că eram eu prin jocul unei automistificări a cărei victimă credulă ajunsese să învingă timpul pentru a o întâlni.

Comisionarul reapăru, întrebător.

— Priveam curtea, mormăii.

Dacă vocea fusese a destul de sonoră, minciuna trebuie să fi fost groaznic de evidentă.

Se mulţumi să dea din cap şi să zică:

— Da, domnule, după care arătă spre uşă. Aici este, domnule.

Mă apropiai cu uşurinţa şi supleţea unui bătrân centenar. Toate speranţele mele păreau iar zadarnice. Nu înaintam decât pentru că nu aveam curajul să dau înapoi.

Intrarăm într-un salon care dădea spre dormitoare. Enormitatea pretenţiilor mele avea asupra mea un efect puternic de îndobitocire, astfel încât nu mai vedeam nimic din decor şi din mobilier. Inima-mi bătea în continuare, încet, greu. Sângele-mi pulsa în tâmple şi-mi ziceam că poate voi leşina, în timp ce o parte a creierului, insensibil la zbaterea mea, îmi şoptea că ar fi cea mai bună modalitate de prezentare.

Comisionarul se opri la una dintre uşi, cu o plachetă metalică grea, ovală pe care era scris numărul 41. Tresării când bătu la uşă, pământul îmi fugi de sub picioare, pereţii deveniră gelatinoşi. A-nceput, îmi zise calm vocea interioară. Pusei o mână nesigură pe perete drept reazem.

Expresia a sări în sus de doi metri era pe punctul de a deveni realitate când un glas strident de femeie întrebă din spate:

— Căutaţi pe don'şoara McKenna?

Mă răsucii gata să-mi pierd echilibrul şi căutai din nou peretele salvator. O fată durdulie ne privea pe amândoi. Curios cât de neînsemnate sunt amănuntele pe care le remarcăm în momentele cele mai derutante. Ce mă izbi la ea erau buzele crăpate.

— Da. Este înăuntru? întrebă comisionarul.

— A ieşit ceva mai înainte.

Fata mă măsură, se uită iar la comisionar.

— Nu ştiţi unde s-a dus? întrebă el.

— Parcă am auzit-o că-i spunea mamei sale că se ducea să se plimbe pe plajă.

— Mulţumesc, murmurai trecând prin faţa ei, simţind mirosul de rufărie, identificat mai târziu. Mă îndreptam spre uşa salonului, nădăjduind că mersul părea mai sigur decât era de fapt. Mă întrebai dacă-şi ziceau că eram beat.

— Nu vreţi să-i lăsaţi un mesaj, domnule?

Întrebarea comisionarului parcă plutea pe urmele mele.

— Nu, nu, făcui cu un gest care se vru din răsputeri nonşalant, mesajul meu, oricare ar fi fost, n-ar fi avut pentru ea nici cap nici coadă.

Reuşii, de bine, de rău, să ies pe uşă, o luai la stânga şi pornii pe aleea care ducea către faţada de nord a hotelului. Ah, drace, am uitat să-i dau un bacşiş, mă gândii, apoi îmi aminti că n-aveam decât cele două bancnote mari.

Mă uitai la scara care cobora în beci şi mă întrebai — ceea ce spune multe despre starea mea mentală — ce se întâmplase cu panoul muzeului. Intrai în culoar şi trecui prin faţa micului ascensor; deci exista. Băiatul de la ascensor mă privi în aşa fel încât îmi dădui seama că nu prea arătam a fi în apele mele. Picioarele se mişcau sub mine, dar păreau ale altcuiva, când cu un pas greoi ajunsei la uşă, o deschisei şi mă strecurai afară.

Aerul rece al mării mă înfioră; coboram foarte precaut treptele de la intrare, ţinându-mă bine de balustradă. Mă simţeam mult mai bine ştiind că ea se plimba pe plajă, în parte pentru că nu mai eram nevoit s-o abordez în camera ei, în parte pentru că în acest fel situaţia părea mai veridică: citisem că-i plăcea să meargă şi iată că mergea, confirmându-mi cele citite despre ea.

Aveam însă prea puţine şanse să o întâlnesc pe plajă. Dar era şi ultima mea şansă. Dacă nu izbuteam să o întâlnesc acum, nu peste mult timp se va duce să cineze, iar apoi, fără îndoială, va mai repeta câtva timp; şi în sfârşit va merge la culcare.

Urmai cu un pas nesigur desenul sinuos al promenadei sub un şir de pomi care picurau; până acum nu luasem în seamă semnele care arătau că plouase de curând. Trecui pe lângă terenurile de tenis pustii şi ajunsei la poteca de la ţărmul mării. Soarele se scufundase trei sferturi sub

orizont şi răspândea luciri de metal topit. Deasupra peninsulei din depărtare, norii grei erau conturaţi în partea de jos de ultimele raze. De-a lungul aleii erau plasaţi stâlpi cu globuri electrice, la intervale regulate, care-mi balizau drumul ca nişte luni albicioase. Trecui de o bancă de lemn pe care un bărbat cu un joben negru fuma un trabuc. Dacă era Robinson?

Dacă o supraveghea încontinuu? Mă va împiedica să-i vorbesc, chiar dacă reuşesc s-o văd.

Tot mergând aşa, nu pierdeam din ochi plaja, în faţă şi în stânga. Faţă de plaja pe care o ştiam, aceasta nu avea mai mult de cinsprezece metri. Şi dacă nu era acolo? Dar întrebarea se întoarse în mintea mea ca provocare: şi dacă era acolo? Dar mergeam înainte — dacă ăsta era mers — fiind cu ochii în patru.

După un timp, nevoit să mă opresc pentru a mă odihni, mă întorsei cu spatele la vânt, care nu era prea tare, dar foarte rece. Spectacolul oferit de silueta gigantică a hotelului, luminată, decupată pe cer ca un castel din poveşti de mucava, îmi tăie respiraţia. Atunci am avut presimţirea angoasantă a depăşirii unei limite, că 1896 pentru mine era doar hotelul propriu-zis, iar acum urma să pierd contactul şi urma să fiu readus inexorabil în 1971. Închisei ochii şi mă-mpotrivi din răsputeri ameninţării transferului. Într-un târziu avusei curajul să deschid ochii şi să privesc iar hotelul. Era tot acolo, neschimbat.

Când mă întorsei din nou către fâşia de nisip, o văzui.

Cum de-am ştiut că era ea? Era doar o siluetă minusculă la care se mişca abia perceptibil pe fondul albastru întunecat al mării. În alte împrejurări nu aş fi identificat-o cu atâta siguranţă, de la o asemenea distanţă. Dar acum, ştiam că nu putea fi decât Elisa.

Zărind-o astfel pentru prima dată, un frison mă străbătu din picioare până în creştet şi inima parcă înnebunise. Mă îngrozea gândul că n-avea să dureze, mă voi trezi la punctul de plecare. Împotriva oricărei logici, sperasem că fiind în apropierea ei, voi prinde curaj. De fapt, era exact pe dos.

Sângele pulsa încet în tâmple, iar trupul era rebegit datorită unei senzații de frig; o priveam mergând aproape de linia unde mureau valurile ridicându-și rochia lungă din nisip. Se apropia cu o încetineală de vis, ca și cum, din clipa în care am zărit-o, timpul iar se modificase, preschimbând secundele în minute, minutele în ore, anulând complet Primul Timp. Eram condamnat la a o privi cum vine către mine veșnic pentru a nu mă ajunge niciodată.

Într-un fel, mă simțeam ușurat, neștiind ce aș putea să-i spun. Dar într-o perspectivă mai largă, muream de mii de ori gândindu-mă că, niciodată, nu ne-am putea ajunge. Și încă o dată, mi se păru că eram o fantomă. Ea trecând pe lângă mine mai departe fără să mă vadă, fiindcă, pentru ea, eu nu eram acolo.

Realizai că mă mișcam atunci când ghetele începură să derapeze pe panta ce ducea spre plaja care se găsea la un metru mai jos și când scrâșniră pe nisipul reavăn din preajma apei. Înteținд senzația de vis cu ochii deschiși, soarele dispăru de pe cerul înnorat acum în direcția capului Loma. Ochii cu greu se adaptau depărtării și o pierdeam câteodată din vedere, în timp ce ne îndreptam unul spre celălalt, precum două siluete într-un decor lunar. Îmi amintii de povestea soldatului despre Owl Creek Bridge care înainta spre iubita lui fără s-o poată ajunge pentru că mișcările sale erau ultimele zvârcoliri ale unei himere muribunde. La fel și Elisa McKenna și cu mine ne îndreptam unul către celălalt în timp ce valurile se spărgeau rând pe rând într-un tumult neîntrerupt care te ducea cu gândul la vuietul îndepărtat al vântului.

Nu știu când m-a zărit. Am fost sigur că mă văzuse doar atunci când s-a oprit și a rămas nemișcată la marginea apei, siluetă întunecată în fața ultimelor raze de soare. Mă privea; eram sigur chiar dacă nu-i vedeam ochii și chipul, chiar dacă nu-mi puteam închipui cu ce sentimente mă vedea apropiindu-mă. Se temea? Nu mă gândisem că ar putea să mă vadă venind îngrijorată. Întâlnirea noastră păruse inevitabilă, așa că nu mă gândisem la această posibilitate. Acum, mă gândeam.

Dacă fugea, strigând după ajutor, ce făceam? *Ce puteam* să fac?

În sfârşit, mă oprii în faţa ei, şi ne priveam în tăcere. Era mai mică decât îmi imaginasem. Aproape că era nevoită să dea capul pe spate pentru a mă privi. Eu nu puteam să-i văd faţa, fiind cu spatele la asfinţit. De ce rămăsese nemişcată? Eram cât de cât uşurat că nu striga după ajutor şi nu fugea. Şi totuşi, de ce lipsa de reacţie? Putea să fie paralizată de frică? Cu atât mai rău pentru mine.

Apoi, brusc, fără introducere, vorbi, iar sunetul glasului ei mă făcu să tresar.

— Dumneavoastră sunteţi? întrebă ea.

Dacă aş fi făcut o listă a tuturor remarcilor ei de introducere, aceasta ar fi fost — admiţând că ar fi fost — în coada listei. O priveam, fără să-mi cred urechilor. Prin ce vrajă, depăşind toate previziunile mele, să fii ajuns să afle cine eram? Nu puteam să cred. Simţeam totuşi că aveam posibilitatea miraculoasă să sar peste ore întregi, irosite pentru a o convinge să mă accepte.

— Da, Elisa, mă auzii răspunzând.

Ea începu să se clatine şi-i prinsei repede braţul. Şi cum să descriu, după atâtea vise despre ea, sentimentele care mă încercau când atingeam cu degetele mele încarnarea acestor vise? Ea înţepeni dar nu puteam să-i mai dau drumul.

— Nu vă simţiţi bine? întrebai.

Nu răspunse, iar eu, oricât de tare-mi doream să aflu ce gândea, amuţisem în prezenţa ei. Aveam impresia că tăcerea mea va compromite acest mic avantaj pe care-l aveam, dar creierul refuza să funcţioneze.

Atunci ea se mişcă, parcă ieşind dintr-o stare secundă.

— Trebuie să mă-ntorc la hotel, murmură, parcă mai mult pentru ea.

Vorbele ei neaşteptate îmi slăbiră siguranţa pe care începusem s-o recapăt.

— Vă conduc, spusei.

Poate că pe drum, voi găsi ceva să-i spun.

Nu răspunse, şi pornirăm în direcţia hotelului.

Frustrarea mă-mbolnăvea. Izbutisem ceva extraordinar: să trec prin timp pentru a fi lângă ea. Acum eram împreună — împreună! — mergând unul lângă altul şi tăcea, chitic. Nu mai înţelegeam nimic.

Tresării; din nou, sunetul vocii ei mă luă prin surprindere.

— Aş putea şti numele dumneavoastră? întrebă ea.

Vocea părea mai sigură acum, deşi un pic gâtuită.

— Richard, spusei, neştiind de ce nu adăugasem şi numele de familie. Poate că-mi părea superfluu. Pentru mine, ea era înainte de toate.

— Richard, repetă ea fără rost.

Şi iar, tăcere. Acest moment mi se păru delirant. Fusesem incapabil să-mi închipui ce ne-am fi putut spune, dar n-aş fi crezut că nu ne vom spune nimic. Ardeam de nerăbdare să-i cunosc sentimentele dar eram cu totul incapabil să cercetez terenul; sau să i le spun pe ale mele.

— Locuiţi la hotel? mă-ntrebă.

Căutam cu disperare răspunsul. Zisei, în cele din urmă:

— Nu încă, acum am ajuns.

Poate că-i era frică şi aştepta un prilej pentru a fugi, când vom ajunge în preajma hotelului.

Trebuia să ştiu.

— Elisa, vă e frică de mine? întrebai.

Îmi aruncă o privire iscoditoare, de parcă i-aş fi citit gândurile, apoi îşi luă ochii de la mine.

— Nu, spuse pe un ton care nu mi se păru deloc convingător.

— Nu trebuie, îi spusei. Sunt ultimul om din lume care ar vrea să vă facă rău.

Continuarăm în tăcere, eu oscilând între emoţie şi bunul simţ. Din punct de vedere emoţional, era limpede. Călătorisem în timp pentru a ajunge la ea, iar acum că izbutisem, nu trebuia s-o pierd. Din punct de vedere al bunului simţ, ştiam că eu, pentru ea, reprezentam un factor necunoscut. Totuşi, de ce a întrebat: „Dumneavoastră sunteţi?" Nu ştiam ce să cred.

— De unde veniţi? întrebă.

— Los Angeles, răspunsei.

Nu era o minciună, bineînțeles, dar date fiind circumstanțele, nu era adevărul întreg. Voiam să-i spun mai mult, să-i povestesc despre miracolul întâlnirii noastre; dar nu-ndrăzneam să suflu o vorbă. Mijlocul prin care am ajuns la ea era un secret pe care nu trebuia să i-l dezvălui niciodată.

Eram aproape de pantă. În câteva secunde, vom atinge aleea de la țărmul mării — în câteva minute, hotelul. Trebuia să ies din letargie, să inventez ceva care să ne apropie. Și totuși, cum să-i cer să ne vedem în seara asta? Cu siguranță că va avea o repetiție și-apoi va merge la culcare.

Și deodată, fără vreun motiv aparent — sau poate că teama de a nu mai fi luat în seamă se transformase brusc în teama de a o pierde complet —, fusei convins că eram readus în 1971. Mă oprii, accentuând strânsoarea pe brațul ei. Împrejur, plaja prinde a se legăna; privirea mi se-ntuneca rapid.

— Nu, gemui fără să vreau. Nu, *nu trebuie să-mi scape.*

Nu știu cât timp a trecut. Poate secunde, chiar minute. Primul lucru de care-mi amintesc era că ea era în picioare și mă privea fix. Știam că acum îi era frică. Se vedea pe figura ei.

— Vă rog, nu vă fie frică, spusei.

Sunetul pe care-l emise mă făcu să realizez că puteam la fel de bine să-i spun să nu respire.

— Îmi pare rău, spusei. În nici un caz nu aveam de gând să vă sperii.

— Vă simțiți bine? întrebă ea.

Mă cuprinse un val de recunoștință auzind pe ce ton de bunăvoință pronunțase aceste cuvinte. Încercai să zâmbesc, scosei un sunet slab, menit să-mi exprime autoironia.

— Da, răspunsei. Mulțumesc. Poate că mai târziu voi putea să vă spun de ce...

Mă abținui. Va trebui să fiu mai atent.

— Vă simțiți în stare să continuați acum? întrebă ea ca și cum n-ar fi remarcat că lăsasem fraza neterminată.

Dădui din cap.

— Da.

Glasul îmi părea destul de calm, deşi nu prea-mi venea să cred că noi chiar vorbeam. Nu reuşisem încă să-mi domin frica pe care o provoca prezenţa ei, vocea ei, atingerea braţului ei.

Făcui o grimasă constatând violenţa cu care mă agăţasem de braţul ei.

— Vă doare? întrebai.

— Nu-i nimic.

O tăcere scurtă, apoi pornirăm din nou spre hotel.

— Aţi fost bolnav? întrebă.

Nu putui să nu zâmbesc în sinea mea la această întrebare.

— Nu, doar... obosit de călătorie, spusei.

Trăsei adânc aer în piept.

— Elisa?

— Aş putea să vă invit la cină?

Ea nu răspunse, iar încrederea mea se evaporă numaidecât.

— Nu ştiu, spuse ea în cele din urmă.

Fusei copleşit de sentimentul de incorectitudine de neiertat dându-mi brusc seama de faptul că eram în 1896. Necunoscuţii nu abordau femei celibatare pe plajă, nu le luau de braţ, nu le însoţeau fără să fie invitaţi şi nu le invitau la cină. Obiceiurile astea mergeau în epoca din care veneam; aici erau deplasate.

Ca pentru a mă readuce la această dură realitate, ea mă întrebă:

— Aş putea cunoaşte numele dumneavoastră de familie, domnule?

Îmi scăpă o grimasă faţă de atâta ceremonie, dar răspunsei pe acelaşi ton.

— Îmi pare foarte rău. Trebuia să vi-l spun. Collier.

— Collier, spuse ea ca şi cum încerca să găsească o anume logică în acest nume. Şi ştiţi cine sunt eu?

— Elisa McKenna.

Braţul îi tresări uşor şi mă-ntrebai dacă nu cumva se gândea că o abordasem pentru că era o actriţă celebră; nu era nici un mister: eram un înamorezat dezechilibrat sau

vreun aventurier viclean.

— Nu e aşa, spusei ca şi cum ea ştia ce gândeam eu. Nu am venit spre dumneavoastră pentru că sunteţi... ceea ce sunteţi.

Nu făcu nici un comentariu şi mi se strânse inima când o ajutai să urce pe pantă. Cum de putusem eu să mă gândesc că această întâlnire îmi va aduce înseninare? Ea nu încercase nici să fugă şi nici să strige după ajutor, ci era clar că-mi tolera prezenţa. Nimic mai mult.

— Ştiu că totul pare... inexplicabil, spusei sperând că nu părea aşa, ci, dimpotrivă, mult prea evident şi suspect, dar *există* un motiv, iar pe ea n-o interesează.

De ce mă legam eu de aceste explicaţii? O astfel de manieră de apropiere nu făcea poate decât să par şi mai suspect.

Mergeam urmând curba aleii. Ritmul cardiac se făcu şi mai laborios. Peste puţin timp ajungeam la hotel. Poate mă va părăsi alergând pentru a se închide în camera ei, punând punct la toate astea. Şi n-aveam cum să o împiedic. A repune în discuţie chestiunea cinei nu mi se părea indicat. Nu mai ştiam ce să spun.

Urcam treptele de la intrare. Picioarele îmi erau ca de plumb, iar când deschisei uşa, mi se păru că avea o tonă. Imediat ne aflarăm în interior şi ne oprirăm simultan. Sau poate că eu mă oprii şi ea mă imită, nu mai ştiu. Îmi amintesc doar că priveam, pentru întâia dată, în plină lumină, faţa Elisei McKenna.

Mincinoase fotografii. Era mai frumoasă, mult mai frumoasă decât puteau ele să te facă să-ţi imaginezi. Nu enumerând detaliile aş putea să sugerez vraja ansamblului pe care îl degajau laolaltă. Să vă spun numai de ochii gri-verzui, pometii înalţi şi desenaţi cu delicateţe, nasul perfect, buzele pline şi roşii fără machiaj, tenul de culoarea trandafirilor pali în soare, părul şaten lucitor, luxuriant, strâns într-un coc, sinceră de privirea ce trăda o curiozitate atât de sinceră încât eram gata să-i spun că o iubeam.

Cred că, în acele câteva secunde, acolo, în acel culoar tăcut, ne-am privit peste un hău de şaptezeci şi cinci de

ani. Cred că pentru fiecare epocă corespunde o expresie diferită, o expresie specifică. Cred că eu o văzui pe faţa ei aşa cum ea o văzu pe a mea. Evident, este ceva intangibil şi nu poate fi redus la cutare sau cutare amănunt. Aş dori să descriu acest lucru mai amănunţit, dar este imposibil. Ştiu doar că mi-a dat impresia că simţise pe 1971 în prezenţa mea, aşa cum eu simţeam pe 1896 într-a sa.

În schimb, nu ştiam dacă aceasta explica de ce mă privea cu o candoare care-mi părea anormală la o femeie a epocii sale şi a clasei sale sociale. Nu exagerez deloc. Mă privea ca şi cum nu putea să-şi ia ochii de la mine, iar eu, bineînţeles, o priveam la fel. Rămăsesem aşa, efectiv, ochi în ochi preţ de un minut, absorbit de o fascinaţie mutuală. Voiam s-o iau în braţe s-o sărut, s-o strâng la piept, să-i spun că o iubeam. Eram nemişcat, stană de piatră. Poate din pricina hăului cronologic care ne separa, sau, mai simplu, fiindcă eram intimidat oricare ar fi fost pricina, nu mai erau pe lume decât două finţe, Elisa McKenna şi cu mine, nemişcaţi, ochi în ochi.

Tot ea rupse tăcerea.

— Richard, spuse, şi eu simţii că nu-mi pronunţa numele atât pentru a mi se adresa cât pentru a-mi pipăi personalitatea, ca pentru a vedea dacă spiritul ei o găsea comestibilă.

Dat fiind ce se întâmplase cu noi, îmi fu greu să-nţeleg de ce, deodată, îşi luă ochii de la mine, şi se îmbujoră. Mai târziu am înţeles că îşi amintise brusc convenienţele.

— Trebuie să mă duc, spuse.

Schiţa o mişcare. Inima-mi îngheaţă.

— Nu, spusei.

Se întoarse repede, aproape speriată.

— Nu, vă rog.

Vocea-mi tremura.

— Nu mă părăsiţi. *Trebuie să fiu cu dumneavoastră.*

Iar privirea atât de vulnerabilă, de candidă. Se străduia, se străduia din greu să-nţeleagă.

— Vă implor, acceptaţi să cinaţi cu mine, spusei.

Buzele i se mişcară, dar nu se auzi nici un sunet. Apoi murmură:

— Trebuie să merg să mă schimb.

— Nu pot — n-aş putea?...

Lăsai fraza în aer. Preocupări sintactice într-un moment ca ăsta? Să înnebuneşti nu alta. Îmi venea să râd şi să plâng în acelaşi timp.

— Elisa, vă implor... lăsaţi-mă să vă aştept. Nu aveţi o... o anticameră, ceva de felul ăsta?

Cerşeam acum.

— *Elisa?*

Icnetul ei însemna:

„De ce mai vorbesc cu dumneavoastră? de ce nu pot să fug strigând?" Totul în acest scurt geamăt: neliniştea faţă de complezenţa cu care asculta divalgaţiile unui bolnav mintal.

— Ştiu că sunt exigent, spusei. Ştiu că purtarea mea poate să vi se pară ciudată şi că v-a tulburat, adineauri, pe plajă. De ce aţi fost atât de bună cu mine? De ce n-aţi încercaţi să fugiţi? eu...

Tăcui. Frumuseţea chipului ei, când era sobră, ar fi fost de-ajuns să mă facă să izbucnesc în plâns. Când zâmbea, chipul său, se lumina într-un fel anume care mă făcea să cad în genunchi. O priveam cu ceea ce ar trebui să fie, o adoraţie absolut abjectă. Surâsul ei era atât de fermecător, de blând, în acelaşi timp înţelegător şi uluit.

— Vă rog, spusei regăsindu-mi graiul. Vă promit că am să mă port cum se cuvine. Vă aştept frumos într-un fotoliu şi...

Căutam o modalitate de a termina ce începusem. Doar două cuvinte îmi veniră în minte. Erau absurde, dar tot le spusei.

— ... stau cuminte.

Simţii o oarecare solicitudine la ea, neştiind ce formă va lua această solicitudine. Poate milă pentru un semen la ananghie, nu ştiu. Ştiu că atunci a cedat rugăminţilor mele.

Expresia dispăru la fel de brusc cum apăruse, dar ştiam că obţinusem ceea ce doream, până acum cel puţin. Oftă cum oftasem şi eu acolo, pe plajă — cu infinită tristeţe şi resemnare.

— De acord, zise.

Imediat de recunoştinţă, tăcând de teamă, să nu se răzgândească, parcursei culoarul alături de ea, apoi intrai cu ea în salonul care dădea spre camere. Am încremenit gândindu-mă că poate mă înţelesese greşit, că o voi aştepta aici. Nu zise nimic până la uşa ei şi mă liniştii. Aşteptai să scotocească prin poşetă după cheie, să deschidă uşa, să o introducă în broască.

Eram cu ochii fixaţi pe cheie. Văzând că n-o întorcea, ridicai ochii şi o văzui că mă observa. Cum să descriu privirea aceasta? Poate că încerca să se desprindă de tot ce se-ntâmplase. La urma urmelor, ce eram eu decât un străin de sex masculin care caută să se introducă în camera ei? Orice-ar fi fost, aşa credeam că-şi zicea, şi i-o luai înainte:Dar voi sta jos şi voi aştepta, promit.

Scoase iar un oftat sfâşietor.

— Este...

Nu termină, dar întoarse cheia şi deschise uşa. Ştiam prea bine ce avea de gând să spună: *Este o nebunie.* Şi nici nu ştia câtă dreptate avea.

Camera era slab luminată. Nu era foc în şemineu dar se auzea şuieratul aburului de la radiator. Privirea-mi fu atrasă de o statuetă de marmură albă de pe şemineu, reprezentând o nimfă care ţinea un corn al abundenţei debordând de flori. Cu excepţia acestui amănunt, camera nu-mi făcu decât o impresie generală: covor gros, mobile albe, o oglindă cu ramă aurie atârna pe perete, un birou lângă fereastră.

Observai o pânză anonimă care accentua graţia statuetei, când ea traversa camera desfăcând nasturii de la mantou.

— Mă puteţi aştepta aici, zise ea cu vocea unei femei care a acceptat nebunia faptelor sale dar care este în acelaşi timp în culmea bucuriei.

— Elisa, spusei.

Când se întoarse, văzui cu stupefacţie că sub haină purta aceeaşi cămaşă din fotografia din *Actori şi actriţe celebre* — o cămaşă albă cu cravată neagră înnodată în partea de jos a gulerului înalt. Îmi dădui seama atunci că

mantoul era şi el, acelaşi din fotografie — negru, cu revere largi până la pământ.

— Ce este, domnule Collier? întrebă.

Cred că mă strâmbai.

— Vă rog, nu-mi spuneţi aşa, îi zisei.

Simţeam că o făcuse ca pentru a se apăra în faţa prezenţei mele, ca pentru a ridica o barieră de politeţe între noi.

— Cum să vă spun atunci?

— Richard, răspunsei. Şi eu...

Inspirai

— ... Eu pot să vă spun Elisa, nu-i aşa? Nu pot să vă spun domnişoara McKenna. *Este peste puterile mele.*

Mă examină tăcută. Iar era bănuitoare. N-aveam cum să nu fie bănuitoare dacă-şi dădea osteneala să analizeze situaţia.

Cu toate acestea, expresia-i era afectuoasă.

— Nu ştiu ce să spun, spuse.

— Înţeleg.

Un surâs jenat zbură peste buzele ei.

Adevărat? zise, apoi se întoarse cu spatele, împăcată, cred. Eram sigur că era nerăbdătoare să rămână singură un timp pentru a se gândi la această enigmă cu capul limpede.

Aruncă o privire peste umăr, apropiindu-se de uşa camerei alăturate. Credea că o urmasem? Văzui o meşă de păr brun-roşcat căzându-i pe gât şi dragostea mă copleşi, cel puţin una din temerile mele nu era fondată: în prezenţa ei sentimentele mele nu se modificaseră. O iubeam mai mult ca niciodată.

— Elisa? întrebai.

Se opri în faţa uşii şi se întoarse.

— Aş putea avea un pahar cu apă? zisei.

Şi încă o dată, acel sunet care amesteca amuzamentul cu stupefacţia. Se pare că o prindeam mereu pe picior greşit. Dădu o dată din cap şi ieşi din cameră.

Traversai anticamera şi mă oprii lângă uşa deschisă. În cameră zării un pat dublu masiv, alb, lăcuit, într-un alcov ale cărui perdele erau deschise. În dreptul patului, era o

noptieră albă pe care era așezată o lampă metalică pe al cărui abajur metalic erau încrustate pietre roșii.

Umplea un pahar cu apă. Baie personală, îmi zisei. Picioarele mi se-nmuiaseră. Trebuia să mă așez cât de curând.

Elisa reapăru cu un pahar cu apă pe care mi-l întinse, iar degetele ni se atinseră.

— Mulțumesc.

Privirea, când o întâlni pe a mea, îi era atât de întrebătoare încât mă zăpăcii. Părea să pună la îndoială existența mea, pe ea însăși, ca și reacția ei la această existență.

Se întoarse atunci murmurând:

— Scuzați-mă.

Mă-ncruntai când închise ușa, așteptai zgomotul unui zăvor, apoi îmi revenii constatând că nu se auzea.

— Elisa?

Liniște. Apoi, răspunse.

— Da?

— N-o să... fugiți pe fereastră, nu-i așa?

Oare cum o fi reacționat? zâmbea? se-ncrunta? Temerile mele erau copilărești, iraționale.

— Ar trebui? întrebă, în sfârșit.

— Nu, zisei. Nu sunt un criminal. Am venit doar pentru... „a vă iubi", încheiai în gând. Să fiu cu dumneavoastră, terminai.

Nici un zgomot. Mă întrebam dacă era încă lângă ușă sau dacă începuse să se schimbe. Fixam ușa, reprimându-mi dorința de a o deschide și de a fi din nou cu ea, temându-mă că-mi închipuisem tot de se-ntâmplase. Era s-o chem iar, apoi încercai să mă îndepărtez de ușă. Trebuia să-i acord un timp de gândire.

Făcui ochii roată prin această cameră care se integra, atât de clar, în 1896 și mă simții mai bine. Pe masa de scris era un calendar din argint. În cele trei ferestruici apăreau, în caractere gotice, cuvintele *Joi/19/Noiembrie.* Absența anului mă tulbură, deși un calendar atât de luxos nu putea, evident, să fie folosit doar un singur an.

Îmi dădui seama că aveam paharul în mână și dădui peste cap conținutul, suspinând de plăcere, în ciuda

gustului prost. Beau apă din 1896, îmi zisei, iar ideea era aproape îmbătătoare.

Tot mi-era sete, dar nu cutezam să-i mai cer apă Elisei. Mai bine mă aşezam să mă odihnesc. Mă dusei la un fotoliu în care mă prăbuşii şi pusei paharul pe masa de alături.

Imediat, ochii începură să mi se închidă şi tresării. Nu trebuia să adorm, pierdeam tot. Îmi scuturai capul, luai paharul pe fundul căruia mai rămăseseră câteva picături de apă. Mi le pusei în palma mâinii stângi şi-mi frecai faţa, apoi pusei la loc paharul.

Încercam să rămân treaz concentrându-mi atenţia asupra amănuntelor din cameră. Mă uitai la dantela fixată pe spatele unuia dintre fotolii. Privii masa care se găsea aproape de uşă şi numărai sculpturile sub formă de flori de pe picioarele ei. Privii fix ceasornicul de pe masă. Era aproape ora şase; din primul Timp, îmi zisei. Ridicai ochii către lustra cu şase braţe. Numărai şi iar numărai lamelele de cristal. Tot ce-ţi este cerut e să nu adormi, îmi ziceam. Nu trebuie să adormi.

Privirea se puse pe calendarul de pe masa de scris. Făcea parte dintr-o mapă de scris — un fel de platou argintat compus din două sticluţe de cerneală, un stilou de argint şi calendarul. N-are nevoie să mai arate şi anul, mă gândii. Ştiam unde eram.

Eram în 1896 şi o întâlnisem pe Elisa.

Mă trezii scăpând un strigăt de surpriză privind în jurul meu. *Unde eram?*

Apoi uşa camerei se deschise rapid şi Elisa mă observă neliniştită. Fără să gândesc, întinsei mâna dreaptă în direcţia ei, tremura toată.

Ea şovăi, apoi veni şi-mi luă mâna într-ale ei. Cred că păream patetic. Contactul cu mâna ei caldă într-a mea produse efectul unei transfuzii. Îi văzui trăsăturile contractându-se şi strânsoarea slăbi.

— Îmi pare foarte rău, spusei îndurerat.

O priveam cu nesaţ. Ea purta acum o rochie din serj de lână bordo, cu guler conturat cu mătase neagră şi care nu avea mâneci largi, ci dimpotrivă, strânse pe toată lungimea braţului. Numai în faţă şi în lături părul era ridicat şi prins cu un pieptene de baga.

Îmi întoarse privirea cu aceeaşi expresie, întrebătoare, căutând parcă pe faţa mea răspunsul la o întrebare.

În cele din urmă, coborî ochii.

— Îmi pare foarte rău, zise. Iată că iar vă privesc.

— Şi eu, şi eu vă privesc.

Îşi ridică din nou privirea.

— Nu-nţeleg, zise calm, ca şi cum făcea o constatare.

Deodată tresări şi-şi smulse mâna când se auzi un ciocănit în uşă. Ne uitam amândoi în direcţia din care venea zgomotul; apoi privirea-mi se întoarse la ea. Pe faţa ei citi un amestec de jenă şi de — de ce, de fapt? Cuvântul care-mi vine în minte este calcul; parcă se şi gândea la ce anume va spune pentru a explica prezenţa mea. Speram că avea deja o explicaţie, fiindcă eu n-aveam nici una.

— Aş fi dezolat dacă v-aş compromite, spusei.

Îmi aruncă o privire în care citii neîncrederea. Îi trezisem bănuielile în ceea ce priveşte oarecare gânduri nemărturisite din partea mea? Compromis, descumpănire, Doamne, chiar *şantaj?* Eram derutat.

— Scuzaţi-mă, zise.

Sării surprins când începu să-mi aranjeze părul; nu observasem până atunci peria pe care o ţinea în mâna stângă. O urmăream uluit, şi nu-nţelegeam că părul mi se ciufulise din cauza vântului sau a somnului. Mă aranja pentru a fi mai prezentabil faţă de oricine ar fi la uşă.

Îi adulmecai parfumul când se apleca asupra-mi. Trebuia să mă abţin să nu mă aplec şi eu să o sărut, pe obraz. Mă privi. Nu prea arătam în apele mele, fiindcă mă-ntrebă:

— S-a întâmplat ceva?

Ştiam că era o greşală, dar nu mai rezistam.

— Vă iubesc, şoptii.

Mâna care ţinea peria zvâcni, iar pielea feţei se întinse pe obraji. Nu mai apucai să-mi cer iertare fiindcă se auziră

alte bătăi în uşă şi o voce:

— Elisa?

Mă-nfiorai. Era vocea unei femei mai în vârstă. Zarurile au fost aruncate, îmi zisei.

Elisa se îndreptase brusc la auzul celor şoptite de mine. Se ducea să deschidă.

— Sunt dezolat, îngăimai.

Îmi aruncă o privire peste umăr dar nu răspunse. Înghiţii în sec — îmi era iar sete — şi ştiind că va trebui să fiu în picioare când va intra doamna McKenna, mă ridicai.

Mişcarea fu prea rapidă şi-mi pierdui echilibrul; mă prinsei la timp de spătarul fotoliului. O privi pe Elisa. Se oprise aproape de uşă şi mă privea îngrijorată — Ce moment teribil trebuia să fie pentru ea.

— Nu-i nimic, spusei.

Buzele i se depărtară ca pentru a trage aer în piept — sau, mai degrabă, pentru a face o rugăciune rapidă şi tăcută. Apoi se întoarse cu faţa la uşă, îşi îndreptă spatele şi răsuci mânerul uşii.

Doamna McKenna intră, începu să-i spună fiicei ceva, apoi se opri brusc cu o expresie de stupefacţie exagerată zărindu-mă în cameră. Ce-o fi gândind? Îmi revenii în minte tot ce citisem. Până în această zi, cu precizie, se zicea că fiica ei nu avusese de-a face cu nici un bărbat. Cel cu care avea de-a face mereu era Robinson, şi numai pe plan profesional.

Pentru doamna McKenna, să dea peste un străin în camera de hotel a Elisei trebuie să fie ca o descărcare electrică. Observai cum se căznea să se stăpânească, dar şocul era prea puternic.

Vocea Elisei era echilibrată; era vocea unei actriţe profesioniste care-şi recită textul. Dacă n-aş fi ştiut, aş fi jurat că era perfect calmă.

— Mamă, să ţi-l prezint pe domnul Collier, zise.

Protocol. Sobrietate. Nebunie!

Nu voi ştii niciodată de unde-mi venea puterea de a străbate camera, de a lua mâna doamnei McKenna, de a o strânge uşor şi de a mă-nclina surâzător.

— Încântat, spusei.

— 'ncântată, răspunse din vârful buzelor.

Însemna şi un mod de a lua la cunoştinţă de prezenţa mea şi-n acelaşi timp de a-i contesta oportunitatea. Curios lucru, rigiditatea ei mă ajută să mă adaptez situaţiei... În ciuda stării mele precare, datorită atitudinii ei inflexibile şi dezaprobării ei nedisimulate văzui, prin personajul intransigent pe care-l juca, pe bătrâna actriţă nu prea în rol.

Nu pentru că juca acest rol neapărat pentru mine, dar cam asta era efectul pe care-l producea asupra mea. Nu mă îndoiam că indignarea ei nu era sinceră. Dar comportamentul ei îmi părea excesiv în raport cu efectul pe care-l producea asupra mea ca persoană; pe scurt, încerca să amplifice atitudinea pe care i-o dicta firea ei. Dar era cusut cu aţă albă. Ea crescuse în lumea agitată a teatrului rural al secolului XIX-lea şi n-avea nimic din „marea doamnă" cu toate eforturile pe care le desfăşură pentru a mă face să cred contrariul. În clipa următoare, se va întoarce spre fiică-sa cu sprâncenele ridicate în aşteptarea explicaţiilor. În clipa următoare, asta şi făcu, şi, în ciuda nervozităţii mele persistente, nu putui să-mi reprim un zâmbet interior.

— D-l Collier locuieşte la hotel, îi oferi ea explicaţia cerută. A venit să vadă piesa.

— A?

Doamna McKenna mă măsură. Ştiam ce voia să întrebe: Dar cine e şi ce face aici în camera ta? dar e împotriva convenienţelor de a ataca pe faţă. Era prima dată când eram mulţumit de formalismul care stătea la baza raporturilor sociale în 1896.

Tăcerea se prelungea şi-nţelesei că trebuia să o ajut pe Elisa. O lăsam să se apere singură nădăjduind că va explica prezenţa mea fără să fie necesară intervenţia mea. Dar însemna să-i cer prea mult.

— Fiica dumneavoastră şi cu mine ne-am întâlnit la New York, minţii (cât de bine, nu ştiu), apoi adăugai, cu o subită inspiraţie: După o reprezentaţie cu *Cristopher Junior*. Eu veneam de la Los Angeles într-o călătorie de

afaceri, şi m-am hotărât să mă cazez la hotel pentru a vedea piesa mâine seară.

Excelent, Collier, îmi zisei, ipocrit.

— Înţeleg, zise doamna McKenna pe un ton glacial.

Nu înţelegea nimic. Puteam să-i povestesc ce-mi trecea prin cap, nu aveam ce căuta în camera de hotel a fiicei sale.

— Şi cu ce fel de afaceri vă ocupaţi? se interesă ea.

Nu mă aşteptam la o astfel de întrebare şi o privii vizibil de dezorientat. Într-un târziu înţelesei că era mai bine să-i zic adevărul pentru că tot o să creadă că mint.

— Sunt scriitor, îi răspunsei. De nu m-ar întreba ce scriu.

Nu mă întrebă. Sunt convins că nu-i păsa cine eram sau ce făceam şi că nu voia decât un lucru, să-mi iau tălpăşiţa cât mai repede din camera fiicei sale. Tonul pe care-l folosi era cât se poate de clar, când mormăi către Elisa:

— Aşadar, draga mea? (Ce mai stă ăsta aici?)

Dar Elisa se ţinu pe poziţie, neavând însă nici un motiv să mă menajeze şi o îndrăgii şi mai mult. Dându-şi capul pe spate într-un gest regal care dă seama de calităţile sale înnăscute de actriţă mai bine decât toate cărţile pe care le-aş fi putut citi, vorbi:

— L-am invitat pe domnul Collier să cineze cu noi, mamă.

Timpul scurs până la reacţia mamei sale făcu să-i sublinieze răspunsul:

— A! făcu.

Mă străduiam să-i întorc privirea glacială dar îmi era greu. Încercai să-i spun ceva dar nu-mi ieşi decât un bolborosit imperceptibil; aveam gâtul uscat. Cu multă trudă, ajunsei să-mi dreg vocea.

— Sper că nu vă deranjează.

Greşeală! protestă creierul. N-ar fi trebuit să-i furnizez un asemenea pretext.

Dar breşa se lăţea şi ea se aruncă numaidecât.

— Păi, *de fapt*....

Nu mai era nevoie să adauge nici un cuvânt.

Atitudinea ei era dintre cele mai lămuritoare. Ea se aştepta să tresar la acest subînţeles aşa cum ar face-o oricare „gentlemen" demn de acest cuvânt, să-mi cer iertare şi să bat în retragere şi să mă pierd în decor.

Eu, în schimb, zâmbii uşor, dar zâmbii. Faţa-i încremeni pe loc într-o expresie menită a traduce dispreţul aristocratic al unei doamne de lume căreia i se impune cu forţa o situaţie care-i este tare neplăcută. Altă scenă din aceeaşi piesă.

Ea nu aranjă cu nimic lucrurile spunând:

— Voi fi gata într-o clipă, după care se întoarse şi porni spre uşa camerei. Îi aruncai o privire disperată. Mă abandona oare? Aunci văzui meşele de păr căzându-i pe ceafă, ceea ce făcu să amplifice disperarea. Nu numai că fusese surprinsă în camera sa de hotel cu un străin, dar în plus fusese surprinsă în neglijeu.

Nu găseam absolut nimic caraghios în chestia asta. Îmi păsa de încurcătura în care intrase. Începusem eu oare să asimilez moravurile şi obiceiurile epocii? Era un lucru în care voiam să cred. Era singurul aspect pozitiv din această situaţie dintre cele mai negative.

Uşa se închise cu un pocnet sec şi rămăsei singur cu doamna Anna Stuart Callenby McKenna, de patruzeci şi nouă de ani şi care nu mă putea înghiţi.

Rămăsesem aşa ţintuiţi ca doi actori care-şi uitaseră textul, ţepeni amândoi ca nişte stâlpi, muţi amândoi ca peştii. Scena care urma să-nceapă se va juca tare de tot.

Cum era foarte clar că doamna McKenna nu avea nici o intenţie să angajeze conversaţia, îmi dresei glasul şi o întrebai cum mergeau repetiţiile.

— Foarte bine, răspunse sec. Sfârşitul conversaţiei.

Rânjii şi mă cufundai în contemplarea covorului. Ridicai ochii. Ea-i aruncă în altă parte. Folosise prilejul pentru a mă examina cu nu prea multă amabilitate. Aveam o poftă să-i anunţ ceva referitor la viitorul ei, dar eram conştient că trebuia să rezist acestei tentaţii. Era cazul să învăţ cât mai repede să înăbuş orice dorinţă de a profita de atu-ul injust al cunoaşterii mele. Să mă port

exact ca şi când eram acela care pretindeam a fi, să încep să intru în propriul meu joc. A face parte integrantă din această epocă căpăta acum pentru mine o importanţă capitală. Cu cât mă integram mai mult, cu atât mă temeam mai puţin că voi pierde contactul.

„Este o plăcere", începui în gând. Nu, fără contradicţii „Este" părea artificial dar mă voi obişnui.

— Este o plăcere s-o revăd pe Elisa...

Mă străpunse cu o privire glacială. Greşeală! îmi zisei, încă o dată. Eram în 1896, nu te joci cu convenienţele. Ar fi trebuit să-i spun domnişoara McKenna. Doamne, îmi ziceam gândindu-mă la ce mă aştepta. Cum aveam eu să fac faţă simultan doamnei McKenna şi lui Robinson? Nu mai voiam să mă gândesc, cuprins de tentaţia nebună să dau buzna în dormitor, să închid uşa cu cheia şi s-o implor pe Elisa să stea cu mine de vorbă.

Trăsei cu ochiul la rochia pe care o purta doamna McKenna. Pe o femeie mai puţin grăsuţă, putea fi frumoasă: o rochie lungă de brocart galben bordat cu negru, cu mâneci largi din gaz negru şi un şal întunecat drapat în jurul umerilor. Ca şi la Elisa, părul era ridicat cu piepteni de baga. Spre deosebire de Elisa, ea nu emana decât dezgust şi dezaprobare...

— Aveţi o toaletă tare drăguţă, spusei cu toate astea.

— 'ţumesc, zise fără să se uite la mine.

Măcar de s-ar aşeza. Sau dacă s-ar plimba. De s-ar uita pe fereastră. Decât să stea neclintită ca o gardă de palat gata să sară la primul gest suspect. Încă o dată, îmi veni s-o iau la fugă spre cameră. De data asta cu un gând oarecum pervers: aveam chef s-o văd cum reacţionează. Cam iritat, alungai gândul ăsta. Pusesem piciorul într-o epocă circumspectă.

Suspinai fără să mă feresc, când Elisa ieşi din cameră. Doamna McKenna mă fixă cu asprime. Mă făcui că nu observ. O priveam pe Elisa care străbătea camera. Ce mers graţios! Un nou val de dragoste mă copleşi în acest răstimp.

— Sunteţi magnifică, zisei.

Încă o greşeală; câte o să mai fac până-mi va intra în cap? Deşi eram sincer, văzui că, în prezenţa mamei, complimentul o jenase.

— Mulţumesc, murmură, dar ochii ei se feriră de ai mei atunci când întinsei braţul pentru a deschide uşa.

Doamna McKenna îmi trecu prin faţa mea, urmată de Elisa, care-şi pusese un şal de dantelă neagră pe umeri şi ţinea o poşetă micuţă în mâna dreaptă. Parfumul delicat îmi trecu pe la nas şi-mi scăpă încă un suspin sonor. Ea nu luă în seamă, de parcă n-aş fi auzit, chipurile. *Poartă-te cum trebuie,* îmi poruncii.

Ieşii şi eu în salon şi trăsei uşa după mine. Ea îmi întinse cheia. O luai, închisei uşa şi i-o înapoiai. Un moment ne privirăm şi simţii acel ciudat curent care trecu printre noi. De unde anume venea, nu ştiam. Dar exista cu adevărat, indiscutabil. Altfel nu se poate explica faptul că acceptase prezenţa mea acolo pe plajă, că mă lăsase să aştept în anticamera ei, că se învoise să cinez cu ea! Şi să nu mai vorbesc de acele priviri atât de intense, de învăluitoare. De un lucru eram sigur: farmecul meu personal acţiona.

Acest moment deosebit sfârşi când îşi întoarse spatele pentru a-şi pune cheia în poşetă. Cum mama ei se hotărâse să o escorteze personal, nu mai mersei lângă ele, şi mă mulţumii să merg în urma lor prin salon, până în curtea interioară.

Se întoarseră când auziră exclamaţia mea. Curtea era o feerie de sute de becuri electrice colorate, cu vegetaţia tropicală luminată din toate părţile, cu fântâna centrală din care ţâşnea şi se prăbuşea o cascadă de dantelă lichidă, sclipitoare.

— Sunt impresionat de frumuseţea acestui patio, le zisei.

Curte interioară! îmi zisei, curios că nici măcar atâta lucru nu ţinusem minte.

Din acel moment, doamna McKenna mă puse în carantină. Din punct de vedere fizic, volumul ei mă împiedica să merg alături de Elisa, aleea fiind prea strâmtă. Şi pe planul conversaţiei eram izolat, fiind nevoit

să o ascult vorbind despre piesă şi despre nişte actori şi actriţe pe care nu-i cunoşteam. Mă gândeam că încerca să o sustragă seducţiei mele pe care o exercitam, aducând în discuţie nişte subiecte care, prin caracterul lor personal, mă excludeau din conversaţie. Faptul că eu ştiam mai multe despre viaţa Elisei decât şi-ar fi putut imagina mama ei era o foarte penibilă consolare. Mă deranja faptul că doamna McKenna încerca să pună între mine şi Elisa tot felul de obstacole. Nu încăpea nici o îndoială că avea intenţia de a-mi face cina cât mai dezagreabilă cu putinţă.

La necazul provocat de separarea de Elisa se adăuga acum indispoziţia reînnoită de apropierea de hol. Coborârea în maleström, capitolul al doilea, îmi zisei. Mă voi cufunda din nou în acest nucleu epuizant de 1896. Încercai să-mi făuresc un scut mental, dar eram conştient că odată expus iarăşi energiei amănunţite a acestei epoci, voi rămâne probabil fără nici o apărare.

Văzând holul care era întesat de lume, mă încordai mental şi fizic, apoi deschisei uşa pentru Elisa şi mama ei. Numaidecât se auziră acordurile unei mici orchestre de coarde care cânta la mezanin, înnecate în rumoarea vocilor. Constatai plăcut surprins că efectul global era minim în comparaţie cu primul contact. Să fie oare datorită aţipirii de dinainte?

Surpriza şi plăcerea se topiră ca zăpada la soare când realizai că masa va fi efectiv realizată prin prezenţa unui anume William Fawcett Robinson. Îl priveam traversând holul neliniştit; Elisa se oprise după trecerea pragului şi mergeam acum lângă ea.

Robinson avea cam un metru şatpezeci şi şase şi era masiv. Eram uimit să observ că aducea cu un Serghei Rahmaniov cu o barbă neagră care nu ascundea trăsăturile colţuroase şi solemne, asemănare ce n-o remarcasem în fotografii. Nici un semn vesel pe această faţă. Ochii lui mari şi întunecaţi mă fixau cu o dezaprobare glacială, cu nimic mai prejos de aversiunea doamnei McKenna. Purta un costum negru, vestă neagră, pantofi negrii, un papion negru. Faţă de Rahmaniov, calviţia-i cruţase doar o meşă

de păr negru răsfirată cu grijă și lipită de scăfârlie. Ca Rahmaniov, avea urechile mari. Spre deosebire de Rahmaniov, cred că era paralel cu muzica.

Trăsei cu ochiul la Elisa când ne întâlnirăm cu impresarul.

— William, ți-l prezint pe domnul Collier, spuse ea cu o voce perfect stăpânită.

Era cât pe ce să cred că depășise deruta inițială și nu mai era deloc emoționată de prezența mea.

Strângerea de mână cu Robinson nu mai lăsa loc presupunerilor; strânsese mai tare decât era necesar.

— Collier, mârâi el.

Nu e alt cuvânt pentru a-i descrie vocea guturală și dezagreabilă.

— Domnule Robinson, zisei retrăgându-mi degetele zdrobite.

Așteaptă, tu, Bill, să-mi recapăt puterile, mă gândeam. Și eu pot să strâng.

Dacă doamna McKenna evitase să mă declare *persoana non grata,* Robinson, însă nu se-ncurca în fineturii.

— Acum scuzați-ne, mă informă introducându-se spre Elisa și mama ei.

— Domnul Collier va sta cu noi, spuse Elisa.

Mă impresionă din nou fermitatea ei. Asta făcea și mai misterioasă ușurința cu care mă acceptase, fiindcă, e clar, dacă ar fi vrut să scape de mine, ar fi făcut-o de mult. Așadar, nicicând nu avusese de gând să strige sau să fugă de mine. Nu-i stătea în fire.

Dar nici lui Robinson să aștepte un eșec.

— Mi se pare că masa noastră este prevăzută pentru trei îi aminti el.

— N-au decât să mai adauge un tacâm, îi zise Elisa.

Știam că era în defensivă și speram că nu se va supăra pe mine tot trebuind să-mi ia apărarea. Dacă nu simțeam nevoia absolut imperativă de a fi cu ea, mă făceam eu nevăzut numaidecât.

În schimb, mă mulțumii să-l privesc pe Robinson când spuse:

— Sunt sigur că domnul Collier are alte planuri.

Era să-i răspund *Nici pomeneală,* dar zâmbii, o luai pe Elisa de braţ şi pornii cu ea spre sala regală. Pe când ne îndepărtam, îl auzi pe Robinson, bombănind:

— Iată cum a fost cu repetiţia de astăzi.

— Sunt dezolat, Elisa, vorbi eu încet. Ştiu că sunt în plus, dar trebuie să fiu cu dumneavoastră. Vă rog, fiţi indulgentă.

Nu răspunse, dar simţii cât de contractat era braţul ei când ne apropiam de un dandy mustăcios, în haine de seară, care ne zâmbea cu toţi dinţii, tot atât de autentic ca un manechin. Până şi vocea-i părea artificială, atunci când susură:

— Bună *seara,* domnişoară McKenna.

— Bună seara, zise ea.

Nu mă uitai să văd dacă ea-i întoarse zâmbetul acela nesuferit.

— Domnul Collier va cina cu noi.

— Dar *desigur,* răspunse şeful de sală, cu un aer absolut încântat. Şi zâmbii.

— Plăcerea este *a noastră,* domnule Collier.

Răsucindu-se pe călcâie ca un balerin, intră în sala de mese.

Mai văzusem sala regală când trecusem prin hol. Oricum nu pusesem piciorul acolo, nici chiar în 1971. E de-a dreptul gigantică — peste cincizeci de metri lungime pe douăzeci lăţime, cu o suprafaţă echivalentă cu cea a vreo şase case mărişoare. Tavanul, din brad întunecat, este la cel puţin zece metri înălţime şi aminteşte, prin bolta largă, de coca unei nave răsturnate. Nici un stâlp, nici o coloană nu sparge acest volum.

Închipuiţi-vă acum acest spaţiu plin de bărbaţi şi femei mâncând, vorbind, fiind — o mulţime densă de oameni din 1896 înconjurându-mă. Cu toată ameliorarea stării mele, mă simţeam cuprins de o uşoară ameţeală, în timp ce şeful de sală ne călăuzea prin acest vârtej de activitate febrilă. Nu era mochetă pe jos şi fiecare zgomot îmi părea asurzitor: magma conversaţiilor, clinchetul tacâmurilor de argint pe faianţă repercutat la infinit, zgomotul unei armate de ospătari care făceau să vibreze pardoseala, mişunând.

Acest tămbălău părea să nu deranjeze pe nimeni, dar trebuie să spun că această epocă pare mai fizică decât cea din care vin:

Mai mult zgomot, mai multă mişcare, mai mare contactul cu partea materială a existenţei.

Aruncai o privire spre Elisa şi o văzui că se întorsese cu spatele pentru a saluta diverse persoane instalate la mesele pe lângă care treceam. Cele mai multe mă priveau cu o curiozitate nedisimulată. Mai târziu aveam să înţeleg că erau membrii ai trupei. Nu era deci de mirare că mă priveau astfel. Probabil că o vedeau pentru prima dată pe Elisa în compania unui străin.

Şeful de sală trebuie să fi făcut un semn cuiva, fiindcă, atunci când ajunserăm la masă rotundă, lângă o fereastră, era deja un al patrulea scaun iar un ospătar tocmai termina aranjarea celui de-al patrulea tacâm suplimentar de argint pe faţa de masă crem. Şeful de sală trase un scaun pentru Elisa şi ea se aşeză cu graţia unei artiste ale cărui gesturi fuseseră cizelate, fiecare în parte, până la perfecţiune.

Nu mă uitai în urmă pentru a vedea acel sinistru duo care venea după noi şi trăsei un scaun pentru doamna McKenna. Eram ca şi invizibil. Ea aşteptă ca şeful de sală să-i prezinte un alt scaun şi apoi se aşeză. Mă făcui că nu observ nimic şi mă aşezai pe scaunul pe care îl ţineam, dar nu fără să notez felul în care gura Elisei se strânsese în faţa grosolăniei mamei sale. Şeful de sală şuşoti ceva lui Robinson, care se aşeză la rândul lui, şi în faţa fiecăruia apăru câte un meniu.

— Spune-mi ce se află în program, Elisa, zise doamna McKenna.

Mă uitai la meniu şi remarcai, jos de tot, cuvântul *Program,* urmat de numle *R.C. Kemmermeyer, Dirijor.* Citii lista bucăţilor şi dădui de *Visul lui Babbie,* de William Frust. Babbie este numele personajului pe care îl însufleţeşte Elisa pe scenă în *Micul ministru.*

Serveţelul meu era rulat într-un inel de lemn de portocal. Exact ca inelul văzut în muzeul hotelului, îmi zisei desfăcându-l şi punându-l pe genunchi. Care muzeu?

mă întrebai. Este *acum.* Reaşezai inelul pe masă şi privii coperta meniului, pe care scria *Hotel del Coronado, Coronado, California* cu litere de o şchioapă. Pe dedesubt era o coroană de flori, având în centru o coroană ducală. Sub coroana de flori, cuvintele: Director *E.S. Babcook.* El este acum aici în acest moment, îmi spusei. Omul care dictase acele scrisori îngălbenite, aproape ilizibile, pe care le citisem în cămăruţa aceea ca un cuptor. Ciudată senzaţie!

Consultai iar cartea şi mă mirai văzând numărul de feluri propuse. Coborâi ochii de-a lungul listei: *Consome Franklin, Pateuri à la russe, Măsline, Smochine murate, File de Somon à la Valois, File de Vită cu jumări sos Condé.*

Stomacul meu emise un ghiorăit de rău augur. File de vită cu *jumări?* Organismul meu consolidat de puţin timp bătea în retragere în faţa acestei imagini cam prea greoaie. Încercai s-o alung din minte trecând direct la desert: *Tort cu Portocale.*

Prăjitură englezească.

— Ce aţi spus? făcui.

— Ce v-ar plăcea? întrebă ea.

Tu, zisei în gând. Numai tu.

— Adevărul e că nu prea mi-e foame, răspunsei.

Ce făceam noi aici? Ar trebui să fim singuri, undeva, amândoi. Elisa reveni la meniu şi eu făcui la fel. Începuse bine masa care va fi cea mai lungă din viaţa mea.

Ridicai ochii fiindcă venise ospătarul să ne ia comenzile şi avusei plăcerea înfiorătoare de a o auzi pe doamna McKenna comandând tot felul de scârboase delicatese. Pe măsură ce vorbea, aveam impresia că un nor de mirosuri se ridica în jurul meu. Pe moment crezui că era comanda doamnei McKenna cea care îmi stimula imaginaţia. Acum înţeleg că şi mirosul îmi devenise hipersensibil şi că detectam mirosurile de mâncare şi băutură care mă împresurau. Ceea ce nu fu spre binele meu.

Orchestra de cameră din rotondă termină *Valsurile potecilor înflorite* şi, fără să aştepte terminarea aplauzelor, începu *Insula Champagne,* din opera comică de

Chassalgue; cel puţin aşa scria în program, n-o să-i contrazic tocmai eu. Încercând să scap de ideea mâncării, închisei meniul şi citii: *Destinaţii de promenade în împrejurimile hotelului,* şi-mi notai existenţa unei *case de băi,* a unui *muzeu* şi a unei crescătorii de struţi. În careul numărul 10 B, „un spectacol interesant la ora mesei". Şi eu, mă gândii, trebuie să fiu un spectacol interesant la ora mesei.

— Collier?

Mă uitai la Robinson.

— Comandaţi? întrebă.

— Doar consome şi pâine prăjită, spusei.

— Nu prea sunteţi în apele dumneavoastră, îmi zise. Poate că ar fi mai bine să fiţi condus până în camera dumneavoastră?

Camera mea, mă gândii eu. V-ar place, nu, domnule Robinson? Zâmbii.

— Nu, mulţumesc, nu-i nimic.

Iar începe. Nu. Mulţumesc. Nu-i nimic.

Robinson îşi mută privirea la ospătar, iar stomacul meu fu din nou în stare de asediu pe când încercam să nu-l aud comandând *Stridii mari à la Villeroi, Gâscă sălbatică de Boston cu compot de mere, Tăieţei, Salată italiană* şi o sticlă de bere blondă. După cum se vede eforturile mele pentru a nu auzi fură zadarnice.

— Vorbeam cu Unitt, se adresă Robinson Elisei când ospătarul plecă (fără să acorde atenţie comenzii sale). L-a întâlnit pe acest Babcook şi a fost nevoit să admită că e riscant cu focul pe scenă, având în vedere construcţia hotelului. Unitt caută acum cu maşiniştii o soluţie. Nu va fi acelaşi efect fără un foc adevărat, dar date fiind împrejurările, n-avem ce-i face, zic eu.

Ea înclină capul.

— De acord, spuse.

— Şi totul este pregătit pentru a pleca mâine seară când vom încărca, mai adăugă el vorbind mai mult cu mine deât cu ea, mi se păru mie.

Ea nu va pleca, îi spusei eu în gând. *Tu* vei pleca. Nu eram atât de convins pe cât îmi plăcea să cred.

Eram pe punctul de a vorbi cu Elisa, când Robinson mă întrebă fără menajamente:

— Cu ce vă ocupaţi, Collier?

Întrebarea ascundea oare o capcană? Verificase deja ceea ce îi spusese doamna McKenna?

— Scriu, răspunsei.

— A?

Tonul era evident, neîncrezător.

— Articole?

— Piese de teatru, răspunsei.

Îmi imaginai, sau fu, o clipă, o urmă de respect în vocea lui când repetă:

— A!

Poate. Dacă era în stare să-mi recunoască vreo calitate, era numai în domeniul teatral.

Dar urma aceea dispăru când mă-ntrebă:

— S-au jucat unele dintre aceste piese? Numele dumneavoastră nu-mi e deloc familiar şi totuşi eu cred că îi cunosc pe toţi dramaturgii importanţi.

Accentuă pe *importanţi.*

Îi întorsei tăcut privirea sarcastică şi rezistai cu greu, dar Slavă Domnului, cu succes, tentaţiei de a-i răspunde: Da, unul dintre scenariile mele a fost ales „Filmul Săptămânii" pe canalul al şaptelea, în septembrie. Trebuie să-l fi văzut, nu-i aşa? Ar fi produs pe moment confuzie în mintea lui, apoi m-ar fi crezut nebun.

— Nu de către vreo trupă profesionistă, îi zisei.

— Nu, spuse.

Triumfător.

O privii pe Elisa. Voiam s-o impresionez, iar răspunsul meu nu avea decât s-o dezamăgească, dat fiind locul preponderent ocupat de teatru în viaţa ei. Oricum, era mai sigur aşa decât să mă împotmolesc într-o minciună încâlcită.

— Despre ce fel de piesă este vorba, domnule Collier? întrebă ea, doritoare să mă scoată din încurcătură.

— Pun pariu că sunt nişte drame — dar ce spun eu, nişte tragedii!

Nici nu mai încerca să-şi ascundă rânjetul sarcastic.

Simţeam cum încep să-mi ies din ţâţâni, dar reuşii să mă stăpânesc având la dispoziţie un contraatac pe cât de mut pe atât de facil: nu va mai fi atât de arogant dacă ar şti că va muri pe *Lusitania.*

— Sunt diversificate, îi spusei Elisei. Unele sunt comedii, altele drame.

Nu mă mai întreba altceva, îi spusei în gând. Nu mai răspund.

Ea nu insistă, iar eu simţii spre marea mea durere că împărtăşea nu dispreţul, ci mai de grabă atitudinea lui Robinson: mă considera un amator şi nu îndrăzneam să spun nimic pentru a-i schimba părerea. Începând din acest moment, pierdui mai mult sau mai puţin noţiunea timpului. Nu l-am simţit trecând. Doar câteva frânturi de conversaţie în memorie.

Elisa mâncă puţin — un consomé, ca şi mine, jumătate de felie de pâine, vin roşu. Probabil că întotdeaua ia o masă uşoară înainte de fiecare reprezentaţie. Parcă aşa am, citit eu pe undeva.

Robinson era deosebit de deprimat. Tipul mânca cu o lăcomie pe care nu puteam s-o califlc decât carnală. Îmi venea greaţă când îl vedeam cum se îndopa şi cum hăpăia. Uitându-mă în altă parte, scăpam de acest spectacol al necruţătoarei lui voracităţi... dar nu era posibil să scap de zgomot. Mă abţineam cu greu să nu sar în sus, urlând, şi să mă arunc pe fereastră. Acum, şi numai acum, pot să apreciez la justa ei valoare caracterul tragic-comic al acestei scene. Ah! frumuseţe! ah! pasiune! ah! idilă îmbătătoare şi pătimaşe! Stomacul îmi fierbea ca un vulcan când mâncau şi vorbeau; vorbeau şi mâncau; mâncau şi mâncau. Elisa nu zicea nimic. Eu nu ziceam nimic. Ea îşi sorbea consomeul şi îşi bea vinul din vârful buzelor, jenată. Iar eu îmi ronţăiam pâinea prăjită şi abia mă atingeam de consome şi aveam impresia că eram deja cu un picior în groapă.

Primarul din San Diego, un anume Carlson, dacă nu greşesc, se apropie de masa noastră pentru a se prezenta şi a-i ura bun venit Elisei în numele oraşului. Mi se păru teribil de tânăr, în pofida mustăţii pe oală. Strângerea de

mână, ca şi în cazul lui Robinson, îmi zdrobi mâna.

Rezistenţa mea era la limită, când Carlson şi Robinson discutau, Robinson plângându-se de penuria şi calitatea proastă a trabucelor de când cu revolta cubaneză, Carlson sugerându-i să ia trenul de după amiază până în Vechiul Mexic de unde putea să-şi cumpere trabuce din cele mai bune, câte dorea. Nu-i vreme, replica Robinson, vorbind şi acum mai mult pentru mine, cred. Trupa pleacă la Denver după terminarea reprezentaţiei.

Era prea de tot. Ce dracu' făceam eu acolo cu Robinson şi doamna McKenna când eu prin puterea voinţei traversasem şaptezeci şi cinci de ani pentru a fi singur cu Elisa?

Eram pe punctul de a-i cere să vină cu mine să ne plimbăm când bunul simţ mă puse la punct! Aşa cum se simţea ea acum, cum puteam să formulez o astfel de cerere? Dar tot trebuia s-o scot de aici.

Soluţia veni şi, zis şi făcut, mă aplecai spre ea şi îi spusei pe nume cât se putea de discret.

Ridică ochii din farfurie cu o privire puţin crispată. Realizai că trebuia să-i fi zis domnişoara McKenna dar asta nu prea mă preocupa.

— Nu mă simt bine... Cred că trebuie să iau puţin aer. Aţi putea?...

— Vă duc eu în cameră, interveni Robinson.

Nu vorbisem prea încet.

— De fapt...

Mă oprii când se întoarse să-l cheme pe şeful de sală. Avem să mă dau de gol? Să-i ofer prilejul să afle că nu aveam cameră, nici bagaje, nimic?

— Am nevoie doar de aer, îi spusei.

Mă privi cu indiferenţă.

— Cum doriţi, zise.

— Elisa, vă rog, veniţi cu mine, spusei, ştiind că singurul mod de a învinge rezistenţa lui Robinson era de a face apel la sentimentele Elisei.

— Domnişoara McKenna, mârâi, trebuie să-şi îngrijească sănătatea.

Hotărâi să nu-i acord nici o atenţie; cum altfel?

— Vă rog, ajutați-mă, spusei.

Vocea lui Robinson își mări volumul când mă informă că mergeam prea departe.

— Ajunge, i-o tăie Elisa.

Privirile ni se întâlniră în momentul în care ne ridicarăm și văzui în ochii ei că nu aveam de ce să mai insit. Va face ceea ce îi ceream, dar nu din afecțiune, ci doar pentru a evita o scenă neplăcută și poate — gândul ăsta mă îngheță — pentru a se debarasa de mine în altă parte.

— *Elisa,* făcu doamna McKenna pe un ton mai puțin ofuscat decât contrariat.

În acest moment știui că nu era, nici pe departe, atât de inflexibilă ca Robinson și că el era adevăratul dușman de care aveam a mă teme.

El se ridicase în picioare, turbat.

— Vă conduc eu, declară.

Era mai puțin o ofertă decât un ordin.

— Nu vă deranjați, îi zise Elisa pe un ton nesigur, iar eu mă întrebai dacă nu pierdusem mai mult decât câștigasem.

— Elisa, nu pot tolera aceasta, spuse.

— Nu puteți *tolera*...

Lăsă fraza neterminată și fața i se contractă.

Nu mai scoase nimeni nici un cuvânt. Îi simții degetele care îmi strângeau tare antebrațul, în timp ce părăseam masa. Privind-l pe Robinson, mă surprinse ura ce i se citea pe față: gura îi era doar o tăietură, subțire și decolorată, iar ochii negri mă torpilau. Era expresia pe care o asociam cu „gânduri negre".

Era să-i îndrug Elisei câteva cuvinte de liniștire, dar îmi amintii că îi spusesem că nu mă simțeam bine. Mă întrebam până unde trebuia să joc comedia asta. Mai devreme sau mai târziu tot trebuia să-i zic adevărul, așa că tăcui încurcat pentru că mi se păru, pe moment, că nu numai Robinson ne urmărea, ci toți cei care cinau. Sunt sigur că mai mult îmi închipuiam.

Când pornirăm pe culoarul care dădea pe verandă, începui să mă întreb unde mă ducea; căci degetele ei mă

ghidau, fără nici o îndoială.

— Vreţi să mă aruncaţi în mare, spusei.

Nu răspunse şi privea mereu în faţă cu o expresie tulburătoare. În zadar căutam o urmă de bunăvoinţă.

— Vă prezint din nou scuzele mele, spusei. Ştiu...

Furios pe mine, nu mai continuai. Destul cu scuzele. Voiam s-o scot din sala regală şi reuşisem. Scopul scuză mijloacele, mă asigurai. Oh, destul cu locurile comune!

Atunci când deschise uşa verandei, avusei o mişcare de surprindere în faţa scării care cobora abrupt.

— Ţineţi-vă de balustradă, îmi zise, interpretând tresărirea ca teamă.

Erau două scări care coborau spre Paseo del Mar, una în direcţia sud, cealaltă în direcţia nord; noi o luarăm pe cea spre nord. Încercam să cobor încet, fiindcă aerul din larg nu-mi făcea bine. N-avea rost să mai fac caz de indispoziţia asta; nu voiam să creadă despre mine că eram un papă-lapte. Pe de altă parte, nu-mi puteam permite să-mi revin într-un mod miraculos, şi ca s-o spun pe-a dreptă, strânsoarea degetelor ei pe braţul meu, contactul urmărului ei cu al meu erau departe de a-mi fi dezagreabile.

Mergeam pe aleea de la ţărmul mării şi, conform voinţei sale, ne îndreptam spre o altă scară, care cobora de-a lungul unei rampe largă de doi metri şi mărginită de mici palmieri ale căror frunze tari plesneau în vânt. În faţa noastră valurile se spărgeau pe plajă cu un vacarm ameninţător, la o distanţă care mi se părea periculos de mică. Luna dispăruse în spatele norilor şi abia distingeam valurile care se rostogoleau cu rapiditate spre noi. Mi se părea că în curând ne vor acoperi. Convins că dacă mai făceam un pas, vom fi stropiţi de ploaia smulsă de pe coama valurilor, ori chiar de valuri, spusei oarecum neliniştit:

— Veţi uda rochia.

— Nu, zise ea simplu.

Mai târziu constatai că marea era mai departe decât îmi închipuiam, fiindcă marginea aleii se alfa la vreo doi metri deasupra unui dig din pietre. Pe margine se afla o bancă pe care Elisa mă rugă să mă aşez. Ascultai. Ea

ezită, apoi se așeză lângă mine, sfătuindu-mă să respir profund. Cu riscul de a-mi mări pasivul, îmi pusei capul pe umărul ei. Obraznicule, spusei în gând, glumind pe jumătate. Dar nici că-mi păsa, de fapt. Toate orele petrecute pentru pregătirea acestei clipe, pentru a o face posibilă, trecură ca un fulger prin minte. Meritam această clipă și n-o voi lăsa să-mi alunce printre degete din cauza unei nobile mărturisiri. Nu acum, în orice caz.

Încremenise când îmi rezemasem capul pe umărul ei. Acum, încet, încet, o simții cum se înmuia.

— Vă simțiți mai bine? mă întrebă.

— Da. Mulțumesc.

O confesiune brutală, cu siguranță, o va irita.

— Elisa?

— Da?

— Aș vrea să-mi spuneți ceva. De ce sunteți așa de bună cu mine? Din clipa în care ne-am întâlnit, v-am pricinuit numai necazuri. Nu merit atâta bunătate. *Nu vă opriți aici,* adăugai imediat, în numele cerului, nu vă opriți aici, dar... *de ce?*

Nu răspunse și începui să mă întreb dacă exista un răspuns la întrebarea mea, sau dacă n-o necăjisem și mai mult. Îmi pierdusem speranța că va vorbi.

— Vă voi spune atât, îmi zise, și nimic mai mult. Vă implor să nu îmi cereți să vă spun mai mult deocamdată, fiindcă nu pot.

Așteptai, conștient de bătăile surde ale inimii în cușca toracică.

— Vă așteptam, zise.

Tresării atât de brutal încât făcu o mișcare de retragere.

— Ce aveți? întrebă.

Nu puteam să vorbesc. Fără să mă gândesc, ridicai capul până când obrazul meu îl atinse pe al său. Începu să se îndepărteze de mine, apoi se opri la geamătul meu. Îmi vine să cred că dacă muream în acea clipă, cu obrazul ei pe al meu, cu cuvintele ei gravate în sufletul meu, muream fără nici o părere de rău.

— Richard? întrebă ea în cele din urmă.

— Da?

Îmi depărtai capul pentru a o privi. Contempla Oceanul, îngândurată.

— Când eram pe plajă, adineauri, aţi spus: „Nu trebuie să-mi scape". Ce voiaţi să spuneţi?

O privii consternat. Ce să-i spun? Nu adevărul, în nici un caz; eram absolut sigur acum. *De unde îmi veneai? Încotro te duceai...?*

Nu. Alungai amintirea. Ea nu va scrie niciodată acest poem.

Grădinarul ei nu va găsi niciodată această bucăţică de hârtie.

— Permiteţi-mi să reiau propria dumneavoastră frază, spusei. Vă implor să nu-mi cereţi să vă explic deocamdată.

Trăsăturile i se înăspriră şi adăugai numaidecât:

— Nu este nimic deosebit. Numai că... ei bine, nu e încă momentul să vă spun.

Privea mereu Oceanul cu o vagă mişcare de du-te vino a capului. Era prea lentă pentru a zice că-l scutura, dar exprima fără putinţă de tăgadă un sentiment negativ.

— Cum? întrebai.

Sunetul pe care îl emise era şi disperare şi haz de necaz. Stau pe banca aceasta cu un necunoscut şi nici nu ştiu de ce.

Se întoarse spre mine.

— Dacă aţi putea înţelege, zise.

— Înţeleg.

— Este imposibil.

— Şi totuşi înţeleg, spusei. *Înţeleg*, Elisa.

Nu mă mai privi şi murmură:

— Nu.

— Atunci staţi cu mine un timp, îi cerui. Să mă cunoaşteţi şi să hotărâţi...

Mă oprii, pe punctul de a spune: „... singură dacă însemn ceva pentru dumneavoastră". Nu-i lăsam nici o posibilitate de a alege. Trebuia să însemn ceva pentru ea; altă posibilitate nu exista.

— Numai să staţi cât puteţi cu mine, terminai eu ce aveam de spus.

Tăcu un timp, cu privirea pierdută în larg. Apoi spuse:

— Acum, trebuie să mă întorc.

— Bineînţeles.

Mă ridicai şi o ajutai şi pe ea, învingându-mi dorinţa de a o lua în braţe. Văzui luminile hotelului, acoperişul mare de ţiglă roşie, steagul plesnind în vânt, sus pe turn, şi simţii un val de afecţiune pentru această clădire miraculoasă care îmi oferise ocazia întâlnirii cu Elisa.

— Şi acum trebuie să vă mărturisesc ceva, îi zisei când urcam scara printre palmieri.

Mâna ei se îndepărtă de braţul meu şi se opri.

— Continuaţi, spusei. Luaţi-mă de braţ. Priviţi drept înainte şi fiţi pregătită pentru o relevaţie teribilă!

Încercasem, cât mai puteam, să par glumeţ.

— Ce vreţi să spuneţi? întrebă ea bănuitoare.

Trăsei aer în piept.

— Nu eram suferind.

— Eu nu...

— V-am spus că nu mă simţeam bine numai pentru a putea fi singuri, aici.

Ce spunea înfăţişărrea ei? Dezaprobare? Indignare? Dezgust?

— M-aţi *păcălit?* întrebă.

— Da.

— Dar este abject.

Avusei impresia că tonul ei suna fals în raport cu duritatea cuvântului şi mă simţii obligat să răspund:

— Da, este adevărat. Şi aş mai face-o, dacă ar mai fi cazul.

Şi iar privirea aceea, ca şi când încerca să mă înţeleagă în totalitate. Apoi brusc se scutură, cu o exclamaţie de nerăbdare. Se răsuci şi pornirăm spre hotel.

— E vremea să-mi găsesc şi eu o cameră, spusei.

Îmi aruncă o privire ciudată. Dumnezeule, şi asta ar putea fi ceva dubios?

— Nu aveţi cameră? întrebă.

— N-am avut timp să fac o rezervare, spusei. Am pornit în căutarea dumneavoastră de cum am sosit.

— În acest caz va fi destul de greu să găsiţi. Hotelul este arhiplin.

— Ah, făcui.

Încă o problemă neprevăzută. Oricum, mă gândii eu cu un optimism forţat, trebuie să fie *ceva* liber. Era sezon mort, la urma urmelor.

Când intrarăm în rotondă, Robinson stătea lângă una dintre coloane, în mod evident aşteptând întoarcerea noastră.

— Scuzaţi-mă, zise Elisa schimbată la faţă, şi se îndreptă spre el. Era ceva electricitate între cei doi, în mod sigur: cărţile nu minţiseră.

Mă întrebai pe moment cum aveam s-o mai văd, fiindcă nu convenisem asupra unei noi întâlniri. Apoi îmi amintii că trebuia să găsesc cât mai repede o cameră, aşa că mersei la recepţie. Dar cum *puteam* să iau cameră? Contradicţie tulburătoare. Semnătura mea trebuia pusă pe registrul mâine, nu în seara asta.

Răspunsul nu întârzie. Recepţionerul Rollins, plin de o morgă satisfăcută, avu plăcerea evidentă de a mă informa că nu mai rămăsese nici o cameră liberă. Mâine, poate.

Mâine, inevitabil, eram gata să răspund. În schimb, îi mulţumii, mă răsucii pe călcâie şi plecai. Elisa şi Robinson discutau în continuare, şi nu în termeni prea amabili. Încetinii mersul, mă oprii. Şi acum? să petrec noaptea pe un scaun în hol? mă întrebam. Realizai că schiţasem un zâmbet. Poate în fotoliul uriaş de la mezanin. Iată ce îmi va procura o curioasă satisfacţie — dacă nu chiar un somn bun. Poate o rugam pe Elisa să dorm în vagonul ei personal în această noapte. Alungai această idee. Îi alimentasem şi-aşa destul bănuielile.

Tresării uşor când îşi întoarse faţa de la Robinson, cu o furie care mă impresionă, deşi nu eu eram ţinta. Văzându-mă îşi schimbă direcţia de mers şi veni spre mine.

— Acum aveţi cameră? mă întrebă.

N-aş fi putut spune dacă îmi vorbise pe un ton binevoitor sau provocator.

— Nu, sunt toate ocupate, răspusei. Va trebui să mă mai interesez mâine dimineaţă.

Mă privi tăcută.

— Nu vă îngrijoraţi, găsesc eu ceva, îi zisei.

Nu părea îngrijorată, doar puţin mai iritată. Speram că erau rămăşite ale conversaţiei cu Robinson.

— Ceea ce mă preocupă mai mult este să vă revăd... începui, dar îmi întoarse spatele îndreptându-se din nou spre Robinson. Asta-i bună, îmi zisei. Ce are de gând? Să-i ceară ajutorul lui Robinson să mă pună la punct? Cu un interes nu lipsit de îngrijorare mă uitai cum se opri în faţa lui şi îi zise ceva. El scutură din cap, îmi aruncă o privire furioasă, îi vorbi cu mânie abia stăpânită. Ce dracu' i-o fi spunând ea? În orice caz, la văzul reacţiei sale violent negative, mă gândeam că îi cerea să mă ajute.

El întinse brusc mâna şi prinse braţul Elisei. Ea se zmulse, având acea expresie de autoritate severă pe care o mai văzusem. Eram frapat de faptul că această femeie, care dădea dovadă de o dominaţie cvasidespotică, fusese atât de bună cu mine. Dacă ar fi vrut, mi-ar fi făcut vânt, una-două; era evident.

Robinson nu părea în mod deosebit subjugat de autoritatea ei. Oricum, ea i se împotrivea, şi părea să aibă cele mai tari atuuri, căci el tăcu şi se mulţumi să mă fulgere din priviri. Ea porni spre mine, păstrând pe chip acea expresie care mă intimida. Era rândul meu acum?

— În camera domnului Robinson se află un pat suplimentar, îmi zise. Puteţi petrece noaptea acolo. Mâine va trebui să vă găsiţi o cameră.

Aş fi vrut să refuz; să-i zic că preferam să dorm pe plajă decât să petrec noaptea în compania impresarului ei. Dar ar fi fost ca o insultă după cât sânge rău şi-a făcut pentru mine.

— Perfect, zisei. Mulţumesc Elisa.

Eram suspus privirii ei scrutătoare care îmi căuta privirea cu o incertitudine încordată, de parcă ar dori să se debaraseze de mine, dar nu avea puterea necesară. Conştient de faptul că acest sentiment constituia cel mai bun atu al meu deocamdată, nu spusei nimic.

Deodată, murmură:

— Bună seara.

Se răsuci şi se îndepărtă.

Înţepenit, privind-o cum se duce, petrecui momentul cel mai terifiant, poate, al existenţei mele. Aveam nevoie de toată voinţa pentru a înfrânge dorinţa de a mă năpusti, de a-i prinde braţul şi de a o implora să rămână cu mine. Dar astfel aş fi îndepărtat-o iremediabil. Rămăsei ca un biet copil uitându-mă după persoana cea mai iubită din lume.

Nu-l auzisem când se apropia de mine. Îmi dădui seama de prezenţa lui abia când hârâi să-şi dreagă glasul. Din ochii negri ţâşnea o ură care, s-o zicem pe şleau, părea ucigătoare.

— Vreau să vă spun de pe-acum că o fac doar din respect pentru domnişoara McKenna şi nu dintr-un alt motiv. Dacă ar fi după mine v-aş expulza din acest loc *manu militari.*

N-aş fi crezut că ar putea să-mi pară caraghios ceva spus de el. Şi totuşi, cu toată neliniştea mea provocată de plecarea Elisei, comentariul lui mi se părea comic, fiind într-atât de hotărât şi caricatural victorian. Nu voiam să zâmbesc.

— Vă amuz?

Amuzamentul dispăru în faţa ameninţării fizice. Nu era mare, dar era masiv. Îl depăşeam cu mai bine de zece centimetri şi mă simţeam mult mai viguros ca înainte, dar era mai bine să nu-l provoc.

— Dumneavoastră, nu, răspunsei.

Remarca mea se voia conciliantă, dar părea insolentă. Trebuie să fi fost o iluzie optică, dar mi se păru că văd cum mi se umflă tot costumul, ca şi cum toţi muşchii se încrodau datorită furiei.

— Ştiţi ce, zisei la capătul răbdării. Domnule Robinson, ştiu ce gândiţi — nu, retractez. *Nu ştiu* ce gândiţi despre mine în afară de faptul că, este cât se poate de clar, nu mă agreaţi. Dar deocamdată aş dori să vă propun un armistiţiu. Mărturisesc că nu am curaj să mă înfrunt în această seară.

Mă privi îndelung cu ochii săi negri şi reci şi îmi zise cu o privire dură:

— Cine sunteţi dumneavoastră, domnule, şi care-i jocul dumneavoastră?

Slobozi un oftat plictisit.

— Nu e nici un joc.

Zâmbetul lui era subţire, dispreţuitor.

— Asta rămâne de văzut.

Bună replică, mă gândii, chiar dacă în vorbele astea se afla şi o ameninţare. Deformare profesională de scriitor.

— Vă previn pentru prima şi ultima oară, vorbi mai departe. Nu ştiu ce i-aţi spus domnişoarei McKenna ca să vă tolereze cu atâta credulitate. Vă înşelaţi amarnic, însă, dacă credeţi cumva că am căzut în plasa dumneavoastră.

Îmi vedea să aplaud, dar n-o făcui. Nu protestai nicicum fiindcă ştiam că domnul William Fawcett Robinson trebuia să aibă ultimul cuvânt. Am fi petrecut toată noaptea în rotondă, dacă n-aşi fi priceput acest lucru şi nu i-aş fi arătat că înţelesesem. Prin tăcerea mea îi arătai că luasem la cunoştiinţă avertismentul lui.

— Putem merge acum în camera dumneavoastră?

Faţa i se schimonosi, dispreţuitoare.

— Putem, răspunse.

O porni cu paşi mari prin hol. O clipă, rămăsei înfipt în loc să înţeleg ce avea de gând. Apoi înţelesei că nici nu-i trecea prin cap să mă însoţească. Dacă nu puteam să mă ţin după el, îi va spunei Elisei că încercase să mă ducă în cameră, dar îl refuzasem.

Mă luai după el cât puteam de tare. Nemernicul, mă gândii. Dacă eram mai în formă, îl prindeam în fugă şi îi propteam un pumn în mutră. Dar aşa cum eram eu, mă puteam considera fericit dacă nu îl pierdeam din ochi. Porni în sus pe scară, din patru în patru trepte cu intenţia vădită de a scăpa de mine, iar eu avusei surpriza să constat că nu mă refăcusem atât de mult pe cât crezusem.

Slavă Domnului că aveam simţul umorului. Aşa m-am gândit eu de multe ori, dar nu cu atâta satisfacţie ca acum. Dacă n-aş fi fost în stare să apreciez caracterul grotesc al acestei urmăriri, cred că dădeam în primire. Deşi eram

victima jalnică a acestei situaţii, îi savuram aspectul comic. Nu ofeream un spectacol prea trist, urcând cu cu chiu cu vai, agăţat de balustradă, în timp ce el fugea de mine, ca o gazelă grasă. Nu o dată, picioarele nu mă mai ascultară şi mă prăbuşii pe balustrada de care mă agăţam ca de un colac de salvare. La un moment dat, un bărbat care cobora scara, alt fel decât primul pe care îl întâlnisem, mă privi dezaprobator. Cred că am şi râs când am trecut pe lângă el, deşi pentru el trebuie să fi fost mai mult un sughiţ de beţiv, decât un hohot de râs.

Când ajunsei, în sfârşit, la etajul al treilea, Robinson se făcuse nevăzut. Mă târâi până pe culoar şi mă uitai în dreapta şi-n stânga, apoi, nevăzând pe nimeni, o luai târâş-gărbiş pe scară în sus. Pereţii începuseră să se estompeze şi ştiam că nu mai aveam mult timp până la pierderea cunoştiinţei. Şi eu care credeam că mă refăcusem complet după călătoria în timp. Încă o greşeală.

Din fericire, dădui de el la etajul al patrulea. Ce dracu' face la al patrulea? mă întrebai eu văzându-l la capătul culoarului, unde stătea de vorbă cu cineva. Nu ştiu, nici acum nu ştiu, dacă intrase în vorbă cu bărbatul acela în mod intenţionat, pentru ca eu să-l pot ajunge din urmă. N-ar fi fost din bunăvoinţă, Doamne fereşte, ci de teama unei confruntări cu Elisa, dacă i-aş spune că fugise de mine. Tot aşa se putea ca să fi dat peste individ şi vorbea cu el fiindcă nu avea încotro.

Oricum ar fi, pe măsură ce mă apropiam de ei bălăbănindu-mă, îi auzii că vorbeau despre piesă. O dată ajuns lângă ei, mă oprii şi mă rezemai de perete, gâfâind ca o focă, îndepărtând cu greu valurile negre care întunecau lumea din jur. Robinson consideră că nu era cazul să mi-l prezinte pe interlocutor, ceea ce nu era rău, fiindcă în chip de conversaţie n-aş fi articulat decât o bolboroseală nelămurită. Dar trebuie să se fi întrebat cine era individul ăsta ciudat care era făcut una cu peretele.

Conversaţia luă sfârşit şi omul trecu prin faţa mea, nu fără să-mi arunce o privire iscoditoare, indiscretă. Robinson porni spre un culoar lateral; mă propulsai după el, rezemându-mă când şi când de perete.

Robinson zise ceva pe un ton acru când mă năpustii în cameră lăsându-l în prag. Vederea înceţoşată îmi îngădui să mai disting două paturi. Pe unul din ele se afla un jurnal desfăcut, mă îndreptai împleticindu-mă către celălalt şi, supraestimând distanţa care mă separa de el, mă lovii cu fluierul piciorului de capătul lui. Gemând de durere, ţopăii dându-i ocol şi mă prăbuşii pe saltea cu mâna dreaptă întinsă pentru a amortiza căderea. Palma îmi alunecă pe cuvertură şi faţa mi se cufundă în ea. Camera începu să se învârtă cu mine ca un carusel întunecat şi tăcut. *Mă duc!* îmi zisei. Cu acest ultim şi terifiant, gând, îmi pierdui cunoştiinţa.

Habar nu aveam unde mă aflam.

Presupun că este un paradox să spun că vederea lui Robinson mă linişti. Şi totuşi acesta e adevărul, fiindcă realizai că nu pierdusem contactul cu 1896. În ciuda unei perioade de inconştienţă, sistemul meu rămăsese pe loc. Ceea ce poate să însemne un singur lucru: începeau să-mi crească rădăcini.

Îl priveam fix pe Robinson, intrigat de atitudinea lui. Stătea cu spatele la mine şi părea să stea cu ochii în faţa unui perete gol. Ţinea ceva în mâini. Nu puteam vedea ce era, dar după foşnetul produs, părea să fie vorba de o hârtie.

Până la urmă se mişcă, se auzi un zgomot surd şi începu să se răsucească. Închisei ochii, nemaiavând curaj să mă înfrunt iar cu el. După un timp, mijii ochii şi îl văzui din nou întors cu spatele. Pe perete, în locul în care stătuse mai înainte, observai contururile unui seif mural.

Mă uitai iar la Robinson. Se aşezase într-un fotoliu împletit, lângă fereastră, şi-şi scotea pantofii. Un ciot de trabuc stins era înfipt în colţul gurii. Îşi dăduse jos haina, vesta şi cravata.

Fotoliul gemu când dădu drumul la al doilea pantof — care aducea mai mult cu o gheată. Rămas numai în şosetele negre, suspină şi îşi puse picioarele pe un taburet.

Cu un briceag de argint, bogat ornamentat, începu să-şi cureţe unghiile. În cameră era atâta liniște încât auzeam râcâitul uşor pe care îl producea. Observai inelul de pe degetul mijlociu al mâinii drepte — un inel din onix negru pe care era montată o emblemă de aur în relief.

Voiam să-mi arunc ochii prin cameră, dar pleoapele mi se îngreunară din nou. Mă simţeam bine, învăluit într-o căldură binefăcătoare, chiar şi în prezenţa lui Robinson. La urma urmelor, el făcea toate astea fiindcă se gândea la interesul Elisei.

Începui să mă gândesc că ea îmi spusese că mă aşteptase. Cum era cu putiinţă? Eram uluit, dar în acelaşi timp profund recunoscător. Oricare ar fi explicaţia, faptul că ea mă aşteptase era cel mai important lucru. Ea încă nu era decât foarte, foarte departe de a *mă accepta* aşa cum voiam eu, dar cel puţin eram pe drumul cel bun.

Gândurile mi se încâlceau iar. De data asta nu mai simţeam nici o teamă. Ştiam că atunci când mă voi trezi, voi fi tot în 1896. În timp ce alunecam într-o mare gaură neagră, îmi concentrai ceea ce îmi rămăsese din atenţie asupra enigmei care mă intriga mai mult decât toate celelalte: totul era oare predeterminat? Faptul că văzusem fotografia ei, că mă îndrăgostisem de ea, că mă hotărâsem să încerc să ajung la ea şi că, în cele din urmă, reuşisem? O astfel de predestinare nu putea ea oare funcţiona decât dacă era echilibrată de către aşteptarea venirii mele?

Nu mai eram în stare să găsesc un răspuns la această întrebare. O lăsai să piară o dată cu orice contact cu lumea înconjurătoare.

20 noiembrie 1896

Ştiu că visele pot să reflecte unele trăiri senzoriale, pentru că visam o cascadă atunci când ploaia torenţială mă trezi din somn.

Întorsei capul pentru a vedea fereastra, şi văzui şuvoaiele de apă care se scurgeau de pe acoperiş.

Apoi auzii sforăitul lui Robinson care tindea să acopere potopul de afară şi mă uitai spre celălalt pat. Adormise cu lumina aprinsă, îmbrăcat, culcat pe spate de parcă fusese doborât într-o încăierare, cu gura deschisă ca un hău din care ţâşneau, când şi când, sforăituri puternice, sau mai bine zis, mugete de fiară sălbatică. Din gură îi căzuse trabucul care acum se găsea pe pernă. Bine că fusese stins când îl furase somnul. Ar fi fost într-adevăr o tâmpenie să ajung în 1896 doar pentru a muri într-un incendiu.

Mă ridicai încet pentru a nu-l trezi. Precauţie inutilă. Robinson este dintre cei pe care nu i-ai trezi nici cu tunul. Îl obervasem gândindu-mă cât grosolan fusese cu mine. Având în vedere ceea ce citisem despre el, nu-i purtam pică. Previziunea divină are avantajele ei.

Brusc simţii nevoia fizică de a fi cu Elisa şi mă întrebam cum va reacţiona dacă voi bătea la uşa ei la ora asta. Întrebare retorică, fiindcă ştiam că aşa ceva nu se făcea. Moravurile acestei epoci nu permiteau aşa ceva.

Totuşi, să o ştiu atât de aproape de mine din punct de vedere fizic după ce fusesem la şaptezeci şi cinci de ani distanţă era ceva care mă tulbura profund. Ce făcea ea în acest moment? Dormea, la căldurică, în pat? Sau poate — şi speram aşa, şi era ceva omenesc — stătea lângă fereastră, cu privirea pierdută în noaptea ploioasă, gândindu-se la mine? N-aveam decât să mă strecor afară din cameră şi să cobor câteva etaje pentru a afla.

Preţ de câteva minute, aproape înnebunisem tot gândindu-mă cum m-ar fi introdus în cameră. Purta — în imaginaţia mea — o cămaşă de noapte şi un neglijeu, iar când o strângeam în braţe (ceea ce, în fantasmele mele, ea îmi îngăduia numaidecât), îi simţeam corpul cald lângă al meu. Ajungeam să ne sărutăm în închipuire: buzele-i erau dulci şi fremătătoare, iar degetele ei se agăţau de umerii mei. Unul lângă celălalt, înlănţuiţi, ne îndreptam spre dormitor.

Treptat, treptat, îmi zisei furios. Suntem în 1896: nu face pe prostul.

Mă ridicai, mă apropiai de birou şi examinai ceasul. Era ora trei şi şapte. Ora ideală pentru a merge să baţi la uşa unei femei!

Examinând haina lui Robinson, pe care o aruncase pe spătarul scaunului, observai capătul unui stilou care ieşea din buzunarul interior. Spre marea mea surpriză, văzui că era un stilou cu rezervor incorporat. Curios, îmi venea mereu să cred că această epocă era foarte înapoiată. Mă uimise şi lumina electrică — acum stiloul. La urma urmelor, nu e vorba de Evul Mediu. Mi se pare că au chiar o versiune proprie a ceasorniocului cu afişaj digital.

Trăsei scaunul, mă aşezai încet şi deschisei cu precauţie sertarul mesei. Găsii un teanc de hârtii cu antetul hotelului. Dădui la o parte obiectele aparţinând lui Robinson — un portofel şi o cutie de argint cu chibrituri — şi începui să scriu reducând formatul literelor cât mai

mult şi făcând apel la ceea ce rămăsese de la cursurile de scriere rapidă, fiindcă aveam multe de povestit şi nu voiam să mă trezesc fără hârtie. Şi apoi doream să-mi fac scrisul cât mai puţin descifrabil în cazul în care cineva mi-ar fi găsit aceste coli.

Scriu de câteva ore. Ploaia a încetat şi zorile nu vor mai întârzia mult, aşa cred; cerul parcă a căpătat o tentă cenuşie. Felul de a scrie pare să se fi schimbat, ca şi cum încercam să-l armonizez mai mult cu această epocă. Scenariile de tele-filme nu cer autorului decât o anumită economie în prezentare. Faptul că eu le dictam nu a compensat uscăciunea stilului care le este propriu.

Acum parcă m-am adaptat volubilităţii nonşalante a acestei epoci. Nu-mi displace. Aşezat la acest birou, scârţâitul peniţei pe hârtie fiind singurul zgomot din cameră cu excepţia vuietului depărtat al valurilor, — până şi Robinson se oprise din sforăit, deocamdată — mă simt cu totul în pielea unui gentleman din 1896.

Sper că nu am uitat nimic important. Ştiu că am omis o infinitate de momente şi de nuanţe emoţionale. Au fost şi cuvinte schimbate între Elisa şi mine de care nu îmi mai amintesc. Oricum, cred că am evocat momentele *esenţiale.*

S-a crăpat de ziuă. Pe cornişă abia mai cad câteva picături de ploaie. Dincolo de Glorietta şi Bay, zăresc un mănunchi de lumini, iar pe cer, câteva stele care lucesc aidoma unor diamante. Disting acum umbra coşului spălătoriei de cealaltă parte a domeniului, Plaja care duce în Mexic şi, la dreapta, silueta fantomatică a cheiului de fier care înaintează în mare.

Este greu să nu examinezi contradicţiile iscate de mine fie doar în treacăt. Ce se va întâmpla, de exemplu, pe 20 februarie 1935? Am de gând să rămân aici. În acest caz, ce se va întâmpla în acea zi? Eul adult va dispărea spontan? Şi eul făt va trăi, sau va fi născut mort, sau nici nu va fi conceput? Şi mai rău, întoarcerea mea va crea enigma grotească a doi Richard Collier trăind simultan? Iată ceva ce poate da de gândit şi mai bine nu-mi trecea aşa ceva prin cap.

Poate că răspunsul constă, mai simplu, în următoarea posibilitate: rămânând, îmi voi schimba treptat identitatea, astfel încât când va veni anul 1935, nu va mai fi, efectiv, nici un Richard Collier de înlocuit.

Îmi veni o idee trăznită — mai ales că abia acum mă gândesc la ea.

Şi anume că bărbaţi şi femei de faimă, care mi-au populat lecturile, sunt astăzi în viaţă.

Einstein este un adolescent în Elveţia, Lenin este un tânăr avocat care nu are nimic revoluţionar în el. Franklin, Roosevelt îşi face studiile la Groton, Ghandi este avocat în Africa, Picasso este copil, Hitler şi De Gaulle şcolari. Regina Victoria este încă pe tronul Angliei. Teddy Roosevelt nu ştie că se va bate la San Juan Hills. H.G. Wells a publicat *Maşina Timpului.* McKinley a fost ales în luna aceasta. Henry James a plecat în Europa. John L. Sullivan şi-a pus mănuşile în cui. Scriitorii Graner, Dreiser şi Norris de-abia încep să formeze ceea ce se va numi şcoala realistă.

Şi, în timp ce scriu aceste cuvinte, la Viena Gustav Mahler îşi ia în primire postul de dirijor al Operei regale.

Ar trebui să mă gândesc la altceva, pentru că... Doamne!

Mâna îmi tremură atât de tare încât abia mai pot ţine stiloul.

Am dormit ore în şir şi nu am migrenă.

Schimbarea este atât de electrizantă pentru mine, încât nu-mi vine să cred. Mi-am concentrat atenţia asupra lucrurilor pe care le făceam. Am împăturit cu grijă foile de hârtie, lăsându-mă pătruns de senzaţia tactilă pe care mi-o procura acest gest şi ascultând foşnetul pe care îl făceau când le băgam în buzunarul interior al hainei. M-am uitat din nou la ceasul lui Robinson. Îmi acordai chiar luxul de a mă gândi înciudat la costumul meu şifonat.

Mă voi trece în revistă în oglinda de la baie după ce voi aprinde lumina. Eram neras. Ochii pământuful şi castronul lui Robinson. Nu era timp. Voiam să ies, să mă

concentrez asupra amănuntelor — nu să mă uit în oglindă. Trebuia să evit acest gând care-mi dădea târcoale. Nu eram gata să-i fac față.

Îmi dădui repede cu apă pe față și mă uscai, apoi încercai, fără succes, să-mi aranjez părul cu degetele. Trebuia să-mi cumpăr un piepten și un aparat de ras, un castron, săpun, o cămașă, și mai ales — mi-era rușine numai când mă gândeam — șosetele și lenjerie.

Ieșii din cameră cât mai discret, contând pe insensibilitatea lui Robinson care nu se trezi când închisei ușa. Era numărul 472. Ocolii la stânga, ajunsei la capătul micului culoar lateral, din nou la stânga, și văzând că nu mergeam în direcția cea bună, plecai în direcția opusă.

Coborând scara, îmi dădui seama de liniștea în care era cufundat hotelul. Nu se auzeau zgomotele de automobile și huruit de avioane care decolează sau aterizează. Excepție făcând tumultul îndepărtat al valurilor, liniștea era totală, și auzii zgomotul mat al pașilor mei pe trepte.

La al doilea etaj, ajunsei la scara exterioară prin culoar, pentru a evita rotonda. Apropiindu-mă de ușa care dădea afară, îmi amintii că la ora nouă și optsprezece, urma să semnez registrul și să primesc cheia de la camera 350.

Avusei un sentiment de „déja vu" ieșind pe terasa care domina curtea interioară. Deși părea cu totul altfel — abundență de plante tropicale: smochini, lămâi portocali, bananieri, rodii, etc — mă cuprinse o senzație comparabilă cu aceea avută în prima dimineață la hotel. Numai că expresia „déja vu" este improprie dat fiind că nu voi călca pe aici decât peste șaptezeci și cinci de ani.

Dar cum paradoxul ăsta mă amețea, îl alungai coborând pe scara exterioară și traversai curtea interioară care era umedă; trecui pe lângă straturile de flori și scaunele albe, pe sub arcade tăiate într-un hățiș des, în jurul fântânii cu jet de apă dominat de statura unei femei goale care ținea un vas pe cap. Un canar galben țâșni la câțiva pași de mine dispărând într-un tufiș. Trecând pe lângă un măslin, o mișcare mă făcu să-mi ridic ochii și

tare mirat văzui un papagal cu penaj multicolor, cocoţat pe o creangă, care tocmai îşi făcea toaleta. Îi zâmbii, iar zâmbetul meu înglobă lumea asta nouă şi un val de bucurie mă compleşi.. Dormisem, mă trezisem fără migrenă şi mă duceam acum s-o văd pe Elisa!

Nu eram deloc abătut când intrai în salonul trist şi tăcut şi mai că-mi venea să fluier vesel pentru a rupe tăcerea. Numai când mă pomenii în faţa uşii, mă cuprinse iarăşi nesiguranţa. Era încă prea devreme? Va fi tulburată, iritată chiar, dacă voi ciocăni la uşa ei la ora asta? Nu voiam s-o trezesc. Aşa că, trebuia să mă gândesc cu mintea limpede pentru a înţelege că ar fi fost în zadar dacă plecam nădăjduind într-o revedere ulterioară. Dacă aşteptam ca toată lumea să se trezească, mama ei şi Robinson mi-ar bara din nou drumul. Inspirai, ridicai pumnul spre lemnul întunecat al uşii, privind fix câteva clipe placa metalică pe care era înscris numărul camerei, şi bătui.

Prea timid, mă gândii. N-avea cum să audă. Dar nu îndrăzneam să bat mai tare, fiindu-mi frică să nu trezesc pe altcineva dintr-o cameră învecinată, care să iasă afară curios să vadă despre ce este vorba. Alături, se putea foarte bine, să doarmă mama ei; era chiar probabil. *Doamne,* mă gândii. Şi dacă doamna McKenna ţinuse să înnopteze în camera fiicei sale?

Întorceam toate gândurile aste negre pe toate părţile, când auzii vocea Elisei de cealaltă parte a uşii:

— Da? întrebă ea încet.

— Eu sunt, spusei.

Nici un moment nu-mi trecu prin cap că s-ar putea să nu ştie despre care „eu" era vorba.

Dar ea ştia. Auzii zgomotul zăvorului, uşa se deschise şi ea îmi apăru într-un neglijeu şi mai drăguţ decât îmi închipuisem: de un bordou pal, cu guler de dantelă şi benzi de dantelă verticale în faţă. Părul îi cădea pe umeri într-o cascadă brună-aurie, iar ochii gri-verzi mă fixau cu un aer sumbru.

— Bună ziua, spusei.

Mă privea tăcută. Murmură, în cele din urmă:

— Bună ziua.

— Pot să intru?

Ezită, dar simţeam că nu era vorba de ezitarea unei femei pentru care a intorduce un bărbat în camera ei în împrejurări puţin convenabile ar contrazice uzanţele. Era mai mult ezitarea unei femei care se întreba dacă voia să se lase antrenată mai departe într-o afacere care deja o costase mult.

După momentul de ezitare, se dădu înapoi şi mă lăsă să intru. Închise uşa şi se întoarse pentru a mă privi. Pare atât de obosită, îmi zisei, atât de tristă.

Mă pregăteam să-i cer iertare, când ea vorbi:

— Aşezaţi-vă, vă rog.

Se întâmplă câteodată să simţi, efectiv, cum ţi se strânge inima. Vorbesc în cunoştiinţă de cauză, pentru că aşa mi se întâmpla în acel moment. Urma să asist la scena finală, cu adio formulat cu mare grijă? Înghiţii în sec mergând spre un scaun.

În anticameră nu era aprinsă nici o lumină; era plină de umbre mari. Presimţirea unei nenorociri mă înfioră, aşteptând să se aşeze. Când se instală pe marginea canapelei, mă lăsai pe scaun cu sentimentul că în scena care urma, nu ştiam nimic despre dialog şi nici despre acţiune.

Ea îşi ridică ochii şi mă privi.

— Ce este? întrebai văzând-o că nu se hotăra să vorbească.

Suspin plictisit, descurajat. Scutură din cap.

— Nu ştiu de ce fac toate astea, spuse cu durere în glas. Nu am mai făcut aşa ceva niciodată în viaţa mea.

Ştiu, zisei în sinea mea. Din fericire, rămăsei cuminte. Dar mă aşteptaţi, era să zic. Renunţai numaidecât. Mai bine nu spuneam nimic.

În vocea ei era o undă de provocare când spuse:

— Creierul meu îmi spune că noi ne-am întâlnit pentru prima oară pe plajă aseară, iar până atunci eram nişte străini unul pentru celălalt. Creierul îmi spunea că nu aveam nici un motiv să mă port cu dumneavoastră aşa cum am făcut-o. Absolut nici un motiv.

Se uită la mâini şi vocea îi pieri. După un timp, ce mi se păru interminabil, adăugă fără să-şi ridice ochii:

— Şi totuşi o fac.

— Elisa...

Voiam să mă ridic.

— Nu, nu vă mişcaţi, zise ridicându-şi numaidecât ochii. Aş dori să fie... o anumită distanţă între noi. Nu vrau nici măcar să văd clar. Numai când vă văd chipul...

Se întrerupse şi respiră adânc.

— Aş vrea doar să mă gândesc, zise.

Aşteptai în linişte o analiză, o explicaţie care să-mi permită să înţeleg unde bătea. Nimic însă, aşa că ea formulase mai mult o dorinţă decât un proiect.

După un alt timp, lung şi acesta, îşi ridică din nou capul şi se uită la mine.

— Şi deseară mai trebuie să şi joc. Dar cum credeţi că voi putea?

— Veţi putea, zisei. Veţi fi sublimă.

Parcă ar fi clătinat din cap.

— Veţi putea, repetai. Voi fi acolo.

Emise un sunet nu prea vesel.

— Ceea ce nu va ajuta nicicum.

Mă privi tăcută, întinse mâna dreaptă şi trase de firul care acţiona comutatorul lămpii de pe birou. Clipii din cauza luminii.

Continua să mă privească la lumină cu o expresie greu de descifrat. În ciuda gravităţii ei, sesizai un început de acceptare. Cuvântul e poate prea tare, să zicem toleranţă. Măcar ştiam că eram iar la acest nivel.

Aplecă din nou capul.

— Îmi pare rău, zise. Iată-mă iar că vă privesc îndelung. Nu ştiu de ce, dar nu mă pot abţine.

Oftă.

— De fapt, ştiu, bineînţeles, zise. Este chipul dumneavoastră.

Îşi ridică privirea.

— În spatele înfăţişării frumoase se află ceva. Dar ce?

Voiam să spun, sau să fac ceva, dar nu ştiam ce. Mi-era frică să nu bat cu bâta în baltă.

Îşi privea iar mâinile.

— Credeam că eu cunosc lumea, zise. Lumea mea, în orice caz. Credeam că mă adaptasem la cele mai neînsemnate ritmuri ale ei.

Scutură din cap.

— Şi iată că mi se întâmplă un lucru incredibil.

Avusesem de gând să-i respect dorinţa — să păstrez distanţa — dar înainte de a înţelege ce făceam, mă pomenii mergând spre ea. Mă privea cum mă apropiam, nu prea jenată, după câte vedeam, dar nici cu plăcere. Mă aşezai lângă ea pe canapea şi zâmbii cu toată blândeţea de care mă simţeam eu în stare.

— Îmi pare rău că nu aţi dormit, îi zisei.

— Se vede chiar atât de mult? întrebă, iar aşa îmi dădui seama cu adevărat că nu dormise.

— Nici eu nu prea am dormit, îi spusei. Am stat mult şi... m-am gândit.

Credeam că nu era indicat să menţionez ceea ce scrisesem.

— Şi eu, zise. Vorbele ei ar fi putut să ne apropie, dar între noi mai exista o barieră.

— Şi la ce concluzie aţi ajuns?

— Că totul este prea complicat, zise ea, şi am renunţat să înţeleg.

— Nu, exclamai. Nu e complicat deloc, Elisa. E simplu. Era scris să ne întâlnim.

— De ce? întrebă aproape dureros.

Nu-i puteam da nici o explicaţie, nu-mi îngăduiam acest lucru.

— Mi-aţi spus că mă aşteptaţi, răspunsei evaziv. Îmi pare că acest lucru poartă marca destinului.

— Sau a unei incredibile coincidenţe.

Îmi trecu un cuţit prin inimă.

— Nu credeţi ceea ce spuneţi, zisei.

— Nu ştiu ce să cred, răspunse.

— De ce mă aşteptaţi?

— Îmi veţi spune de unde veniţi? ripostă.

— V-am spus.

— *Richard!*

O spusese fără supărare, dar cu un accent sigur de reproş.

— Vă promit să vă spun la momentul potrivit. Nu pot să vă spun acum pentru că... îmi caut vorbele potrivite... s-ar putea să vă tulbure.

— Să mă tulbure?

Râsul fu scurt şi cu o nuanţă de amărăciune.

— Cum aş putea fi mai tulburată decât sunt? Aşteptai atât de mult să se hotărască, încât crezui că trebuia să renunţ, că nu-mi va spune. În cele din urmă, rupse tăcerea întrebându-mă direct:

— N-o să râdeţi?

— E de râs?

Îmi pare rău că nu mi-am reţinut replica.

Din fericire nu se supără, iar un zâmbet îi îndulci chipul.

— Într-un fel, zise ea. Oricum, e neobişnuit.

— Să vedem.

Ezita încă. În sfârşit, se ridică pentru a înfrunta propria-i mărturisire şi începu:

— Este o poveste în două părţi. La sfârşitul anilor '80, nu-mi aduc aminte exact data, eu împreună cu mama am dat mai multe spectacole în Virginia City.

Noiembrie 1887, îmi amintii numaidecât.

— Într-o seară, după spectacol, continuă, nişte oameni aduseră o bătrână indiancă la hotelul la care trăsesem. Ei mi-au spus că ştia să prezică viitorul şi atunci, în glumă, i-am cerut să-l ghicească pe al meu.

Inima-mi începu să bată din nou cu putere.

— Mi-a spus că la vârsta de douăzeci şi nouă de ani, voi întâlni băr...

Se opri.

— ...un bărbat, se corectă. Că va veni spre mine...

Trase brusc aer în piept.

— ...în împrejurimi foarte ciudate.

Îi priveam profilul minunat şi aşteptam. Dar cum nu mai zicea nimic, o îndemnai să continue.

— Şi a doua parte?

Reluă povestea numaidecât.

— În trupa noastră se află o costumieră a cărei mamă era țigancă. Ea pretinde că are — cum să spun? — puterea de prezicere.

Inima parcă încetase să bată.

— Și ce-i cu asta? întrebai încet.

— Acum șase luni ea mi-a zis...

Se opri, încurcată.

— Vă rog, spuneți-mi.

Ezită, apoi se hotărî din nou să vorbească.

— Că voi întâlni pe acest... bărbat în noiembrie.

I se puse un nod în gât.

— *Pe o plajă,* mai adăugă.

Nu mai eram în stare să spun nimic. Miracolul care se produsese în viața mea părea acum contrabalansat de miracolul care avusese loc în viața ei. Nu pentru că aș fi crezut că eram singurul bărbat din lume care o putea face fericită, departe de mine acest gând. Numai că simții un fel de respect amestecat cu teamă în fața fenomenului întâlnirii noastre.

Ea reuși să vorbească înaintea mea. Făcu un gest cu mâna dreaptă, un gest de neînțelegere.

— La vremea aceea, nici nu bănuiam că vom veni aici pentru o avanpremieră cu Ministrul. Invitația a venit mult mai târziu. Și eu nu am făcut niciodată legătura între Coronado și ceea ce îmi spusese Maria.

Părea adâncită în amintire.

— Abia când am ajuns la hotel mi-am amintit totul. Priveam pe această fereastră, colo, marți după amiază, când, deodată, plaja mi-a amintit ceea ce-mi spusese Maria — apoi ceea ce-mi spusese bătrâna indiancă.

Se întoarse spre mine, mă privi cu un aer acuzator, deși era o foarte blândă acuzație.

— Din acel moment, îmi zise, mă port într-un mod foarte ciudat. În reprezentația de ieri am jucat foarte prost.

Îmi amintii remarca lui Robinson.

— Săream pasaje întregi din text, aveam pierderi de memorie — toate relele. Și mie asta nu mi se întâmplă niciodată. *Niciodată.*

Clătină din cap.

— Şi totuşi mi s-a întâmplat ieri, continuă ea. Nimic nu-mi reuşea. Nu mă gândeam decât la un lucru: că eram în luna noiembrie şi că mă găseam aproape de o plajă şi că mi se spusese, şi nu o dată, ci de două ori, că voi întâlni un bărbat în acest timp, într-un loc ca acesta. Nu *voiam* să întâlnesc un bărbat. Vreau să spun...

Aici se opri şi o simţii enervată, fiindcă îşi trădase un gând. Făcu un gest cu amândouă mâinile, ca pentru a infirma această mărturisire.

— Oricum, zise ea, acesta este motivul pentru care v-am întrebat „dumneavoastră sunteţi?" — ceea ce n-aş fi făcut niciodată în condiţii normale.

Clătină încă odată din cap, gemând.

— Când aţi zis „Da" era să leşin.

— Era să leşin şi eu când aţi spus „dumneavoastră sunteţi?".

Mă privi cu mare atenţie.

— Nu ştiaţi că vă aşteptam?

Nu ştiam dacă făcusem o mare greşală, dar, oricum ar fi fost, era prea târziu să mai dau înapoi.

— Nu, zisei.

— Atunci de ce aţi spus „Da"?

— Ca să mă acceptaţi. Credeam foarte tare că era scris că ne vom întâlni. Numai că nu ştiam că mă aşteptaţi.

Mă privi scrutătoare.

— De unde veniţi, Richard? mă întrebă.

Era să-i zic. Îmi părea atât de firesc atunci, încât era să-i spun adevărul. Dar în ultima clipă, o voce interioară mă opri, făcându-mă să înţeleg că una era să ţi se prezică viitorul de către o bătrână indiancă şi o costumieră ţigancă şi cu totul altceva să vezi viitorul încarnat brusc de cineva care vine de acolo.

Dar cum eu tăceam, ea suspină, atât de amarnic, încât mi se strânse inima.

— Iată-l din nou, zise ea. Norocul acela cu care vă învăluiţi. *Misterul.*

— Eu vreau doar să vă protejez.

— Dar de *ce?*

Eram din nou nevoit să tac, neputând să-i ofer un răspuns satisfăcător.

— Nu știu, spusei în cele din urmă.

Fiindcă se îndepărtă de mine, adăugai repede:

— Simt eu că v-ar face rău și n-aș suporta.

Îi căutai mâna.

— Vă iubesc, Elisa.

Nu apucai s-o ating, că se și ridică și îndepărtă de canapea cu pași nervoși.

— *Nu fiți nedrept,* zise ea.

— Îmi pare rău. Numai că...

Ce să-i spun?

— ... că m-am angajat pe deplin și mi-este greu...

— *Eu nu pot să mă angajez în orice ar fi,* hotărî ea.

Rămăsei buimăcit, învins. Privind-o. Stătea lângă fereastră, cu brațele încrucișate, cu privirea pierdută spre mare. Era foarte încordată, chinuită de ceva pe care, cu prețul unui efort imens, îl ținea închis în străfundul ei. Ceva ce eu nu puteam să sper că îl voi atinge vreodată, fiindcă nu știam ce ar putea fi. Știam doar că din acest sentiment de afinitate nu mai rămânea nimic, sentiment ce, cu doar câteva clipe înainte, îmi păruse atât de puternic.

Cred că a simțit cât eram de abătut; a simțit, în orice caz, că mă pusese la punct cu prea mare duritate, căci îmi spuse cu mai multă blândețe:

— Nu vă neliniștiți. Nu e vorba de dumneavoastră. Nu e vorba că nu aș fi... atrasă de dumneavoastră. Sunt, este evident.

Un geamăt ușor îi scăpă întorcându-se spre mine.

— Dacă ați ști cum am trăit, zise. Dacă ați ști cât de diferită este atitudinea mea față de dumneavoastră în comparație cu tot ce am făcut eu în trecut...

Știu, îmi zisei, dar asta nu mă consolă.

— Ați văzut ce efect a avut prezența dumneavoastră asupra mamei mele aseară, zise. Și invitația pe care v-am făcut-o să cinați cu noi. Ați văzut cum a reacționat impresarul meu. Erau *năuciți;* alt cuvânt nu există.

Emise un sunet în care se amestecau durerea și amuzamentul.

— Şi totuşi nu erau atât de năuciţi ca mine.

Nu răspunsei. Nu vedeam ce aş mai putea să-i spun. Îi spusesem ce aveam să-i spun, îmi pledasem cauza. Nu-mi rămânea decât să plec şi să-i las timp. Timp, mă gândii; mereu timp. Timpul care mă apropiase de ea. Timpul care, acum, trebuia să mă ajute s-o cuceresc.

— Găsesc angajarea dumneavoastră... măgulitoare, spuse ea într-un mod prea formal ca să mă simt încredinţat. Cu toate că abia vă cunosc, e ceva la dumneavoastră ce n-am mai văzut niciodată la nici un bărbat. Ştiu că nu-mi vreţi răul; aş putea spune chiar că... am încredere în dumneavoastră.

Mărturisirea aceasta o uimea pe ea însăşi, ceea ce este foarte grăitor în ceea ce priveşte atitudinea ei faţă de bărbaţi timp de ani şi ani.

— Dar să mă angajez? urmă ea. Nu.

Trebuie să fi arătat foarte întristat, fiindcă imaginea ce i-o ofeream păru s-o emoţioneze şi veni să se aşeze lângă mine. Zâmbi şi, cu greu, îi zâmbii şi eu.

— Vă daţi seama?... începu. Nu, n-aveţi cum, dar m-aţi crede dacă v-aş spune că este aşa — că este de-a dreptul incredibil ca un bărbat să fie aşezat lângă mine în camera mea de hotel? Şi ca eu să-l primesc în neglijeu? Între patru ochi? E ceva... *supranatural,* Richard.

Zâmbetul ei încerca să mă facă să înţeleg cât de supranatural putea să fie. dar evident, o ştiam deja şi n-aveam de ce să mă bucur.

Exclamă stupefiată:

— Nu puteţi rămâne aici. Dacă intră mama şi vă găseşte aici, la această oră, cu mine în cămaşă de noapte şi un halat, va... va *exploda.*

Comicul acestei imagini ne frapă pe amândoi, căci izbucnirăm simultan în râs.

— Opriţi-vă, mi-o reteză. Doarme alături şi poate să vă audă.

În romanele de dragoste, râsul împărtăşit de un bărbat şi o femeie se termină invariabil prin nişte priviri intense, îmbrăţişări pline de fervoare şi de sărutări pătimaşe. Pentru noi, nimic din toate acestea. Redevenirăm serioşi,

apoi ea se ridică şi zise:

— Trebuie să plecaţi, acum, Richard.

— Am putea lua micul dejun împreună? întrebai.

Şovăi înainte de a opina din cap, apoi zise:

— Mă duc să mă îmbrac.

Aş fi vrut să mă simt victorios. O privii străbătând camera, intrând în camera ei şi închizând uşa.

Rămăsei cu ochii aţintiţi asupra uşii. Între noi exista acest zid reprezentat de originile şi modelul ei de viaţă; de ceea ce era ea. Ceea ce nu simplificase prin nimic situaţia. O himeră mă făcuse să mă îndrăgostesc de o fotografie şi să călătoresc în timp până la ea. O avertizase poate o altă himeră de venirea mea.

Aşadar aceasta era dura realitate. Numai acţiunile concrete pot de-acum să determine viitorul nostru.

Panoul de deasupra uşii purta înscrisul: „Sala Micului Dejun". Trecurăm pe sub mica boltă de la intrare, iar un omuleţ îmbrăcat într-un costum negru, proaspăt călcat, ne îndrumă spre o masă.

Sala nu avea cum să arate mai diferită de ceea ce era — vreau să zic, de ceea ce va fi. Numai lambriurile de pe tavan sunt aceleaşi. Nu mai sunt arcurile periferice, iar încăperea e mult mai mică decât cea pe care o port în amintire. Ferestrele sunt mai scunde şi mai strâmte, cu storuri veneţiene de lemn şi mai sunt şi mese, şi din cele rotunde şi din cele pătrate, acoperite de feţe de masă albe pe care erau aşezate vaze cu flori proaspete.

Trecând pe lângă una din mese, un omuleţ corpolent cu păr blond buclat, sări în picioare şi prinse mâna Elisei, pe care i-o sărută manierat; actor, fără îndoială. Elisa mi-l prezentă ca fiind d-l Jepson. Domnul Jepson mă scrută cu o curiozitate nu dusimulată înainte şi după ce-i declinarăm invitaţia de a ne aşeza la masa lui.

Şeful de sală ne însoţi până la o masă de lângă fereastră, se înclină cu un surâs crispat şi fără căldură şi plecă. Aşezându-mă, înţelesei de ce încăperea părea mai

mică: în locul în care mă aşezasem odată se afla o verandă exterioară mobilată cu balansoare.

Văzui cu coada ochiului că domnul Jepson era cu ochii lui porcini aţintiţi tot timpul asupra noastră.

— Se pare că vă compromit din nou, spusei. Îmi cer iertare.

— Răul e deja făcut, Richard.

Trebuie să spun că nu-şi prea făcea probleme şi nu părea să acorde o atenţie exagerată părerii proaste ce ar putea s-o aibă ceilalţi despre ea. Încă un punct bun pentru ea. Ca şi cum ar mai avea nevoie!

Când luai şervetul, rulat în cornetul din farfuria ce o aveam în faţă, auzii, la câţiva paşi, cum un bărbat zicea cu voce puternică:

— Naţiunea noastră are forţa a şaptezecişicinci de milioane de suflete, domnule.

Cifra mă surprinse. Un plus de o sută de milioane în cei şapte zeci şi cinci ce aveau să vină? mă gândii. Dumnezeule!

Astfel, n-auzii întrebarea Elisei. Mă scuzai.

— Vă e foame? repetă.

— Începe, zisei.

Îi zâmbii.

— Astăzi repetaţi? o întrebai.

Înclină capul.

— Da.

— Şi...

Nu era prea uşor.

— ...aveţi încă de gând să.. părăsiţi hotelul după reprezentaţie?

— Aşa este prevăzut, zise.

Mă uitai la ea, cuprins de o derută subită, incontrolabilă. Ştiu că o remarcă, dar că, de data aceasta nu reacţionă. Îşi întoarse faţă către fereastră, iar eu încercai să-mi concentrez atenţia pe carte, dar literele-mi jucau în faţa ochilor. Poate trăim ultimele clipe împreună, îmi ziceam.

— *Nu.* Alungai acest gând întunecat. Nu eram gata să depun armele. *Relaxează-te.* Ai tot timpul, îmi zisei. Îmi

înăbuşii un zâmbet. Ani la rând avusese în faţa ochilor această frază scrisă pe un carton prins pe peretele biroului meu, la Hidden Hills. Văzându-l mereu, mă ajuta nu numai mental ci şi visceral. Şi amintindu-mi-l acum avea acelaşi efect benefic. Totul va fi bine, îmi zisei; vei găsi o soluţie.

Nu servea la nimic. Cartea se înceţoşea din nou în timp ce mintea mea nesuferită de scriitor se ocupa cu improvizarea unei sumbre drame victoriene intitulată *Destinul meu.* În această melodramă, Elisa părăseşte hotelul în această seară şi mă lasă aici. Peste treizeci de ani, bătrânul ramolit cu păr alb care sunt eu, bălmăjind despre o dragoste imposibilă îşi pune capăt zilelor. Aici zace cel mai mare păgubos al secolului. Groapa comună. Câinii îşi îngroapă oasele dimpreună cu ale mele. Imaginea era atât de grotească şi, în acelaşi timp, atât de oribilă, încât nu ştiam dacă trebuia să râd sau să plâng. Scăpai din această dilemă, nefăcând nici una nici alta.

— Richard, aţi...?

Vocea îi fu acoperită de o voce de bărbat:

— A, bună ziua, domnişoară McKenna!

Un bărbat corpolent (toţi bărbaţii să fie corpolenţi în această epocă?) se apropia de masă zâmbind mieros Elisei.

— Mă prind că totul se petrece cum nu se poate mai bine, zise.

— Da, mulţumesc, domnule Babcock, răspunse ea.

Îl măsurai fără să vreau, uimit să-l văd în ciuda stării mele deprimate. Elisa făcu prezentările, iar el îmi strânse mâna — şi credeţi-mă, puţine senzaţii se pot compara cu aceea a unei strângeri de mână viguroase a unui bărbat pe care, până în acel moment, l-aţi considerat răposat de mult timp.

În timp ce-i explica Elisei cât de „însufleţită" era toată lumea ştiind că va vedea piesa în această seară, mă revăzui aşezat în acel beci sufocant, citind scrisorile îngălbenite, scrise la maşină, pe care, în marea lor parte, nici nu se gândise să le trimită, darămite să le dicteze. Acest paradox, ca şi celelalte, mă tulbură mai mult decât orice altceva, şi mă străduii să-l alung din gândurile mele.

După plecarea lui Babcock, mă uitai din nou la Elisa. Văzând cum reacţionează la propria-mi expresie, înţelesei că eu nu făceam nimic pentru ca ea mă iubească. Dacă mai rămâneam aşa, buimac, deprimat, se va sătura, oricare ar fi fost sentimentele pe care le nutrea faţă de mine.

— Aseară avusei parte de o frumoasă cursă de urmărire, îi spusei străduindu-mă să pară o remarcă glumeaţă.

— Adevărat?

Ea schiţă un surâs uşor, absolut fermecător.

Când îi povestii cum îl urmărisem pe Robinson, zâmbetul i se lărgi pe deplin.

— Îmi pare foarte rău, zise. Trebuia să mă gândesc că ar fi în stare de ceva asemănător.

— De ce a luat o cameră la un etaj atât de sus? întrebai.

— Aşa face mereu. Urcă şi coboară scările în fugă pentru a-şi păstra, cum zice el, „vigoarea fizică".

Zâmbii şi era să clatin din cap cu gândul la corpolenţa lui.

— Ce crede el despre mine, după părerea dumneavoastră? întrebai.

Ridicai mâna înainte de a vorbi.

— Nu, la urma urmelor, prefer să nu ştiu.

— Vorbiţi-mi despre ce scrieţi, zise.

Avusei impresia că mă întreba din politeţe, dar nu mai eram în măsură să-i judec motivaţiile.

— Ce vreţi să ştiţi? întrebai.

— Ce aţi scris.

— Acum scriu o carte.

Eram prea încordat, mă relaxai. Ce riscam dacă îi ziceam?

— Despre ce este vorba? mă întrebă.

— Este o poveste de dragoste.

— Mi-ar plăcea s-o citesc când va fi gata, zise.

— Vă voi da-o când voi şti cum se termină.

Zâmbi uşor.

— Nu ştiţi încă?

Simţii că mă aventurasem până la limită şi o dresei spunând:

— Nu, nu ştiu niciodată până ajung să scriu finalul.

— Curios, zise. Credeam că aveţi nevoie să ştiţi încotro merge toată povestea.

Asta pentru că tu credeai că ştii exact încotro merge povestea ta, mă gândii.

— Nu întotdeauna, zisei.

— Oricum ar fi, aş dori să citesc cartea când o veţi termina de scris.

S-o citeşti? îi spusei în gând, dar tu o *trăieşti.*

— Promit, îi zisei.

Mă întrebai, însă, dacă oi avea vreodată curajul să i-o dau s-o citească. E vremea să schimb subiectul, îmi sugeră o voce interioară.

— Aş putea să vă urmăresc în timpul repetiţiei de astăzi?

Se încruntă. Făcusem vreo gafă?

— N-aţi putea aştepta până deseară? întrebă în sfârşit.

— Dacă vreţi neapărat.

— Nu vreau să fiu dezagreabilă, îmi zise. Numai că... ei bine nu-mi place să fiu privită de oameni din exterior atunci când...

Se-ntrerupse văzându-mi reacţia.

— Nu este cuvântul cel mai potrivit, zise. Ce încerc eu să vă spun este că...

Îşi căută cu greu cuvintele.

— ... această situaţie mă tulbură. N-aş putea să lucrez dacă mă priviţi.

— Înţeleg. Cunosc această nevoie pe care o simţiţi, ca actriţă.

Aici, oricum, nu minţeam.

— Voi fi fericit în aşteptarea acestei seri, spusei. Nu, nu e adevărat. Nu voi fi fericit deloc, dar voi aştepta. Pentru a vă face plăcere.

— Sunteţi prea înţelegător, spuse ea.

Nu, nu sunt, spusei în gând. Eu aş vrea să ne legăm amândoi cu nişte cătuşe.

4

Ce a urmat pe parcursul micului dejun nu mai prezintă nici un interes. În primul rând, n-am mai scos o vorbă, sala devenind din ce în ce mai zgomotoasă pe măsură ce noi clienţi soseau pentru a lua micul dejun. Această epocă este într-adevăr dominată de hrană. Oamenii îşi pun în funcţie tubul digestiv de cum se scoală şi îl menţin în funcţiune toată ziua, până noaptea târziu. Credeam că stomacul mi se normalizase, dar până când încăperea începu să se umple de mirosurile amestecate de jambon, fripturi, cârnaţi, ouă, lapte, cafea, etc. Dar mă liniştii văzând că Elisa nu mânca mai mult decât mine, iar masa nu ţinu mult.

Când ieşeam din sala micului dejun şi ne pregăteam să străbatem rotonda, îmi spuse:

— Acum trebuie să mă pregătesc pentru repetiţie. Începem la ora nouă şi jumătate.

Cred că era pentru prima dată când nu lăsai să se vadă panica pe care o simţeam cum creştea în mine.

— Veţi fi liberă pe parcursul zilei? întrebai cu o voce care mie mi se păru destul de calmă.

Ea mă privi, parcă încercând să-mi cântărească vorbele; poate chiar locul pe care îl ocupam în viaţa ei.

— Dacă este cu putinţă, adăugai. Ştiţi prea bine că vreau să fiu cu dumneavoastră.

Vorbi într-un târziu.

— Veţi fi liber la ora unu?

Zâmbii.

— Programul meu este încărcat. Constă în a vă vedea ori de câte ori îmi va fi cu putinţă.

Din nou, privirea aceea; examinarea intensă a feţei mele, ca pentru a căuta pe ea răspunsul la toate întrebările pe care n-avea cum să nu le pună. Nu ştiu cât dură acest moment, dar pentru mine fu îndelungat. Nu-i pusei capăt în nici un fel, fiindcă simţeam că aceste clipe erau cruciale

pentru ea şi că era de ajuns o vorbă de a mea pentru a le distruge.

Într-un târziu, aruncă o privire spre curtea interioară şi se uită apoi la mine.

— Acolo? mă întrebă. Lângă fântână?

— Lângă fântână, la ora unu, spusei.

Îmi întinse mâna; o luai cât mai uşor posibil, o dusei la buze şi o sărutai.

Rămăsei nemişcat, sorbindu-i din ochi fiecare mişcare, cât de măruntă, pe când se îndepărta. Un cuţit parcă mă străpunse când dispăru în salon. Încă patru ore de aşteptare. Nu puteam să-mi închipui că am putea fi despărţiţi atâta timp. Desigur, aseară despărţirea fusese mai lungă, dar dormisem.

Dormisem. De atunci, abia acum, avusei vreme să iau în seamă condiţia mea fizică. Cu ochii închişi adresai o rugăciune de mulţumire puterii care mă atinsese cu graţia ei miraculoasă, deoarece nu mă încercase nici cea mai neânsemnată durere de cap. Nu am cum să transmit efectul pe care îl producea asupra mea. Numai cineva care a trăit o asemenea experienţă ar putea să înţeleagă ce simţeam eu şi ce simt în continuare. Ieri dimineaţă, deşi eram într-o altă epocă, m-am trezit cu migrena obişnuită, paralizantă, simtomul familiar al maladiei mele.

În dimineaţa aceasta, nimic. Mergeam spre recepţie zâmbind şi-l întrebai pe funcţionar dacă puteam cumpăra câteva efecte de toaletă. Îmi spuse că la subsol, lângă scară, se găsea o farmacie-bazar. dar deschidea la ora nouă.

Rezistai tentaţiei de a-i cere o cameră şi de a semna în registru. Puteam? Sau aş fi fost împiedicat de ceva anume? Hotărâi să nu-mi încerc norocul şi pornii spre scară, după ce îi mulţumii.

Coborând mă gândeam la Elisa şi realizai că ori de câte ori mă gândeam la ea, o făceam numai prin prisma relaţiilor ei cu mine. Trebuia să încep să mă gândesc la ea şi din unghiul propriei sale existenţe. Dacă vreau s-o cuceresc, trebuia să nu mă mai gândesc la ea doar în termenii unei iubiri oarbe şi necondiţionate. N-o cunosc

decât de câteva ore. În spatele ei se profilează douăzeci şi nouă de ani de care trebuie să ţin cont.

Farmacia-bazar este situată în locul în care îmi aminteam că fusese o agenţie imobiliară. Aşteptai vreo cinci minute în faţa uşii până la deschidere. Trecură pe acolo, în acest răstimp, mai mulţi bucătari chinezi sporăvăind pe limba lor. În sfârşit, cel de la farmacie descuie uşa. Era un om destul de micuţ, brunet, şi purta o cămaşă cu guler înalt care părea făcut din celuloid, o cravată neagră subţire şi o haină de muselină albă cu revere înguste. Se vedea că îşi lăsa mustaţă, după buza superioară, care părea mai degrabă murdară decât acoperită de păr. Deci, era un tinerel.

Dacă nu observam acest amănunt, cu greu îi puteam da o vârstă, pentru că, la fel ca mai toţi bărbaţii de toate vârstele din această epocă, arbora un aer foarte serios, ca şi cum era convins că se înhăma la o treabă îndelungată şi dificilă. Mă întâmpină cu un „Bună ziua" nu neapărat rău, dar scurt şi parcă spunând „Să vedem despre ce-i vorba", din lipsă de timp. Tinerelul ăsta vrea să ajungă cineva.

În timp ce mă servea, — cerusem un aparat de ras cu pămătuf, un castron şi săpun, un pieptăn şi o perie de păr, o periuţă de dinţi, pudră de dinţi şi un stilou — avusei destul timp să fac inventarul.

Pereţii erau acoperiţi de afişe publicitare: *Vopsea capilară Damschinsky; Pentru durerile dumneavoastră, Orangia uşurează / revigorează / vindecă; Bromo-Chinină pentru guturai; Celeri / vindecă de constipaţie* — această ultimă problemă trebuie să fie preocupantă având în vedere cum se mănâncă. Mai erau zeci de alte lucruri, dar nu are rost să le înşir aici; aceasta nefiind o lucrare istorică, nu, o istorie personală. Mă voi mulţumi să spun că etajerele şi vitrinele erau înţesate cu flacoane şi cutii de toate formele şi mărimile.

Aruncai o privire la pendula de pe perete şi mă mirai să aflu că era nouă şi unsprezece. În mare grabă îl întrebai

pe vânzător dacă prin apropiere se găsea vreun magazin de unde aş putea cumpăra „lenjerie pentru bărbaţi". Aşa mă exprimai; ceva în mine are ceva de „sfârşit de secol", aşa cred.

Se poate să fi exagerat pentru că vânzătorul păru să-şi reprime pofta de a zâmbi informându-mă că un magazin de „efecte masculine" se găsea lipit de farmacia-bazar.

Cumpărai la repezeală desuuri şi şosete, apoi, în ultimul moment, o cămaşă albă, după care scosei hârtia de zece dolari şi o pusei pe tejghea.

— Hm, făcu vânzătorul. N-am mai văzut din asta de multişor.

La naiba! îmi zisei. Banii mei ieşiseră din uz? Începeam să intru în panică. Ştiam că trebuia să semnez în registru la ora nouă şi optsprezece şi eram disperat că nu voi fi în stare s-o fac exact atunci şi se va întâmpla ceva groaznic; tot edificiul prezenţei mele în 1896 se va prăbuşi precum un castel de cărţi.

Din fericire, vânzătorul încasă bancnota fără alt comentariu, îmi puse cumpărăturile într-o pungă şi-mi dădu restul. Cu toată angoasa, n-aveam cum să nu fiu impresionat de suma plătită, care era sub cinci dolari. Dând din cap, ieşii din magazin şi o luai numaidecât pe culoarul care ducea la scară.

Ajuns aici, mi-era aşa frică să nu ratez ora semnării, încât urcai în viteză, traversai rotonda din câţiva paşi, oprindu-mă, cu pulsul accelerat, în faţa recepţiei. Era trecut de nouă şi un sfert.

Recepţionerul se apropie şi-i cerui o cameră.

— Da, domnule. Acum aţi sosit?

După cum se uita la mine, întrebarea denota mai mult sfidare decât curiozitate; înfăţişarea mea îi părea foarte suspectă.

Mă mirai cu câtă uşurinţă minţii; povestea mea curse spontan, fără să fie dezminţită nici de voce, nici de gesturi, nici de mimică. Fusesem atât de bolnav aseară încât petrecusem noaptea în camera unui prieten, iar acum mă simţeam ceva mai bine, destul ca să pot să iau o cameră numai pentru mine.

Poate că recepționerul nu fu păcălit întrutotul, dar nu se simți atât de sigur pe el ca să mă ia la întrebări. Întoarse spatele, cercetă rafturile cu chei și, când se întoarse la mine, îmi puse în față o cheie.

— Poftim, zise. O cameră cu un pat; trei dolari pe noapte; în plus, folosirea băii. Puteți semna în registru acum, domnule?

Îmi oferea stiloul.

Priveam cheia, încremenit. Numărul 420. Eram din nou dezorientat, ca și cum vederea acestei chei, într-o clipă, anulase toată munca de adaptare pe care credeam că o dusesem la bun sfârșit.

— Aă... Sunteți sigur? bânguii.

— Poftim?

Nu știu de ce acest moment mi se păru terifiant. Eram acolo, în 1896. Urma să mă reîntâlnesc cu Elisa la ora unu și, deși mai erau multe de făcut, relația era cât se poate de solidă. Totuși, eram atât de năucit de implicațiile acestui număr de cameră diferit încât eram paralizat de frică.

— Sunteți sigur că este cheia potrivită? întrebai.

Vocea îmi tremura și era prea sonoră.

— Cheia potrivită, domnule?

Recepționerul mă privea ca pe unul care își pierduse uzanța facultăților mentale.

Numai Dumnezeu știe ce aș fi zis sau ce aș fi făcut dacă nu ar fi trecut pe acolo un alt angajat al hotelului, n-ar fi privit cheia și n-ar fi luat-o cu un gest nonșalant.

— O, dezolat, domnule Beals, zise. Această cameră este rezervată. Am uitat să pun un bilețel în raft.

Scăpai un oftat de ușurare. Recepționerul aruncă o privire furibundă spre colegul său, apoi, după ce se uită la mine încruntat, se întoarse pentru a lua altă cheie. Realizai în acest moment cât de vulnerabil eram față de evenimentele care ating cât de cât călătoria mea în timp. Nu știu când mă va părăsi acest sentiment de vulnerabilitate, dar deocamdată mă însoțea clipă de clipă — și putea fi foarte periculos.

Recepționerul revenise la mine, păstrându-și expresia de curiozitate bănuitoare. Dacă și aceasta era diferită, mă

gândii, mă duceam pe copcă.

Îmi scăpă un al doilea oftat — însoţit de un zâmbet pe cât de larg, pe atât de involuntar — văzând numărul camerei. La fix, îmi zisei. Încordarea pieri când recepţionerul îmi oferea din nou stiloul.

Îl luai şi mă uitai pe pagina întinsă sub ochii mei. Eram emoţionat — o emoţie asemănătoare cu aceea resimţită atunci când dădeam mâna cu Babcock. Ştiam că într-o zi acest registru proaspăt imprimat va zace, învechit şi acoperit cu un strat gros de praf cenuşiu, în cămăruţa sufocantă de la subsol şi pe care eu îl voi deschide.

Alungai acest gând şi citii ultimul nume din registru: *Reverendul L. Jenks şi soţia, San Francisco.* Mâna prinse a-mi tremura; îmi zisei că dacă nu semnam imediat, puteam încă să ratez ora. Era ireal, ca impresie. Era de ajuns să rămân aşa, fără să fac nimic, pentru ca totul să se modifice.

În clipa următoare, îmi priveam mâna care semna *R.C. Collier, Los Angeles.* Şi aceasta avea implicaţii tulburătoare. Puteam semna Richard Collier. În mod normal aşa aş fi făcut. Faptul că am văzut în 1971 numele meu scris într-un mod atât de neobişnuit, apoi că am revenit în epoca semnăturii şi că am *copiat* ceea ce citisem *după* şaptezeci şi cinci de ani de la semnare, constituia o încâlceală de cauze şi efecte încrucişate care mă năucea.

— Mulţumesc, domnule, spuse recepţionerul. Răsuci registrul şi scrise: *Camera 350* şi ora. Şi iar la fix, mă gândi înfiorat.

— În ce cameră se găsesc bagajele dumneavoastră, domnule? întrebă recepţionerul. Voi trimite să fie transferate.

Nu puteam să mă uit la el în timp ce-mi aştepta răspunsul. Zâmbii; un zâmbet groaznic de artificial, cred.

— Nu este nevoie, zise R.C. Collier. Voi trece să le iau eu însumi. Nu sunt prea multe.

E deja prea mult spus, îmi zisei.

— Foarte bine, domnule.

Îi retrezisem bănuielile, dar acum eram un client şi nu te arăţi bănuitor faţă de un client. Pocni din degete, ceea

ce mă făcu să tresar, şi apăru un comisionar. Îi dădu cheia, iar comisionarul îmi făcu un semn cu capul.

— Pe aici, domnule, zise.

Mă precedă până la ascensor şi urcarăm. Uşa se închise cu o încetineală scârţâitoare, dar majestuoasă, şi ascensiunea începu. Pe parcursul urcării, comisionarul şi băiatul de ascensor schimbară câteva remarci referitoare la luminile electrice instalate în ascensor. Nu acordai nici o atenţie conversaţiei lor, preocupat fiind de precaritatea constantă a situaţiei; o situaţie pe care o crezusem din ce în ce mai solidă dar care, observam acum, era mai periculoasă ca oricând. Mental, eram ca pe sârmă. În orice moment, ceva se putea produce — un cuvânt, un incident, un gând, chiar — care va grăbi căderea. O astfel de cădere nu se putea termina decât în 1971.

Ieşirăm din ascensor la al treilea etaj, iar comisionarul (care, ca şi cel dinainte, nu mai avea de mult mutra de adolescent, pe care o asociem de obicei acestei slujbe) o luă înainte de-a lungul verandei exterioare până la faţada hotelului care dădea spre mare.

Când o luarăm pe un culoar interior, pusei ochii pe un ziar aruncat lângă o uşă. Îl agăţai din mers, prefăcându-mă că nu observ uitătura comisionarului. Iar sentimentul de „déja viu" (pe dos, bineînţeles). *Era San Diego Union.*

Mânerul uşii de la camera 350 era dintr-un metal închis, cu ornamente florale în relief. Îl examinai în timp ce comisionarul descuia uşa. Mă gândii la camera din care „ieşisem prin efracţie" şi mă-ntrebai dacă direcţia hotelului îşi mai bătea capul cu elucidarea acestui mister.

Comisionarul îmi înmână cheia întrebând:

— Vă mai pot fi de folos cu ceva, domnule?

— Nu, mulţumesc.

Îi dădui o monedă de douăzeci şi cinci de cenţi, gândindu-mă că era de ajuns. Poate era prea mult. Ochii i se măriră uşor înainte de a se răsuci pe călcâie, murmurând:

— *Mulţumesc,* domnule.

— Aşteptaţi, aţi *putea* face ceva, îi zisei.

Se opri şi se întoarse.

— Aşteptaţi o clipă?

— Da, domnule.

Închisei uşa, îmi scosei repede haina şi pantalonii, nu înainte de a-mi scoate ghetele. Apoi strecurai o mână prin uşa întredeschisă şi i le dădui comisionarului.

— Puteţi să le daţi la călcat şi să mi le aduceţi într-o oră? întrebai.

— Desigur, domnule.

Oare ce-o fi gândind! Un client la hotel del Coronado cu un singur costum? Ar fi culmea.

După plecarea lui examinai camera.

E mică, nu mai mult de patru metri pe cinci. Mobilierul e redus la strictul necesar: un pat de lemn închis, o masă dreptunghiulară cu două sertare; o comodă mare, cu picioare sub formă de ghiare; un fotoliu împletit şi o oglindă într-o ramă rococo, agăţată de perete deasupra comodei. Nici o lampă, lumina venind numai de la o lustră precum cea pe care am văzut-o când m-am trezit în camera 527, ieri după-amiază. Semineul se găseşte în colţul drept. Am uitat ceva? A, da! scuipătoarea de porţelan instalată lângă fotoliul împletit, *Nec plus ultra* al comodităţii de sfârşit de secol. Va trebui să mă antrenez să scuip.

Băgai de seamă zgomotul valurilor şi mă apropiai de fereastră.

Fusei din nou uluit de apropierea Oceanului, ale cărui valuri cu moţuri de spumă se năpusteau pe plajă într-un tumult neîntrerupt. Zării un bărbat pe un dig de piatră; un client al hotelului, fără îndoială. Avea un joben şi un mantou lung şi fuma inevitabilul trabuc privind marea. Mai e nevoie să adaug că era corpolent? Departe, în golf, era parcă ancorată un fel de navă de război.

Mă uitai spre dreapta, spre locul de pe plajă unde mă întâlnisem cu Elisa. Rămăsei aşa mult timp, cu gândul la ea. Ce făcea? Repetiţia începea dintr-un moment într-altul. Se gândea la mine? Mă cuprinse o poftă de a o vedea, pe care cu greu mi-o stăpânii. Mai aveam de răbdat trei ore şi jumătate. N-am să reuşesc dacă nu încetam să mă gândesc câtă nevoie aveam de ea.

Găsii hârtie în sertarul de sus al comodei şi o folosii pentru a relata în scris ultimele evenimente.

În acest moment stau pe pat în lenjeria cea nouă — despre care n-aş putea spune că e prea elegantă — frunzărind *Union*-ul, citind ultimele ştiri care, ieri, (ieri al meu) aparţineau unui trecut îndepărtat.

În afară de această particularitate, n-am putea spune că actualitatea propriu-zisă este pasionantă. Noutăţile cotidiene în 1896 au ceva întristător de familiar. Iată, ca un exemplu, acest titlu: A MĂRTURISIT / UN PASTOR RECUNOAŞTE CĂ A ÎNCERCAT SĂ-ŞI OTRĂVEASCĂ SOŢIA. Subtitlu: *Mizerabilul este condamnat la şase ani de închisoare.* Iată ceea ce numesc eu jurnalism obiectiv.

Şi celelalte titluri tind să demonstreze că, dacă 1896 şi 1971 sunt îndepărtaţi pe plan cronologic, nu sunt în schimb deloc îndepărtaţi pe acela al vieţii cotidiene: SFÂRŞITUL UNUI POLITICIAN / *Moartea unui ales din Denver la New York.* O CĂDERE GROZAVĂ / *O platformă cu treizeci de persoane se prăbuşeşte.* Şi titlul meu preferat: MÂNCAT DE CANIBALI.

Mai e o notă pe care o găsesc tulburătoare, ca să nu zic de-a dreptul oribilă. O reproduc *in extenso: „Krupp, fabricantul de arme prusac, anunţă o cifră de afaceri de un milion şapte sute de mii de dolari pe an. Această sumă ar constitui baza de plecare al unui vast consorţiu, Krupp acoperind mai multe ţări".*

Trebuie să rezist ispitei de a mă apleca asupra aspectelor cele mai întunecate a ceea ce pentru mine acum este viitorul. Ar fi periculos. Trebuie să nu mă mai gândesc deloc la astfel de lucruri. Altfel n-aş putea afla mai multe despre această epocă. E singura soluţie, sunt sigur. Preştiinţa nu poate fi decât o tortură. Dar dacă — mi-a trecut acum prin cap — aş „inventa" ceva ca să mă îmbogăţesc? Ceva precum acul de siguranţă, de exemplu.

Nu. Şi asta e tabu. Ai schimbat şi aşa destul istoria. Lasă hârtia, Collier. Gândeşte-te la Elisa.

Trebuie să-mi amintesc: viaţa mea, în acest moment, este simplificată la extrem. Toate complicaţiile din

„trecutul meu" au dispărut. Nu mai am decât un dor: să mă iubească. Ce altceva aş putea face în zilele următoare, decât s-o fac să mă iubească!

Pentru ea, e altfel. Apariţia mea în viaţa ei poate că a tulburat-o, dar ea este încă implicată în totalitatea vieţii ei. Timp de douăzeci şi nouă de ani, ea şi-a fixat — şi i s-a fixat — un ţel foarte precis. Se poate ca eu să fiu pe moment un vânt potrivnic, dar curentul îi duce în continuare nava, vântul vieţii îi umflă în continuare pânzele. O metaforă nu prea strălucită; mă rog, să trecem. Ce vreau eu să spun e că amănuntele vieţii ei n-au fost şterse, ca în cazul meu. Ea are de a face cu ele cum are şi cu mine.

În consecinţă, trebuie să o menajez cât mai mult cu putinţă.

Când groom-ul îmi aduse costumul călcat, luai pantalonii şi ghetele, luai şi necesarul de bărbierit, periuţa de dinţi şi pudra de dinţi şi o pornii spre baia din capătul culoarului.

Odată instalat în faţa oglinzii, mă apucai să mă ciopârţesc. În pofida dorinţei de a întoarce spatele anului 1971, scăpai un suspin: Regatul meu pentru un aparat de ras Philips!

La un moment dat, în timpul măcelului, când sângele mi se risipea prin unsprezece tăieturi distincte şi briciul o opera pe a douăsprezecea, mă întrebai în mod serios dacă îmi voi săvârşi sângeroasa ispravă sau va fi nevoie să mi se facă o transfuzie de sânge între timp.

Ce-ar fi să-mi las barbă? S-ar potrivi cu epoca şi m-ar ajuta să-mi creez o nouă identitate — şi în ochii mei şi într-ai celorlalţi.

Dar până una-alta, mă ocărâi bine de tot, fiindcă nu mă gândisem să învăţ mânuirea briciului. Nu e prea uşor, dar sunt sigur că voi învăţa repede dacă Elisa mă preferă fără barbă.

Când îmi văzui faţa sfârtecată, izbucnii într-un râs isteric. În cele din urmă, renunţai la bărbierit ca să nu-mi

tai cumva gâtul. Mă şi vedeam bătând la uşa cu numărul 527 şi cerându-i ocupantului să-mi dea din produsul lui hemostatic. Îi mărturiseam că eu îi stricasem briciul ciopârţind tocul uşii, dar nu era un motiv să mă opresc din râs. Cred că era o formă de defulare. Dar era periculos să rămân aşa, ţinând cu o mână zdruncinată de râs, această armă. Când reuşii să-mi stăpânesc criza de râs nebun şi terminai operaţiunea foarte stângace, firişoare de sânge mi se scurgeau pe faţa sfârtecată.

Când ieşii, afară aştepta un bărbat; uitasem că nu era o baie particulară. Nu părea bine dispus după atâta aşteptare. Şi trebuie să mă fi auzit râzând, fiindcă mă privea cum priveşte un paznic de grădina zoologică un speciment deosebit de dăunător. Trecui pe lângă el, mai pufăiam încă, aşa că alergai în cameră, urmărit, fără îndoială, de privirea lui criminală.

Ajuns în cameră, luai o cămaşă curată, îmi legai cravata, dădui lustru la pantofi cu cămaşa cea veche şi îmi aranjai puţin părul: era mai uşor cu un pieptene. Mă examinai în oglindă. Nu e a-ntâia, R.C., mă gândii, văzându-mi cicatricele ce îmi brăzdau faţa, ca nişte lanţuri muntoase pe o hartă topografică. „Pentru tine am făcut-o, Elisa", zisei individului care mă privea, iar el îmi zâmbi ca un tembel fericit — şi îndrăgostit — ce era.

Când ieşii din cameră n-aveam habar de oră, dar simţeam că trebuia să mai fie mult până la ora unu; că nu sunase nici de prânz.

Contemplai vegetaţia luxuriantă a curţii interioare, încercând să mă las pătruns de atmosfera lui 1896, să mă las dus. Sunt din ce în ce mai convins că secretul călătoriei în timp constă în acceptarea pierderii idealităţii temporale. Am de gând să uit tot mai repede tot ce se leagă de „celălalt an".

Dorinţa de a fi cu Elisa pusese stăpânire pe fiecare gând şi pe fiecare sentiment. Ajuns la parter, traversai rotonda şi trăsei cu urechea la uşa sălii de bal: o voce declamatoare specifică teatrului mă informă că încă se repeta. Aş fi vrut să intru pe furiş, să mă aşez pe un scaun în ultimul rând şi s-o privesc. Dar mă rugase să nu vin şi

trebuia să-i respect dorința.

Întors în curtea interioară, mă așezai într-un balansoar, cu fața la fântână, uitându-mă la apa care țâșnea împrejurul naiadei de piatră. Dacă pot călători șapte zeci și cinci de ani în urmă, de ce n-aș putea să călătoresc o oră și jumătate înainte? Mă-ncruntai și nu mă mai gândii la astfel de prostii. Mă uitai la dosul mâinii stângi și văzui stupefiat cum se așează un țânțar. În noiembrie? mă-ntrebai. Îl strivii și-l îndepărtai cu dosul mâinii. Mă întrebai dacă schimbasem cursul istoriei, gândindu-mă la nuvela lui Bradbury în care moartea unui fluture dă peste cap viitorul.

Oftai și clătinai din cap. Poate că ar trebui să dorm; era o modalitate de a călători în timp. Nu-mi mai era frică de somn, așa că închisei ochii. Știam că ar fi fost preferabil să mă plimb pentru a mă familiariza cu această lume nouă, dar n-aveam curaj. Eram obosit. La urma urmelor, mă sculasem devreme, pentru a scrie. Pleoapele-mi cădeau grele. Relaxează-te, ai tot timpul, mă gândii. Un pui de somn n-o să-ți facă rău. Cu toate zgomotele din jur, am adormit.

O mână mi se puse pe umăr. Elisa era deasupra, ciufulită, iar rochia-i era sfâșiată.

— Dumnezeule, ce se întâmplă? întrebai speriat.

— Vrea să mă omoare, zise gâfâind. Vrea să mă omoare.

Când să zic ceva, strigă și fugi spre intrarea de miazănoapte. Robinson șarja cu bastonul în mână, meșele de păr negru căzându-i în dezordine pe ochi. Îl priveam, înlemnit, cum se apropie.

Spre marea mea surpriză, el trecu pe lângă mine, fără să mă vadă, neavând ochi decât pentru Elisa. Sării în picioare.

— Nu puteți face una ca asta! strigai pornind în urmărirea lor.

Erau deja departe.

Ieşii în viteză pe uşa laterală, coborâi treptele până la parcare, tot căutându-i din ochi. Dar, ia stai, mă gândii, nu poate fi o parcare. Sării peste o colonie de şoareci albi care-mi barau drumul. Apoi îl văzui pe Robinson urmărind-o pe Elisa.

— Poţi să-ţi faci rugăciunea dacă o atingi, Robinson! urlai.

Îl omor dacă-i face vreun rău.

Eram pe plajă. Încercam să alerg pe nisip dar nu izbuteam. Siluetele lor se pierdeau în zare. Elisa alerga aproape de apă. Văzui un val mare care se rostogolea pe plajă şi-i strigai să fie atentă. Nu mă auzi. E atât de terorizată de Robinson încât nu mai ştie ce face! Încercai să alerg mai repede dar abia puteam să mă mişc.

Ea parcă alerga drept spre val, val ce se abătu asupra ei cu zgomot, cu o explozie de spumă. Mi se înmuiară picioarele şi căzui. Mă ridicai şi scrutai plaja, îngrozit. Dispăruse şi Robinson. Valul îi luase pe amândoi.

Simţii o mână pe umăr şi deschisei ochii. Elisa era aplecată asupră-mi.

Câteva clipe nu separai visul de realitate. O privisem ciudat, fiindcă-mi pronunţă numele pe un ton neliniştit.

Mă uitai în jur, aşteptându-mă să-l văd pe Robinson alergând spre noi. Dar, cum eram singuri, mă uitai la ea şi pricepui că visasem.

— Dumnezeule, murmurai.

— Ce e? întrebă ea.

Răsuflai din greu.

— Un coşmar, zisei. Un coşmar într-adevăr...

Dar, dându-mi seama că eram aşezat, mă ridicai numaidecât.

— *Ce vi s-a întâmplat la faţă?* întrebă consternată.

Nu înţelesei imediat despre ce este vorba.

— A... ăă... Cred că nu prea mă pricep la bărbierit, zisei.

Îmi cerceta faţa cu expresia unei femei care descoperă că bărbatul ei nu mai este în toate minţile. Să nu fie în stare să se bărbierească?

— Şi dumneavoastră? întrebai. Vă simţiţi bine?

Aplecarea capului fu aproape imperceptibilă.

— Da, dar să mergem, de acord? zise.

— Bineînțeles.

O luai de braț fără să mă gândesc, apoi, când se uită la mine, îl lăsai și i-l oferii pe al meu. Când porniram pe aleea curbă care ducea la intrarea nordică, se uită peste umăr. Înghețai, având impresia că retrăiesc coșmarul.

— Fugiți de cineva? întrebai încercând să par amuzat.

— Într-un fel, da, răspunse.

— Robinson?

— Bineînțeles, murmură aruncând încă o privire peste umăr.

Ajunși la intrarea laterală, deschisei ușa și ieșirăm. O rază timidă de soare încălzea atmosfera. În timp ce coboram scara, zării niște muncitori chinezi strângând frunzele uscate pe Paseo del Mar și purtându-le cu brațul pe plajă, unde alți muncitori le dădură foc.

La capătul scării, Elisa zise:

— Să mergem pe acolo, de acord? făcând un gest spre Orange Avenue și-mi făcu impresia fugitivă a unei femei mai obișnuită să facă sugestii decât să le primească. Porniram pe promenada care ocolea hotelul pe partea orientală.

— Cum s-a desfășurat repetiția? întrebai.

Din toate întrebările, era cea mai puțin indicată.

— Înfiorător, răspunse.

— Chiar așa?

Oftă.

— Chiar așa.

— Îmi pare foarte rău.

— A fost din cauza mea. Trupa nu are nici o vină.

— Și domnul Robinson?

Zâmbetul ei era trist.

— N-a fost chiar figurant, recunoscu.

— Iar îmi pare foarte rău. Sunt sigur că a fost din cauza mea.

— Nu, nu, făcu ea prea puțin convingătoare. Are crize câteodată.

— Numai pentru că se simte răspunzător de cariera

dumneavoastră, zisei.

— Oricum, este ceea ce-mi repetă fără încetare, răspunse. Toată lumea cred că o ştie la ora asta.

Fraza ei mă făcu să zâmbesc.

— El o crede sincer.

Mă privi, surprinsă poate să mă audă că-i luam apărarea lui Robinson.

Dar cum puteam face altfel? Era adevărat că el considera cariera ei ca fiind sacrosanctă, ştiam mai bine ca oricine, mai bine chiar decât Elisa. Iar dacă se amestecau şi sentimente personale — asta era altă poveste.

— O, desigur, zise ea. Dar în momentele acestea este tiranic. După cum merg lucrurile, ar fi un miracol dacă voi mai avea impresar peste douăzeci şi patru de ore.

Zâmbii dând din cap, dar, de fapt, invidiam caracterul privilegiar al raporturilor lor, chiar dacă erau bazate mai mult pe fricţiune decât pe armonie. Nu pot să mi-o închipui îndrăgostită de el, deşi pot foarte bine să mi-l închipui pe el idolatrizând-o de la o „nobilă" distanţă şi transformând această devoţiune secretă într-un fel de control tiranic asupra vieţii ei.

Din senin, îmi strânse braţul şi zâmbi din nou, dar vesel de această dată şi — îmi închipuiam? — afectuos.

— Dar vă plictisesc cu poveştile mele, zise ea, iertaţi-mă.

— N-am de ce să vă iert, îi zisei, întorcându-i zâmbetul.

Mă cercetă intens, pe un parcurs de câţiva metri, apoi îşi reveni, supărată pe ea însăşi.

— Iar încep, zise.

Se mai uită scurt peste umăr.

— Richard, mă întreb dacă vă daţi seama într-adevăr cât de neobişnuit este faptul că vă vorbesc aşa de liber. Este prima dată când mă port astfel cu un bărbat. Vreau să ştiţi cât de măgulitor este pentru dumneavoastră că pot să fac acest lucru.

— Şi vreau să ştiţi că puteţi să-mi vorbiţi despre absolut orice, zisei.

Iar privirea aceea. Scutură din cap, ca hipnotizată.

— Ce este? o întrebai.

— Mi-aţi *lipsit,* zise.

Stupefacţia care apărea în vocea ei mă făcu să zâmbesc.

— Curios, zisei, sorbind-o din ochi. Nu mi-aţi lipsit deloc.

Zâmbetul ei se lărgi şi mă strânse iar de braţ. Apoi, cum plăcerea ei trebuia să explodeze în ceva, se uită înainte şi exclamă:

— O, priviţi!

Văzui un grup de bărbaţi şi femei pe bicicletă pe aleea centrală care ducea la hotel, pedalând spre Orange Avenue. Izbucnii în râs pentru că spectacolul era, în acelaşi timp, şi amuzant şi încântător. Toate bicicletele aveau o roată cât una de camion şi o alta mică, precum cea de tricicletă. Acesta era aspectul amuzant. Aspectul încântător venea de la culorile de pe fiecare bicicletă, bărbaţii în chiloţi strânşi deasupra gleznei şi cu caschete sau pălării de melon pe cap, iar femeile în fuste lungi, cu bluze sau flanele şi pălării ca nişte caschete. Femeia era aşezată în faţă; câteodată ajuta la pedalat, alteori îl lăsa pe însoţitor s-o facă singur. Şapte cupluri în total, formând un lanţ şerpuitor care se îndepărta de hotel sporovăind şi râzând.

— Pare amuzant, zisei.

— Nu aţi făcut niciodată?

— Nu pe...

Era să zic: nu pe o bicicletă ca asta.

— ...pe roţi gudronate, terminai. Dar mi-ar plăcea cu dumneavoastră.

— Poate vom avea ocazia, zise, şi avusei parte de fericirea de a auzi, din gura unei persoane dragi, promisiunea abia mascată a momentelor viitoare de petrecut împreună.

Observai că-şi răsfrângea fusta şi jupoanele cu mâna dreaptă în timpul mersului şi-mi veni ideea că, în 1896, o femeie care merge este o femeie care nu are decât o mână liberă, cealaltă fiind mereu ocupată să ţină fustele deasupra prafului sau nămolului sau zăpezii sau băltilor.

Îmi zâmbii mie însumi. Aşa credeam, dar Elisa mă întrebă de ce zâmbeam.

— Mă gândeam la reacţia mamei dumneavoastră când m-a găsit aseară la dumneavoastră.

Zâmbi.

— Nu e furtunoasă, zise, dar se simte când bate vântul.

Expresia mă amuză.

— A avut succes, ca actriţă?

În nici una din cărţi nu se pomenise despre această chestiune.

Zâmbetul i se umbri de melancolie.

— Ştiu la ce vă gândiţi, zise, şi poate că ar fi şi asta. Dar ea nu m-a obligat să fiu actriţă. Am urcat pe scenă singură.

Nu avusesem de gând să mă aventurez pe terenul spinos al mamei, actriţă mediocră, care caută succesul prin fiică — actriţă celebră, dar nu spusei nimic, ci zâmbii doar când ea mai zise:

— Şi ea *a cunoscut* un succes considerabil, în felul ei.

— Sunt convins, spusei.

Merserăm un timp fără să mai spunem nimic. Nu aveam chef să vorbesc şi cred că nici ea; poate chiar mai puţin decât mine, aş zice eu acum. Aerul din larg, tihna şi senzaţia de alinare dată de mişcarea pe pământ, sub cerul liber; de aceea îi place atât de mult să meargă. Are posibilitatea de a scăpa de tensiunile vieţii profesionale.

Începui să visez la viitorul meu cu Elisa. Mai întâi că nu era nici un motiv serios care să mă împiedice să rămân cu ea. Sigur, neliniştea mea privitoare la înrădăcinarea mea în 1986 nu pierise, dar aveam sentimentul că era vorba de o neliniște mai mult iraţională decât cu adevărat fondată. Nu dormisem eu de trei ori fără să pierd contactul? Cu sau fără neliniște, totul părea să mă înrădăcineze, de la un minut la altul, şi mai adânc în această epocă.

Prin urmare, aveam toate motivele să mă gândesc că puteam rămâne cu ea. Ne vom căsători şi, fiindcă sunt scriitor, voi studia, apoi voi scrie piese de teatru. Nu voi

căuta să beneficiez de sprijinul ei pentru a fi puse în scenă. Numai valoarea lor va decide. Nu mă-ndoiam că mi-ar fi propus să mă ajute, dar nu voiam să fundamentăm în acest mod raporturile noastre. Nu voiam să mai risc să citesc pe faţa ei îndoiala.

Faptul că toate cărţile pe care le citisem despre ea vor fi diferite nu mă preocupa absolut deloc. Râdeam de grijile mele privitoare la intruziunea în acest mediu — griji care erau să mă împiedice să stric acel faimos toc de uşă. Hotărâsem că istoria, la urma urmei, trebuie să fie caracterizată de o anumită supleţe la nivelul inferior. Eu sunt departe, la o adică, de a vrea să modific finalul bătăliei iminente de la Borodino.

Atenţia îmi fu atrasă de un vagon de cale ferată nemişcat pe o şină secundară, aflată la vreo sută de metri de colţul de sud-est al hotelului. Mă gândii că ar putea fi al Elisei, şi o întrebai. Răspunse afirmativ. Nu făcui nici un comentariu, dar mă simţii nu ştiu cum să-mi amintesc, într-un mod atât de concret, că Elisa era o femeie bogată. Nu-i de mirare că fusese atât de circumspectă; că ar mai fi încă, deşi nu cred. Era s-o întreb dacă pot vizita interiorul, dar înţelesei la timp că nu era indicat.

Ieşirăm de pe terenul hotelului. La stânga, se afla o bară lungă de lemn pentru priponirea cailor şi, înainte, o abundenţă de copaci şi tufişuri. Traversarăm boschetul şi ajunserăm la o alee de scândură care urmărea conturul plajei, între mare şi Glorietta Bay.

Când pornirăm pe alee, privii în larg şi văzui mari bucăţi de cer albastru în depărtare şi nori albi care lunecau spre nord, împinşi de vânt. La vreo două şute de metri în faţa noastră se ridicau acoperişul ascuţit al muzeului şi stabilimentul băilor, faţă-n faţă cu magazia de nave, de cealaltă parte a fâşiei, îngustă de nisip, legate fiind printr-o altă alee de scândură. Tot în faţă, dar mai pe dreapta, enormele cheiuri metalice se avântau în mare, susţinute de o structură care părea făcută din V-uri răsturnate; şase bărbaţi şi o femeie stăteau în picioare pe cheiuri, cu câte o undiţă în mână. Plaja era foarte strâmtă — nu avea mai mult de zece metri în lăţime — şi arăta prost întreţinută, acoperită ici şi colo de grămăjoare de

alge, de cochilii şi de ceva ce aducea foarte mult a gunoi, ceea ce îmi venea greu să cred.

După parcurgerea a vreo şaptesprezece metri, ne rezemarăm de balustrada care străjuia aleea şi rămaserăm aşa, privind valurile mari care se aruncau pe plajă. Briza marină era destul de puternică şi aproape rece şi ne biciua faţa cu stropi minusculi care pişcau uşor pielea.

— Elisa?

— Richard?

Îmi imitase tonul atât de bine încât nu putui să nu zâmbesc.

— Gata cu joaca, zisei, cu o severitate falsă. Am ceva foarte serios să vă spun.

— O, nenorocire!

— Mă rog, nu într-adevăr de serios să nu puteţi suporta, mă grăbii să precizez, înainte de a mă contrazice adăugând:

— Sper, cel puţin.

— Şi eu sper, domnule Collier, zise.

— M-am gândit la noi, când nu eram împreună, azi-dimineaţă.

— Da?

Nu era nici o umbră de nepăsare în vocea ei, ci chiar stinghereală.

— Şi mi-am dat seama cât de neatent am fost faţă de dumneavoastră.

— De ce oare?

— Pentru că mă aşteptam ca puterea sentimentelor pe care le am pentru dumneavoastră...

— Vă rog.

— Ba da, lăsaţi-mă să vă spun, insistai. Nu e chiar atât de teribil.

Mă privi îngrijorată, apoi suspină.

— Bine.

— Tot ce vreau să vă spun este că ştiu că aveţi nevoie de timp pentru a vă obişnui cu ideea că eu fac parte din viaţa dumneavoastră şi că eu am de gând să vă dau tot timpul de care aveţi nevoie.

Cum mi se păru cam arogant ce spusesem, adăugai zâmbind:

— Dat fiind că înţelegeţi că fac parte cu adevărat din viaţa dumneavoastră de-acum înainte.

Remarca aceasta, care se voia spirituală, căzu aiurea. Elisa privea în larg, din nou părând încolţită. Ce naiba, de vorbesc vrute şi nevrute? îmi zisei.

— Eu nu am de gând să vă hărţuiesc, spusei. Scuzaţi-mă dacă aceasta este impresia pe care v-o dau.

— Vă implor, lăsaţi-mă să mă gândesc, răspunse.

Nu era nici ordin, nici rugăminte, ci ceva intermediar.

Trecerea a doi bărbaţi discutând despre mizeria de pe plajă nu reuşi să mai detensioneze atmosfera. Reieşea din conversaţia lor că era într-adevăr vorba de gunoi, aşa cum văzusem şi eu. Şlepul care avea misiunea deversării gunoiului de la hotel în mare nu depăşea niciodată ceea ce ei numeau „limita". Şi prin urmare, „reziduurile" deversate se întorceau să „murdărească" plaja.

Mă uitai repede la Elisa.

— Trebuie să plecaţi în această seară? întrebai.

— E nevoie să fim la Denver pe 23, zise.

Nu era un răspuns, dar trebuia să mă mulţumesc cu atât.

Îi luai mâna şi i-o strânsei într-a mea.

— Încă o dată, iertare, spusei. Abia v-am spus că nu voiam să vă hărţuiesc şi deja mă surprind în flagrant delict de hărţuială.

Brusc realizai că topica frazei putea să-i pară ciudată, şi mă simţii iar încurcat.

Şi fu mai rău când realizai că o luarăm din loc, spre hotel. Aş fi vrut să spun ceva care ar fi putut recrea acea complicitate de adineauri când mergeam tăcuţi, dar nu găsii nimic care să nu fi agravat mai mult situaţia.

Drumul nostru se încrucişă cu cel al unui cuplu, el într-o redingotă lungă, neagră, cu joben, baston în mână şi trabuc în dinţi, ea, în rochie lungă, albastră, şi bonetă asortată. Ne zâmbiră, iar bărbatul atinse borul pălăriei spunând:

— Aşteptăm cu nerăbdare reprezentaţia din această

seară, domnişoară McKenna.

— Mulţumesc, răspunse ea.

Iar moralul îmi mai scăzu cu câteva grade după acest incident, amintindu-mi că n-avusesem a mă îndrăgosti decât de Elisa McKenna, „Celebra Actriţă americană", nici mai mult, nici mai puţin.

Îmi storceam creierii să găsesc ceva care ar putea destrăma acest crescând sentiment de înstrăinare.

— Vă place muzica clasică, întrebai?

Când îmi răspunse că da, mă arătai entuziasmat:

— Şi mie. Compozitorii mei preferaţi sunt Grieg, Debussy, Chopin, Brahms şi Ceaikovski.

Greşeală. Din privirea pe care mi-o aruncă, ştiui că mai bine tăceam, fiindcă dădusem impresia că eram mai curând un seducător bine documentat decât un adevărat meloman.

— Dar compozitorul meu preferat este Mahler, adăugai.

Întârziai până-i înregistrai răspunsul. O privii mult timp, până creierul meu confirmă că ea răspunsese într-adevăr: „Cine?".

Fu un moment de confuzie totală. În carte se spusese foarte limpede că Mahler era compozitorul ei preferat.

— Nu-i cunoaşteţi opera? întrebai.

— N-am auzit niciodată de el.

Din nou, acest sentiment de dezorientare. Cum era posibil că nu auzise niciodată de Mahler, când în carte îl dădeau ca fiind preferatul ei? Panica dură până când îmi veni o idee: poate că eu trebuia să-i fac cunoscută muzica lui Mahler? Dacă ipoteza aceasta era bună, trebuia să trag concluzia că noi avem să petrecem mai mult timp împreună? Sau simplul fapt că pronunţasem numele lui trezise interesul Elisei şi furnizase punctul de plecare al unei pasiuni pentru Mahler?

Mă zbăteam între aceste gânduri contradictorii, când Elisa se întoarse spre mine şi-mi zâmbi; nu era un zâmbet drăgăstos, nici pe departe, dar tot mă unse la suflet.

— Scuzaţi-mă dacă am devenit distantă, zise. Dar sunt victima unui conflict. Sfâşiată de forţe contradictorii.

Împrejurările întâlnirii noastre şi acel ceva din dumneavoastră, pe care nu îl înţeleg, dar de care nu pot să scap, mă trage într-o parte. Iar ne... ei bine, neîncrederea mea în bărbaţi mă trage în cealaltă. Trebuie să fiu sinceră cu dumneavoastră, Richard. De mai mulţi ani resping avansurile bărbaţilor — aş adăuga chiar, fără cea mai mică dificultate. Cu dumneavoastră...

Zâmbii trist.

— ...cu dumneavoastră este *atât* de greu încât mă întreb dacă sunt aceeaşi femeie de dinainte.

Ezită, apoi continuă.

— Înţelegeţi, ştiu, că totul este făcut în aşa fel încât femeile să se simtă ca nişte fiinţe inferioare pe planul rezultatelor obiective la care ar putea aspira.

Rămăsei cu gura căscată. Această divagaţie era şi aşa surprinzătoare în ea însăşi, dar... o profesiune de credinţă feministă în 1896?

— Iată de ce, urmă ea, femeile sunt închise într-o stare de subiectivitate; adică ele sunt obligate să dea „eului" mai multă importanţă decât are — să accentueze aparenţa şi vanitatea mai degrabă decât inteligenţa şi competenţa. Reuşita mea profesională m-a scutit de această soartă — dar cu preţul respectabilităţii fundamentale. Bărbaţii se feresc de femei în lumea teatrului. Ei se simt ameninţaţi în hegemonia lor de reuşita noastră. Chiar şi când laudă calităţile care au făcut posibilă această reuşită, o fac cu nişte cuvinte care nu se desprind de rolul tradiţional pe care bărbatul îl atribuie femeii. Criticii vorbesc întotdeauna de farmecul şi frumuseţea artistelor, niciodată despre aptitudinea lor de a construi un personaj. Numai dacă, bineînţeles, actriţa despre care se vorbeşte este atât de bătrână încât este singurul compliment care i se poate face.

În timp ce vorbea, în mine încolţeau două sentimente. Unul era al adeziunii la adevărurile pure pe care le enunţa. Celălalt era respectul, amestecat cu teamă, în faţa profunzimii revelate brusc de această femeie de care mă îndrăgostisem. Evident, nu puteam decela această profunzime într-o fotografie îngălbenită şi totuşi ea poseda

calitatea pe care o admir cel mai mult la o femeie: o personalitate progresistă într-o fire discretă. O ascultam fascinat.

— Ca toate actriţele, continuă ea, trebuie să mă adaptez exigenţelor masculine care vor ca numai atributele feminine tradiţionale să fie admise. Am jucat deja pe Julieta, dar nu mă simt bine în acest rol, fiindcă nu îmi lasă deloc posibilitatea de a o prezenta ca o fiinţă umană, sfâşiată de un conflict interior, ci numai ca o frumoasă subretă, bună doar de discursuri înflorate. vreau să spun că, dat fiind condiţia mea de femeie, în general şi de actriţă în particular, am elaborat de-a lungul anilor un sistem de apărare afectiv împotriva atitudinii bărbaţilor. Reuşita mea financiară n-a făcut decât să întărească acest sistem de apărare, adăugând un strat suplimentar de neîncredere faţă de avansurile masculine. Astfel că aflaţi — vă implor, înţelegeţi — că prezenţa mea alături de dumneavoastră este din partea mea o schimbare miraculoasă. Iar faptul că mă confesez astfel, depăşeşte cu mult miraculosul.

Oftă.

— Am încercat să ascund predispoziţia spre ocult pentru că, fiind femeie, aveam sentimentul că aceasta ar diminua hotărârea mea, m-ar face credulă în loc să fiu vigilentă şi fermă; într-un cuvânt, m-ar face vulnerabilă. Şi totuşi nu pot atribui atitudinea mea faţă de dumneavoastră decât acestei predispoziţii. Am sentimentul — ineluctibil — că trăiesc un fel de mister inefabil, un mister care mă tulbură peste poate, dar de care nu pot să scap.

Zâmbi amarnic.

— Ce am spus nu a fost prea incoerent? întrebă.

— Este perfect coerent, Elisa, spusei. Înţeleg — şi respect din adâncul meu — tot ce aţi spus.

Emise un sunet de uşurare, ca şi cum scăpase de o grea povară.

— Ei bine, asta e, zise.

— Elisa, am putea să mergem să ne aşezăm în vagonul dumneavoastră de cale ferată pentru a vorbi de toate

astea? întrebai. Ne apropiem de niște adevăruri fundamentale; nu trebuie să ne oprim acum.

De data aceasta nu se arătă deloc ezitantă. Răspunsul veni imediat și spontan.

— Da, să mergem să ne așezăm și să vorbim. Trebuie să rupem acest mister.

După ce trecurăm și de tufișuri, ocolirăm la dreapta spre șine. În fața noastră se ridica un fel de chioșc mic, alb, cu o cupolă miniaturală. Mai departe, calea ferată forma o linie dreaptă între două rânduri de pomi. Trecurăm pe lângă o insuliță de verdeață și ne îndreptarăm spre stânga, spre vagon. O ajutai pe Elisa să urce pe platforma din spate.

Deschizând ușa, spuse, nu ca o scuză, ci ca un simplu enunț al unui adevăr:

— Este mai fastuos decât e necesar. Domnul Robinson l-a amenajat pentru mine. Aș fi fost tot atât de fericită și într-un decor mai simplu.

Comentariul ei nu mă pregăti deloc pentru spectacolul care mi se oferi. Cred că am rămas cu gura căscată timp de mai multe secunde.

— Măi! făcui, pierzând orice pretenție de a părea „sfârșit de secol".

O privii auzind-o râzând pe ascuns.

— Măi? repetă.

— Sunt impresionat, zisei.

Și era adevărat. Aveam impresia că eram înconjurat de splendoare regală. Pereți cu lambriuri, tavanul cu marchetărie, covoare groase. Fotolii și divanuri cu tapiserii bogate, cu perne mari și moi, toate în tonuri de verde și aur. Lămpi cu balansier, ca pe vapoare, care-și păstrau poziția verticală oricare ar fi fost înclinația vagonului. Perdele cu franjuri aurii. Peste tot, prostul gust cel mai agresiv. Bine făcuse că mă avertizase că Robinson a fost cel care-l amenajase.

În spatele compartimentului-salon al vagonului, se afla budoarul ei. Aici, „fastul" de care vorbise ea devenea aproape sufocant. Covoarele erau portocalii, pereții și tavanul capitonate, tavanul auriu, pereții de un roșu

imperial, la care corespunde purpura canapelei și fotoliilor. De-a lungul peretelui se mai afla un birou cu scaun, luminat de o mică lampă cu abajur asortat cu tavanul. În capătul încăperii, văzui o ușă din panouri de culoarea havanei, cu un geamlâc acoperit de o perdeluță. Dacă n-aș fi înțeles de la început atitudinea lui Robinson față de Elisa, acum aș fi fost pe deplin edificat. Pentru el, era o regină — dar o regină care trebuia să rămână singură pe tron.

Mă întreb dacă a început atunci când stăteam în pragul dormitorului.

Îmi vine greu să cred că un simbol atât de evident ca vederea marelui pat din cupru a putut fi hotărâtor într-un astfel de moment, după câte fuseseră spuse despre nevoia noastră reciprocă de înțelegere.

Pe de altă parte, poate că tocmai această reflectare simbolică a atracției noastre fundamentale, a unuia față de celălalt, ne făcu să rămânem acolo tăcuți, unul lângă altul, cu privirea pierdută în penumbra camerei.

Foarte încet, începui să mă întorc spre ea, și ea, ca însuflețită de același impuls, se întoarse până când ne aflarăm față în față. Pentru că eram în sfârșit singuri, feriți de orice intervenție exterioară? Nu știu ce să spun. Tot ce pot să-mi amintesc cu precizie este aura de emoție care mereu, irezistibil, ne învăluia.

Ridicai încet mâinile și o prinsei de umeri. Ea inspiră, trădându-și teama și nevoia. Tot încet, foarte încet, o trăsei spre mine, apoi mă aplecai și-mi lipii fruntea de fruntea ei. Simțir parfumul respirației sale accelerate care-mi încălzea buzele, și niciodată în viața mea n-am mai cunoscut căldură atât de inefabilă. Îmi pronunță numele cu glas pierdut, aproape speriat.

Îmi retrăsei puțin capul, urcai mâinile — tot încet, foarte încet — îi prinsei fața în palme. Își adânci privirea într-a mea, cu disperare, aproape implorând; de parcă ar ști, indiferent de ce ar găsi, că era prea târziu să dea înapoi.

Mă-nclinai şi o sărutai uşor pe gură. Se înfioră la atingerea buzelor, iar suflarea ei îmi curse în gură ca un vin cald.

În clipa următoare o strângeam în braţe, pe când ea murmura, aproape tânguitoare:

— Cât aş vrea să ştiu ce mi se întâmplă, Doamne, cât aş vrea să ştiu.

— Sunteţi cucerită de iubire.

Răspunse cu glas stins:

— Cucerită, bine spus.

— *Elisa.*

O strânsei mai tare, cu inima bătând nebuneşte.

— O, Dumnezeule, Elisa, vă iubesc!

Al doilea sărut fu pătimaş; îşi trecu braţele în jurul meu şi mă strânse cu o forţă uimitoare.

Apoi, fără nici o trecere, îşi rezemă capul pe pieptul meu, iar cuvintele îi ieşiră din gură într-un torent neîntrerupt.

— Teatrul este singura viaţă pe care am cunoscut-o, Richard; am fost crescută în teatru. Credeam că era singura viaţă posibilă pentru mine, că dacă îi consacram toată truda mea, restul venea de la sine, iar dacă restul nu venea de la sine, n-avea nici o importanţă. Dar are, ştiu că are. Simt atâta *nevoie* în acest moment; nevoie de a mă desface de — cum să zic? — de putere? De voia mea? De energia mea? Tot ce am făurit în mine pe tot parcursul vieţii mele. Aici, cu dumneavoastră, în acest moment, îmi doresc să fiu slabă, să mă ofer pe deplin, să mă încredinţez dumneavoastră, să-mi eliberez sufletul de femeie atât de încordată pe care l-am ţinut închis în toţi aceşti ani, pentru că mă gândeam că aşa trebuie. Vreau să-i redau libertatea, acum, Richard, vreau să se poată simţi protejată.

Gemui.

— Doamne, nu-mi vine să cred că eu vorbesc astfel. Dar ştiţi oare cât m-aţi schimbat într-un timp atât de scurt? Ştiţi oare? N-a fost nimeni, niciodată. Mama îmi spunea că, mai târziu, mă voi mărita cu un bărbat bogat, un om titrat. Dar n-am crezut niciodată. Ştiam în sinea

mea că nu va fi nimeni în viaţa mea. Dar iată-vă; brusc, atât de brusc. Luându-mi voinţa, fermitatea, *suflul,* Richard. Şi tare mi-e teamă că şi inima.

Făcu un pas înapoi, mă privi, iar pe chipul său frumos, îmbujorat, ochii scăpărau de lacrimile ce stăteau să cadă.

— Îi voi spune; *trebuie* să-i spun, exclamă.

În acest moment se întâmplă cel mai exasperant lucru posibil. Absolut singuri, am spus? Feriţi de orice intervenţie exterioară?

Se auziră bătăi în uşă şi vocea puternică şi — oh, inconfundabilă — a lui William Fawcett Robinson.

— Elisa.

Se transformă deodată. Din momentul când îi auzi vocea, toate motivele ce o împinseseră să respingă bărbaţii parcă se reîntoarseră în mintea ei brusc; sări îndărăt, înăbuşind un ţipăt şi privi înapoia vagonului cu faţa descompusă.

— Nu-i răspundeţi, zisei.

Vorbeam cu pereţii. Robinson o chemă iar şi Elisa se duse imediat la o oglindă de pe perete, iar în faţa imaginii ei, exclamă consternată şi-şi puse mâinile la obrajii înflăcăraţi, ca pentru a-i ascunde. Puse puţină apă dintr-o carafă într-un lighean, înmuie degetele şi-şi umezi obrajii. *Compromisă,* mă gândii, uimit să constat cât de mult mă afecta acest lucru. Eram în plină dramă victoriană, poate absurdă, dar teribil de reală, în care o femeie de lume prinsă într-o capcană intolerabilă, o capcană care ameninţă să-i zgâlţâie, care va să zică, din temelii reputaţia. Şi nu era de râs; nu era nimic de râs. O priveam înmărmurit cum îşi usca obrajii, cu gura încleştată — de furie sau pentru a nu tremura, nu ştiu.

— Ştiu că sunteţi înăuntru, Elisa! strigă Robinson.

— Un moment, vă rog, zise ea cu o uimitoare duritate.

Trecu pe lângă mine fără să scoată o vorbă. O urmai, buimac. Ne-a urmărit, mă gândii.

Traversasem jumătate din budoar şi mă întrebai dacă nu dorea poate să nu fiu văzut. Dar mă lămurii curând. Dacă Robinson ne urmărise, făceam şi mai rău dacă mă ascundeam. Şi oricum — mă ţâram eu — cine era el să

mă facă să mă ascund? Grăbii pasul şi ajunsei în spatelei Elisei atunci când deschise uşa.

Mă speriai de masca de ură pe care o purta Robinson. Dacă avea un revolver în haină, eram terminat. Un titlu de ziar îmi apăru fulgerător în faţa ochilor: IMPRESARUL UNEI ACTRIŢE CELEBRE OMOARĂ UN OM. Sau poate: OMOARĂ PE AMANTUL ACESTEIA?

— Cred că ar fi mai bine să vă odihniţi, îi zise Elisei cu un glas stins şi tremurător.

— M-aţi urmărit? întrebă ea.

— Nu avem timp de discuţii, pare-mi-se, replică el tăios.

— Am semnat cu dumneavoastră un contract în calitate de actriţă şi nu paiaţă, zise ea atât de tranşant că eu, dacă eram cel vizat, aş fi intrat în pământ. *Nu încercaţi să vă bateţi joc.*

Iată-l în toată plenitudinea lui, acel sistem de apărare despre care îmi vorbise cu atâta răbdare şi de care se folosea acum pentru a-l ataca atât de aspru.

Fără un cuvânt, Robinson, alb la faţă, se întoarse şi coborî treptele platformei. Ea ieşi şi eu o urmai. O privii cum închise uşa cu cheia, şi puţin târziu înţelesei că un bărbat de lume ar fi făcut-o în locul ei. Dar acum deja cobora. Robinson îi oferi mâna, dar nu-l băgă în seamă; faţa-i era crispată de furie.

Când pusei piciorul jos, Robinson îmi aruncă o privire atât de crâncenă încât era să tresar.

— Domnule Robinson, începui.

— Ajunge, domnule, mi-o tăie cu o voce surdă, sau îmi pierd răbdarea.

Sensul era cât se poate de limpede: mă ameninţa fizic.

Robinson se uită la Elisa şi îi oferi braţul. Doamne, Dumnezeule, ce privire îi aruncă! O privire de zeiţă cuprinsă de o furie cerească.

— Mă va însoţi domnul Collier, zise.

Obrajii lui Robinson se făcură atât de rigizi, că un glonte ar fi ricoşat din ei. Ochii, şi aşa bulbucaţi, păreau să-i iasă din orbite. N-am văzut în viaţa mea un om mai

ieşit din fire. Braţele se încordară şi pumnii se încleştară fără voia mea, gata de apărare. Dacă n-ar fi fost respectul absolut pentru Elisa, sunt sigur că am fi ajuns la bătaie.

Astfel că, ne întoarse spatele şi porni spre hotel furios. În loc să-i dau braţul Elisei, i-l luai pe al ei şi simţi cât de tare tremura pe când ne îndepărtam de vagon. Dându-mi seama că nu voia să vorbească, tăcui, mulţumit să o ţin strâns de braţ şi să-mi potrivesc pasul după al ei, nesigur, trăgând cu coada ochiului la faţa-i încrâncenată.

Ajunserăm la uşa camerei ei fără să fi scos o vorbă. Se uită la mine, încercând să zâmbească, izbutind doar să schiţeze un fel de grimasă.

— Sunt dezolat pentru tot ce s-a întâmplat, Elisa.

— Nu aveţi absolut nici o vină, răspunse. Toată răspunderea îi revine lui Robinson. Acum el este în stare de orice.

Expresia feţei aducea foarte mult cu a unui animal care-şi arată colţii, dându-mi impresia, fugitivă dar surprinzătoare, că aveam de a face cu o tigroaică cu înfăţişare de tânără femeie cuminte.

— Depăşeşte orice măsură, mormăi. Doar nu-şi închipuie că poate să-mi dea ordine!

— E adevărat că are un comportament princiar, încercai eu să înveselesc atmosfera.

Nu reuşii s-o îmbunez, dar exclamă sarcastic:

— Ar fi nevoie de o epidemie ca să devină prinţ.

Nu putui să nu zâmbesc. Observă şi se întunecă; se gândea desigur că râdeam de ea, dar înţelese imediat de ce zâmbeam şi îi reuşi un surâs vag.

— Eu am fost dintotdeauna vedeta lui docilă — şi cea mai lucrativă, zise. N-are absolut nici un motiv să se poarte astfel cu mine. De parcă am fi legaţi printr-un contract de căsătorie şi nu printr-un contract de muncă.

Din nou, sarcasmul.

— S-au găsit chiar oameni care să creadă că am fi căsătoriţi în secret, adăugă ea. N-a făcut nimic ca să dezmintă.

Îi luai uşor mâinile şi îi zâmbii. Vedeam că se străduia să-şi stăpânească furia, dar gestul lui Robinson o atinsese

în profunzime, iar furia nu putea fi calmată.

— Ei bine, se înşeală, zise. Dacă el crede că între noi este ceva scandalos şi sordid, cu atât mai rău pentru el. E inima mea, e viaţa mea.

Inspiră fremătând.

— Sărutaţi-mă o dată şi lăsaţi-mă, zise.

Ar fi putut fi o rugăminte, dar prea suna a ordin. Nu mă împotrivi. Mă aplecai şi buzele mele îi atinseră buzele. Nu avu nici o reacţie şi-mi zisei că această cerere a ei poate exprima mai mult o sfidare pentru Robinson decât dorinţa de a fi sărutată de mine.

Într-o clipă, ca prin farmec, nu mai era, iar eu priveam uşa închisă gândindu-mă că nu stabilisem o nouă întâlnire. Nu mai voia să mă vadă? Având în vedere ce se întâmplase în vagon, părea de neconceput. Oricum, nu prea stăteam bine cu moralul.

Oftai şi ieşii din salon, spre curtea interioară. Ajunsei la scara exterioară şi urcai cu pas greoi până la camera mea de la etajul al treilea. Deschisei uşa, intrai, lepădai haina şi ghetele şi mă aşezai în pat. Mă-ntinsei şi-mi dădui seama că eram frânt de oboseală. Ce bine că am evitat încăierarea, îmi zisei. Robinson m-ar fi făcut terci.

Tensiunea provocată de intervenţia lui mă epuizase. Cu ce sălbăticie o protejează! În mod clar, sentimentele lui depăşesc solicitudinea unui impresar pentru clienta lui. N-aş putea să nu-i dau dreptate.

Încercai să mă gândesc la o modalitate de a o revedea. Deocamdată ea avea nevoie de odihnă. Dar după? Aranjase să pot asista la spectacol? Poate că nu. Mă-nfioră gândul că aş putea să mă prezint la uşa sălii de bal şi să mi se refuze intrarea. Şi totuşi era foarte posibil.

Mă apucai să reconstitui în minte scena care se derulase în vagon, dar numai o frază mi se repeta mereu, cea care mi-o murmurase cu o voce stinsă şi resemnată: „Cucerită, bine spus". Această frază îmi suna într-una în

urechi şi de fiecare dată îmi furnica tot corpul. Ea mă iubea. Ajunsesem la Elisa McKenna şi ea mă iubea.

Când m-am trezit, era deja noapte. Nevăzând nimic care să-mi permită să mă localizez, încercai să-mi amintesc unde era întrerupătorul. Memoria nu mă ajută, dar ştiam că trebuia să fie lângă uşă; aşa că mă ridicai şi pornii orbecăind în acea direcţie. Bâjbâii un timp, dar găsii, în sfârşit întrerupătorul.

Se făcu lumină şi răsuflai uşurat. Era încă în 1896. Zâmbii încrezător. Dormisem în patru rânduri, fără să pierd contactul, fără să mă trezesc cu migrena obişnuită.

Mă temeam să nu fi dormit prea mult; să nu fi ratat începutul reprezentaţiei. Era mai puţin grav, dar era un motiv de îngrijorare, şi mă întrebam cum aş putea afla cât era ceasul. Să chem centrala, mă gândii automat. Încruntat, eliminai această idee. N-o să învăţ niciodată?

Deschisei repede uşa. Astfel, văzui pe covor două pliculeţe, unul alb, celălalt gălbui. Le ridicai şi examinai scrisul. Amândouă erau fine şi îngrijite, dar cel crem purta desenul delicat al unui trandafir. Caracteristic farmecului acestei epoci, şi emoţionant. Nu putea fi decât de la ea.

Ardeam de nerăbdare să citesc ce-mi scrisese, dar trebuia să aflu cât era ceasul. Ieşii pe culoar, uitându-mă în dreapta şi-n stânga. Nimeni. Începui să mă alarmez, fiindcă putea fi un semn că toţi erau la reprezentaţie. Alergai până pe verandă.

Curtea interioară mi se înfăţişă încă o dată ca o grădină feerică, cu puzderia de lumini multicolore. Zgribulit, îmi plimbai ochii peste curte şi reperai un bărbat. Strigai o dată, iar a doua oară se opri şi se uită în sus mirat.

Apariţia mea, în cămaşă şi cu cele două scrisori în mână, ciufulit cum eram, trebuie să-l fi impresionat.

Nu făcu însă nici o observaţie în legătură cu ţinuta mea când îl întrebai de ceas, îşi scoase ceasul, îl deschise şi mă anunţă că erau orele optsprezece treisprezece minute şi douăzeci şi două de secunde. Precis.

Îi mulțumi mult de tot și mă întorsei în cameră. Aveam timp destul să mă aranjez nițel, să cinez și să ajung în sala de bal. Închisei ușa, mă așezai pe pat și deschisei plicul alb, păstrându-l pe cel de la Elisa la urmă.

În plic găsii un carton alb cam de opt centimetri pe zece pe care erau imprimate următoarele cuvinte: *Direcția hotelului del Coronado vă roagă să-l onorați cu prezența dumneavoastră* (restul e scris de mână) vineri 20 noiembrie 1896 la 20h 30. Dedesupt era adăugat de mână: *În sala de bal* — Micul ministru — *cu domnișoara Elisa McKenna în rolul principal.* Zâmbii recunoscător. Prevăzuse tot.

Deschisei repede și cel de-al doilea plic, încercând — în zadar — să nu stric pecetea. Era într-adevăr de la ea; și mărturisesc că am rămas uluit de frumusețea scrisului ei. Unde învățase caligrafia? Mâzgăleala mea va fi în ochii ei o jignire.

Și apoi, în formă scrisă, cuvintele ei sunt și mai expansive și mai sigure decât atunci când mi le spusese. Absența mea îi permite această libertate de exprimare? Poate că în 1896, scrisorile sunt singurul mijloc prin care o femeie își exprimă emoțiile.

Richard (îmi scria), *sper că veți ierta aspectul puțin cam boțit al plicului.* (Am uitat să precizez că era puțin șifonat). *Este singurul pe care îl am. Ceea ce spune multe despre frecvența relațiilor mele epistolare cu bărbații.*

Iertați-mă dacă emoția și expresia sunt prezente simultan în această scrisoare. De când ne-am întâlnit pe plajă, trăiesc într-un fel de folie lucide, cu simțurile exacerbate; tot ce văd are o uimitoare limpezime, tot ce aud este clar, distinct. Deci, de când v-am întâlnit, simt mai mult.*

Eram palidă când v-am privit intrând pentru prima dată în hotel aseară? Așa am crezut. Senzația de a nu mai avea sânge. Mă simțeam slăbită și de-a dreptul ireală — la fel ca, știți desigur, în această după-amiază, când eram în vagon.

Trebuie să vă mărturisesc că, în ciuda acestei percepții exacerbate, produsă de intrarea dumneavoastră în viața mea,

* nebunie lucidă

am crezut la început că nu erați decât un aventurier foarte viclean și foarte abil — pentru care vă cer iertare. V-o spun ca să știți tot. Dumnezeu să-mi ierte firea bănuitoare, am ajuns s-o cred în stare pe Mari (costumiera, vă amintiți?) de a pune la cale cu dumneavoastră o mistificare. Vă prezint toate scuzele. Nu v-aș fi spus nimic despre acest lucru, dacă nu m-aș fi decis să fiu întrutotul sinceră cu dumneavoastră.

Când eram împreună, în această după-amiază, o fericire fără margini îmi copleșea toate emoțiile. O mai simt și acum, când sunt așezată în camera mea și vă scriu, dar valurile ei, Slavă Domnului s-au liniștit, făcând loc unui curent regulat și continuu.

În pofida purtării mele colțuroase din timpul plimbării noastre, să știți că mi-a făcut mare plăcere. Nu, cuvântul este prea slab. Să știți că eram emoționată. Într-atât încât despărțirea m-a întristat, ceeea ce contrazice fericirea copleșitoare despre care v-am scris mai sus. Emoțiile mele în această după-amiază sunt cât se poate de confuze.

Mă gândesc la defectele mele. După ce am căutat (în zadar, recunosc) defectele la dumneavoastră, trec de la o extremă la alta și nu le mai văd decât pe ale mele. Cred că ar trebui să fiu mult mai bună pentru a merita devoțiunea dumneavoastră.

Richard, n-am cunoscut iubirea. V-am spus-o și țin s-o repet în scris. Nu a fost nimeni — și sunt atât de fericită, atât de fericită. N-aș fi crezut — cu toate visele copilărești — că un bărbat ar putea să miște în mine asemenea sentimente. Ei bine, dragă domnule Collier, încep să văd acum cât de mult mă înșelam.

Femeile de felul meu, cele care nu pot iubi decât un singur bărbat în viața lor, sunt fie cele mai fericite femei, fie cele mai nefericite. Eu sunt și una și alta. Faptul că mă iubiți și că ocupați un loc din ce în ce mai mare în inima mea îmi aduce fericirea.

Înclinarea mea naturală de a-mi închipui întotdeauna ce este mai rău mă face să sufăr.

Chiar și acum, mă uimește ciudățenia întâlnirii noastre; chiar și acum, mă întreb, în adâncul meu, de unde veniți. Nu, nu vă voi întreba. Când va fi momentul, îmi veți spune

— oricum ar fi, esențialul este că sunteți aici. Începând de azi, voi crede sincer în miracole.

Începând de azi, deasemenea, emoțiile mele sunt eliberate. Și totuși, cât de complexe! Uneori îmi vine să spun lumii întregi ceea ce simt. Apoi, îmi doresc să țin cu strășnicie totul în mine. Nădăjduiesc că nu vă înnebunesc. Mă voi strădui să fiu cât mai echilibrată și să nu mai rătăcesc aidoma unei plante rătăcite. Pentru că în sfârșit mi-am găsit soarele.

Vă las acum și rămân singură cu febra mea — să fac ultimele retușuri reprezentației, iar apoi să mă odihnesc puțin. Am cerut să vi se trimită o invitație. Dacă nu ați primit nimic, o puteți cere de la recepție. Le-am cerut să vă rezerve un scaun în primul rând — și cred că nu am făcut bine, cu siguranță. Dacă vă zăresc cumva, voi uita pe loc textul și desfășurarea piesei.

Ei bine, îmi voi asuma acest risc. Vă doresc cât mai aproape de mine pe timpul reprezentației.

Omul acela nesuferit ne-a deranjat exact în clipa în care urma să pronunț cuvintele pe care credeam că nu le voi spune niciodată unui bărbat. Le scriu acum. Să știți că voi crede în ele totdeauna, fiindcă vor fi întotdeauna adevărate.

Vă iubesc.

Elisa

Închipuiți-vă un om îndrăgostit peste poate, așezat pe un pat ca și când lumea nu ar exista în jurul lui, recitind această scrisoare, apoi recitind-o iar și iar — până când ochii i se umplu de lacrimi, până când bucuria lui se revarsă într-o singură frază, singura care-i vine în minte:

Îți mulțumesc, Doamne.

Era ora optsprezece și patruzeci și cinci, când intrai în rotondă și mă îndreptai spre sala regală. La balconul

etajului al doilea, orchestra de coarde executa un fel de marş, iar eu eram foarte binedispus că eram în stare să merg în pas cadenţat. Descoperii zâmbind de încântare în hol spectacolul *Unei ore de pescuit cu năvodul în larg* (aşa scria pe un panou). E cel puţin curios să vezi nişte peşti enormi agăţaţi în holul recepţiei dintr-un mare hotel ca acesta.

În sală nu era nici un membru din trupă. Trebuie să fi fost în camerele lor sau în sala de bal, pregătindu-se pentru reprezentaţie. Nu mă afecta peste măsură că eram singur. Începeam să mă simt ca acasă în acest mediu. Ceea ce reprezenta un progres apreciabil faţă de aseară.

Comandai un consome, pui, pâine, brânză şi vin şi savurai spectacolul sălii şi frânturile de conversaţie care ajungeau la urechile mele indiscrete. Era să izbucnesc în râs la remarca pe care o făcu vecinul meu la adresa însoţitorului său; vorbind de corpolenţa soţiei lui, declară: „A crescut, creşte şi ar trebui cam mult diminuată".

Abţinându-mă cu greu, mă uitai la ei şi constatai că erau mici şi îndesaţi. Mă înşel, sau oamenii din această epocă sunt mai scunzi? Aşa se pare Majoritatea bărbaţilor pe care i-am văzut îmi vin până la umăr.

Unul dintre ei spuse ceva despre evoluţia civilizaţei, cum că ar fi ajuns la „apogeu" şi meditai asupra ceea ce a spus şi a felului cum a spus-o.

Totul părea luat mai în serios în 1896. Politica şi patriotismul. Căminul şi familia. Afacerile şi munca. Nu sunt doar simple subiecte de conversaţie, ci nişte convingeri profunde care pot stârni patimi violente.

Într-un fel, îmi pare regretabil. Fiind liberal din fire şi semantician din convingere, cred în atitudinea filozofică care constă în a considera că vorbele nu sunt lucruri. Faptul că vorbele pot provoca ură şi aduce distrugerea şi moartea, mi se pare un fenomen dezolant şi terifiant.

Pe de altă parte, e ceva seducător în fiinţele umane care cred din adâncul lor în ceea ce fac. Nu vreau să critic epoca pe care am părăsit-o. Aş vrea doar să spun că memoria mea este marcată de amintirea atitudinilor indiferente faţă de lucruri, inclusiv viaţa însăşi.

Astfel că, atitudinile lui 1896, în pofida tendinței lor spre întristare și uneori spre brutalitate, au meritul de a aborda un anumit număr de principii. A te simți implicat este o acțiune, nu doar o expresie depășită.

Vreau să spun că extrema cealaltă este binevenită, restabilind echilibrul. Undeva, între rigiditatea crispată a atitudinii sale și apatia totală, se găsește motivația care poate salva sufletul oamenilor.

Așa mă gândeam când privirea-mi căzu pe un bărbat care venea spre mine. Picioarele se strânseră automat sub masă; era Robinson.

Îl priveam cum se apropia neștiind cum să mă pregătesc fizic sau mental. Nu puteam crede că-și găsise, tocmai când mă aflam într-o sală de mese aglomerată, să mă atace. Dar nici nu-l credeam incapabil de așa ceva, și mușchii abdomenului mi se contractară. În cele din urmă, pusei jos lingura și așteptai neliniștit să binevoiască a se manifesta.

Pentru început, îmi ceru permisiunea să se așeze lângă mine, dar și trase un scaun și se așeză în fața mea, cu o față impasibilă ca o mască, nelăsându-mi să-i ghicesc intențiile.

— Da? zisei, gata să dialoghez sau să-i arunc supa în față dacă cumva, scotea un pistolet din buzunar, ceea ce era imaginea — limitată, recunosc — pe care mi-o făceam despre o agresiune în stil 1896.

— Am venit să vă vorbesc, zise. De la bărbat la bărbat.

Sper că ușurarea pe care o simții aflând că nu-mi va fi găurită pielea nu se văzu prea tare pe fața mea.

— Fie, zisei, vrând să par calm, sobru.

Prea calm și prea sobru, cred.

— Ce? întrebă.

— Am zis *fie,* repetai, tentativa de a părea conciliant fiind compromisă de la început.

Mă scrută; dar nu ca Elisa. La el era mai multă neîncredere rece decât curiozitate nedisimulată.

— Vreau să știu exact cine sunteți, zise. Vreau să știu exact ce căutați.

— Mă numesc Richard Collier. Şi nu urmăresc. Şi sunt...

Mă oprii la intervenţia lui sonoră care exprima sarcasmul.

— Doar nu vreţi să mă păcăliţi *pe mine*, domnule, zise. Manierele dumneavoastră pot părea inexplicabile pentru o anumită persoană de sex feminin, dar eu le descifrez foarte bine. Căutaţi productul.

— Productul?

Mă holbam la el.

— Bani, mormăi el.

Aici mă luase complet pe nepregătite. Dezarmat, izbucnii în hohote. Dacă era mai aproape, îi râdeam în nas, la propriu.

— Glumiţi, spusei, ştiind că nu era cazul, dar incapabil de a găsi o replică mai bună.

Faţa-i încremeni şi nu-mi mai arse de râs.

— Vă previn, Collier, mârâi el. (Era mârâit adevărat, o jur.) Există legi şi nu voi ezita să mă folosesc de ele.

Depăşea orice limită. Îmi sări mustarul.

— Robinson...

— *Domnule* Robinson, mi-o tăie.

— Da, sigur. *Domnule* Robinson, vorbiţi aiurea.

Tresări de parcă l-aş fi pălmuit. Din nou mă contractai. Nu mă mai îndoiam că-mi voia răul şi că putea trece de la dorinţă la faptă.

Nu suport încăierarea şi am evitat-o mereu. Se apropia momentul când — ca să-i preiau expresia — îmi voi pierde răbdarea. Mărturisesc că aveam poftă să-i sparg nasul. Mă aplecai şi zisei:

— Aş vrea să evităm bătaia, Robinson, dar să nu credeţi că am de gând să mă retrag, dacă asta doriţi. Dacă vreţi să ştiţi, am chef să vă fac cunoştinţă cu podeaua. Nu-mi place de dumneavoastră. Sunteţi o brută şi mie nu-mi plac brutele; nu-mi plac deloc. Am fost clar?

Ne confruntam ca doi cocoşi. Apoi un zâmbet subţire îi tăie faţa; era zâmbetul cel mai dispreţuitor de care am avut parte vreodată.

— E uşor să te dai mare într-o sală plină ochi, zise.

— *Putem ieşi, dacă doriţi,* îi spusei.

Doamne, ce poftă aveam să dau în el! N-am mai întâlnit în viaţa mea un om care să-mi inspire atâta ostilitate.

Ospătarul dezamorsă situaţia venind să mă întrebe dacă Robinson cina cu mine.

— Nu, zisei, în nici un caz.

Fusei mai tranşant decât era necesar. Ospătarul o fi crezut că aveam ceva cu el, dar n-aveam încotro.

Când acesta plecă, Robinson îmi zise:

— Nu veţi abuza de credulitatea d-rei McKenna, v-o spun eu.

— Aveţi perfectă dreptate, răspunsei. Nu voi abuza într-adevăr niciodată de credulitatea ei. Dar nu are nimic de-a face cu ce-aţi putea să-mi spuneţi sau nu.

Faţa-i era de o duritate extremă, iar ochii precum două fante metalice.

— Să facem un târg, zise. Care-i preţul dumneavoastră?

Era culmea. Râsei, cu toată furia pe care ştiam că i-o provoca acest lucru.

— Chiar nu vreţi să înţelegeţi? zisei, nevenindu-mi să cred.

Mă surprinse iar. În loc să se înfurie, rânji.

— Jucaţi prost, Collier. Acum, ştiu măcar că nu sunteţi un actor fără slujbă în căutare de product.

Scosei un geamăt incredul.

— O ţineţi una şi bună. În căutare de product.

Clătinai din cap.

— Nu puteţi vedea. Sunteţi incapabil să vedeţi ce este aici, sub nasul dumneavoastră.

Din nou, rânjetul.

Oftai.

— Fiţi drăguţ, ridicaţi-vă şi plecaţi.

— Indivizi de teapa asta am întâlnit cu zecile în cariera mea, îmi zise. Şi au avut parte de la mine de ceea ce meritau.

Dădui din cap plictisit.

— Mm-hâmm.

Şi iar se întâmplă, schimbându-mi complet starea de spirit. Nedrept, întrucâtva; o consecinţă dezarmantă a preştiinţei. Fiindcă, amintindu-mi de felul în care acest om urma să moară, mă cuprinse mila. Va pieri încet în apa glacială a Atlanticului, fără să fi cunoscut iubirea femeii pe care el o idolatriza. Cum să urăşti un om pe care îl aştepta o astfel de soartă?

Necrezându-l în stare să observe asemenea nuanţe, văzui surprins că sesizase schimbarea înfăţişării; era dezorientat. Ştia să înfrunte mânia; nu şi mila. Cred că îl cam speriase, pentru că nu vorbi la fel de sigur pe el.

— Voi şti cum s-o fac să scape de dumneavoastră, domnule, fiţi sigur de asta.

— Îmi pare rău domnule Robinson, spusei.

Parcă nici nu deschisem gura.

— Oricum, zise acoperindu-mi vocea, să ştiţi că sunt în stare să vă aranjez.

Nu eram prea atent. Îmi trebuiră vreo cincisprezece secunde să înţeleg că mă ameninţase de moarte.

— Cum doriţi, zisei.

Cu gura strâmbă, împinse scaunul, gata să cadă. Se ridică şi plecă cu acelaşi mers, cu paşi mari. Ce era în sinea lui acum? Mă întreb. Cu toată ura pe care o avea pentru mine, nu mă puteam împiedica să-l deplâng — încă o deformaţie profesională care poate detraca un mecanism indispensabil cum este autoapărarea. Dar nu era cale de ieşire. O iubea pe Elisa ca şi mine, iar iubirea lui era mult mai veche decât a mea.

Cum să nu fiu sensibil la nenorocirea lui?

Trecuse cu puţin peste şapte şi treizeci când dădui invitaţia celui de la uşa sălii de bal şi fusei însoţit până la un scaun din primul rând. Nu erau decât câţiva oameni în sală, astfel că putui scrie fără să fiu observat. Acum, că sunt aici, bine instalat, pot în sfârşit să arunc o privire împrejur.

Sala de bal nu e atât de spectaculoasă, pare-mi-se. Are ceva cavernos şi lugubru, cu tavanul extrem de înalt, compus din panouri înclinate, susţinute de bârne transversale. Ferestrele sunt strâmte şi înalte, pereţii cu lambriuri din lemn întunecat, pardoseala compusă dintr-un parchet auster. Chiar scaunul pe care sunt aşezat este un scaun pliant de lemn. Nu e marele lux.

Scena, deşi mai largă, — trebui să măsoare vreo doisprezece metri — nu prea somptuoasă. Avanscena nu are scări de acces. Nu pot estima adâncimea scenei, fiind coborâtă cortina. În spatele ei se simte o mare însufleţire; aud voci, zgomot de paşi, zgârieturi, pocnituri. Aş fi vrut să mă duc în culise, să-i urez succes, dar ştiu că trebuie s-o las în pace. Şi-aşa o premieră este îndeajuns de dificilă, şi fără tensiunea suplimentară pe care o creasem. Sper că se simte bine.

Mă uit pe program. Pe copertă figurează titlul piesei şi o fotografie a Elisei. *O* fotografie? *Fotografia.* E curios s-o privesc şi să mă gândesc unde m-a adus vraja ei.

În partea de jos e scris: *Hotel de Coronado — Director E.S. Babcock — Coronado Beach, California.* Pe spate se află un anunţ publicitar lăudând „numărul şi diversitatea atracţiilor" hotelului. Cea mai mare dintre ele fiind, de departe, pentru modestul scriitoraş care sunt eu, o actriţă micuţă şi delicată, numită Elisa.

Deschizând programul, găsesc scris pe pagina din stânga: *D. William Fawcett Robinson o prezintă pe/ DOMNIŞOARA ELISA McKENNA/ În Producţia Originală a Noii Comedii în Patru Acte Intitulată/* Micul Ministru/ *de J.M. BARRIE/ Adaptare a romanului său cu acelaşi nume.* Apoi vin două portative cu o melodie compusă de *W. Furst* şi intitulată *Muzica Lady-ei Babbie (Tempo di valse).* Încerc s-o fredonez în gând amintindu-mi puţinul ce mi-a rămas din lecţiile mele de pian din copilărie.

Sub portative, se află nişte nume de personaje precum Gavin Dishart, Lord Rintoul şi căpitanul Halliwell. Al patrulea nume este Lady Babbie, fiica Lordului Rintoul, iar în capătul unei linii punctate, Elisa McKenna. Mă

încântă — nu există al cuvânt — gândul că o voi vedea jucând.

Încântător ar fi să văz jucând, pur şi simplu, un mare nume al scenei americane. Chiar dacă ea nu a atins apogeul carierei sale, trebuie să joace minunat. Iar faptul că această femeie mi-a scris o scrisoare tandră care se termină cu cuvintele *Vă iubesc* mă umple de atâta bucurie încât îmi vine să strig. Emoţia mea este simetrică, pot să spun cu a ei: pe de o parte, aş vrea să-l prind de mânecă pe oricare ar trece pe aici ca să-i spun tot; pe de cealaltă, îmi vine să păstrez numai pentru mine acest secret.

Am închis ochii ca să las să curgă în mine acest prea plin de fericire. Este putinţă atâta fericire? Este, fiindcă o simt. Până şi amintirea lui Robinson a trecut pe planul amintirilor neplăcute.

Privesc sala de bal cum se umple treptat. Colea, o femeia scrutează cu un binoclu de teatru balconul strâmt şi aparent nefolosit care domină scena. Descopăr mai încolo (zâmbind) un bărbat care trage pe furiş o duşcă dintr-un flacon. Îl strecoară în buzunar, îşi şterge barba cu un gest nervos. Cred că mă voi opri acum din scris.

Piesa va începe. Lumina scade, orchestra s-a oprit. Inima mi-e suspendată ca o cordă de vioară; este ca un timpan bătând un ritm lent şi clar. Abia mai pot să scriu în întuneric.

Gata! Cortina se ridică. Orchestra începe din nou să cânte; după program, e vorba de *Seară de aprilie sub clar de lună.* Pe lângă scrierea rapidă, voi folosi fraze mai scurte pentru a-mi nota pe parcurs impresiile.

O pădurice. Clar de lună. Iată şi focul trucat de care vorbise Robinson — nu prea convingător. Doi bărbaţi aşezaţi lângă foc, adormiţi. Un al treilea stă de pază. Un al patrulea, acum, coboară dintr-un pom. Vorbesc de Micul Ministru. „Nici o ispită terestră nu-l va determina pe Gavin să..." N-am înţeles. Doamne! Ce accente!

Vorbesc şi iar vorbesc. Când trebuie să intre ea în scenă? Sunt supărat.

Ministrul soseşte. Vrea să-i alunge. Ei se împotrivesc

plângându-se de fabricanți. Intriga se îngroașe. *(Unde este Elisa?)*

Thrums scotocit de polițiști, sub ordinele Lordului Rintoul și ale căpitanului Halliwell. Repede, programul. Lord Rintoul este tatăl ei. Căpitanul Halliwell vrea să se însoare cu ea. Cei de pe scenă vor să dea alarma când trupele vor apărea pentru ca șefii să fugă. Am început să pricep, în ciuda accentelor apăsate din vorbirea actorilor.

O femeie cântă în culise. *Ea* e? Și *cântă?* Ce voce minunată. Doamne, cât o iubesc! Tremur în așteptarea apariției ei pe scenă.

Iat-o! Soseşte *dansând!* Dumnezeule, ce frumoasă e, cât e de grațioasă. Îmbrăcată ca o țigancă, cu părul desfăcut, cămașă albă, șal lung cu franjuri, drapat pe umărul drept și căzând până la poalele fustei întunecate. Un fular lung cu franjuri purtat ca un șorț, un colier de perle întunecate. Care erau calificativele? Aeriană? Luminiscentă? *O, da.*

E desculță! (Nu folosesc niciodată semnele de exclamație! Îmi trădează exaltarea.) Cum aș putea fi exaltat de faptul că este desculță? Am văzut femei expuse pe plajă, aproape goale. Nimic. Dar aceste picioare goale — picioarele *ei.* Este incredibil. O privesc, vrăjit. Am pierdut firul piesei.

A ieșit din scenă dasând, după ce a trimis un sărut ministrului. Asta-i tot? Bineînțeles că nu; ea este vedeta. Dar ce dezamăgire. Scena e pustie fără ea.

Acum e chiar pustie. Au plecat toți. Intră un bărbat și urcă într-un pom. A, iat-o din nou!

Vorbesc. Vocea ei este minunată; un instrument de calitate. Ce-și spun! Aha! El știe cine e ea, a zărit-o la castelul lui Rintoul când vâna — *cârtițe?* N-am înțeles.

Ea-i ceru să nu spună nimic... A venit să-i avertizeze de sosirea soldaților... L-a auzit pe Halliwell vorbind cu tatăl ei... A hotărât să le taie creaca de sub picioare dar... Tunicile roșii au blocat drumul. Singura modalitate de a-i avertiza pe capi era folosirea cornului pe care bărbatul îl purta la brâu. Trebuie să sune de trei ori. Lui îi e frică. Tunicile roșii l-ar putea astfel „dibui".

— Bărbatul a plecat. Elisa — Babbie — încearcă să sune chiar aşa. Încântător. Nu izbuteşte. Îşi umflă obrajii, dar nu scoate nici un sunet. E într-adevăr delicioasă. Să fie ea femeia care mă privea cu atâta gravitate? Pe scenă este radioasă ca soarele şi spumoasă ca şampania.

Iată-l şi pe ministru. O ceartă, crezând că are de a face cu o ţigancă. Ea-i spune — Doamne, dar ce-i zice? Acum şi ea are un accent de neînţeles. Ar fi trebuit să subtitreze piesa. Nu că m-ar interesa peste măsură dialogul când este ea pe scenă. Sunt prea emoţionat de spectacolul pe care mi-l oferă, de graţia mişcărilor ei, de muzica glasului ei.

Hai să vedem ce e cu acţiunea. E vorba de cineva care este... pierdut? Aha! Elisa îi cere să sune de trei ori din corn ca s-o găsească tatăl ei.

Şi el se supune! Simpatic. El observă ceva mişcare în sat (în culise). Nu ştie ce să creadă. Ea-i zice că a fost dată alarma. „După ce eu am interzis-o?" făcu el.

Ce figură face! I-a spus că el însuşi o dăduse. E furios, aruncă pe jos cornul şi aleargă după Babbie.

Intră Lordul Rintoul şi căpitanul Halliwell. Actorul care îl joacă pe Rintoul este cel pe care îl întâlnisem la micul dejun. Jepson, aşa e? Ei supraveghează oraşul Thurms şi spun că-l văd pe ministru încercând să înduplece mulţimea să depună armele. Acolo este şi o ţigancă care-i incită la revoltă. Halliwell îi promite lui Rintoul că o va arunca pe ţigancă în temniţă până la ivirea zorilor. Mă îndoiesc.

Gavin revine. Rintoul îi mulţumeşte. Intră un soldat. Capii au fugit. Rintoul şi Halliwell ies furioşi. Ministrul rămâne singur.

Revine ea, adorabila mea Elisa. Voi pierde şirul acţiunii dacă o mai mănânc aşa din ochi. Ştie oare unde sunt eu? N-ar avea nici o importanţă. E prea absorbită de personaj. Ea nu este Elisa în acest moment, este Babbie — *în totalitate.* Acesta trebuie să fie secretul ei: identificarea totală cu personajul.

Unde am rămas? Am uitat să vă spun că are o bonetă şi o capă lungă. E urmărită. Ajutaţi-mă îl imploră pe ministru. Înapoi! strigă el. Intră doi soldaţi.

E caraghios. Ea îl ia de braţ şi, într-o engleză perfectă, îi zice: „Nu mă prezinţi, dragule?“ Ministrul, Dishart, se holbează la ea. Ea-i spune sergentului că pe o asemenea noapte, locul unei soţii credincioase este „alături de soţul ei“. Ministrul rămâne fără glas. Se eliberează. „Sergent, trebuie să te informez...“

— Da, da, dragule, despre ţiganca îmbrăcată ţigăneşte.

Ministrul, încurcat, arată spre culise.

— S-a furişat până aici şi apoi a fugit încolo, îi zise ea sergentului.

Dishart mai încearcă o dată.

— Sergent, este datoria mea să...

— Dragule, să mergem acasă, îl întrerupse ea.

— Dragă! exclamă el.

Ea zâmbi. Ador zâmbetul acesta.

— Da, dragostea mea.

Soldaţii au plecat.

— Aţi spus că eraţi soţia mea, zise Dishart.

— Nu m-aţi contrazis, replică ea.

— Nu, aşa-i, mormăi ministrul.

Ea zice că va lua totul asupra ei, dacă soldaţii vor descoperi „purtarea sa incalificabilă“. El protestează. Nu vrea s-o vadă la închisoare. E deja aprins. Nu e de mirare. Nu numai eu sunt îndrăgostit de ea, ci tot publicul. Acesta emite un murmur de înduioşare care se propagă în toată sala în valuri. Farmecul ei este irezistibil. Trece dincolo de scenă. E magnetică.

Ea-i dă o floare pe care o avea la brâu — plecând. Nu pleca, Elisa.

Gavin se uită la floare. Dă buzna un bărbat care-i ia floarea şi o aruncă. Ia-o de jos, dacă îndrăzneşti! strigă. Dishart o ia şi o pune la butonieră în timp ce se îndepărtează. Cade cortina. Sfârşitul primului act.

Pauză. Mă gândesc la felul cum joacă. Cum îi e şi firea. Candidă. Sinceră. Cu atâtea economie de mijloace. Fără şmecherii. Mi-era frică să nu fie ca unii actori din

piesă — înflăcărată, prea matură. Nu e cazul. Nu se folosește de nici un truc. Este fără pretenții. Simțul umorului pe care i-l descopăr este pentru mine o sursă de bucurie inepuizabilă. E în ea o veselie sprințară care o face pur și simplu spumoasă. Cochetăria apare fugitiv, în momentele cele mai neașteptate. Pare mereu încrezătoare în puterea ei de seducție, iar dacă a dibuit vulnerabilitatea ministrului, forța aceasta este compensată de o mare îngăduință. De asta o fi atât de populară pentru publicul feminin? Fiecare gest al ei este impregnat de o delicatețe plină de voiciune. Și, când și când, parcă altă coardă e atinsă, creând o vibrație profundă. Sunt reunite în ea toate calitățile unei mari tragediene, nu încape nici o îndoială. Ele vor ieși la iveală firesc, oricum, și fără prezența mea.

Ce mai pot spune? Că oricare ar fi forța cu care dă viață personajului, lasă impresia că ar mai avea mult mai multe de spus. Și așa e. Am citit odată o carte... despre un câmp de energie emis de către actori și actrițe; o prelungire a așa-zisei aure. Acest câmp de energie plutea, în condiții adecvate (un raport extraordinar de intens între spectator și actor), să se întindă într-atât încât să cuprindă publicul întreg — fenomen care este confirmat de mai multe mediumuri. Văzând-o pe Elisa, sunt gata să cred.

Ne-a învăluit pe toți.

Și acum voi...

Mă oprii auzindu-mi numele. Cel care îmi luase invitația — îmi întindea o foaie de hârtie împăturită.

— Pentru dumneavoastră, domnule.

Îi mulțumii, luai hârtia și plecă. Îmi pusei stiloul și hârtiile în buzunarul interior al hainei, despăturii foaia și citi: *Collier, trebuie să vă informez imediat asupra sănătății domnișoarei McKenna. Este o chestiune de viață și de moarte, astfel că eu contez pe dumneavoastră. Vă aștept în hol. W.F. Robinson.*

Mesajul fu ca un duș rece. *O chestiune de viață și de moarte?* mă ridicai și pornii spre intrare, foarte neliniștit, și cu pas grăbit străbătui culoarul. Ce s-o fi întâmplat? O

văzusem pe scenă şi părea strălucitoare. Oricum, dacă era ceva pe lumea asta important pentru Robinson, aceasta nu putea fi decât sănătatea Elisei.

Ajunsei în hol şi privii în jur. Nici urmă de Robinson. Îmi făcui loc prin mulţimea care se revărsa, căutându-l din ochi. Poate mă aştepta într-un colţ? Explorai cu privirea întreaga sală, sperând că-l voi vedea. Iertată-mi fie Doamne, naivitatea; nu înţelesei nici când doi zdrahoni se îndreptau spre mine.

— Collier? întrebă unul, mai vârstnic, cu nişte dinţi proeminenţi şi galbeni şi o mustaţă stufoasă.

— Da, răspunsei.

Mâna lui se încleştă pe braţul meu şi abia înăbuşii un ţipăt de durere.

— Să mergem, zise.

— Ce?

Până unde mergea credulitatea unui om? Tot nu pricepeam.

— Am zis, *să mergem,* repetă el, rânjind.

Mă împingea spre intrarea principală: celălalt îmi prinsese tot aşa de tare braţul stâng.

Stupefacţia fu prima reacţie, a doua mânia — împotriva lui Robinson că mă trăsese pe sfoară, împotriva mea pentru că mă lăsasem tras pe sfoară. Încercai să scap din strânsoare, dar nu era lucru uşor.

— Eu n-aş face-o, făcu cel mai bătrân. Ar fi regretabil.

— Păi da' cum, zise celălalt.

Mă uitai la el. Era cam de o vârstă cu mine, era corpolent ca şi colegul său, iar costumul ţipa pe el. Mă privi cu nişte ochi de un albastru spălăcit.

— Urmaţi-ne fără discuţii, adăugă acesta.

O nouă reacţie le înlocui pe celelalte. Incredulitatea, amuzamentul. Era prea ridicol.

— Daţi-mi drumul, zisei, aproape râzând.

— N-o să mai râdeţi cât de curând, zise cel mai bătrân.

Pofta de râs îmi dispăru ca prin minune, simţindu-i damful de whisky.

Mai aveam încă puţin până la uşa de la intrare. Afară, o păţeam.

— Lăsaţi-mă, sau strig după ajutor, le spusei. *Acum.*

Strigătul îmi rămase în gât, când cel tânăr se lipi de mine, cu mâna dreaptă în buzunarul hainei şi simţii contactul unui obiect dur.

— Deschideţi gura şi sunteţi mort, Collier, zise.

Mă uitai buimac, la faţa lui impasibilă. Nu-i adevărat, visez, îmi zisei. O situaţie atât de melodramatică, aşa de trasă de păr n-avea ce căuta în realitate. Ridicat de doi borfaşi musculoşi? Era prea absurd ca să-mi vină să cred.

Dar trebuia să-mi vină, pentru că era adevărat — uşa care se deschidea, cei doi care mă împingeau afară. Îmi veniі în fire. Mă întorsesem cu şaptezeci şi cinci de ani ca să fiu cu Elisa, şi aşa se va termina?

— Nu, zisei zbătându-mă şi reuşind să-mi eliberez braţul stâng. Doar n-o să...

Vocea îmi fu curmată de un horcăit — al meu — când cel mai vârstnic îmi înfipse un pumn de fier în abdomen. Căzui pe el, rupt în două, durerea fulgerătoare iradiind în pântec şi piept, iar un văl negru îmi căzu pe ochi. Mă simţii ridicat şi luat pe scări în jos. Întrezăream vag nişte oameni care treceau şi încercai să strig după ajutor, dar n-aveam putere. Nu puteam să vorbesc.

Apoi ne găseam pe promenadă şi traversam aleea centrală spre plajă; vântul rece mă învioră. Inspirai cu poftă.

— ... să nu fac asta, Collier.

Câteva cuvinte răzbăteau din ţiuitul urechilor.

A fost o greşeală stupidă.

— Daţi-mi drumul, zisei.

O clipă, avusei impresia că ploua, apoi înţelesei că lăcrimasem de durere.

— Daţi-mi drumul!

— Nu încă, zise cel mai în vârstă.

Acum era pe aleea de scândură şi ne îndreptam spre casa băilor. Încercai să-mi vin în fire şi să văd ce aş putea face. Trebuia să existe scăpare. Înghiţii, tuşii.

— Dacă e vorba de bani, vă dau mai mult decât Robinson.

— Nu cunoaştem nici un Robinson, zise cel mai tânăr, înfigându-şi degetele în bicepsul meu.

Pe moment crezui, apoi îmi amintii mesajul care mă adusese în situaţia asta.

— Ba da, îl cunoaşteţi, zisei, şi eu vă spun că sunt gata să vă plătesc şi mai mult dacă...

— Mergem la plimbare, tinere, mi-o tăie cel bătrân.

Aruncai o privire peste umăr către hotel, înspăimântat.

— Vă rog. Nu faceţi asta.

— *O facem,* zise bătrânul cu duritate.

Brusc realizai prăpastia care ne despărţea. Erau unele aspecte ale personalităţii lui Robinson în care mă recunoşteam. Omul acesta — şi acolitul lui — îmi erau complet străini; reprezentau tipul de om din 1896 cu care nu aveam absolut nimic în comun. Putea fi şi marţian, într-atât mi-era străină atitudinea lui. Poate că era în stare chiar să mă omoare. Gândul acesta mă răscoli. Trăsei aer în piept şi îl întrebai unde mă duceau.

— Veţi şti la timpul potrivit. Acum tăceţi, dacă nu vreţi să mai încasaţi una.

Un fior rece îmi trecu pe şira spinării. Şi dacă Robinson le ordonase să mă ucidă? Groaznic, dar nu imposibil. N-ar fi cel mai simplu mijloc de a scăpa de mine? Să mă fi înşelat asupra lui, considerându-l o brută perfectă, el fiind din cei care nu se dau înapoi de la nimic pentru a-şi apăra interesele în persoana Elisei?

Începui să vorbesc, dar mă oprii strâmbându-mă de durere când degetele lor mi se înfipseră în braţe. Orice încercare de rezistenţă fizică era sortită eşecului. Trebuia să folosesc vreun vicleşug şi nicidecum forţa.

Mă uitai în lături când trecurăm pe lângă casa băilor; ieşea o tânără pereche. În interior, două mari cisterne de beton pline cu apă, una din ele fiind prezăzută cu un tobogan. În bazinul de apă caldă (ieşeau aburi), călare pe un butoi, erau doi băieţi ale căror chicoteli răsunau în clădire ori de câte ori îşi pierdeau echilibrul. Erau supravegheaţi de la margine de un bătrân cu barbă albă,

îmbrăcat într-un costum de baie cu guler şi mâneci scurte, cu pantaloni până la genunchi.

Uşa se închise şi cuplul se îndrepta spre noi. Îl măsurai pe el, întrebându-mă dacă era în stare să-mi sară în ajutor. Cel din dreapta parcă-mi ghicise gândurile fiindcă îmi strânse şi mai tare braţul şi eu scrâşnii din dinţi de durere.

— Nu scoateţi o vorbă, mă sfătui el ameninţător.

Tremuram tot, ţinându-mi respiraţia când ne întâlnirăm cu cei doi, care se îndreptau acum spre hotel.

— Aşa a fost mai cuminte, zise bătrânul.

— Unde mă duceţi, întrebai.

— În Vechiul Mexic, zise tânărul.

— *Ce?*

Vă ducem acolo şi vă tăiem în bucăţele pe care le aruncăm într-o groapă.

Mă-nfiorai.

— Foarte nostim.

Dar nu eram sigur că glumea.

— Nu mă credeţi? insistă cu o plăcere sadică. Credeţi că-s gogoşi?

Mă uitai, disperat, înapoi.

— Nu mă credeţi? mă întrebă, băgându-mi dosul palmei în coaste.

— Duceţi-vă la dracu', mârâii.

Îşi înfipse şi mai tare degetele în braţul meu şi ţipai.

— Nu-mi place să mi se vorbească pe tonul ăsta, zise. Cred că o căutaţi cu lumânarea.

Şi iar se strânse garoul.

— Aşa-i Collier?

— Bine, zisei. Am înţeles.

Strânsoarea slăbi.

— Ştii ce-o să facem cu tine?

Nu era o întrebare.

— Te ducem pe mare, te legăm de o ancoră şi te aruncă îm mare, spre plăcerea amicilor noştri, rechinii.

— Haide, Jack, zise bătrânul, nu-l mai speria. Îi albeşte părul degeaba.

— *Nu* degeaba, zise Jack.

Atunci mă frapă toată grozăvia situaţiei şi, văzând peste umăr cât de departe era hotelul, gemui.

— A gemut, zise tânărul, crezi că e bolnav?

Povestea mea se apropia de final? Lunga mea călătorie până la Elisa se termina cu o crimă pe o plajă pustie? Cum de putusem să-l subestimez pe Robinson? Ultima dată mă ameninţase că mă „aranjează". De la ameninţare trecuse la fapte, iar eu o voi pierde pe Elisa pentru totdeauna, după doar câteva momente petrecute cu ea. Acele cărţi nu vor fi scrise, altfel; viaţa ei va fi exact cum era descrisă în ele. „Scandalul de la Coronado" se şi terminase. Nu ne vom mai revedea până în acea seară din 1953 când, în timpul unei reuniuni, ea va vedea figura unui tânăr de nouăsprezece ani şi va muri câteva ore mai târziu. Iată ce reuşisem eu să fac din această călătorie — o buclă tristă fără sfârşit, un ciclu nedefinit unde reveneam ca să fiu ucis, apoi mă năşteam şi trăiam până în ziua când reveneam să fiu din nou ucis.

Mă adresai celui vârstnic.

— Vă rog, spusei. Nu faceţi asta. Nu înţelegeţi. Eu am venit din 1971 pentru a fi cu domnişoara McKenna. Noi ne iubim şi...

— Ce înduioşător îi, exclamă Jack prefăcut.

— E *adevărat,* spusei, neluându-i în seamă sarcasmul. Chiar aşa am făcut. Am călătorit în timp ca să...

— Hu, hu, hu! făcu Jack.

— Duceţi-vă dracu'! strigai.

— Ba *tu* te duci dracu', zise.

Când văzui că bagă mâna dreaptă în buzunarul hainei, mi se puse un nod în gât. Sunt mort, îmi zisei.

— Nu fi tâmpit.

Cel bătrân îmi dădu drumul ca să-l prindă de braţ.

— Eşti normal? Aşa aproape de hotel?

— Ce-mi pasă! îi zise Jack. Îi bag un glonte în ţeasta asta de încrezut.

— Ai face mai bine să nu-l scoţi, Jack, altfel Dumnezeu mi-e martor, îţi sparg capul, zise cel bătrân arătând clar că el era şeful — şi de departe cel mai periculos.

Jack îl fulgeră cu privirea. Bătrânul îl bătu pe umăr.

— Haide, băiete, zise. Pune-ţi mintea la contribuţie. Vrei să ne punem rău cu legea?

— Nici un filfizon nu m-a insultat fără s-o păţească, mârâi Jack.

— E cam nervos, Jack. Pune-te în locul lui.

— Şi va muri, îţi zic eu, replică Jack.

— Om vedea, zise celălalt. Haide acum.

Vorbele lui mă îngheţară mai mult decât ale lui Jack, fiindcă ştiam că erau spuse cu siguranţă şi deloc exagerat. Dacă se hotăra să mă omoare, mă omora. Pur şi simplu.

O luarăm din loc şi-l văzui surprins pe bătrân mustăcind.

— Dar ce-aţi spus? întrebă. N-am mai auzit pe cineva care să ceară cruţare cu astfel de argumente.

Tremurai gândindu-mă că nu făcuse în viaţa lui decât să omoare.

Voiam să nu-i răspund, dar mă gândii că n-aveam nimic de câştigat dacă tăceam.

— V-am spus adevărul, zisei. Am venit la hotelul ăsta acum şaptezeci şi cinci de ani — în 1971. Şi m-am hotărât să...

— Când v-aţi născut? mă întrerupse.

— În 1936.

Izbucni într-un râs răguşit şi mă cotropi damful de whisky.

— Păi, dacă nici nu v-aţi născut, cum de mergeţi acum cu noi?

— E ţicnit, zise Jack. Hai să scăpăm de el.

Imi dădui seama cu amărăciune cât de greu era să le explic ce făcusem eu. Dar n-aveam de ales.

— Ascultaţi-mă, zisei. Am venit la hotelul ăsta pe 14 noiembrie 1971. Am văzut fotografia domnişoarei McKenna şi m-am îndrăgostit de ea.

— Oooo, făcu Jack.

Scrâşnii din dinţi şi continuai.

— M-am documentat asupra timpului şi m-am întors în 1896 prin puterea voinţei. Este *adevărat,* adăugai degrabă văzându-l pe bătrân zâmbind. Jur. Sunt născut pe

20 februarie 1936. Am fost la...

Mă oprii simţind mâna grea a bătrânului pe umăr.

— Sunteţi un om de treabă, Collier, dar aţi luat-o razna...

Înţelesei că încercam în zadar să-i explic situaţia. Mai puteam spera doar că, îndepărtându-mă de hotel, pierdeam contactul cu 1896 şi că astfel aveam să scap de ei; adică aşa sau mort, era acelaşi lucru.

Ajunserăm la capătul aleii de scândură şi coboram pe plajă, continuând drumul spre sud. Mă uitai iar la hotel. Parcă era la câţiva kilometri depărtare. Şi atunci luai o hotărâre năprasnică: n-o să mă las dus ca un animal la sacrificiu.

— Nu mai e cazul să mă ţineţi, spusei. N-o să zbor.

— Aşa-i, zise bătrânul. N-o să zburaţi.

Îmi eliberă braţul. Jack nu-l imită imediat. Aşteptai încordat. După vreun minut, mâna îi căzu.

Numaidecât o luai la fugă, aşteptându-mă să aud, dintr-o clipă într-alta, pocnitura pistoletului şi să simt impactul glonţului în spate.

— Nu, Jack, îl auzii pe bătrân strigând şi ştiui că temerile mele erau justificate.

Încercai să alerg în zig-zag, ştiind că singura mea şansă era să fiu cât mai departe. Speranţa nu era deşartă, având în vedere corpolenţa celor doi.

Alergam privind drept înainte, neîndrăznind să mai privesc înapoi. N-aveam încotro să fug; nici case, nici un semn de viaţă. Luai un viraj mare la stânga, sperând ca, printr-un semicerc larg, să ajung la hotel.

Ceva se prăbuşi pe picioarele mele şi mă întinsei cât eram de lung pe nisip. Mă-ntorsei ca să văd silueta masivă a lui Jack. Strivind între dinţi o înjurătură duse înapoi pumnul şi eu ridicai braţul stâng pentru a para lovitura. Era să urlu când pumnul îmi lovi antebraţul. După câteva lovituri din astea, n-ar mai fi rămas din mine decât un terci însângerat.

Dar celălalt era deja pe el şi, înainte ca Jack să-mi arunce al doilea pumn, fu ridicat în aer şi aruncat în lături. Răgazul fu scurt, fiindcă bătrânul mă luă de revere.

Mă ridicai în picioare, văzând cum duce pumnul înapoi. Încercai să deviez lovitura, dar avu atâta forţă că braţul îmi zbură într-o parte; palma mă izbi în obraz şi o durere fulgerătoare explodă în falcă, până-n orbită.

— Până *aici,* zise.

Mă zgâlţâi cum un adult zgâlţâie un copil, cu o forţă inimaginabilă.

— Încă una de-asta şi vă omorâm *de-a binelea.*

Mă aruncă la pământ şi se întoarse pentru a-l opri pe Jack.

— Lasă-mi-l, vocifera Jack, ieşit din minţi. Lasă-mi-l *mie,* Al!

Mă ridicai, şi-l zării pe cel bătrân ţinându-şi colegul şi calmându-l.

— Uşurel, uşurel, vino-ţi în fire.

Aşadar nu mă vor omorî. Dar uşurarea pe care o simţii pe moment se preschimbă într-un sentiment de frustrare intensă. Dacă aş fi ştiut, aş fi aşteptat un prilej mai bun pentru a-mi încerca norocul. După această încercare nereuşită, vor avea grijă să nu se mai ivească alt prilej.

Fu nevoie ca bătrânul să se înfurie şi să-i spună lui Jack că el conducea operaţiunea şi că Jack nu trebuia să uite, ca acesta din urmă să se liniştească. Mă încadrară şi mă împinseră spre plajă. Strângând din dinţi, îl întrebai pe bătrân ce avea de gând.

— Să te *omoare,* i-o luă Jack înainte. Să te spargă ca pe o băşică.

— Nu, Jack zise Al aproape plictisit. Ştii că eu nu sunt în stare să omor.

— Atunci ce aveţi de gând?

— Să vă împiedicăm să vă întoarceţi la hotel până la plecarea trenului, mă informă Al.

— Asta v-a cerut Robinson să faceţi?

— Aşa cred că se numea domnul, zise al dând din cap. Şi să ştiţi că-i datoraţi viaţa. A insistat atâta să nu vi se întâmple nimic rău, ci doar să vă ducem departe de hotel pentru câteva ore.

Plesni din limbă, dezgustat.

— Şi nu v-am fi făcut nici un rău, dacă n-aţi fi căutat să vă împotriviţi. În sfârşit, asta-i tinereţea, ce să-i faci. Aşa era şi fiul meu, Paul.

Nu mai spune nimic şi mă-ntrebai de ce fusese Robinson atât de grijuliu? Să mă fi înşelat amarnic în ceea ce-l priveşte? Şi ce importanţă mai are, la urma urmelor? Pierderea Elisei era mai înfricoşătoare decât pierderea vieţii. Desigur, citisem că ea rămăsese la hotel. Dar ce sens avea rămânerea ei după plecarea trupei? S-o fi lăsat Robinson în urmă după ce-şi dăduse atâta osteneală?

Şi în plus, dispariţia mea bruscă ar face-o să creadă că plecasem aşa cum venisem-misterios, inexplicabil. Nici nu i-ar trece prin cap că aş fi fost răpit de Robinson. Va pleca cu trupa. Era singura ipoteză plauzibilă. Iar mie nu-mi mai rămâne decât o soluţie: să câştig destui bani pentru a o urma la New York, soluţie care prezenta probleme insurmontabile. Ce muncă aş putea spera să găsesc pentru a strânge bani pentru biletul de tren în câteva luni? Luni în care sentimentele Elisei s-ar putea schimba. Fără a mai pomeni şi de sentimentul mereu prezent (aproape o convingere acum) că legătura cu 1896 va dura un anumit timp şi numai cât mă voi afla în preajma hotelului.. Ce-mi mai rămânea? Să-i scriu? Sperând că se va întoarce? Robinson îi va supraveghea corespondenţa. Scrisoarea nu-i va parveni niciodată.

Tresării când bătrânul vorbi:

— Iat-o.

Scrutai în întuneric şi deslușii silueta unei magazii.

— Iată-vă locuinţa pentru următoarele câteva ore, Collier, zise Al.

— Şi pentru totdeauna, zise calm Jack.

Mă uitai la el speriat.

— Ce-ai spus? întrebă Al.

Jack tăcu şi eu înghiţii cu greu.

— Vrea să mă omoare, zisei.

— Nu vă omoară nimeni, mă contrazise Al.

Dar revolverul e la Jack, mă gândii. Dacă ţinea atât de mult să mă omoare, putea să-l omoare şi pe Al, numai

să-şi atingă scopul. O reglare de conturi între bandiţi, îmi zisei. Iată-mă iar în plină melodramă ridicolă; dar realitatea ei rămâne tot atât de atroce.

Ajunşi la magazie, Al deschise uşa şi mă-mbrânci înăuntru. Mă clătinai până să-mi recapăt echilibrul şi-mi reveni durerea din ochiul stâng. În magazie era beznă. Mă gândii să caut pe pământ ceva cu care să lovesc. Dar Jack avea încă pistoletul şi ezitai. Auzii zgomotul frecării unui chibrit, iar flacăra le lumină feţele cu o lumină tremurătoare; feţe de oameni greu încercaţi şi înăspriţi.

Al scoase o lumânare din buzunar, o aprinse, apoi o înfipse în pământul bătătorit. Flacăra se lungi, îngălbenind, şi se făcu mai multă lumină. Făcui un tur de orizont. Nici o fereastră, numai pereţi din scânduri crăpate.

— Bun, leagă-l, zise Al colegului său.

— La ce bun? obiectă celălalt. Cu un glonte în el ne-ar pune mai puţine probleme.

— Jack, fă ce-ţi spun. O să mă faci să-mi pierd răbdarea.

Şuierând exasperat, Jack merse în colţul magaziei, de unde culese o bucată de sfoară murdară. Văzându-l când se-ntoarse către mine, ştiui că venise sfârşitul. Dacă nu scăpam de ei acum, n-o mai vedeam niciodată pe Elisa. Ideea mă însufleţi şi, cu energia disperării, strânsei pumnul şi-l lovii pe Jack în faţă cu toată forţa. Se prăbuşi peste un perete urlând. Mă răsucii la timp pentru a sesiza începutul unei reacţii din partea colegului său. Ştiind că nu putea să-l dobor, sării în lături şi mă lansai spre uşă, pe care o deschisei cu umărul. Plonjonul se termină afară, mă rostogolii o dată şi mă pregăteam să mă ridic.

Atunci laba lui Al îmi agăţă haina şi mă pomenii aruncat în magazie. Căzui pe braţul stâng şi urlai de durere.

— Nu vă învăţaţi minte, Collier, zise el furios.

— Acum e un om mort.

Auzii glasul răguşit al lui Jack în spate şi mă întorsei. Se ţinea cu greu pe picioare şi băga mâna în buzunar.

— Aşteaptă afară, zise Al.

— *E un om mort, Al.*

Jack scoase mâna din buzunar şi o întinse pentru a mă ochi. Îl priveam fără să mai gândesc, şi fără să reacţionez, ca paralizat.

Nu-l văzui pe Al mişcând. Primul lucru pe care îl văzui fu prăbuşirea lui Jack la o lovitură laterală în cap şi arma care zbură la câţiva metri. Al o luă de jos şi o vârî în buzunar, se aplecă asupra lui Jack, îl luă de curea şi de guler şi-l aruncă afară pe uşă ca pe un sac de cartofi.

— Numai să încerci să intri şi *tu* o să ai un glonte în tine! strigă.

Reveni, gâfâind, şi mă privi.

— Nu-mi prea uşuraţi treaba, tinere.

Înghiţii cu greu, fără să-l pierd din ochi şi fără să îndrăznesc să deschid gura. Respiraţia i se linişti apoi, cu o mişcare bruscă, luă bucata de sfoară şi o desfăşură cu o zvâcnire din încheietura mâinii. Îngenunche şi porni să mă lege fedeleş.

— Vă sfătuiesc să nu mai mişcaţi, zise. Aţi trecut la un pas de moarte. Să nu vă apropiaţi mai mult.

Încercai să nu mă strâmb, când strânse sfoara. N-o să mai mişc. Şi nici nu-l voi mai implora să mă elibereze. Fie ce-o fi!

Deodată, în mod cu totul neaşteptat, râse în barbă, ceea ce mă făcu să tresar. O clipă crezui: Doamne, nu era decât o farsă, o să mă lase să plec. Dar spuse doar:

— Îmi place îndrăzneala ta, puştiule. Nu te laşi cu una cu două. Jack nu e un fleţ şi tot l-ai dat gata.

Iar râse înfundat.

— O să-mi aduc mult timp aminte de mutra lui când se ridica.

Întinse mâna şi îmi ciufuli părul.

— Îmi aminteşti de fiu-meu, Paul. Şi el era îndrăzneţ; tare îndrăzneţ. A fost nevoie să se adune doisprezece ca să-l doboare, îţi spun. Blestemaţii Apaşi.

Îl studiai, cu ochi mari, pe când termina cu strângerea nodurilor. Un fiu ucis de Apaşi? Creierul refuza să înregistreze informaţia, care părea prea extravagantă. Ştiam doar că-mi salvase viaţa şi că, orice aş spune, nu mă

va elibera. Nu-mi rămânea decât să sper că voi putea să mă dezleg repede după plecarea lor.

Făcu un ultim nod, tare ca o piatră, se ridică gemând şi mă privi.

— Ei bine, Collier, ne despărţim acum.

Căută ceva din buzunarul din spate de la pantaloni şi fu nevoit să tragă tare ca să-l scoată. Îl fixai, cu inima bătându-mi repede. Îngheţai când văzui despre ce era vorba. Nu mai era cazul să mă dezleg. Nu mai era cazul să apuc trenul.

Trecu în spate.

— N-am chef să te păzesc atâta timp, zise, aşa că trebuie să te adorm.

— Nu, murmurai fără să vreau.

Vedeam pentru prima dată un bulan de piele, o armă nu prea îmbietoare.

— N-am ales, puştiule, îmi zise. Nu mişca. Dacă rămâi nemişcat, pot să lovesc cum trebuie. Dacă te zbaţi, aş putea să-ţi fracturez craniul.

Închisei ochii şi aşteptai. *Elisa,* mă gândii. O clipă, parcă îi văzui chipul, ochii mari de animal hăituit care mă fixau. Atunci o durere fulgerătoare îmi explodă în cap şi mă adânci în întuneric.

Îmi venii în fire trecând încet în revistă un lung repertoriu de dureri: junghiuri în ceafă, o durere surdă în abdomen, o înţepenire a braţelor şi picioarelor, îngheţarea corpului. În cele din urmă, deschisei ochii în întuneric, încercând să-mi amintesc unde mă aflam. Simţeam sfoara strânsă în jurul picioarelor, braţelor şi trunchiului; eram deci încă în 1896. Dar cât să fi fost ceasul?

Căutai să mă ridic în fund. În zadar, mă legase atât de tare că şi o inspiraţie adâncă mă rănea. Treptat, întunericul se subţie şi zării printre spărturile din zid o geană de lumină. Eram într-adevăr în 1896, legat fedeleş în magazie. Încercai să mişc picioarele şi mă strâmbai de durere; legăturile erau aşa de strânse că nu mai circula sângele.

— Hai, zisei.

Mă îndemnam singur să gândesc, să fac ceva. Dacă reuşeam să mă ridic, puteam măcar să ajung sărind până la uşă, s-o deschid cu umărul, şi apoi, cu puţin noroc să dau peste cineva care să mă ajute. Costumul trebuie să fie într-un hal făr' de hal, îmi zisei. Mă irita frivolitatea acestui gând şi iar încercai să mă îndrept.

Căzui pe spate grămadă, durerea din ceafă îmi reînvie şi urlai. Al îmi fracturase craniul, cu toate să stătusem nemişcat? Era impresia pe care o aveam în acel moment. Închisei ochii până trecu durerea. Simţii mirosul dominant de lemn putred şi de pământ umed şi rece. Izul mormântului, îmi zisei. Durerea îmi cuprinse iar ţeasta. *Relaxează-te.* Închisei ochii. Plecase trenul? Elisa putea să-i întârzie puţin plecarea, în speranţa revenirii; era posibil. Trebuia să mă eliberez.

Deschisei ochii şi privii în jur pentru a mă localiza. Parcă văzui conturul uşii şi, luptând cu valul de durere, pornii să mă târăsc. Mă vedeam răsucindu-mă pe pământ; imaginea mi se păru ridicolă, dar deloc amuzantă. Un peşte pe uscat, îmi zisei. Aşa eram în toate privinţele, în aceste momente.

Fusei nevoit să mă opresc, gâfâind, fiecare inspiraţie rănindu-mă şi întunecându-mi privirea. Relaxează-te; relaxează-te, îmi ziceam. Era mai mult o rugăminte, decât un ordin acum. Căutam să-mi controlez respiraţia, să-mi zic că piesa ţinea mult, că era o piesă în patru acte; că mai durează demontarea decorului şi încărcarea lui în vagoane; că, după toate astea, Elisa putea să mai întârzie plecarea. Posibil. Trebuia să cred. Nu era nici...

Îmi ţinui respiraţia şi rămăsei nemişcat, iar preţ de câteva secunde — cinci, şase, mai multe? — mă încercă senzaţia din patul camarei numărul 527, înainte de a începe călătoria în timp: alunecarea în nicăieri sau în starea pură. Doamne, nu, mă gândii, te rog, *nu.* Ca un copil în întuneric, care se roagă să plece o dihanie fără formă, rămăsei pe marginea îngustă dintre două epoci.

În momentul următor era sfârşitul, mă găseam din nou, bine înrădăcinat, în 1896. Acesta era cuvântul. E ceva simţit mai mult de trup decât de minte; o conştiinţă

viscerală a locului. Mai aşteptai puţin, pentru a fi sigur că era ceva solid, apoi reluai târâşul spre uşă. De data asta nu mă mai oprii, deşi îmi era imposibil să-mi umflu pieptul, având impresia că respiraţia mi-era tăiată, dilatând ţesuturile gâtului şi sufocându-mă.

Ajunsei în sfârşit la uşă cu senzaţia că pieptul mi se va sparge. O criză cardiacă, mă gândii; asta ar fi efectul. Încercai să zâmbesc pentru a-mi alunga acest gând, dar cred că mai mult mă strâmbai. Asta ar mai lipsi. Mă prăbuşii pe uşă, rezemându-mi capul în aşteptarea unei acalmii. Durerea pieri treptat, la fel şi junghiul din ceafă. Acum, îmi zisei. Mă ridicai cât putui şi-mi dădui drumul să cad peste uşă.

Nu se clinti deloc.

— Ah! *nu,* suspinai. N-or fi închis-o *cu cheia?*

Mă uitai buimac la uşă. Puteam rămâne închis aici câteva zile. Tremurai. Doamne, puteam muri de sete. Nu, nu e adevărat. E un coşmar. Mă voi trezi curând. Îmi repetam mereu, dar ştiam, prea bine că nu visam.

Îmi venii în fire după un timp destul de lung; îmi stăpâneam teama, aşa că eram în stare să gândesc. Mă răsucii încet, strângând din dinţi, până când îmi rezemai ghetele de uşă. Mă odihnii puţin, îmi strânsei picioarele şi izbii cu ele în uşă.

Răsuflai uşurat, gemând, când, la a treia încercare, uşa se deschise trosnind. Zăceam zâmbind, în ciuda durerii care-mi făcea să crape tâmplele. Luna mă lumina straniu.

Îmi privii corpul. Legat la nivelul torsului şi braţelor, şi de la coapse până la glezne. Făcuse o treabă bună, nu se jucase.

Mă târâi afară ca un vierme. Trecând de prag, constatai că uşa fusese blocată cu un lemn, pe care-l rupsesem. Dacă era o încuietoare! mă gândii. Gonii şi acest gând din minte. Nu te mai frământa cu temeri prospective, îmi zisei. Aveai destule în prezent.

Singurul loc de unde puteam să încep era lângă mâna dreaptă. Atinsei un nod, era tare ca piatra. Îl zgâlţâii, fără nici un rezultat. Nu ştiam eu de ce mă durea mâna dreaptă, dar îmi adusei aminte că-l lovisem cu ea pe Jack.

Trăgeam de nod cu o totală ineficacitate. Mă copleşise un amestec de groază şi disperare.

— Ajutor! strigai cu o voce care-mi păru gâtuită şi răguşită. Ajutor!

Ascultai. Doar vuietul valurilor în depărtare. Nu era nici ţipenie prin preajmă. Trebuia să mă descurc singur. Mă răsucii pe-o parte, sperând că voi zări hotelul, dar nu era vizibil din locul în care mă aflam. Elisa, nu pleca, mă gândeam. Aşteaptă-mă; te implor, aşteaptă-mă.

O clipă crezui că pierdeam din nou contactul, că alunecam către vălul care separa epocile. Nemişcat, aşteptai să treacă. Ce se întâmpla? Ce provoca aceste alerte? Lovitura primită? Depărtarea de hotel? Sau traumatismul creat de situaţie în general?

Mi-era frică să nu mi se întoarcă boala, tot gândindu-mă la astea. Aşa că mă examinai amănunţit pentru a găsi un mijloc de a scăpa de legături. Văzând o posibilitate, pornii să-mi depărtez genunchii pentru a le mai slăbi. Făcând o pârghie pe marginile tălpilor, putui să aplic cu genunchii o împingere mai mare asupra sforii, care slăbi; putea acum să-mi desfac picioarele.

Străduindu-mă să uit junghiurile din ceafă şi miile de cuţite care-mi sfârtecau pieptul, continuai lucrarea până când bombeul ghetei drepte trecu peste ultima buclă. Sfoara alunecă pe talpă, şi, fără să mă descurajez, repetai operaţia, iar de această dată legăturile coborâră de-a lungul gleznelor.

Nu ştiu cât timp mi-a luat, dar, puţin câte puţin, sfoara se strângea în jurul gleznelor. Cu un efort considerabil (între timp mai slăbiseră şi legăturile din jurul torsului, fiindcă respiram mai uşor), ajunsei să blochez gheata stângă pe cea dreaptă până când mă descălţai. Îmi eliberai piciorul drept, apoi şi stângul. Aveam picioarele libere!

Dar bucuria victoriei nu ţinu mult, fiindcă rămăsese de făcut ceva şi mai dificil. Înfruntând descurajarea, mă chinuii să mă ridic în picioare. Îmi trebui mai mult de un minut, picioarele fiind amorţite. De cinci ori căzusem. Dar sângele începu să circule, înţepând şi furnicând, şi mă ridicai încet, ezitant, pe picioare.

Privii în jur. Şi acum? Să alerg la hotel, legat pe jumătate şi încălţat pe jumătate? Grotesc. Trebuia să mă eliberez complet. Privirea mi se opri pe temelia magaziei, formată din pietre legate printr-un mortar fărâmicios, într-un loc unde peretele era deplasat faţă de temelie, iar partea de mortar părea mai culţuroasă. Acolo îngenunchiai şi, aplecat, început să frec sfoara de colţul zidăriei.

După câteva minute, sfoara începu să se uzeze, dându-mi speranţe să continui. Fără nici un efect. Accelerai mişcarea.

Ameţit, îmi pusei fruntea pe zid, gata să-mi pierd cunoştinţa. *Nu acum,* mă gândii. Nu acum, când urma să mă eliberez. Nu pleca, Elisa. Nu lăsa trenul să plece. Nu mai am mult. E ca şi făcut.

După un minut, sfoara era destul de uzată ca s-o fac să cadă. Faţa şi gâtul erau asudate. Scosei batista şi mă ştersei, apoi inspirai din nou adânc şi pornii spre hotel.

La început mi se păru că nu era drumul cel bun, fiindcă nu vedeam nici o lumină la orizont. Mă-ntorsei. Nici în partea cealaltă nu era lumină. Încotro s-o iau? Ia stai, îmi zisei. Intrarea spre mare; mergeam bine. Aşa că mă-ntorsei şi pornii spre plajă.

Terenul urca uşor. Fusesem prea disperat ca să-mi dau seama mai devreme. Făcui un popas ca să-mi trag sufletul şi-mi dusei mâna la ceafă, ca să-mi potolesc durerea. Dădui peste un cucui; ca o jumătate de minge de tenis. Mă durea numai dacă îl atingeam uşor.

Îmi continuai drumul şi ajunsei pe movilă, de unde zării, în depărtare, hotelul; la vreo doi kilometri, trei poate. Mersei poticnit prin nisip până în apropierea apei, unde, nisipul fiind mai tare, începui să alerg uşor. Nu mai voiam să mă mai gândesc la necazurile mele, privind fix la cupola hotelului. Ea n-a plecat. Era singurul gând pe care mi-l permiteam.

Când ajunsei la aleea de scânduri, gâfâiam şi picioarele-mi erau prea grele pentru a mai continua. Sentimentul înstrăinării venea şi pleca parcă în ritmul

respirației. Dragostea ei va fi ancora care mă va menține în această epocă.

Începui să alerg, împleticindu-mă, pe aleea de scândură, strigând din dinți și uitându-mă numai spre hotel. Ea e tot acolo, îmi ziceam. Nu va pleca. Vagonul va fi tot acolo; ea va cere să rămână acolo până când...

Mă oprii, ametit. Nu e adevărat, mă gândii. Deși vedeam clar că linia de cale ferată era pustie.

— Nu.

Scuturai din cap. Bine, vagonul plecase. Dar Elisa rămăsese, oricum. Citisem că așa s-a întâmplat, da sau nu? Ea lăsase trupa să plece, cu intenția de a ajunge la Denver. Dar ea era încă aici.

Alergam, fără să-mi fi dat seama de când. La hotel nu erau multe lumini aprinse; majoritatea camerelor erau cufundate în întuneric. Trebuia să fie ora trei sau patru dimineața. *Nu-i nimic,* mă gândii. Ea stă trează, în camera ei. Mă așteaptă. Nu voiam să mă gândesc la altă posibilitate: nu *puteam* să mă gândesc. În adâncul meu, era pitită o teamă, atât de nemăsurată, încât dacă i-aș fi dat ascultare, m-ar fi devorat. Ea e aici, mă gândeam. Îmi repetam într-una, ridicând astfel o barieră între teamă și mine. Ea e aici. Ea e aici.

Traversând în fugă aleea centrală, aruncai o privire la haine și văzui cât erau de murdare și mototolite. Coborâi panta spre Paseo del Mar și ocolii hotelul; auzeam pocnetul ghetelor pe promenadă. Plămânii munceau din greu. Nu te opri, îmi spuse o voce interioară. Ea este aici, fii tare. Aproape că ai ajuns. Aleargă. Încetinii, gâfâind. Ajunsei la scara din partea sudică și urcai ținându-mă de balustradă. Parcă trecuse un veac de când urcasem aceste trepte împreună; un mileniu de la întâlnirea noastră de pe plajă. Ea este aici, insistă vocea. Aleargă. Ea este aici.

Ușa verandei. O deschisei scâncind de efort, mă năpustii înăuntru și alergai spre culoarul transversal. Ea este aici, așteaptă în camera ei. Exact ca în carte. Ghetele răsunau pe parchet. Pirivirea mi se încețoșa.

— Noiembrie 1896, mormăiam disperat. Suntem în noiembrie 1896.

Ieşii în curtea interioară şi pornii în fugă pe alee. Ea este aici, îmi ziceam. Dacă nu mai vedeam bine, era din cauza lacrimilor. Ea e aici, ziceam. *Aici.*

Dădui buzna în salonul public, mă-mpleticii până la uşă, pe care tăbărâi cu pumni.

— Elisa!

Aşteptam cu urechile ciulite, dar nu auzeam decât bătăile inimii. Ciocănii din nou.

— Elisa!

Nici un zgomot. Îmi lipii urechea de uşă. *Trebuia* să fie înăuntru. Dormea, desigur. Se va trezi deîndată şi va fugi să deschidă. Bătui iar şi iar. Îmi va deschide, mi se va arunca în braţe, Elisa mea. Nu se putea să fi plecat. După scrisoarea aceea, nu putea. Acum fuge la uşă. *Acum.*

— Doamne!

Deodată îmi pieri orice speranţă. Plecase. Robinson o convinsese să plece cu ei. Era în drum spre Denver; nu o voi mai vedea niciodată.

Într-o clipă, îmi pieri toată vlaga. Mă-ntorsei cu spatele la uşă şi mă lăsai să lunec pe covor, holbându-mă în pâcla ce mă învăluia. Îmi prinsei faţa în palme şi izbucni în plâns. Aşa cum plânsesem, acum o veşnicie, în odaia prăfuită şi supraîncălzită de la subsol. Dar atunci plânsesem de fericire, de uşurare, de bucurie, fiindcă ştiam că o voi întâlni. Acum plângeam de durere şi disperare, fiindcă ştiam că n-o voi mai întâlni. Timpul putea să facă acum cu mine ce dorea. Nu mai conta în ce secol urma să mor. Nu mai conta. O pierdusem pe Elisa.

— *Richard!*

Ridicai capul, incapabil să mai reacţionez. Nu-mi venea să cred ochilor, pur şi simplu, văzând-o cum străbate salonul.

— Elisa.

Nu mă puteam ridica, nu mai aveam putere.

— Elisa! strigai.

Îngenunche şi ne îmbrăţişarăm disperaţi, ca nişte nebuni.

— Iubirea mea, iubirea mea, murmura. Oh, *iubirea* mea!

Îmi cufundai capul în părul mătăsos şi aromat. Nu plecase. Mă aşteptase. În ciuda tuturor. Îi sărutai părul, gâtul.

— Oh, Doamne, Elisa. Am crezut că vă pierdusem.

— Richard. *Iubirea mea.*

Îşi îndepărtă brusc capul şi ne sărutarăm şi buzele-i fremătară sub buzele mele. Se dădu la o parte, suflând din greu, şi, speriată, îmi atinse obrazul.

— Sunteţi rănit.

— Nu-i nimic. Nu-i nimic.

Îi zâmbii şi-i pusei mâinile la buze şi le sărutai pe rând.

— Dar ce s-a întâmplat? întrebă, cu chipul său minunat încă plin de bunăvoinţă.

— Lăsaţi-mă să vă ţin în braţe, zisei.

Se lipi de mine şi ne îmbrăţişarăm strâns, încă o dată.

— Richard, dragul meu Richard, murmură ea mângâindu-mi părul.

Tresării când atinse cucuiul. Înăbuşind un strigăt se deslipi iar, de data aceasta răvăşită.

— Dumnezeule, dar ce vi *s-a întâmplat?* întrebă.

— Am fost... prins.

— Prins?

— Răpit.

Nu-mi putui opri zâmbetul, pronunţând acest cuvânt.

— Nu-i nimic, nu-i nimic, îi spusei mângâindu-i obrazul. Va fi bine, nu vă îngrijoraţi.

— Dar eu *mă-ngrijorez,* Richard. Aţi fost lovit. Obrazul e învineţit.

— Cred că arăt groaznic, zisei.

— Oh, iubirea mea!

Îşi puse mâinile pe obrajii mei şi mă sărută cu gingăşie pe gură.

— Pentru mine sunteţi cel mai frumos spectacol de pe pământ.

— Elisa.

Abia puteam să vorbesc. O strânsei în braţe, îi sărutai obrazul, părul, gâtul.

— Cred că arăt groaznic, zisei.

— Nu, nu. Doar îmi fac griji din cauza dumneavoastră.

Îmi întoarse zâmbetul şi eu îmi plimbai degetul pe obrazul ei pentru a-i şterge lacrimile fierbinţi.

— Intraţi, să vă pun ceva pe obraz.

— Mă simt bine.

Nici o durere din lume nu mă mai putea demoraliza acum.

Îmi regăsisem iubita.

20 noiembrie 1896

Îmi luase haina pentru a o peria, fiindcă era murdară de pământ şi nisip. Acum, în vestă şi fără cravată, stăteam pe canapeaua din camera ei, sorbind-o din ochi cum îmi spăla cu delicateţe faţa şi mâinile cu apă caldă. Când îmi atinse mâna dreaptă, sării ca ars şi atunci văzui cât de rănită era, câteva degete fiind zdrelite.

— Cum a ajuns aşa? întrebă ea, alarmată.

— Am lovit pe cineva, zisei.

Chipul drag se adumbri în timp ce ea-mi spăla cu mare băgare de seamă mâna.

— Richard, spuse în sfârşit. Cine v-a... prins?

Simţeam cât era de încordată.

— Doi oameni, răspunsei.

O văzui că-şi înghiţi saliva. Îşi ridică ochii; frumosul chip era grav şi palid.

— Din ordinele lui William? întrebă ea foarte calm.

— Nu, zisei fără şovăire, ceea ce o nelinişti, iar pe mine mă surprinse.

De ce caut să-l apăr? mă-ntrebai. Poate pentru că, pe moment, nu doream s-o înfurii sau să o descumpănesc, pentru a nu destrăma acest moment delicios.

Mă privea cu expresia pe care i-o cunoşteam atât de bine, dorinţa intensă de a cunoaşte.

— Nu mă minţiţi cumva? întrebă.

— Nu, zisei. Mă plimbam în timpul primei pauze şi cei doi s-au... gândit să mă jefuiască, desigur.

Deodată, mă temui că ar fi văzut banii, neatinşi, din buzunarul hainei.

— După aceea au hotărât să mă lege şi să mă lase într-o magazie, pentru a avea timp să fugă până puteam eu să anunţ poliţia.

Ştiam că nu mă credea, dar ştiam tot atât de bine că trebuia să mint mai departe. Robinson ocupa încă un loc important în viaţa ei profesională; ar fi fost consternată să afle, după atâţia ani, că Robinson era un nemernic. Şi orice aş zice, o făcuse pentru binele ei; solicitudinea lui era cam deplasată, dar era sinceră. Poate că nu puteam să uit că va muri pe *Lusitania* fără ca dragostea să-i fie răsplătită? Nu ştiam precis. Ştiam însă că imaginea ce şi-o făcuse despre el nu trebuia să fie distrusă cu brutalitate. Nu de către mine.

— Nu e implicat, zise ea.

Voia să se convingă singură, acum; era clar că nu voia să creadă că Robinson era vinovat şi eram mulţumit că o minţisem. Regăsirea noastră nu trebuia umbrită de o dezvăluire ca aceasta.

— Nu e implicat, zisei.

Reuşii să zâmbesc cu părere de rău.

— Aş fi vrut totuşi să i-o pun în cârcă.

Un zâmbet scurt îi înfioră buzele.

— Eram convinsă că era răspunzător de dispariţia dumitale, îmi zisei. Am avut o explicaţie furtunoasă înainte de plecarea lui. Insista atât că nu veţi mai reveni, încât îl bănuiam că avusese el grijă de asta, într-un fel sau altul. A fost nevoie să-l ameninţ că rup contractul, ca să plece fără mine.

— Şi mama dumneavoastră?

— A rămas aici, răspunse ea.

Îmi trădai reacţia, fiindcă ea zâmbi şi-mi sărută uşor mâna.

A luat un calmant şi dormea în camera ei.

Emise un sunet amuzat.

— Şi atunci a trebuit să mă-nfurii.

— V-am pus într-o situaţie teribilă, zisei.

Repede, puse ştergarul în ligheanul cu apă de pe masă şi se lipi de mine, cu capul pe umărul meu, cu braţul drept de-a curmezişul pieptului meu.

— M-aţi pus în situaţia cea mai minunată pe care am cunoscut-o vreodată în viaţa mea, zise. Mi-aţi adus dragostea.

Se aplecă, îmi sărută mâna stângă şi-şi frecă obrazul de ea.

— Când m-am uitat în sală, în timpul celui de-al doilea act şi am văzut scaunul gol, m-am gândit că aţi întârziat din pricina unui incident neînsemnat. Dar pe măsură ce trecea timpul şi tot nu vă vedeam mă temeam din ce în ce mai tare.

Râsul ei fu aproape nervos.

— Publicul o fi crezut că am înnebunit, fiindcă îl priveam neîncetat — nu fac aşa de obicei. Cred că mă mişcam şi vorbeam ca un automat.

Râse din nou, oarecum trist.

— Ştiu, în orice caz, că actorii au crezut că am înnebunit, după cum mă uitam în sală din spatele cortinei în timpul pauzelor. Am trimis-o şi pe Maria să vă caute, gândindu-mă că nu vă simţeaţi bine şi că v-aţi întors în cameră. Când s-a întors şi mi-a zis că nu eraţi de găsit, m-am speriat. Mi-aţi fi trimis vorbă dacă aţi fi plecat: ştiam. Dar n-am primit nimic. Numai William îmi spunea că aţi plecat, pentru că vă ameninţase că vă dă de gol, fiind un aventurier.

— Aşa?

Ridicai ochii la cer. Încercasem degeaba să-l apăr. William o încurcase rău de tot. În sfârşit, asta era. Doar nu mă apucam să mă răzbun acum.

— Puteţi să vă închipuiţi cum aş fi putut să joc o comedie în această stare? mă întrebă Elisa. Sunt sigur că a fost reprezentaţia cea mai jaşnică din cariera mea. Dacă

publicul ar fi putut să-şi procure roşii, sunt sigură că le-ar fi folosit.

— Sunt sigur că aţi jucat magnific, spusei.

— O, nu!

Se îndreptă şi mă privi; îmi mângâie obrazul.

— O, Richard, vă pierdusem — după atâţia ani de aşteptare — după ciudăţenia întâlnirii noastre şi eforturile mele de a înţelege ceva din toate acestea. Dacă v-aş fi pierdut, n-aş mai fi putut trăi.

— Vă iubesc, Elisa, îi spusei.

— Şi eu vă iubesc, răspunse ea. Richard. Richard al meu.

Sărutul ei fu duios şi uşor.

La rândul meu râsei de necazurile mele.

— Dacă m-aţi fi văzut, îi zisei. Zăcând într-o magazie, în întuneric, legat fedeleş. Cum mă zbăteam ca un peşte pe uscat. Cum am deschis uşa cu picioarele şi cum mă chinuiam să-mi desfac legăturile. Cum alergam ca un nebun până la hotel. Cum am găsit linia pustie şi camera la fel.

Nu mai râdeam; rămăsese amintirea durerii. Ne strângeam ca nişte copii înfricoşaţi, care se regăsiseră după lungi şi groaznice ore de separare.

Apoi, brusc, ca şi cum şi-ar fi adus aminte de ceva, se ridică, merse la birou, de unde luă un pachet. Reveni şi mi-l oferi.

— Cu dragostea mea, zise.

— Eu ar trebui să vă fac daruri, zisei.

— Îmi veţi face.

Felul în care o spuse mă umplu de o subită bucurie: viziunea anilor care vor veni trecu fulgerător prin închipuirea mea.

Deschisei pachetul şi găsii o cutie din piele roşie. Înăuntru era un ceas de aur, cu lănţişor de aur. Mi se tăie respiraţia.

— Vă place? întrebă ea cu o bucurie copilărească.

— E magnific, zisei.

Îl înălţai, ţinându-l de lănţişor şi-i examinai capacul, cu

marginea gravată cu delicatețe, în centru având flori și arabescuri.

— Deschideți-l, zise ea.

Apăsai pe buton și capacul se deschise.

— O, Elisa!

Cadranul era alb, împrejmuit de nobile cifre romane, deasupra cărora se aflau cifre arabe roșii. În partea de jos a cadranului, se afla un cadran miniatură al cărui indicator nu era mai mare decât un fir de păr.

— Lăsați-mă să-l întorc, iubirea mea, zise ea.

Consultând pendula din cameră (era aproape unu fără un sfert) porni să-l întoarcă, având o înfățișare atât de atentă și înduioșătoare încât nu putui să n-o sărut pe ceafă. Ea se-nfioră și se lipi de mine, apoi se întoarse și îmi înmână ceasul zâmbind drăgăstoasă.

— Sper că vă place, zise. Este cel mai frumos pe care l-am putut găsi în acest scurt timp. Vă promit că de îndată ce voi putea, vă voi oferi cel mai frumos ceas din lume.

— Este cel mai frumos ceas din lume, zisei. Nu-mi voi dori niciodată un altul. Mulțumesc.

— Eu vă mulțumesc, șopti ea.

Pusei ceasul la ureche și mă încântă tic-tacul sonor și eficace.

— Puneți-l, zise.

Apăsai pe capac și se închise pocnind.

Tresării văzând-o cum își reprima o grimasă.

— Ce-i? întrebai.

— Nimic, iubirea mea.

— Ba da, spuneți-mi.

— Păi...

Părea încurcată.

— Dacă apăsați pe butonul de întors când închideți capacul...

Nu termină ce avea de spus.

— Îmi pare foarte rău, zisei, deconcerat de neștiința mea despre amănuntele simple care aveau importanță în 1896.

Începând să-mi fixez ceasul și lănțișorul pe vestă, îmi zisei că Elisa îmi făcuse într-adevăr un cadou cât se poate

de potrivit, oferindu-mi obiectul cel mai strâns legat de timp care se putea găsi.

Nu reuşeam.

— Se pare că nu prea sunt îndemânatic, zisei privind-o cu un surâs ruşinat.

Repede, îmi desfăcu un nasture de la vestă şi trecu lanţul prin butonieră astfel ca bara să-l ţină în loc. Îmi întoarse surâsul, apoi se uită la cutiuţă.

— N-aţi citit biletul, zise.

— Îmi pare foarte rău, nu-l văzusem.

Deschisei iar cutiuţa şi găsii un bilet prins cu un ac pe partea interioară a capacului. Îl desprinsei şi citii pe el, ce era scris cu atâta graţie: *Şi dragostea, duioasă.*

Tremurai. *Cuvintele ce le va pronunţa pe patul de moarte.* Eram răvăşit. Mă forţam să-mi vin în fire.

Dar ea văzuse.

— Ce este, iubirea mea? întrebă.

— Nimic.

În viaţa mea n-am minţit mai prost.

— Ba da, e ceva.

Îmi luă mâna în mâinile ei şi mă privi cu gravitate.

— Spuneţi-mi tot, Richard.

— Cuvintele astea, zisei. Sunt emoţionante.

Atmosfera se îngreuna.

— De unde vin? insistai. Le-aţi găsit dumneavoastră?

Scutură din cap şi văzui că şi ea lupta cu impresia unui semn rău.

— Este dintr-un imn. N-aţi auzit de Mary Baker Eddy?

Ce să-i spun? mă-ntrebai. Înainte de a mă decide, mă auzii răspunzând:

— Nu, cine este?

— Fondatoarea unei noi religii care se numeşte scientismul creştin. Am auzit acest imn în cursul unei liturghii la care am asistat într-o zi. Ea a scris cuvintele.

Nu voi spune niciodată că nu ai găsit cuvintele potrivite, mă gândii; şi nu-ţi voi spune niciodată, dar *niciodată* care este urmarea.

— Am întâlnit-o după liturghie, zise.

— Adevărat? întrebai surprins, până să-mi revin.

Dacă nu auzisem de domnişoara Eddy, de ce să mă mir că Elisa o cunoştea?

— Sunt aproape cinci ani de atunci zise.

Dacă remarcase gafa — şi sunt sigur că nu-i scăpase —, nu lăsă să se vadă nicicum.

— Avea atunci şaptezeci de ani şi totuşi... Dacă aş avea magnetismul acestei femei, Richard, aş fi cea mai mare actriţă din lume. Avea o prezenţă cum n-am mai văzut la o femeie — sau un bărbat. Asistenţa era pur şi simplu subjugată de vorbele ei. Era piţigăiată, iar dicţia lăsa mult de dorit —, dar prezenţa, Richard *prezenţa.* M-a captivat. Totul a dispărut; nu mai rămânea decât fărâma aceasta de femeie pe estradă. Sunetul glasului ei eclipsa restul.

Aveam impresia că ea continuase aşa pentru că tulburarea produsă de reacţia mea ciudată persista şi, vrând să-i pun capăt, o cuprinsei cu braţele şi o strânsei.

— Îmi place ceasul meu, îi zisei. Şi-mi place cea care mi l-a dat.

— Cea care vi l-a dat vă iubeşte, zise ea, aproape cu tristeţe.

Reuşi să surâdă.

— Richard.

— Da?

— V-aş face o impresie urâtă dacă eu...

Se opri.

— Dacă? zisei, neştiind ce să cred.

Şovăia, jenată.

— Ce anume, Elisa?

— Am comandat de băut şi de mâncat adineauri — biscuiţi, brânză şi fructe.

Îi urmării privirea către un colţ al camerei şi văzui un căruţ cu platouri acoperite şi o frapieră cu gheaţă din care ieşea gâtul unei sticle; nu-l remarcasem. Râsei uşurat.

— Vreţi să spuneţi că vă e *foame?* întrebai.

— Ştiu că nu este romantic, zise încurcată. Dar întotdeauna mi-e foame după o reprezentaţie. Şi acum că

nu mai sunt un ghem de nervi mi-e foame şi mai tare. Mă iertaţi?

O trăsei spre mine, râzând din nou.

— Vă cereţi iertare pentru *asta?*

O sărutai pe obraz.

— Veniţi, să vă hrănesc. Şi că veni vorba, şi eu sunt înfometat. Zbaterea pe pământ creşte pofta de mâncare.

Zâmbetul ei luminos mă învălui. Mă strânse aşa de tare că mă strâmbai niţel.

— O, vă iubesc, exclamă. Şi sunt atât de fericită că-mi vine să plâng.

Mă sărută de patru ori, în jurul gurii, şi se deslipi de mine.

— Îmi veţi face onoarea să-mi ţineţi companie la o cină foarte, foarte, foarte târzie, dragul domn Collier?

Zâmbetul meu trebuie să fi exprimat adoraţia adevărată.

— Permiteţi-mi să-mi consult agenda, zisei.

Mă strânse din nou, atât de tare că de data aceasta scăpai un scâncet de durere.

— O! zise ea dându-se repede înapoi. V-am făcut rău?

— Dacă aveţi atâta putere când vă e foame, zisei, cum o fi după ce mâncaţi?

— Aşteptaţi numai, murmură schiţând un zâmbet.

Se ridică şi-mi întinse mâna. Mă ridicai şi eu şi mă-ndreptai cu ea spre căruţ, lângă care pusei un scaun pentru ea.

— Mulţumesc, iubirea mea, zise.

Mă aşezai de cealaltă parte a căruţului şi o privii cum descoperea mâncarea; în faţă îmi apărură diverse soiuri de biscuiţi, brânză şi fructe.

— Desfaceţi sticla? întrebă ea.

Scosei sticla din frapieră şi examinai eticheta.

— Cum, nu e bordeaux roşu la temperatura camerei? întrebai fără să mă gândesc.

Trăsăturile feţei se înăspriră.

— Ce este? întrebai.

Mă căzneam să par dezinvolt, dar figura ei mă consterna.

— *Cum de ştiţi că este vinul meu preferat?* întrebă ea. N-am mărturisit decât mamei mele. Nici chiar d-l Robinson nu ştie.

Căutai un răspuns plauzibil, dar pricepui că nu exista. Mă cutremurai când îşi luă ochii de la mine.

— De ce mi-e frică de dumneavoastră? murmură.

— Nu, Elisa.

Întinsei mâna peste căruţ, dar ea nu putea să o ajungă.

— Nu vă fie frică, vă implor, nu vă fie frică de mine. Vă iubesc. Nu vă voi face niciodată rău.

Vocea mea, ca şi a ei, era slabă şi răvăşită.

— Nu vă fie *frică*, Elisa.

Mă privi şi văzui, spre marea mea tristeţe, că nu putea să-şi ascundă teama.

— La momentul potrivit, vă voi spune tot, zisei. Vă promit. Dar nu vreau să vă neliniştiţi acum.

— Dar mă neliniştiţi, Richard. Lucrurile pe care le spuneţi. Expresia feţei pe care o văd câteodată. Toate acestea mă fac să-mi fie frică.

Se înfioră.

— Aproape că-mi vine să cred...

Se întrerupse cu un zâmbet dureros.

— Ce anume?

— Că nu sunteţi uman.

— Elisa.

Râsul meu fu atât de nereuşit ca şi zâmbetul ei.

— Sunt uman până în cele mai mici defecte.

Înghiţii.

— Numai că nu pot să vă spun... de unde vin. Nu încă, oricum. Nu e nimic groaznic, mă grăbii să adaug văzând că expresia feţei se schimbase din nou. Nu are absolut nimic groaznic. Numai că am sentimentul că nu a venit vremea pentru mine să vă spun. Încercam să vă protejez. Să *ne* protejez.

Felul în care mă privea mă făcu să mă gândesc la fraza lui Nat Goodwyn despre ochii ei mari, negri, şi felul ei de a-şi adânci privirea într-a celuilalt de parcă pătrundea până în străfundul sufletului.

— Vă iubesc, Elisa. Vă voi iubi întotdeauna. Ce pot să vă spun mai mult?

Ea suspină.

— Sunteţi sigur că nu puteţi să-mi spuneţi nimic?

— Da, zisei, şi de fapt *eram* sigur. Nu încă.

Rămase tăcută un timp ce mi se păru foarte lung.

— Fie, spuse în cele din urmă.

Aş vrea să pot descrie valul de emoţie ce mă cuprinse. Poate că nu-mi dădeam seama exact cât însemnau cuvintele ei pentru ea, dar simţeam că era vorba de cea mai mare concesie pe care ajunsese s-o facă în viaţa ei.

— Mulţumesc, zisei.

Turnai vin, ea-mi întinse brânză şi biscuiţi săraţi şi mâncarăm în linişte, timp de aproape un minut. Voiam să-i acord un timp pentru a-şi reveni. Ea spuse, în sfârşit:

— De mulţi ani mă găsesc la o răscruce, Richard. Ştiam că va trebui să dau la o parte orice gând romantic şi să mă dedic în exclusivitate carierei mele. Bărbatul pe care îl aşteptam de atâta timp părea că nu trebuia să-şi facă apariţia.

Puse paharul jos şi mă privi.

— Şi apoi aţi apărut, zise. Dintr-odată. Misterios.

Îşi privi mâinile.

— Mă tem cel mai mult de un lucru. Anume că acest... *mister* mă va copleşi. Mă ameninţă în fiece clipă. Chiar şi acum aparenţa şi prestanţa dumneavoastră mă fascinează şi mi-e teamă că nu vă voi cunoaşte niciodată, că nu voi şti niciodată cine sunteţi cu adevărat. Vă respect dorinţa şi vă cred când ziceţi că-mi vreţi binele... Dar...

Făcu un gest istovit.

— Cum să ne descurcăm? De unde să începem pentru a ne cunoaşte cu adevărat? Este ca şi cum, în dumneavoastră, am găsit încarnarea fantasmelor mele cele mai secrete. Sunt nedumerită şi fascinată, dar nu pot să-mi bazez viaţa numai pe aceste emoţii. Nu vreau să fiu soţia unui Shalott, care nu vedea dragostea decât sub forma unei reflectări în propria-i oglindă. Eu vreau să *vă* văd. Vreau să vă *cunosc*. Aşa cum vreau să mă vedeţi şi să mă cunoaşteţi pe mine — fără restricţii şi fără iluzii. Nu ştiu

dacă este cazul. Nu știu dacă priviți cu aceeași fascinație absolută cu care vă privesc și eu. *Noi suntem niște persoane reale, Richard.* Noi avem niște vieți reale și trebuie să le organizăm cu realism dacă vrem să le avem împreună.

În ciuda impresiei de tulburare pe care o degaja, constatai o reconfortantă asemănare de idei între noi. Nu voiam să i-o spun pe moment pentru a nu părea că repet tot ce spunea ea și mă mulțumii așadar să-i răspund:

— Sunt de acord.

— De exemplu, continuă, în privința carierei mele: nu mi-ați cere să o abandonez?

— *Să o abandonați?*

O privii stupefiat.

— Sunt poate nebun de dragoste, Elisa, dar nu nebun pur și simplu. Să privez lumea de ceea ce aveți să-i oferiți? Dumnezeule, nu mi-ar trece prin cap una ca asta. Aveți un talent excepțional, Elisa.

Nu părea întrutotul liniștită.

— În acest caz v-ați aștepta să joc numai în piesele dumneavoastră?

Nu putui să nu râd.

— *Elisa,* îi spusei pe un ton de reproș.

Mi se părea amuzant, dar în vocea, sau în fața mea trebuia să fi trecut o undă critică, fiindcă păru surprinsă.

— Vreți să spuneți că în tot acest timp, zisei, v-ați gândit că în spatele fiecărui gest al meu, al fiecărui cuvânt al meu, se ascundea ambiția sordidă a unui dramaturg în căutarea celebrității?

Pe fața ei își făcu loc regretul. Îmi întinse numaidecât mâna pe deasupra mesei și eu i-o luai.

— O, iubirea mea, îmi cer iertare, zise.

Îi zâmbii.

— Nu am de ce să vă iert. Trebuie să vorbim despre aceste lucruri. Nu trebuie să ascundem nimic. Vă voi spune, cu toată sinceritatea, că la ora actuală nu știu cum îmi voi câștiga existența, dar nu cu piese în care mă aștept să vă văd jucând, puteți fi sigură. Se poate ca eu să nu mai scriu în viața mea vreo piesă. Poate voi scrie cărți. *Pot* să scriu destul de bine.

— Sunt convinsă, zise, dar...

— Dar ce? o întrebai văzând că nu continuă.

Degetele ei se strânseră între ale mele.

— Orice aţi face, zise, şi de oriunde aţi veni, acum că sunteţi aici...

Mă privi îngrozită.

— ...*Nu mă părăsiţi.*

Vântul aproape nu mai bătea. Ne plimbam pe plajă, iar eu o ţineam de mijloc.

— Eu vă explic cât trebuie să fim de realişti, zise, şi totuşi mă agăţ de partea de vis din toate acestea. Nu vă supăraţi că sunt atât de puţin logică cu mine însămi, Richard?

— Bineînţeles că nu, zisei. Este o parte de vis în relaţia noastră. Şi eu o simt.

Se lăsă pe mine oftând.

— Sper că nu mă voi trezi niciodată, zise.

Zâmbii.

— Nu ne vom trezi.

— Eu v-am visat *cu adevărat,* îmi zise. Şi trează şi adormită. Mi-am zis că-mi satisfăceam doar un dor ascuns, dar am continuat să visez. M-am zis că nu era decât o reacţie la prezicerea bătrânei indience, apoi la cea a Mariei. Chiar şi în ultimele zile, atunci când vă aşteptam conştient, sperând să vă văd de fiecare dată când mă plimbam pe plaja aceasta, îmi ziceam că eram victima închipuirii mele. Dar nu-mi venea totuşi să cred.

— Şi sunt fericit.

— O, Richard. Care este enigma care ne-a unit? Vreau să ştiu şi-n acelaşi timp nu vreau. Chiar mă mir că încerc cu încăpăţânare să clarific acest mister. La ce bun? Ce-ar putea fi mai important decât să fim împreună? Ce-ar putea conta mai mult decât dragostea mea pentru dumneavoastră, decât dragostea dumneavoastră pentru mine?

Cuvintele ei îmi risipiră ultimele urme de îngrijorare.

— Nimic altceva nu are importanţă, Elisa. Restul poate să mai aştepte.

— Da, zise cu înflăcărare. Da, să mai aştepte.

Nimic, dar absolut nimic altceva decât îmbrăţişarea noastră şi sărutul nostru nu mai avea nici cea mai mică însemnătate.

Până la sfârşitul sărutului.

— Nu, zise afectând un aer de severitate. Dacă trebuie să devin doamna Richard Collier, ţin să aflaţi cu ce persoană insuportabilă vă veţi căsători.

— Ia să vedem.

Încercai să fiu la fel de grav ca ea.

— Spuneţi, ah! dar spuneţi, înger radios!

Mă strâmbai, apoi izbucnii în râs când mă ciupi de braţ.

— Aţi face bine să fiţi serios, tinere, zise glumind, dar şi sinceră în acelaşi timp.

— Credeţi că vă aşteaptă o viaţă de vis, gândesc eu.

— Mă-nşel?

— *Da.*

Ridică un deget ameninţător.

— Veţi fi soţul unei perfecţioniste maniace care vă va împinge spre alcoolism...

Îşi reprimă un surâs maliţios care-i putea compromite rechizitoriul.

— Vă daţi seama, prieten drag, că aveam o epură a nunţii, în cazul în care îmi găseam soţ? O *epură!* Am planificat fiecare detaliu al acestei căsătorii cu grija cu care un arhitect desenează o casă.

Surâsul maliţios îşi făcu loc, cu toată împotrivirea.

— O casă care s-ar prăbuşi imediat, sunt sigură, urmă ea. Dacă ar fi vreodată construită.

Continuaţi.

— Foarte bine.

Dădu capul pe spate şi mă privi fără să zâmbească. Lady Barbara? mă întrebai. Sau era mai degrabă Lady MacBeth?

— Sunt în acelaşi timp interesată şi de rolul femeii în societatea noastră, zise.

— Sunt numai urechi.

Îmi dădu un pumn în braţ.

— Vreau să-mi daţi ascultare cu adevărat, zise ea cu reproş.

— Bine, doamnă.

— Revenind la ce ziceam, eu nu cred că rolul social al femeii trebuie să fie atât de limitat.

— Nici eu.

Mă privi cu atenţie.

— Râdeţi de mine? întrebă sincer tulburată.

— Nu.

— Zâmbiţi.

— Pentru că sunt nebun după dumneavoastră, nu pentru că nu sunt de acord cu dumneavoastră.

— Dumneavoastră...?

Se opri şi iar mă privi.

— Ce?

— Credeţi cu adevărat că femeile ar trebui?...

— ... Să se elibereze? Da. Nu-i doar asta, dar ştiu că vor reuşi odată.

În sfârşit, mă gândii, o atitudine moştenită din „cealaltă epocă" şi care avea o anumită valoare.

— Ei, na! făcu ea.

Aşteptai. Ochii mijiră într-o expresie divină, bănuitoare, iar eu fusei nevoit să fac un efort considerabil să nu izbucnesc în râs.

— Dar singurul rol al femeii este de a găsi un soţ şi de a-i da ascultare, zise.

Nu era o profesiune de credinţă, ci un test.

— Unica funcţie a femeii este asigurarea reproducerii speciei.

Aşteptă.

— Nu sunteţi de acord? adăugă.

— Nu.

Îmi scrută chipul cu neîncredere. În cele din urmă răsuflă resemnată.

— Sunteţi într-adevăr diferit, Richard.

— Accept bucuros diferenţa dacă astfel mă iubiţi şi mai mult, spusei.

Expresia nu i se schimbă.

— *Trebuie* să vă iubesc, zise, perplexă. N-aş putea să vorbesc atât de deschis cu nimeni drag. Ştiu.

— Perfect, zisei dând din cap.

— Nimeni nu m-a cunoscut cu adevărat. Nici chiar mama. Şi totuşi, deja aţi văzut atât de departe în mine încât...

Scuturâ din cap.

— Mi-e greu să cred...

Vă înţeleg, Elisa.

— Încep să cred, zise cu o voce stinsă, incredulă.

Merserăm un timp în linişte, apoi ne oprirăm pentru a contempla capul Loma şi fulgerele intermitente dinspre farul de cealaltă parte a golfului. Într-un târziu, îmi ridicai ochii spre discul argintat al lunii şi stelele împrăştiate pe cerul nocturn ca o pulbere de diamante. Nimic nu poate fi mai frumos, mă gândii. Paradisul n-avea cum să fie mai minunat.

Parcă îmi citea gândurile, fiindcă, brusc, se întoarse spre mine şi mă cuprinse cu braţele, cuibărindu-se la pieptul meu.

— Atâta fericire aproape că mă sperie, zise.

Îi luai capul în mâini şi-l înclinai pe spate. Mă privi şi văzui că avea lacrimi în ochi.

— Nu trebuie să vă mai fie frică niciodată, îi zisei.

Mă aplecai, îi sărutai ochii şi gustai lacrimile clade.

— Vă voi iubi întotdeauna.

Inspiră fremătând şi se strânse şi mai tare la pieptul meu.

— Uitaţi ce am spus despre femei, murmură. Nu, nu vreau să spun că trebuie uitat. Amintiţi-vă doar că nu este decât o parte din ceea ce vreau şi din ceea ce am nevoie eu. Cealaltă parte este cea pe care o simt acum, partea care cere să fie satisfăcută de atâta timp. M-am făcut că nu ştiu, dar am ştiu dintotdeauna.

Îi simţii braţele strângându-le la spatele meu.

— Era femeia din mine care *tânjea,* Richard.

— Până acum, zisei.

Făcurăm drumul invers, ca şi cum ştiam amândoi de ce reveneam la hotel. Cuvintele nu mai aveau nici un rost, acum. Mergeam tăcuţi, înlănţuiţi. Inima-i bătea tot atât de tare ca şi a mea? Nu-mi dădeam seama. Ştiam doar — şi

sunt sigur că știa și ea — că era puțin prea important acum ce mister ne făcuse să ne întâlnim, prea puțin important dacă eram încarnarea unei din fantasmele ei secrete sau dacă ea era întruchiparea uneia dintr-ale mele. Așa cum spusese și ea, eram împreună, trăiam aceste momente, doar astea aveau importanță. Oricât ar vorbi rațiunea, vine un moment când inima vorbește mai tare.

Înainte, silueta masivă a hotelului se ocupa pe cerul sumbru. Doi nori albi, incredibili, atârnau deasupra lui. Zic incredibili pentru că norii aveau o formă care aducea cu două enorme capete văzute din profil.

— Cel din stânga este al dumneavoastră, zisei, convinsă că văzuse și ea capetele și că va înțelege despre ce vorbeam.

— Adevărat, zise, am stele în păr.

Își puse capul pe umărul meu, mergând în continuare.

— Și celălalt este, desigur, al dumneavoastră.

Continuarăm mersul în tăcere, cu ochii țintiți pe cele două capete gigantice care dominau acoperișurile hotelului: al Elisei și al meu.

Când ne aflarăm lângă ușă, scoase cheia din poșetă, fără să scoată un cuvânt, și mi-o întinse cu un zâmbet de o desăvârșită seninătate. Deschisei ușa și intrarăm. O închisei la loc, răsucii o dată cheia în broască, apoi mă întorsei spre ea. Ea lăsă șalul să-i cadă și se lipi de mine. Rămaserăm așa, înlănțuiți, nemișcați.

— Ciudat, murmură.

— Ce anume, iubirea mea?

— Că v-am dat cheia și nu m-am temut nici un pic că v-aș putea șoca. Nici nu mi-a trecut prin cap.

— Ați făcut bine, zisei. Știți prea bine că nu v-aș fi lăsat singură în această noapte.

— Da, murmură ea. Știu. N-aș fi suportat să rămân singură până dimineața.

Își trase brațele înapoi, le duse în jos pe pieptul meu și-mi prinse gâtul cu ele. O apropiai și sărutul nostru era al unui bărbat și al unei femei care se acceptă total, trup și suflet.

Rămase strânsă în mine, murmurând cuvinte care păreau să curgă dintre buzele ei ca un torent arzător.

— Când v-aţi apropiat de mine, ieri, pe plajă, am crezut că o să mor — să mor cu adevărat. Nu izbuteam nici să vorbesc, nici să gândesc. Inima îmi bătea aşa de tare, că-mi era greu să respir. Eram răvăşită de când văzusem plaja din faţa hotelului şi începusem să-mi închipui că poate veţi veni. Eram neliniştită, nervoasă, iritabilă, începeam să plâng, apoi mă stăpâneam. Am vărsat mai multe lacrimi în săptămâna asta decât în toată viaţa mea. M-am ostenit pentru a găsi uitarea. Am ostenit trupa întreagă; cred că au crezut că eram nebună. Fusesem dintotdeauna atât de stăpânită, de calmă, de senină. Dar în săptămâna asta, nu. O, Richard, m-am purtat ca o nebună, ca o *nebună.*

Buzele ei ardeau sub ale mele. Îi simţeam mâinile pe cap, degetele ei prinse în părul meu.

Se îndepărtă, respirând greu, ca un animal încolţit.

— Totul este în mine acum, zise. Mi-e aşa frică să-i dau drumul.

— Nu vă fie frică.

— Dar *îmi e* frică.

Se agăţa de mine cu o forţă disperată.

— Iubirea mea, oh, scumpa mea iubire, mi-e frică. Mi-e frică să nu mă mistuie. E atât de rău, atât...

— *Nu e rău,* zisei. E firesc; e frumos şi firesc. Nu trebuie să vă împotriviţi. Exprimaţi-l după cum vă zise inima.

O sărutai pe gât şi adăugai:

— Şi după cum vă zice trupul.

Suflarea-i era fierbinte pe obrazul meu.

— O, Doamne, şopti ea.

Era de-a dreptul îngrozită. Ceva din ea, vulcanic, ameninţa cu izbucnirea, iar ea se temea să-l elibereze, gândindu-se că era distrugător.

— Nu vreau să vă şochez, Richard. Şi dacă v-ar copleşi? E aşa de puternic, aşa de *puternic.* Nu am lăsat pe nimeni să ştie că există. E ca o poftă subită pe care toată viaţa am refuzat s-o recunosc.

Îmi mângâie obrajii cu mâini tremurătoare.

— Nu vreau să vă devore. Nu vreau să vă dezgust sau să vă...

O oprii cu un sărut. Se agăţă de mine ca de un colac de salvare, incapabilă să-şi reia respiraţia. Era pradă unor tremurături convulsive, incontrolabile.

— Nu vă împotriviţi, îi zisei. Nu vă fie frică de această poftă. Mie nu-mi e frică. Nu trebuie să-ţi fie frică. E frumos, Elisa. Dumneavoastră sunteţi. Sunteţi o femeie. Daţi-i acestei femei libertatea. Eliberaţi-o. Şi savuraţi-o. *Hrăniţi-o,* Elisa. Trebuie să-ţi satisfaci foamea. Nu e nimic şocant. Nu are nimic dezgustător. E minunat — un adevărat miracol. Nu vă împotriviţi. Iubiţi, Elisa. *Iubiţi.*

Începu să plângă. Eram fericit; ştiam că o dată cu lacrimile venea şi eliberarea. Se strângea în mine, sughiţând, neputând să-şi controleze respiraţia spasmodică. Simţeam cum se apropie sfârşitul anilor de disciplină riguroasă. Ea desfereca în sfârşit uşa acestei temniţe în care îşi izolase firea. Îmi venea să plâng cu ea, aşa de fericit eram s-o văd eliberată. Lacrimile îi curgeau şuvoi pe obraz, buzele-i tremurau, iar trupul, atât de aproape de al meu, se cutremura.

În clipa următoare buzele-i erau peste ale mele şi nu se mulţumeau doar să reacţioneze; îşi cereau dreptul cu o sinceră ardoare. Mâinile ei îmi străbăteau fără încetare spatele şi ceafa, îmi ciufuleau părul, mă mângâiau, îmi frământau carnea cu vârful degetelor, pricinuindu-mi o durere sublimă. Aş fi vrut să nu se oprească niciodată.

— Te iubesc, murmura. Te iubesc. Te iubesc. Te iubesc.

Repeta fără să se mai poată opri. Cuvintele îi ţâşneau tumultos; erau cheia care deschideau carcera dorinţei ei.

Un suspin tremurat îi scăpă atunci când o ridicai şi o dusei în cameră; era uşoară, aşa de uşoară. O pusei pe pat şi mă aşezai lângă ea şi începui să-i desfac pieptenii din păr. Îi luai, una câte una, şi coama ei brun-aurie căzu ca o cascadă pe spate şi pe umeri. Mă privea tăcută când luai şi pe ultimul, apoi îi sărutai obrajii, şi buzele şi ochii şi nasul, şi urechile şi gâtul, desfăcându-i rochia. Acum

umerii ei albi şi calzi erau goi. Îi sărutai pătimaş, îi sărutai braţele, ceafa. Tot nu zicea nimic. Doar scâncea, imploratoare.

Văzând în ce stare era pielea, după ce-i desfăcui corsetul, scăpai un geamăt puternic. Mă privi speriată când eu mă uitai la semnele roşii care-i brăzdau corpul.

— *Doamne, Dumnezeule, să nu mai pui niciodată chestia asta!* exclamai eu. Nu vreau să strici o piele magnifică.

Zâmbetul ei strălucea de iubire când îmi întinse braţele.

Apoi eram întinşi unul lângă celălalt pe pat, cu buzele împreunate, înlănţuiţi. Îi sărutai apoi gâtul, faţa şi umărul. Ea mă atrase spre sâni şi-mi afundai faţa în ei, sorbindu-le căldura şi dulceaţa, îi sărutai, luai în gură sfârcurile roz. Scâncetele ei erau aproape sfâşietoare. Copleşit de dorinţă, mă ridicai repede, şi-mi aruncai hainele privind-o întruna, întinsă pe pat, aşteptându-mă, fără să facă nici cel mai mic gest pentru a-şi ascunde de privirea mea trupul ei. Când terminasem despuierea, ea-mi întinse braţele.

— *Iubeşte-mă,* Richard, susură.

Să mă simt în ea, să-i simt corpul febril sub al meu, să-i simt suflarea caldă pe obraz. Să-i aud scâncetele pătimaşe, speriate. Să mă simt explodând în ea şi să o văd sărind în mine aproape frângându-şi coapsele, cu unghiile ei brăzdându-mi spatele, să citesc extazul desăvârşit pe chipul drag, în timp ce se dăruia cu adevărat pentru prima oară în viaţa ei — era parcă prea mult pentru sărmana fiinţă umană ce eram. Valuri negre se învolburau în cap, făcându-mă să-mi pierd, dintr-o clipă în alta, cunoştinţa. Aerul era încărcat de electricitate şi de căldură palpitantă.

Apoi, imediat după, totul se potolea. Ea era întinsă lângă mine şi plângea încet, de fericire. Murmurând: „Mulţumesc." Iar şi iar. „Mulţumesc, mulţumesc."

— *Elisa.*

O sărutai cu gingăşie.

— Nu ai de ce să-mi mulţumeşti. Eu eram acolo, în cel de-al şaptelea cer.

— *Oh!* şuşoti, ca şi cum şi-ar fi reţinut respiraţia mai mult timp. Da, chiar aşa. *Al şaptelea cer.*

Îşi trecu braţul pe după gâtul meu şi mă privi cu un zâmbet liniştit şi satisfăcut.

— Dacă n-am fi petrecut noaptea împreună, aş fi murit, Richard.

Un sunet scurt îi ieşi din gât.

— Dacă stau bine şi mă gândesc, am murit de-a binelea, zise. Mă sărută pe obraz.

— Şi am înviat în braţele tale. Reîntrupată într-o femeie.

— Oh! eşti o femeie! zisei. Şi ce femeie!

— Sper.

Îmi trecu un deget uşor peste piept.

— Eram aşa de... devorată de nebunia pe care ai eliberat-o în mine, că nu ştiu dacă ţi-am dat plăcere.

— Mi-ai dat plăcere.

Zâmbii văzându-i expresia nesigură.

— O voi grava în piatră, dacă vrei.

Îmi întoarse zâmbetul, cu dragoste, apoi se privi.

— Nu sunt groaznic de slabă? întrebă.

Mă dădui înapoi şi admirai sânişorii tari, pântecele întins, mijlocelul pe care credeam că-l puteam încinge cu mâinile, picioarele minunat conturate — totul de o albeaţă de smântână şi mai mult decât plăcută la privit.

— Ba da, groaznic, zisei.

— *Oh!*

Strigătul fu atât de consternat încât, pe jumătate râzând, jumătate plângând, o sărutai pătimaş pe ochi şi pe obraji.

— Sunt nebun după corpul tău, îi zisei. Îţi interzic categoric să mai vorbeşti despre el altfel decât, în termeni elogioşi.

Sărutul fu lung, tandru, căruia ne abandonarăm total. Apoi mă privi cu o devoţiune veritabilă.

— Vreau să fiu totul pentru tine, Richard.

— Eşti.

— Nu.

Avu un zâmbet de o resemnare tandră.

— Ştiu că nu fac prea bine dragoste, zise. Cum altfel?

Zâmbetul se făcu puţin şugubăţ.

— Nu am nici formaţia, nici experienţa, domnule. Sunt stângace şi-mi uit textul. Uit până şi titlul piesei atât sunt de prinsă în joc.

Degetele i se strânseră încet în spatele meu.

— Uit tot, urmă ea. Pe scenă îmi pierd capul — şi-mi place, de-ai şti ce-mi place!

Expresia ei era acum de-a dreptul senzuală. Se aplecă brusc şi ne sărutarăm savurând îndelung gustul buzelor noastre.

Zâmbii când ne separarăm.

— Vă angajez pe loc, domnişoră.

Râsul ei mi se păru atât de copilăros şi delicios, încât crezui că inima îmi va exploda.

— Elisa. Elisa.

— Te iubesc, Richard. Te iubesc aşa de mult, îmi murmură la ureche. Şi mă vei detesta pentru că iar mi-e foame.

Îi dădui drumul, râzând, şi ea mă rugă să mă ridic puţin, ca să desfacă patul. Apoi dispăru, alergând, în anticameră, de unde se întoarse cu două mere, pe care le mâncarăm, alungiţi unul lângă celălalt în aşternutul răcoros. Scoase un sâmbure din mărul ei şi mi-l îndesă pe obraz, ceea ce mă făcu să zâmbesc şi să o întreb ce făcea.

— Stai, zise.

După câteva secunde sâmburele căzu.

— Ce înseamnă? întrebai.

Zâmbetul deveni melancolic.

— Că mă părăseşti curând, răspunse.

— Niciodată.

Cum nu-şi schimbase părerea, o ciupii uşor de braţ.

— Pe cine crezi? o întrebai. Pe mine sau sâmburele de măr?

Spre marea mea îngrijorare, ea rămase serioasă. Şi iar îşi cufundă privirea într-a mea.

— Cred că îmi vei frânge inima, Richard, zise.

— *Nu.*

Încercai să fiu cât mai liniştitor cu putinţă.

— Niciodată, Elisa.

Făcu un efort să înveselească atmosfera.

— Fie, zise ea dând din cap. Te cred.

— Sunt fericit, zisei făcând pe supăratul. Şi-apoi cine a mai auzit de un sâmbure de măr care prezice adevărul?

Iată, găsisem tonul. Zâmbetul ei îşi pierduse melancolia.

— Sper că vei scrie o piesă pentru mine, zise. Aş vrea tare mult să joc într-o piesă scrisă de tine.

— O să încerc.

— Bine.

Mă sărută pe obraz.

— Dacă, bineînţeles, adăugă, mai vreau să urc pe o scenă după toate astea.

— Vei vrea.

— Dacă vreau — şi ştiu că voi vrea, bineînţeles —, voi fi o actriţă diferită; o actriţă-*femeie.*

Oftă şi se băgă în mine încolăcindu-şi braţele în jurul gâtului meu.

— M-am simţit întotdeauna dezechilibrată. În mine a fost acest conflict — un conflict între raţiune şi emoţie. Dragostea ta a restabilit în sfârşit echilibrul. Dacă m-am arătat rece faţă de tine aseară sau astăzi...

— N-ai fost.

— Am fost; ştiu. Dar nu era decât o ultimă tresărire de orgoliu înainte de ceva pe care-l ştiam inevitabil; de care mă temeam: eliberarea, datorită ţie, a tot ce ascunsesem ani la rând.

Îşi puse mâna pe buzele mele şi le sărutai cu drag.

— Pentru aceasta te voi binecuvânta întotdeauna, zise.

Deja o frământa iar acea poftă subită, neostoită atâta vreme, şi pe care simţea nevoia să o liniştească din nou. Acum, în loc să i se împotrivească, mi se dărui şi luă ce-i dădeam fără să se gândească la lanţurile ei înfrânte, cu o fervoare şi un apetit aşa de mari încât în momentul culminant, îşi azvârli capul pe spate, cu braţele desfăcute, cu palmele desfăcute şi tresăltă violent gemând de mulţumire, pradă plăcerii. Din nou, mă răspândii în ea, sperând că acest corp atât de frumos şi pur va concepe copilul nostru.

Primele ei cuvinte, mai târziu, când ne odihneam unul lângă celălalt, sleiţi şi mulţumiţi (aşa credeam eu) fură:

— Te vei căsători cu mine, nu-i aşa?

Era prea de tot; am izbucnit în râs.

— *Nu vrei?*

Era ca trăznită.

— Ba da, sigur că da, zisei. Râdeam de întrebare şi cum ai pus-o.

— A.

Surâse cu uşurare, apoi cu dragoste.

— Cum te-ai putut gândi că nu mă voi căsători cu tine? o întrebai.

— Ei bine...

Ridică din umeri.

— Mă gândeam...

— Te gândeai?

— Că... ei bine, că făceam poate aşa de rău dragoste că tu...

Pusei un deget pe buzele ei.

— Elisa McKenna, îi zisei, sunteţi libertina cea mai abilă şi cea mai excitantă care a fost pe pământ.

— Adevărat?

Părea încântată.

— Este *adevărat,* Richard?

— Adevărat.

O sărutai pe vârful nasului.

— Voi grava şi asta în piatră, dacă vrei.

— E deja gravat, zise punând mâna pe inimă. Aici.

— Perfect.

O sărutai cu poftă pe gură.

— Şi când vom fi căsătoriţi, vom locui...?

O privii întrebător, apoi o întrebai:

— Unde?

— În proprietatea mea, o! te-rog, Richard, în proprietatea mea, zise. Îmi place atât de mult ferma mea că mi-ar place să fie a noastră.

— În proprietatea ta, atunci.

— Ah!

N-am mai văzut un chip atât de luminos.

— Mă simt — e imposibil de descris, Richard! — *Scăldată* de iubire!

Brusc roşi.

— Înăuntru ca şi afară.

Se întoarse pe spate şi-şi privi corpul cu o expresie incredulă.

— Nu-mi vine să cred, zise. Nu pot să cred, pur şi simplu, că sunt eu — că sunt eu întinsă într-un pat în cea mai lejeră ţinută, lângă un bărbat gol pe care l-am întâlnit abia ieri. Ieri! Şi-l port deja în mine! Chiar sunt eu — Elisa McKenna? Sau visele mele au devenit halucinaţii.

— Chiar tu eşti, zisei zâmbind. Cea care aşteaptă dintotdeauna în ciuda cătuşelor.

— Cătuşelor?

Scutură din cap.

— Zii mai degrabă că eram închisă într-o carapace de oţel! Iah!

Se scutură, strâmbându-se.

— Ce imagine urâtă, zise. Şi totuşi adevărată.

Se întoarse spre mine şi ne sărutarăm frenetic, strânşi unul în celălalt, cu braţele şi picioarele încolăcite.

— Ai simţit ceva pentru Robinson? o întrebai.

— Nu ca bărbat, răspunse. Ca tată, da. Eu nu am avut tată cu adevărat, a dispărut din viaţa mea când eram foarte mică. Poate că, într-un fel anume, Robinson l-a înlocuit.

Exclamă surprinsă.

— Este incredibil că tocmai acum îmi dau seama. Vezi la ce revelaţii mă conduci?

Mă sărută nonşalantă, ca o femeie gustând buzele amantului ei.

— Apropo de ce-ţi spuneam despre mania perfecţiunii, la mine, continuă ea. Cred că era motivată nu atât de dorinţa de a excela în ceea ce făceam, ci de un profund sentiment de frustrare. N-am fost niciodată satisfăcută cu adevărat de munca mea, sau copleşită; asta e. Mi-a lipsit întotdeauna ceva. Cum de n-am înţeles că era vorba de dragoste? Acum mi se pare atât de clar. Şi nu mă mai simt perfecţionistă nici atât. Tot ce vreau e să te iubesc; să mă

dăruiesc ţie pe deplin.

Zâmbi ca şi cum se mira încă de ea însăşi.

— În sfârşit, asta şi fac, nu-i aşa? zise.

Cum îi răspunsei printr-un râs, ea mă privi din nou cu această expresie de severitate prefăcută pe care i-o ştiam foarte bine.

— Vă previn, domnule Collier, zise. Sunt foarte geloasă. O voi desfigura pe prima femeie care va îndrăzni să se uite la dumneavoastră.

Îi zâmbi pierdut.

— Desfigurează, desfigurează.

Puse un deget la buzele mele şi urmă cu delicateţe conturul lor.

— Ai iubit alte femei, Richard?

Adăugă numaidecât:

— Nu, nu-mi spune nimic, nu vreau să ştiu. Nu are nici o importanţă.

Sărutai vârful degetului care se opri pe buzele mele.

— N-a fost niciuna, îi zisei.

— *Adevărat?*

— Adevărat. Nici una. Jur.

— O, iubirea mea, iubirea mea!

Îşi lipi obrazul de al meu.

— O asemenea fericire este posibilă? zise.

Un timp rămăseserăm înlănţuiţi, apoi ea se îndepărtă şi mă privi cu ochi strălucitori.

— Vorbeşte-mi de tine, murmură. Spune-mi cât poţi, ce vrei. Vreau să iubesc ceea ce iubeşti tu.

— Atunci iubeşte-mă, zisei.

Mă sărutăm pe buze, apoi îşi plimbă privirea pe faţa mea.

— Îmi place faţa ta, zise. Ochii tăi de pasăre de noapte. Părul tău care te duce cu gândul la o pulbere de soare. Vocea ta şi mâinile tale blânde. Manierele tale.

Îşi opri un zâmbet.

— ...Şi mijloacele tale.

Îi ciufulii părul lucitor, zâmbindu-i.

— Şi îmi place zâmbetul tău, îi zisei. Ca şi cum te-ai amuza de una singură de ceva al cărui umor mi-ar scăpa

mie. Mi-ar plăcea să fiu şi eu părtaş, dar, pe de o parte, îmi place prea mult zâmbetul acesta, aşa cum e.

Ea se bagă în mine şi mă sărută pe umăr.

— Care era numele compozitorului acela? întrebă.

— Mahler.

— Voi învăţa să-i iubesc muzica, zise.

— Nu va fi greu.

Şi poate că într-o zi, mă gândeam, când vom fi îmbătrânit împreună, îţi voi spune cum a *Noua Simfonie* a lui a contribuit la realizarea întâlnirii acesteia.

Îi prinsei capul în mâini şi privii chipul, acest chip care părea ivit, viu, din fotografia ei, cald, în palmele mele, acest chip care nu mai era speriat, ci senin.

— Te iubesc, îi spusei.

— Şi eu te iubesc, răspunse ea. Acum şi pentru totdeauna.

— Eşti atât de frumoasă.

— Şi dotată cu o frumuseţe, cu o graţie şi cu un farmec atât de semeţ, cât şi discrete, zise ea rămânând serioasă.

— Ce?

Surâsul zglobiu al lui Babbie îi apăru, fără vrerea ei, pe buze, şi pufni:

— Am încheiat citatul, zise ea între două sughiţuri.

Zâmbetul îmi trăda o oarecare dezorientare, fiindcă ea se lipi de mine repede şi-mi acoperi obrajii cu sărutări.

— O, n-ar trebui să râd de tine, zise. Dar sunt aşa de fericită că nu pot să stau o clipă serioasă. Şi aveai un aer aşa de grav când îmi ziceai că sunt frumoasă.

Mă sărută de cinci ori pe gură, repede, cu tandreţe.

— De fapt, îţi aduc un omagiu, zise. Numai de bărbatul pe care îl iubesc aş putea să râd. Nimeni nu cunoaşte acest aspect al meu; l-am ţinut ascuns cu mare grijă. În sfârşit, poate că-l arăt uneori pe scenă.

— Întotdeauna.

Oftă cu o falsă amărăciune.

— De acum înainte, nu voi mai putea juca decât în tragedii zise, pentru că voi consuma atâta fericire în viaţă că nu-mi va mai rămâne deloc pentru scenă.

Îmi mângâie obrazul.

— Mă ierţi, îngerul meu? Nu te superi dacă mai râd un pic de tine?

— Râzi, îi spusei. Îmi rezerv dreptul de a face la fel.

— Cât vei vrea, iubirea mea, zise ea strângându-se şi mai mult lângă mine.

Se întâmplă o a treia oară, în timp ce ne sărutam. Sângele îi urcă în frumosul ei chip, iar în ochii aceia se aprinse privirea de abandonare, care mă bucura şi mă excita în acelaşi timp. Când îi depărtai buzele cu buzele mele şi-i strecurai limba în gură,tresări şi porni să o lingă cu frenezie, apoi s-o atragă cu dinţii. În clipa următoare intram din nou în ea, şi ea se cabră din nou frenetic în mine, capul rostogolindu-se într-o parte şi-n alta, chipul fiindu-i luminat de o libertate totală.

— *Nu e cu puutinţă!* strigă în momentul celui de-al treilea orgasm.

În clipa următoare, se sfârşise şi ne strângeam corpul cald şi umed al ei pe al meu, suflarea ei parfumată peste buzele mele, adormind. Încercai să rămân treaz, pentru a o privi, dar nu reuşii. Cu senzaţia de calm inefabil, mă cufundai într-un somn adânc.

Când deschisei ochii, ea mai dormea încă, deşi nu mai era în braţele mele. Eram întinşi unul lângă celălalt, sub aşternuturi. Trebuie că s-a trezit pentru a ne acoperi, îmi zisei.

Aşezat pe o parte, îi contemplam chipul. Această femeie este viaţa mea, îmi repetam. Încercai — experimental — să-mi amintesc de Hidden Hills, de Bob şi de Mary, dar îmi era aproape imposibil. Sentimentul înstrăinării se estompează acum. Curând nu va mai însemna nimic; sunt convins. Prezenţa mea în 1896 este precum aceea a unui grăunte de nisip introdus într-o scoică. Intrusul care sunt eu, în această epocă, va fi acoperit, puţin câte puţin, de un strat protector — şi absorbant — şi treptat se va integra. Grăuntele care sunt

va fi atât de prins în această epocă încât voi fi altcineva, încât voi uita de unde vin şi nu voi mai trăi decât ca un om din această epocă.

Aici trebuie să fie secretul practic al oricărei călătorii în timp. Dacă Ambrose Vierce, judecătorul Crater şi alte persoane date dispărute ar fi revenit în timp, acum nu şi-ar mai aduce aminte nimic despre locul de unde au venit. Natura îşi protejează lucrarea. Dacă o regulă nu este respectată, dacă survine un accident în ordinea lucrurilor, există o compensaţie imediată care restabileşte echilibrul. Astfel, fluxul istoriei nu este niciodată deviat decât provizoriu de către orice persoană care călătoreşte în timp. În consecinţă, motivul pentru care nimeni nu s-a mai întors dintr-o asemenea călătorie este că, dintr-o necesitate naturală, nu poate fi vorba decât de un duş.

Mă gândeam la acestea, întins alături de Elisa şi pierdut în admiraţia chipului său. Voiam să savurez aceste momente preţioase cu iubita adormită lângă mine, cu corpul şi mintea încă impregnate de amintirea comuniunii noastre. Foarte încet şi cu mare băgare de seamă, mă ridicai. Atâta prudenţă era inutilă. Elisa dormea profund. Nu era de mirare, mă gândii. Tensiunea fizică şi afectivă din ultimele douăzeci şi patru de ore o epuizaseră.

Hainele mele numai erau pe jos şi le căutai din ochi. Văzându-le agăţate pe un umeraş în şifonierul deschis, mă apropiai şi băgai mâna în buzunarul interior al hainei. Foile de hârtie erau acolo. N-a putut să nu le vadă, mă gândii. Erau prea voluminoase ca să treacă neobservate. Totuşi, dacă le citise, mai putea dormi aşa de liniştită? Chiar dacă n-ar fi înţeles mai nimic din cauza abrevierilor, n-ar fi fost zăpăcită la vederea atâtor cuvinte trunchiate? Mă întorsei pentru a o privi. Părea împăcată... Nu, nu avusese cum să remarce foile, sau nu le acordase nici o importanţă.

Venise momentul dezvăluirii acestor foi, dar privirea îmi fu atrasă de îmbrăcămintea ei. Atinsei rochiile ei, una câte una. Mă apropiai de cea pe care o purtase mai devreme, îi ridicai poalele cu amândouă mâinile şi-mi afundai capul în stofa moale. Elisa, mă gândii. Dacă

timpul ar putea să-mi facă şi acest ultim serviciu, să-şi oprească zborul în această clipă minunată, pentru a o savura pe vecie.

Timpul, bineînţeles,nu se opri şi nu putea să se oprească, iar când puţin din inepuizabila lui substanţă se scurse, lăsai rochia să cadă cu un zgomot caracteristic şi mă îndreptai spre birou, unde găsii o scrisoare, două foi îndoite în două, cu numele meu scris pe spatele uneia dintre ele. O stare angoasantă începu să mă cuprindă. Citise şi tradusese, până la urmă, ce scrisesem eu? Despăturii repede foile, şi începui să citesc.

Din primul rând se vede că nu-mi descoperise secretul.

Dragă Domnule,

Ţin să vă arăt recunoştinţa pentru favorurile dumneavoastră din 21 curent şi regret că nu pot fi în braţele dumneavoastră în acest moment. Ce nebunie m-a făcut să mă smulg din strânsoarea ta?

A trecut de mult ora crimei, când cască cimitirele şi actriţele somnoroase. Aş vrea să fiu în pat cu tine — m-am uitat la chipul tău drag şi i-am trimis un sărut — dar trebuie, ca o femeie conştiincioasă ce sunt să-mi perii părul înainte de a veni lângă tine.

Îmi periam părul adineauri când brusc m-am gândit: Te iubesc, Richard! *Şi inima mi-a sărit de bucurie cu atâta putere că a trebuit să scriu ce simţeam. Dacă n-o fac, trebuie să te trezesc pentru a-ţi explica şi n-aş vrea, pentru nimic în lume, să-ţi tulbur somnul liniştit.*

Te iubesc, Richard al meu. Te iubesc aşa de mult că, dacă aş fi afară, aş dansa şi s-ar strânge lumea şi aş răspunde cu obrăznicie unui poliţist şi aş fi arestată şi dezonorată de fericire. Aş bate toba şi aş suna din trompetă şi acoperi zidurile lumii întregi cu afişe care proclamă că te iubesc, că te iubesc, că te iubesc!

Şi totuşi, nu sunt atât de fericită cât aş putea fi, cât ar trebui. O umbră pare să se arate mereu la orizont. De ce dragostea noastră nu e în stare s-o alunge?

Un gând mă hărțuiește neîncetat. Acela că te voi pierde așa cum te-am găsit — misterios, cum zici tu, și fără ca eu să pot face ceva. Mi-e așa de frică, iubirea mea. Îmi închipui lucruri îngrozitoare, care mă chinuie neîncetat. Spune-mi să nu mă îngrijorez. Ai mai spus-o, știu, dar mai zi-mi încă o dată și încă o dată și încă odată — până când temerile mele vor dispare sub mareea asigurărilor tale. Spune-mi că totul este cât se poate de bine. Sunt bântuită de ideea nesuferită că nu va fi posibilă căsătoria noastră prin cine știe ce eveniment înfiorător.

Nu, să închei cu aceste negre himere și să nu mă mai gândesc decât la iubirea noastră. Suntem făcuți unul pentru celălalt și pentru nimeni altcineva. Știu că este adevărul. În această seară, cred că știu exact ce este iubirea (Aș putea s-o joc pe Julieta la perfecțiune în acest moment!). Este cheia tuturor inimilor, iar iubirea ta a deschis-o pe a mea pentru totdeauna. Pentru mine, lumea începe și se sfârșește cu tine.

Mă voi opri acum. Noapte bună, dragule. Poate că acum mă visezi. Sper, fiindcă te iubesc cu inima, trupul și sufletul. Oh! să fiu întreagă în visul tău!

Sunt prea obosită fizic și intelectual pentru a mai putea scrie. Totuși, voi mai scrie două cuvinte înainte de culcare: Te iubesc.

Elisa

Printre lacrimi de fericire, citii sub semnătură: *P.S. Te iubesc, Richard.* Mă uitai pe a doua foaie și zâmbetul mi se lărgi. *P.P.S. Nu eram sigură dacă am precizat acest lucru.*

Zâmbetul dispăru. Mai scrisese ceva.

Nu voiam să-ți vorbesc despre asta, dar mi se pare, sincer, că trebuie s-o fac. Când ți-am agățat haina, o legătură de foi de hârtie a căzut din buzunarul interior. Nu voiam să le citesc (nu aș face-o fără permisiunea ta), dar n-am putut să nu văd, din zbor, câteva cuvinte. Am sentimentul că explicația prezenței tale lângă mine este

conținută în aceste foi, iar eu sper că îmi vei spune ce ai scris, când va veni vremea. Nu va avea cum să se schimbe iubirea pe care ți-o port. Nimic n-ar putea. E.

Am scris tot ce s-a petrecut până acum. Și scriind, am luat următoarea decizie: nu-i voi arăta niciodată ce am scris. Mă îmbrac acum, ies, caut o cutie de chibrite și un colț de plajă pustiu, și ard aceste pagini lăsând vântul să le ducă cenușa departe, în noapte. Ea va înțelege când îi voi spune că am făcut-o pentru a înlătura singura barieră care mai rămăsese între noi, astfel ca nimeni pe lumea asta, sau o alta, să nu-i mai poată despărți pe Elisa și Richard.

Mă ridicai încet, dusei scrisoarea ei și foile mele până la șifonier, unde băgai foile în buzunarul interior al hainei, împreună cu scrisoarea.

Timp de mai multe minute, fusei sfâșiat între dorința de a-mi pune în aplicare planul și pofta de a mă întoarce în pat și de a mă cuibări lângă corpul cald al Elisei. Mă apropiai de pat și rămăsei în picioare privind-o. Dormea într-un fel emoționant, ca un copil, cu o mână pusă pe pernă, cu obrajii de culoarea petalelor de roză, cu buzele întredeschise. Dorința puternică de a mă apleca pentru a-i săruta buzele îmi dădu curajul de care aveam nevoie. O iubeam atâta încât nu voi avea odihnă până când nu voi întrerupe și ultimul contact cu trecutul. Revenii la șifonier și începui să mă îmbrac.

În oglindă, văzui un om din 1896 — plin de vânătăi și cu ochiul stâng injectat, adevărat — căpătând o formă în fața mea. Îmi luai lenjeria și șosetele, cămașa și pantalonii, apoi ghetele. Îmi potrivii cravata, îmbrăcai haina și dădui cu pieptenele prin păr; Domnul R.C. Collier era în fața mea. Îi făcui un gest aprobator din cap. Nu mai e nici o îndoială, îmi zisei, tu aparții acestui prezent.

Mă aprobai de birou, luai ceasul și îl pusei la locul lui; nu mai lipsea nimic. Tot zâmbindu-mi, mă îndreptai spre

uşă, fără s-o scap pe Elisa din ochi.

— Vin imediat,. iubirea mea, şoptii.

Descuiai uşa încet ca să n-o trezesc, deschisei şi ieşii în salon. O închisei, mă îndepărtai fără să o închid cu cheia; nu lipseam mult. Fredonam traversând salonul spre curtea interioară.

Abia ocolisem la stânga, că o mişcare pe dreapta îmi atrase atenţia şi mă uitai în direcţia aceea. Cu inima-mi bătând, mă răsucii pentru a da peste Robinson, care se oprise brusc.

Expresia lui era înspăimântătoare; de cum îl văzui, ştiui că se întorsese să mă omoare. Mă aruncai asupra lui şi în ciuda rezistenţei lui reuşii să-i ţin mâna dreaptă cu toată puterea de care eram în stare. Faţa parcă îi era tăiată în piatră, de imobilitate totală, cu excepţia unei vene care îi palpita lângă ochiul drept. Nu scoase un cuvânt. Buzele formau un rictus care îi dezvelea dinţii; respira suflând greu, întretăiat, încercând să bage mâna dreaptă în buzunarul hainei pentru a apuca pistoletul care, desigur, se găsea acolo.

— Nu puteţi să mă ucideţi, domnule Robinson, zisei încet şi clar. Vin din viitor şi viaţa dumneavoastră nu are secrete pentru mine. Nu puteţi fi condamnat la moarte pentru omor premeditat pentru că veţi muri înecat în Atlantic peste douăzeci de ani. Fu suficient de distrat pentru a-mi oferi ocazia pe care o căutam. Îl împinsei cât putui de tare şi căzu pe spate. Mă răsucii, ajunsei în salon în fugă, şi mă năpustii la uşa camerei Elisei. Intrai, o închisei, şi răsucii încet cheia în broască. Brusc, mă prinse ameţeala. Mă rezemai de perete, abia respirând din cauza palpitaţiilor. Crezui că îl auzisem intrând în salon, alergând, şi mă dădui înapoi, înfricoşat. Ce va face acum? Va da cu pumnii în uşă până o va trezi pe Elisa? Va distruge încuietoarea cu pistoletul şi va sări la mine? Mă apropiai, împleticindu-mă, de pat. *N-o trezi,* îmi zisei. Schimbai direcţia şi mă dusei la şifonier. Nu reuşeam să trag destul aer în plămâni; senzaţia de înstrăinare revenise cu toată puterea. Trebuia să mă întorc în pat ca să o ţin strâns în braţe.

Mă uitai la uşă, dându-mi jos haina. Nu căuta nici să spargă uşa şi nici să o deschidă. De ce? Pentru că ştia care ar fi reacţia Elisei? Coborâi ochii, deodată simţind ceva tare şi rotund sub buzunarul drept al hainei. O gaură, îmi zisei. Una din monezile primite la farmacia-bazar căzuse în dublură.

Ştiam că nu era important, dar ceva mă îndemna să bag mâna în buzunar, să caut ruptura, apoi să împing moneda cu cealaltă mână, tremurătoare, până când o voi simţi între degete. O prinsei, o scosei şi o privii.

Era o monedă de un cent din 1971.

Imediat, ceva obscur şi oribil începu să se strângă în mine. Simţind apropierea catastrofei încercai să arunc moneda departe, dar îmi rămânea lipită de degete de parcă — blestemata era înzestrată cu magnetism. O priveam cu o panică crescândă, prinsă de degete cu o forţă pe care n-o puteam înţelege şi nici rupe. Tremuram, respiram greu, iar un val de frig paralizant mă cotropea. Inima continua să-mi bată încet şi cu râvnă pe când mă căzneam, în van, să strig; nu-mi ieşea nici un sunet din gât. Strigam, dar numai în gând.

Nu era nimic de făcut. Acesta era lucrul cel mai atroce. Rămăsei acolo, fără să reacţionez, mut şi tremurând, ştiind că ţesuturile conjunctive care mă legau de 1896 şi de Elisa erau în acest moment roase cu necruţare. Încercai, cu toată voinţa mea, să-mi iau ochii de la cifrele gravate pe monedă, dar nu se putea. Parcă pulsau în ochi şi în creier ca nişte unde de energie negativă. 1971. 1971. Simţeam că pierdeam contactul. 1971. *Nu,* implorai, paralizat de o teroare viscerală. *Nu, îndurare, nu!* Dar cine să mă audă? Ajunsesem aici datorită aceleiaşi metode de autosugestie hipnotică, iar acum, în câteva clipe de coşmar, eram pe punctul de a reveni de unde plecasem, privind ţintă la această monedă, această dată. 1971. 1971. Încercai cu disperare să mă conving că eram în 1896, 21 noiembrie 1896. Dar această convingere se estompa şi nu reuşeam s-o reţin, având moneda asta lipită de degete, care îmi împlânta această dată ca un cui în minte. 1971. 1971. 1971. *De ce nu puteam să scap de ea?* Nu voiam să revin!

Nu voiam!

Acum eram învăluit de un întuneic mişcător, ca un abur viu. Îngheţat, împietrit, abia puteam să întorc capul spre pat. Nu, oh, Doamne, nu! Abia o vedeam! Era ca o siluetă văzută printr-un văl de pâclă. Un geamăt de groază crescu în piept. Încercam să mă mişc, să merg la ea, dar rămăsei ţintuit de o povară neagră şi monstruoasă. *Nu!* Încercai să-i scap. Nu mă las despărţit de ea! Cu toată energia care îmi mai rămăsese, încercai să scap de această monedă blestemată. Nu eram în 1971! Eram în 1896! 1896!

În zadar. Moneda de un cent rămase lipită de mână ca o excrescenţă monstruoasă. Învins, ridicai iar ochii pentru a o privi. Un urlet izbucni în sufletul meu. Aproape dispăruse în spirala neagră care mă atrăgea ca într-o pâlnie hidoasă. Dintr-un motiv care îmi va scăpa întotdeauna, mă gândii, în acest moment, la o femeie care îmi descrisese într-o zi senzaţia provocată de o depresiune nervoasă iminentă. Ea o comparase cu „ceva" care se strânge, se adună în tine; ceva inaccesibil voinţei şi raţiunii; ceva obscur şi febril care se dilată constant ca un păianjen ţesând o pânză spăimoasă şi îngheţată în adâncul tău, o pânză care, curând, îţi acoperă trupul şi sufletul. Era exact ceea ce simţeam; impresia că eram dezarmat, fără apărare, că simţeam ceva crescând inexorabil în mine, ştiind că nu mă puteam împotrivi.

Deschisei ochii. Eram întins la pământ. Auzeam, afară, vuietul depărtat al valurilor.

Cercetai camera întunecată care, odată, fusese a ei. Patul era gol. Cu gesturi de infirm, mă ridicai şi mă uitai la mâna dreaptă. Moneda de un cent era la locul ei. Cu un strigăt de scârbă, o aruncai cât colo şi o auzii sărind în jos. Acum te duci! mă gândii furios. Acum că m-ai forţat să mă întorc.

Nu ştiu cât am stat aşa, fără voinţă, fără viaţă. Câteva ore poate, deşi cred că cel mult zece până la cincisprezece minute. Apoi, clătinându-mă, mersei la uşă şi ieşii pe culoar. Nu se vedea nimeni. Mă privii şi văzui costumul. Mă-nfiorai. *Deghizarea, vrei să spui,* mă corectă cu

amărăciune o voce interioară.

O luai din loc şi nu mă gândeam decât la un lucru: din cauza unei monede care căzuse în căptuşeala hainei şi călătorise cu mine, o pierdusem pe Elisa. Aş fi suportat celelalte şocuri; dar până la urmă moneda m-a adus la punctul de plecare. Creierul se străduia, ca o maşină detracată, să întoarcă pe toate părţile problema asta, căutând s-o analizeze în toată grozăvia ei. Moneda nici nu fusese a mea, ci evident a celui ce purtase costumul înaintea mea. Şi din cauza asta — *asta!* — o pierdusem pe Elisa. Cu câteva minute în urmă eram cu ea; eram încă impregnat de parfumul şi consistenţa trupului ei. Dacă nu ieşeam din pat, nu s-ar fi întâmplat asta. Încercând să consolidez legătura cu 1896, o stricasem iremediabil. Şi totul din cauza unei monede căzute în căptuşeala unei haine. Iar şi iar, creierul repeta acest lucru, se poticnea, şi fără nici un rezultat. Nu reuşeam să pricep.

Nu voi reuşi niciodată să înţeleg.

Făcusem tot drumul până la camera mea — camera mea din 1971 — fără să-mi dau seama că nu aveam cheie. Rămăsei în faţa uşii privind-o prostit. Traumatismul întoarcerii în 1971 parcă îmi luase minţile. Îmi trebui ceva timp să mi le adun şi să mă întorc şi să cobor iar pe scară. Ştiam că nu eram în stare să mă duc la recepţie, să vorbesc, să mă explic; că nu puteam să mă port ca un om normal. Ameţit, pustiit, coborâi scara şi mă îndreptai spre uşa laterală. Cu câteva minute în urmă, mă aflam lângă ea. Acum, sunt şaptezeci şi cinci de ani de atunci. Elisa numai trăia.

Nici eu. Nu mai încăpea nici o îndoială. Coborâi scara de la intrare, gândindu-mă să merg până la mare, să mă înec, să distrug corpul cum fusese distrus şi spiritul. Dar n-avusei nici forţa, nici voinţa necesare. Rătăcii prin parcare. Cădea o burniţă măruntă pe care abia o simţeam pe faţă; părea mai mult să fie o ceaţă deasă, decât ploaie.

Mă oprii lângă o maşină şi o privii lung înainte de a înţelege că era a mea. Scotocii prin buzunare. Înţelegând, în sfârşit, că nu voi găsi acolo cheile, îngenuncheai şi căutai sub şasiul maşinii până când dădui peste cutiuţa de

metal magnetizat. O trăsei la mine şi mă ridicai în picioare agăţându-mă de mânerul portierei. Pantalonii se udaseră la genunchi, dar n-aveam încotro. Încet, încet, desfăcui capacul cutiei şi scosei cheia.

Maşina era rece, geamurile erau aburite. Bâjbâii cu cheia şi găsii fanta antifurtului. În momentul contactului, mă lăsai pe spate, epuizat. N-aveam puterea să rulez până la pod şi să mă arunc în golf cu maşina. N-aveam puterea să traversez parcarea şi nici să pornesc motorul. Capul îmi căzu şi închisei ochii. S-a sfârşit, îmi zisei. Cuvintele se repercutară la nesfârşit în mintea mea, răvăşind totul. S-a sfârşit, Elisa nu mai era. O găsisem şi iată că o pierdusem. Sfârşit. Ceea ce citisem în acele cărţi era adevărat. Sfârşit. Nici una din ele nu va mai fi scrisă altfel. *Sfârşit.* Ceea ce mă temusem că am să fac de la început. Ceea ce jurasem că nu voi face niciodată. *Sfârşit.* Nu desferecasem inima ei decât pentru a o înfrânge.

Sfârşit!

Deschisei ochii, văzui lanţul ceasului agăţat de vestă. Scosei ceasul din buzunar şi-l privii. După un timp, apăsai pe butonul de întors să văd cadranul. Lumina plăpândă a unui felinar se strecura prin geamurile maşinii şi-mi îngăduia să văd cât era ora. Era patru. În liniştea din maşină, auzeam tic-tacul puternic şi metodic al ceasului. Pe când contemplam cadranul, un gând grotesc îmi trecu prin minte, ca o sfâşiere. Era o monedă aruncată în aer care, la început, mă făcuse să mă îndrept spre San Diego. O monedă mă dusese la ea. O monedă mă luase departe de ea, departe de iubirea mea, de singura mea iubire, de iubirea mea pierdută.

Elisa mea.

Post scriptum de Robert Collier

Richard s-a întors acasă luni dimineaţa. Pe 22 noiembrie 1971. Era palid şi liniştit şi n-a vrut să ne spună unde fusese şi ce i se întâmplase. De la sosire, s-a întins în pat şi de acolo nu s-a mai ridicat.

Declinul a fost rapid. Peste mai puţin de o lună, era la spital. Acolo, ca şi acasă, rămânea zile întregi fără să vorbească, cu privirea pierdută în tavan, ţinând în mână ceasul de aur. Într-o zi, o infirmieră a încercat să i-l ia şi Richard a pronunţat singurele cuvinte pe care le-a auzit cineva de la el în cursul ultimelor luni ale vieţii sale: *Nu-l atingeţi.*

Nu e de mirare că Richard căutase să-şi creeze iluzia că se întorsese în timp pentru a o întâlni pe Elisa McKenna.

Se ştia condamnat. Nu putea să mai aibă nici o îndoială, iar aceasta trebuie să-l fi traumatizat groaznic. Nu avea decât treizeci şi şase de ani şi nu avea cum să nu se simtă trădat de viaţă. Nu întâlnise niciodată dragostea în viaţa lui, şi iată că această viaţă se sfârşea prematur. Trebuia să scape acestei trădări, şi unde o putea face mai bine, decât în trecut? Prea lucid pentru a reuşi să se întoarcă în trecutul lui, a ales un altul.

Această alegere este evidentă de la începutul manuscrisului, când vizitează *Queen Mary* şi se lasă pătruns de atmosfera unei epoci trecute.

Când a ajuns din întâmplare la hotelul de Coronado, procesul s-a cristalizat. Trecutul s-a înfiripat în sinea lui, cu o forţă viabilă, în acest hotel, iar emoţiile sale începură să graviteze în jurul convingerii că lucrurile care nu mai existau, existau într-un fel care făcea apropierea de ele posibilă.

Nu e de mirare că fiinţa lui întreagă a fost concentrată asupra Elisei McKenna, un simbol perfect al nevoii sale de a găsi, numaidecât, un mijloc de a evada dintr-un prezent insuportabil şi de a găsi fericirea în dragoste. Am în faţa mea fotografia pe care a înrămat-o. Era o femeie de o frumuseţe obsedantă. Nu e nevoie să faci un mare efort de imaginaţie pentru a înţelege ideea fixă a lui Richard, acea convingere că, dacă se străduia, o va întâlni. Nu e nevoie să faci un mare efort de imaginaţie pentru a înţelege cum, documentându-se asupra vieţii ei, a ajuns să creadă că o întâlnise *cu adevărat*. Evident. Se afla într-o stare secundă, iar spiritul era înstrăinat din cauza fricii şi a nevoilor nesatisfăcute. În aceste condiţii, să te mai miri că a ajuns să creadă ceea ce a crezut? Cuvintele doctorului Crosswell completează tabloul. Mi-a spus că tipul de tumoare de care suferea Richard putea provoca „stări de vis treaz" şi „halucinaţii vizuale, gustative şi olfactive".

Cine poate spune câte elemente disparate contribuie la crearea unei halucinaţii? Câte fire circumstanţiale trebuie să se îmbine pentru a forma o tapiserie imaginară? Ştiu doar un lucru: că Richard avea o nevoie disperată de a scăpa de soarta lui şi că a scăpat, cel puţin timp de o zi şi

jumătate. Întins în camera lui de hotel, probabil într-o stare de autohipnoză, a trăit un sejur imaginar în 1896, ca şi cum ar fi fost acolo.

Amănuntele pe care le notează cu grijă în manuscris îşi au originea în documentele pe care le consultase; subconştientul lui retransmiţându-i pe parcurs faptele pe care el le implantase în timpul „iniţierii-maraton" în trecut. (Bizar faptul că acel congres care avea loc la hotel în acel timp fusese un congres maraton.) Încet, sigur, el şi-a construit himera. Ca dovadă faptul că, după ce a vorbit cu mine la telefon, spiritul lui „intrase în coliziune cu realitatea" cum s-a exprimat el, şi că pierduse pe moment firul utopiei lui.

După ce i-a dat din nou viaţă — ceea ce n-avea cum să nu facă — şi-a „descoperit" numele în registrul de hotel datând din 1896 şi a început să dea consistenţă fantasmei repetându-şi mereu că nu era în 1971, ci în 1896. Este revelator faptul că, în acest timp, a ascultat muzica unui compozitor care, aşa cum scrie el, îl „ducea departe de această lume".

Mergând până la capătul fantasmei, a închiriat un costum adecvat anului 1896, a făcut rost de bani din vremea aceea, şi a imprimat facsimile cu efigia hotelului aşa cum erau în anii '90, şi a ajuns să scrie două scrisori semnate de Elisa McKenna; o astfel de muncă de caligraf trebuie să-i fi luat câteva ore de caznă. Iar în ceea ce priveşte ceasul, l-a cumpărat, fără îndoială, dintr-o bijuterie. Pare cam nou pentru un articol de felul ăsta, dar sunt sigur că astăzi se vând ceasuri de toate felurile şi că, dacă vrei cu tot dinadinsul, găseşti modelul care îţi trebuie. Cum zice doctor Crosswell, nu există limite pentru răbdarea şi precizia incredibile ale unui subconştient care caută să se amăgească.

Când era evident că Richard era pe moarte, am făcut ceva care nu a fost agreat nici de doctor Crosswell şi nici de spital. L-am luat pe Richard acasă şi l-am instalat în patul lui; am pus fotografia înrămată a Elisei McKenna pe

masa din faţa lui, i-am pus în mână ceasul şi am avut grijă ca dragile lui simfonii de Mahler să se audă fără încetare. Nu este, zic eu, o coincidenţă că a murit în timpul adagioului din *Simfonia a Noua* care, cum credea el, l-a ajutat s-o întâlnească pe Elisa McKenna. Eram la căpătâi când şi-a dat ultima suflare şi pot — Slavă Domnului — să depun mărturie că ultimele lui momente era senin, cel puţin fizic.

Ce să mai spun? Da, Elisa McKenna se găsea la Stephens College în 1953. Da, a murit de o criză cardiacă după o recepţie dată în cinstea ei şi ultimele ei cuvinte au fost: „Şi dragostea, duioasă".

Da, Richard era la Columbia în Missouri, în vremea aceea. Da, ea a ars toate hârtiile şi acel fragment de poem s-a găsit într-adevăr. Da, rămâne misterul modificării personalităţii ei, din 1896.

De ce pomenesc aceste lucruri? Poate pentru că, cu toate cele scrise de mine, aş vrea să cred, de dragul lui Richard măcar, că totul a fost adevărat? De fapt, îmi doresc prea mult să cred ca să pot merge la hotelul acela pentru a cere să văd faimosul registru; mi-e teamă că nu-i voi găsi numele.

Durerea pe care o simt după moartea fratelui meu ar putea fi alinată dacă aş fi convins că el a întâlnit-o, cu adevărat, pe Elisa McKenna, după o întoarcere cu şaptezeci şi cinci de ani în urmă. O parte din mine doreşte foarte tare să creadă că n-a fost doar o himeră. Că Elisa şi Richard s-au aflat împreună, aşa cum afirmă el.

Că, să dea Domnul, ei se găsesc, în acest moment, împreună undeva.

Sfârşit

URMĂRIȚI COLECȚIA DE S.F. A EDITURII CRISTIAN: HUGO AWARD

au apărut:

Robert A. Heinlein

STEA DUBLĂ

"Mi-am notat mental că, în timpul vacanței în spațiu, va trebui să-i ajut să se pregătească pentru tranziție, pentru resubstituire. La urma urmei, el se schimbase atît de mult în numai cîteva săptămîni! Trebuia făcut în așa fel încît să nu se atragă atenția asupra personificării."

James Blish

UN CAZ DE CONȘTIINȚĂ

"Încăperea, boltită precum un ou așezat pe partea mai largă, scobită în baza Copacului Mesager, era plină de viață. Pe circumferința interioară a oului era un continuu du-te vino de lithieni înalți, intrînd și ieșind prin accesele fără uși și schimbînd locurile într-un vîrtej aidoma deplasărilor electronilor de la o orbită la alta."

În pregătire:

Walter Miller - O cantată pentru Leibowitz

AE Van Vogt - Lumea non - A

AE Van Vogt - Jucătorii non - A

AE Van Vogt - Sfîrşitul non - A

Alan Dean Foster - Alien (Al 8-lea pasager)

Alan Dean Foster - Aliens

Alan Dean Foster - Alien (part. III)

Tiparul executat sub comanda 30 415
Regia Autonomă a Imprimeriilor
Imprimeria CORESI
Piaţa Presei Libere, 1, Bucureşti
ROMÂNIA

Întins, aici... în penumbra acestei camere...
în acest hotel... vuietul valurilor, departe...
fotografia ei în faţa mea... tristeţea
nesfârşită din ochii aceştia care mă
privesc...
... Cred că e posibil.
Cumva.

Lei 1000